

Archeologische opgraving Basisrapport

WIELSBEKE LOBEEKSTRAAT (prov. WEST-VLAANDEREN)

Auteurs: Christof VANHOUTTE
Bert MESTDAGH
Sofie SCHELTJENS

Rapport 2020/03

Afbeelding op schutblad: Zicht op kringgreppel S88 uit de midden-bronstijd.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

☒ Opgraving		☐ Prospectie	
Vergunningsnummer: 2015/179			
Datum aanvraag: 16/04/2015			
Naam aanvrager: VANHOUTTE Christof			
Naam site: Wielsbeke, Lobeekstraat			
Naam aanvrager metaaldetectie: VANHOUTTE Christof			
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2015/179 (2)			
Opdrachtgever:	WVI Baron Ruzettelaan 35 8310 Brugge		
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster		
Bevoegde Vlaamse overheid:	Sam De Decker (Onroerend Erfgoed)		
Projectleider:	Bert Acke		
Leidinggevend archeoloog:	Christof Vanhoutte		
Archeologisch team:	Thomas Apers, Bart Bot, Maarten Bracke, Nick Doggen, Marie Lefere, Bert Mestdagh, Sofie Scheltjens, Mieke Van de Vijver, Kris Van Quathem, Daphné Veraart en Gwendy Wyns		
Plannen:	Christof Vanhoutte		
Conservatie:	Ansje Cools		
Materiaaltekeningen:	Bert Mestdagh		
Start veldwerk:	11/05/2015		
Einde veldwerk:	16/06/2015		
Projectcode:	WILO15		
Provincie:	West-Vlaanderen		
Gemeente:	Wielsbeke		
Plaats:	Lobeekstraat		
Lambertcoördinaten:	X: 79695.1, Y: 177615.51 X: 79943.5, Y: 177825.86		
Kadastrale gegevens:	Wielsbeke, afdeling 1, sectie C percelen 184k, 189x, 191k2, 191g2, 191h2, 191l2, 191m2 en 191n2		
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster		
Beheer vondsten:	WVI Baron Ruzettelaan 35 8310 Brugge		
Titel:	Archeologische opgraving Wielsbeke Lobeekstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport conceptversie.		
Rapportnummer:	2020/03		
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80		

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	7
3. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING.....	9
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	9
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	12
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	15
4.1. WIELSBEKE.....	15
4.1.1. Historische informatie.....	15
4.1.2. Archeologische informatie.....	17
4.2. LOBEEKSTRAAT	20
4.2.1. Historische informatie.....	20
4.2.2. Archeologische informatie.....	23
5. ONDERZOEKSMETHODE	26
5.1. ALGEMEEN	26
5.1.1. Vraagstelling.....	26
5.1.2. Wetenschappelijke begeleiding	28
5.1.3. Motivatie voor selectie van materiaal en staalname	28
5.1.4. Motivatie voor natuurwetenschappelijk onderzoek.....	28
5.2. VELDWERK	31
5.3. VERWERKING EN RAPPORTAGE	37
6. BODEMOPBOUW EN STRATIGRAFIE	38
7. SPOREN EN VONDSTEN.....	41
7.1. STEENTIJD.....	42
7.2. BRONSTIJD.....	43
7.2.1. Kringgreppel S88.....	43
7.2.1.1. Beschrijving.....	43
7.2.1.2. Bodemkundig onderzoek.....	45
7.2.1.3. Zichtbaarheidsanalyse	47
7.2.1.4. Datering.....	47
7.2.2. Kringgreppel S264.....	47
7.2.2.1. Beschrijving.....	47
7.2.2.2. Bodemkundig onderzoek.....	50
7.2.2.3. Zichtbaarheidsanalyse	51
7.2.2.4. Datering.....	53
7.2.3. Kringgreppel S377	54
7.2.3.1. Beschrijving.....	54
7.2.3.2. Bodemkundig onderzoek.....	56

7.2.3.3. Zichtbaarheidsanalyse	56
7.2.3.4. Datering.....	56
7.2.4. Paalkuil S7	56
7.3. IJZERTIJD	57
7.3.1. Vroege ijzertijd.....	57
7.3.1.1. Funeraire kuilen.....	58
7.3.1.2. Gebouwstructuren	62
7.3.1.3. Kuilen.....	67
7.3.2. Late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode.....	68
7.3.2.1. Urnengraven	68
7.3.2.1.1. Graf S306.....	70
7.3.2.1.2. Graf S308.....	72
7.3.2.1.3. Graf S313.....	74
7.3.2.1.4. Graf S314.....	75
7.3.2.1.5. Graf S317.....	76
7.3.2.1.6. Graf S318.....	77
7.3.2.1.7. Graf S466.....	80
7.3.2.1.8. Graf S472.....	81
7.3.2.1.9. Graf S473.....	83
7.3.2.2. Beenderpakgraven.....	86
7.3.2.2.1. Graf S253.....	87
7.3.2.2.2. Graf S623.....	88
7.3.2.2.3. Graf S625.....	89
7.3.2.2.4. Graf S626.....	90
7.3.2.2.5. Graf S627.....	91
7.3.2.3. Crematiegraven	92
7.3.2.3.1. Graf S251.....	93
7.3.2.3.2. Graf S255.....	94
7.3.2.3.3. Graf S280.....	95
7.3.2.3.4. Graf S285.....	96
7.3.2.3.5. Graf S286.....	97
7.3.2.3.6. Graf S291.....	99
7.3.2.3.7. Graf S292.....	100
7.3.2.3.8. Graf S304.....	101
7.3.2.3.9. Graf S375.....	103
7.3.2.3.10. Graf S379.....	105
7.3.2.3.11. Graf S380.....	107
7.3.2.3.12. Graf S399.....	109
7.3.2.3.13. Graf S451.....	111
7.3.2.3.14. Graf S452.....	113
7.3.2.3.15. Graf S458.....	115
7.3.2.3.16. Graf S465.....	117
7.3.2.3.17. Graf S471.....	118
7.3.2.3.18. Graf S556.....	120
7.3.2.3.19. Graf S583.....	122
7.3.2.4. Vierpalige structuur	123
7.3.2.5. Enclos	124
7.3.2.6. Kuil S163.....	127
7.4. ROMEINSE PERIODE.....	128

7.4.1. Brandrestengraven.....	128
7.4.1.1. Graf S1 en nis S2	131
7.4.1.2. Graf S4	136
7.4.1.3. Graf S87	137
7.4.1.4. Graf S201.....	138
7.4.1.5. Graf S202.....	142
7.4.1.6. Graf S203.....	145
7.4.1.7. Graf S215.....	150
7.4.1.8. Graf S216.....	152
7.4.1.9. Graf S250.....	155
7.4.1.10. Graf S282.....	156
7.4.1.11. Graf S302.....	158
7.4.1.12. Graf S400.....	159
7.4.1.13. Graf S409.....	163
7.4.1.14. Graf S459.....	164
7.4.1.15. Graf S482.....	169
7.4.1.16. Graf S483.....	171
7.4.1.17. Graf S522.....	175
7.4.2. Onzekere grafkuilen	178
7.4.3. Waterpoel.....	179
7.4.4. Greppels.....	181
7.5. ONGEDATEERDE STRUCTUREN (METAALTIJDEN – ROMEINSE PERIODE).....	182
7.5.1. Zespalige structuur.....	182
7.5.2. Vierpalige spiekers.....	183
7.5.3. Ongedateerde grafkuilen	187
7.5.3.1. Graf S289.....	187
7.5.3.2. Graf S307.....	188
7.5.3.3. Graf S460.....	189
7.5.4. Natuurlijke sporen.....	190
7.6. LOBEEK	191
7.6. (LATE) MIDDELEEUWEN	202
8. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	204
8.1. STEENTIJD.....	204
8.2. FUNERAIR LANDSCHAP (METAALTIJDEN, ROMEINSE PERIODE)	204
8.2.1. Regionale context.....	209
8.3. BEWONINGSSPOREN UIT DE METAALTIJDEN	219
8.4. LAAT-MIDDELEEUWS CULTUURLANDSCHAP	220
9. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	221
10. SYNTHESE	228
11. LITERATUUR.....	230
- HTTPS://INVENTARIS.ONROERENDERFGOED.BE/DIBE/GEHEEL/25004	233
12. BIJLAGEN.....	234

2. INLEIDING

In het kader van de geplande aanleg van een bedrijven- en dienstenzone langs de Expresweg te Wielsbeke (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 11 mei tot en met 16 juni 2015 een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was de West-Vlaamse Intercommunale (WVI). Uit voorafgaande prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uitgevoerd door GATE bvba bleek dat zich grafcontexten manifesteerden in de ondergrond.¹ Aangezien de bouwwerkzaamheden ernstige schade zouden berokkenen aan het bodemarchief, adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de Bijzondere Voorwaarden opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed.²

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een digitale drager met daarop de plannen en de digitale versie van deze tekst. De diverse inventarissen en foto's worden ter beschikking gesteld via een link naar een externe webruimte.

¹ VAN HECKE 2014.

² Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Wielsbeke, Lobeekstraat.

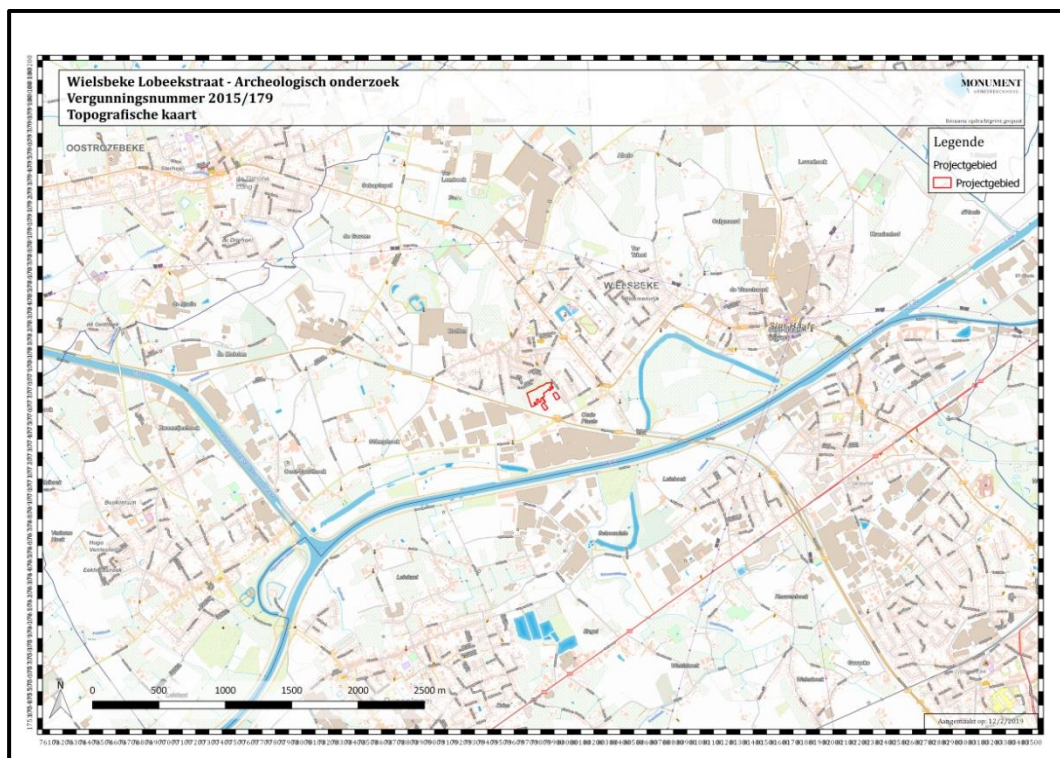
3. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING

3.1. Geografische en topografische situering

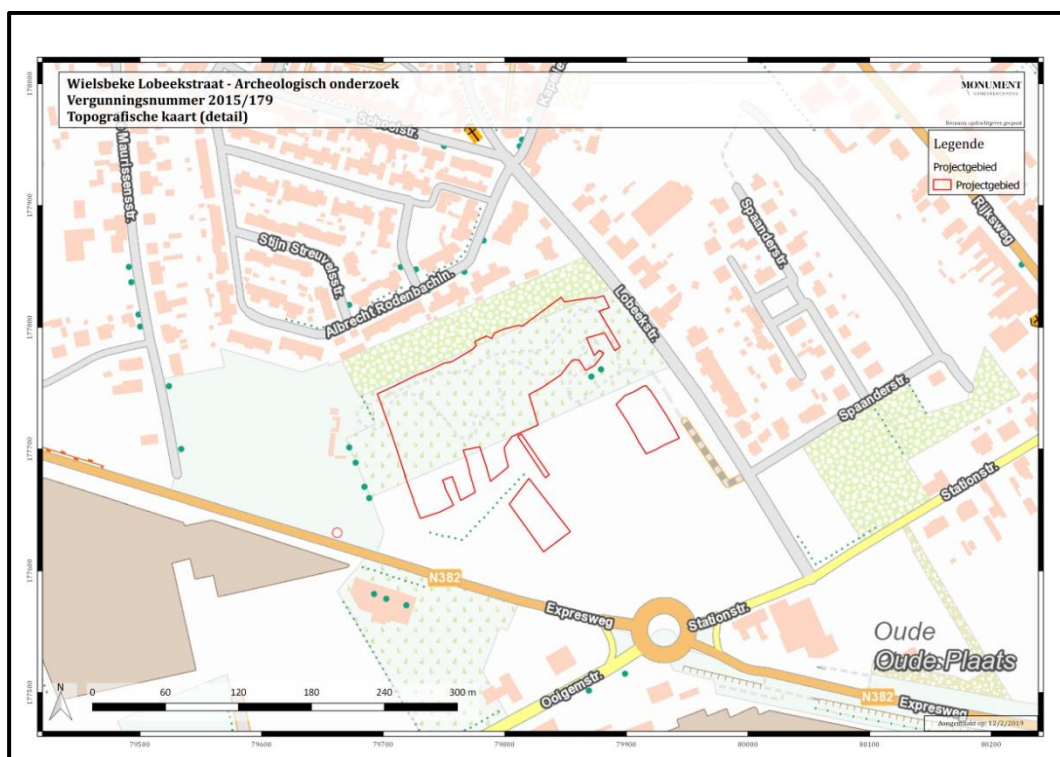
Het onderzoeksgebied bevindt zich in het zuidwestelijk deel van West-Vlaanderen en meer bepaald in de gemeente Wielsbeke. Wielsbeke maakt deel uit van het arrondissement Tielt en bestaat naast Wielsbeke zelf uit deelgemeenten Ooigem en Sint-Baafs-Vijve. Wielsbeke behoort fysisch-geografisch zowel tot de alluviale Leievallei als tot de uitlopers van het zandlemig Land van Roeselare-Kortrijk en meer bepaald tot het Hoogland van Hulste. Het grondgebied kent een licht golvend reliëf, waarbij de hoogte schommelt tussen circa 10m tot 16m boven de zeespiegel. Het reliëf neemt af naar het zuiden in de richting de vallei van de Leie. De Kasteelbeek, ook wel Lobeek genaamd, stroomt zuidwaarts af en mondt uit in de oude meanders van de Leie (zie Figuur 1 en Figuur 2).³

Het onderzoeksgebied situeert zich tussen de Expresweg en de Lobeekstraat ter hoogte van de percelen 184k, 189x, 191k2, 191g2, 191h2, 191l2, 191m2 en 191n2 Wielsbeke afdeling 1 sectie C (zie Figuur 3). Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek was het terrein in gebruik als akkerland en recreatieterrein. Van oost naar west loopt centraal over het terrein de ingekokerde Lobeek. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt bijna 2,3 ha, waarbij de hoogte van het terrein tussen +14,30 m TAW langsheen de groenzone en +13,79 m TAW nabij de Lobeek varieert (zie Figuur 4). Het onderzoeksgebied bevindt zich op de linkeroever van de Leie op circa 600 m van twee oude afgesloten riviermeanders.

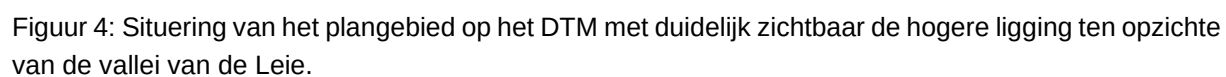
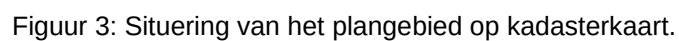
³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/25004>.

Figuur 1: Situering van het plangebied op de topografische kaart.

Figuur 2: Situering van het plangebied op de topografische kaart (detail).

3.2. Geologische en bodemkundige situering

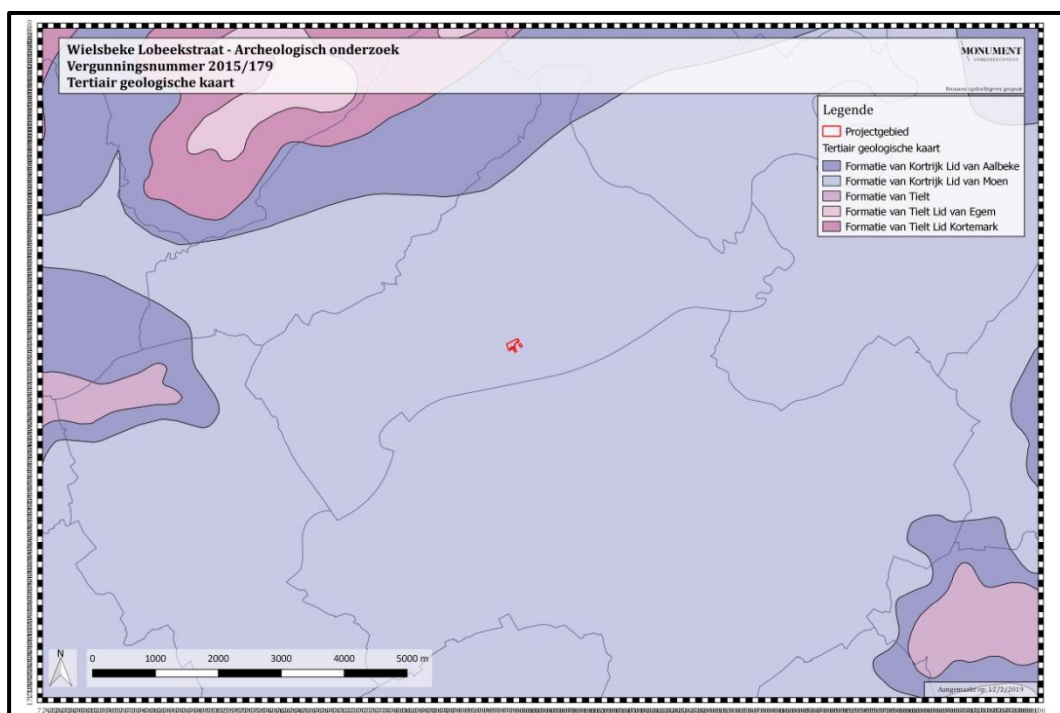
Het onderzoeksterrein aan de Lobeekstraat in Wielsbeke bevindt zich binnen de Formatie van Kortrijk in het Lid van Moen (zie Figuur 5). De Formatie van Kortrijk kent een doorgaans kleiige facies met weinig macrofossielen. Het Lid van Moen vormt een heterogene siltige tot zandige afzetting met afwisselend grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen. *Nummulites planulatus* (schelpensoort) wordt aangetroffen.⁴

Volgens de quartairgeologische kaart (1:200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen type 3 en type 6. Type 3 classificeert fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), die mogelijk afgedekt zijn met eolische afzettingen. Deze afzettingen omvatten zand tot silt uit het Weichseliaan (mogelijk ook het Vroeg-Holoceen), zand tot zandleem in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt in het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Type 6 omvat fluviatiele afzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) die afgedekt zijn door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), die mogelijk afgedekt zijn met eolische afzettingen, zand tot silt, van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen, zand tot zandleem in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt in het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het Quartair (zie Figuur 6).⁵

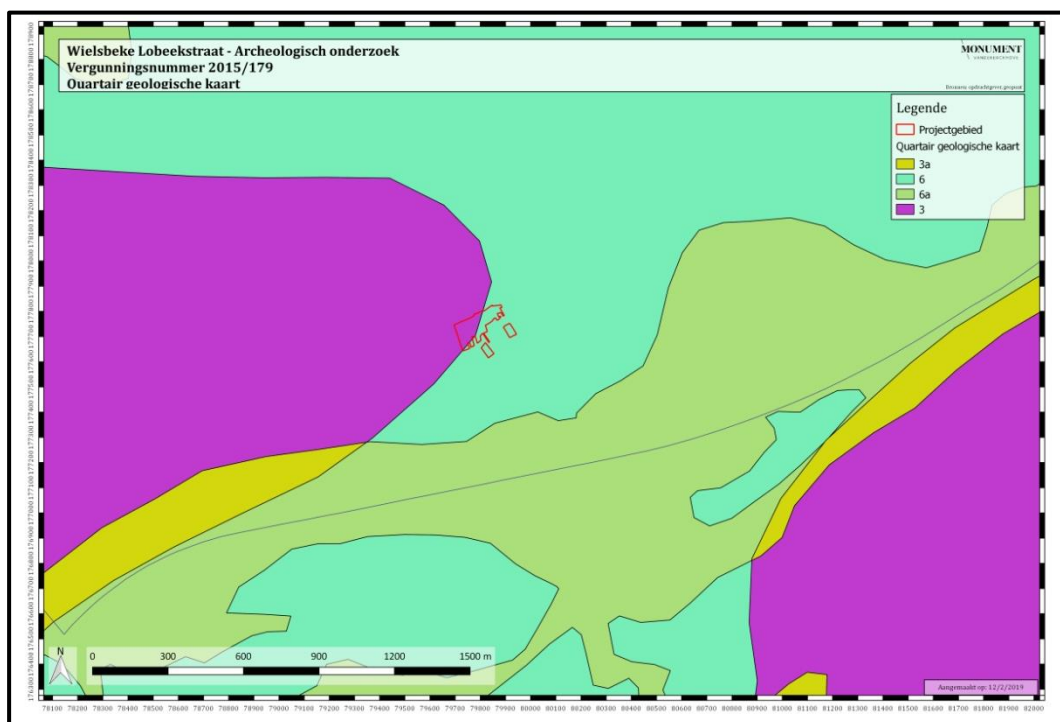
De bodemkaart van Vlaanderen geeft aan dat de onderzochte zone langs noordelijke zijde gekenmerkt wordt door een sPcc-bodemtype en meer bepaald door een matig droge, lichte zandleembodem met een sterk gevlekte, gedegradeerde textuur-B-horizont, waarbij het zandsubstraat zich op geringe diepte (ondieper dan 75 cm) bevindt. Deze bodems genieten een gunstige waterhuishouding. Centraal over het terrein loopt de deels ingekokerde Lobeek van oost naar west. De bodemkaart spreekt hier van een matig natte, lichte zandleembodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur-B-horizont (code Pdc). De bouwvoor van deze gronden heeft een donker grijsbruine kleur en is rijk aan humus. Vanaf circa 30 cm diepte is het materiaal bruin tot bleekbruin, meestal komen in deze horizont roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. Ten zuiden van de Lobeek gaat de bodem over in een matig droge, lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur-B-horizont (Code Scc). Deze bodems hebben een bouwvoor van 25-30 cm met daaronder een Bt-horizont die begint op ca. 40-100 cm. Onderaan kunnen gleyverschijnselen voorkomen vanaf 60-90 cm. De bodem in het meest zuidelijke deel van het onderzoeksterrein bestaat dan weer uit een droge lemige, zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur-B-horizont (code Sbc). De (donker) grijsbruine bouwvoor is ongeveer 25 cm dik. Bij Sbc-kartering is de Bt-horizont gedeeltelijk opgelost en komen veelal ijzerconcreties voor (prepodzol) (zie Figuur 7).

⁴ <https://www.geopunt.be>.

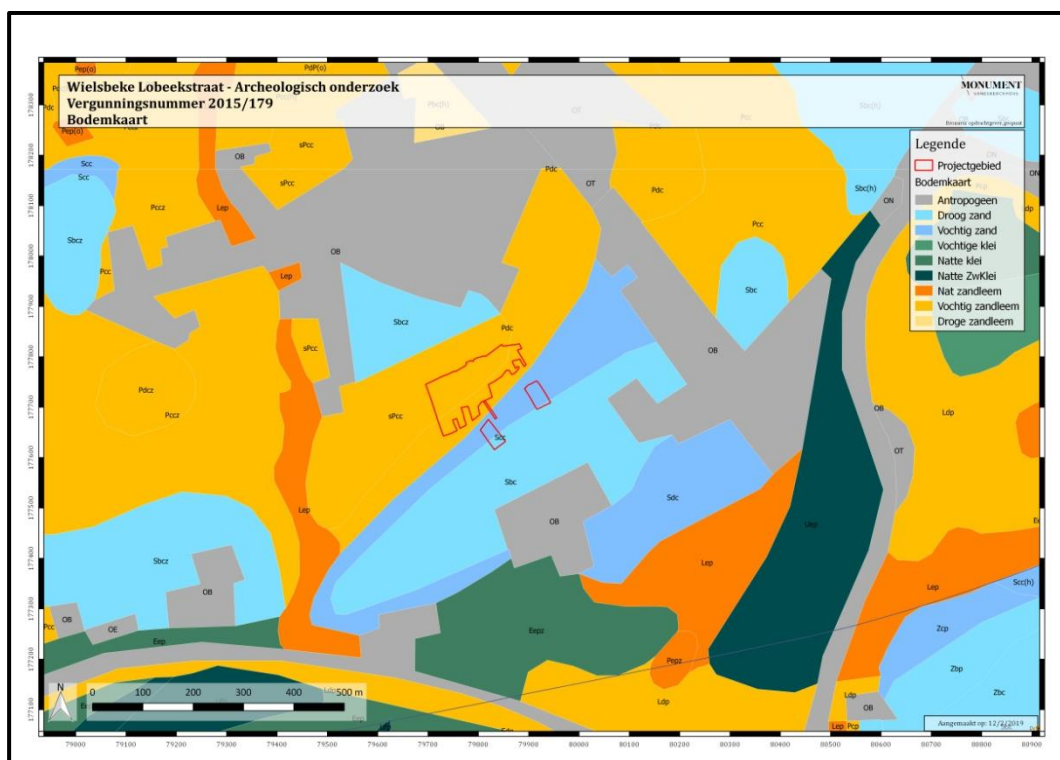
⁵ <https://www.geopunt.be>.

Figuur 5: Situering van het plangebied op de tertiair geologische kaart.

Figuur 6: Situering van het plangebied op de quartair geologische kaart.

Figuur 7: Situering van het plangebied met de verschillende bodemtypes.

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Wielsbeke

4.1.1. Historische informatie

Enkele vondstmeldingen ter hoogte van het grondgebied van Wielsbeke wijzen al op een erg vroege occupatie. Bij het rechte trekken van de Leie in de jaren '70 werd ter hoogte van de voormalige dorpskern een neolithische bijl uit bruingrijze vuursteen teruggevonden. Ook in de ijzertijd en Romeinse periode lijkt de streek al bewoond te zijn.⁶

Vermoedelijk namen de Frankische inwijkelingen delen van het reeds in cultuur gebrachte kouterland van hun Romeinse voorgangers over, namelijk de droge, makkelijk bewerkbare gronden aan de Leieoever. Zo ontstonden onafhankelijke landbouwgemeenschappen in de nabijheid van de Leie. Wellicht dient ook het ontstaan van de dorpsnaam gelinkt te worden aan deze Frankische bewoning. Lang werd het voorvoegsel “wiel” vertaald als “draaikolk” of “snel stromend water”. Meer voor de hand liggend is dat het toponiem afkomstig is van een persoonsnaam: “Wiel”, “Wilo” of “Wille”. Samen met het achtervoegsel wordt dit: “de beek van Wille”. Het blijft echter wachten tot het derde kwart van de 11de eeuw op de eerste vermelding van het toponiem *Wilesbecke*, wanneer Albertus de Wilesbecke wordt genoemd in een akte met betrekking tot de proosdij van Harelbeke. Op bestuurlijk vlak behoorde Wielsbeke tot het graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk, roede van Tielt. Het grondgebied van de huidige gemeente was gedurende het Ancien Régime verdeeld in heerlijkheden. De locatie van de eerste kerk dient gezocht te worden langs de Leie omstreeks 1400. Voorheen bestond vermoedelijk al een kerk op een andere plaats, mogelijk op de *Kokeldries*, de oudste wijk in Wielsbeke. Uit een telling uit de 15de eeuw blijkt dat de parochie slechts 160 inwoners telt, verspreid over 34 haarden.⁷

Tot de late 18de eeuw kent Wielsbeke een kleinschalige landelijke bevolking die voornamelijk aan akkerbouw en veeteelt doet. In 1765 worden 168 huizen geteld en twee windmolens. Naast een graanmolen nabij de Molenhoek kende het grondgebied Wielsbeke ook een olie- of stampkotmolen ter hoogte van de Vierlindenstraat. Naast akkerbouw en veeteelt kende de streek ook de opkomst van de vlasnijverheid vanaf de 18de eeuw. Alle productieprocessen gebeurde door de boeren zelf: van roten tot zwingelen en hekelen. Het spinnen van het vlas werd gespaard voor de wintermaanden, wanneer landbouwactiviteiten niet mogelijk waren. Vanaf het midden van de 19de eeuw kende de vlasnijverheid een steile opgang, doordat er geen verbod meer werd gesteld op het roten in de Leie. Door Engelse en Ierse vlaskopers werd de Leie ook *The Golden River* genoemd, vanwege de uitzonderlijke rootkwaliteit van het

⁶ HOORNE & DE CLERCQ 2007.

⁷ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/125004>.

Leiewater. Tijdens deze periode kende de streek ook grootschalige infrastructuurwerken. In de periode van 1840-1844 werd de Leie verder gekanaliseerd. Aan het einde van de 19de eeuw kwamen deze kanalisatiewerken op een laag pit te staan door opkomst van het spoor. Zo werd de spoorlijn Anzegem-Ingelmunster in 1868 in gebruik genomen. Daarnaast werden ook enkele grote wegeniswerken uitgevoerd. Naast de aanleg van enkele nieuwe wegen, zoals de steenweg van Ingelmunster naar Sint-Eloois-Vijve (Rijksweg) in 1852-1856, werden bestaande wegen verbreed en rechtgetrokken.⁸

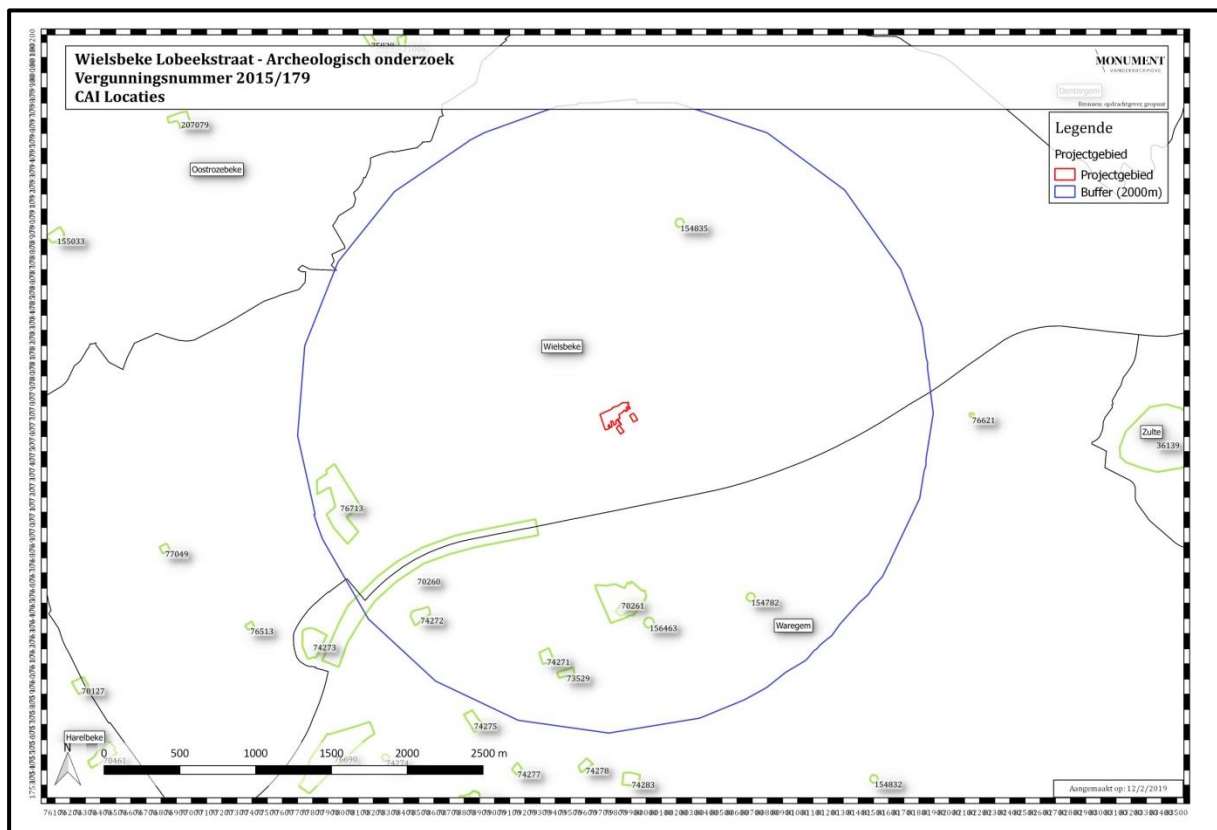
Tijdens zware gevechten aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, namelijk op 23-26 mei 1940, houdt het 13de Linierregiment van de 8ste Infanteriedivisie als enige Belgische regiment stand tegen de Duitse overmacht. Door de terugtrekkende Belgische troepen wordt de spoorwegbrug over de Leie tussen Sint-Eloois-Vijve en Wielsbeke opgeblazen. Zware gevechten langs de Leie in Wielsbeke, Sint-Baafs-Vijve en Sint-Eloois-Vijve leiden tot grote verliezen. Door de verdediging wordt echter wel tijdswinst gecreëerd voor de geallieerde terugtrekking in Duinkerke. Na drie dagen van strijd zijn het dorpscentrum en de kerk van Wielsbeke zwaar beschadigd. De kerk is uitgebrand en de toren vertoont sporen van kogelinslag maar zijn de muren overeind gebleven.⁹

⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/125004>.

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/125004>.

4.1.2. Archeologische informatie

In de omgeving van het plangebied is tot voor kort weinig tot geen archeologisch onderzoek uitgevoerd (zie Figuur 8). Ten noorden van de Leie (CAI locatie 210150) werd op circa 4 km ten noordwesten van het onderzoeksgebied archeologisch onderzoek uitgevoerd langs de Leegstraat in Oostrozebeke ter hoogte van het bedrijventerrein Spookkasteel, waarbij sporen aangetroffen zijn uit de Romeinse periode, waaronder (paal)kuilen, grachten en een grafveld (zie Figuur 9).¹⁰

Figuur 8: CAI-locaties in de omgeving van het plangebied.

Iets verderop langsheen de Nijverheidsstraat in Ingelmunster (CAI locatie 163368) werden tijdens een archeologische opgraving in 2013 resten gevonden van bewoning uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode. Het gaat om enkele vier- en zespalige structuren en mogelijk twee heilighdommen. Deze bestonden uit een bijna ronde palenzetting met zware, diep gefundeerde hoekpalen te midden van een concentratie windvallen.¹¹

¹⁰ EGGERMONT 2011.

¹¹ BRUYNINCKX 2013.

Figuur 9: Een brandrestengraf met bijhorende nis uit het grafveld te Oostrozebeke-Leegstraat (© Monument Vandekerckhove nv).

Ook in Ingelmunster in de buurt van Zandberg kwamen tijdens een archeologische opgraving in 2012 enkele Romeinse kolenbranderskuilen aan het licht alsook een volmiddeleeuws erf met een driebeukig gebouw omringd door grachten en greppels.¹² Ter hoogte van de Guido Gezellestraat in Ooigem (CAI locatie 77049) werden tijdens de bouw van een ontmoetingscentrum in juni 2005 een houtskoolrijke kuil en enkele dakpannen geregistreerd. Het gaat slechts om een vondstmelding.

Iets meer ten noordoosten, op ongeveer 2 km ten noordoosten van deze site, werd in 2014 een proefsleuvenonderzoek ondernomen langs de Meulebekesteenweg en Ettingen (CAI locatie 207079).¹³ Hierbij werden slechts enkele kuilen en paalsporen aangetroffen, waarin enkele fragmenten grijs en handgevormd aardewerk aangetroffen werden. Deze sporen bevonden zich in alluviale afzettingen, wellicht aan de rand van bewoning, die zich buiten het projectgebied bevond. Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, in Desselgem, kwamen tijdens onderzoek op de Meierie sporen uit de Romeinse periode aan het licht alsook sporen van een meerfasige, adellijke site uit de volle en late middeleeuwen.¹⁴

¹² EGGERMONT & DERWEDUWEN 2012.

¹³ RYSSAERT 2014.

¹⁴ RYSSAERT *et al.* 2008.

Ongeveer 2 km in westelijke richting bracht een opgraving langsheen de Vaartstraat in 2005 enkele sporen uit de overgangsfase van de late ijzertijd naar de vroeg-Romeinse periode aan het licht alsook een mogelijk gebouw, een hutkom en een vijftal brandrestengraven uit de vroeg-Romeinse periode. Ook werden enkele sporen uit de midden-Romeinse periode aangetroffen.¹⁵ Ten slotte zijn in de nabijheid van het plangebied enkele circulaire structuren opgemerkt. Het gaat om Kauwenhoek (CAI locatie 154782), Waalshoek (CAI locatie 154832) en direct ten noordoosten van het plangebied ter hoogte van de Abeelestraat nabij het Goed van Triest (CAI locatie 154835).¹⁶ Deze sporen worden geïnterpreteerd als grafmonumenten uit de midden- tot late bronstijd.

¹⁵ HOORNE & DE CLERCQ 2007.

¹⁶ BOURGEOIS *et al.* 1998.

4.2. Lobeekstraat

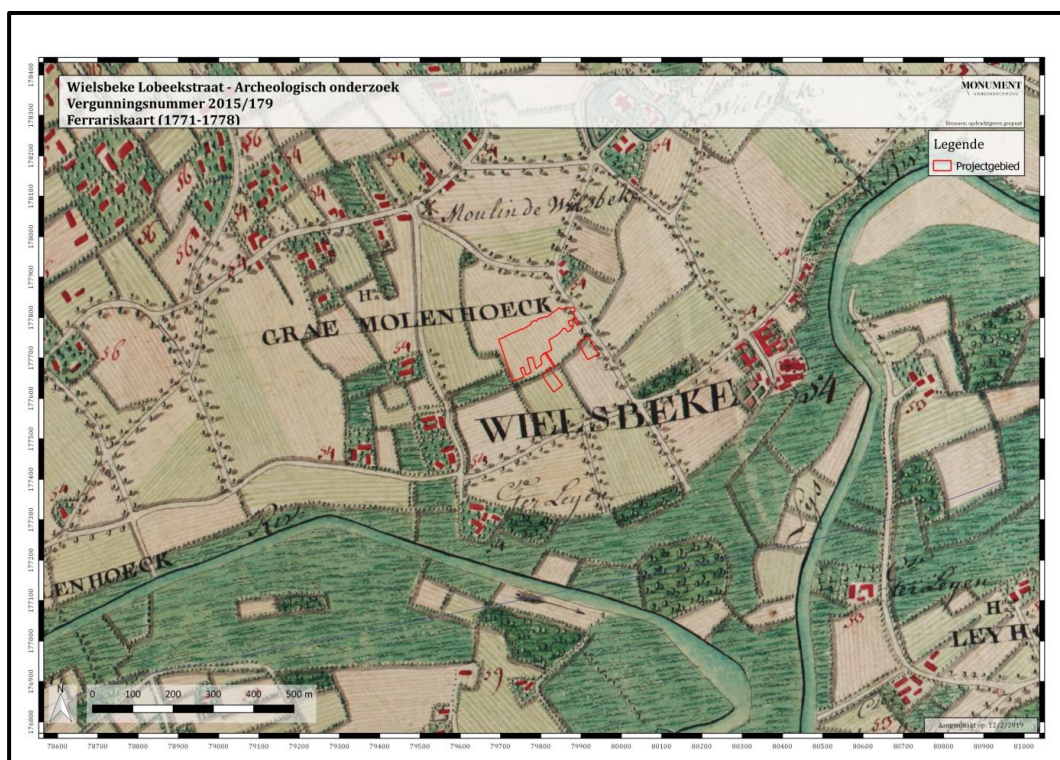
4.2.1. Historische informatie

Over de oorsprong van de Lobeekstraat zelf is weinig geweten. In historische bronnen wordt het toponiem *Loobeke* reeds vermeld in 1623, cf. De Flou. Op een kaart van het landboek van Wielsbeke (1720) wordt de beek als *Loo-beexcken* weergegeven. Op de kabinetskaart van Ferraris (1771-1778; zie Figuur 10) wordt het gebied weergegeven als akkerland en grasland. Ten noordoosten bevindt zich de zogenaamde *Chateau de Wielsbeke*. Dit kasteel met U-vormige walgracht stond bekend als het leen en goed *Ten Broucken* en gaat in oorsprong terug tot de 14de eeuw.¹⁷ Ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich het centrum van Wielsbeke. Op de kaart kunnen enkele huizen herkend worden naast een kerk langs de oevers van de Leie. Het oude dorpscentrum wordt verbonden door een brede laan die in verbinding stond met het kasteel.

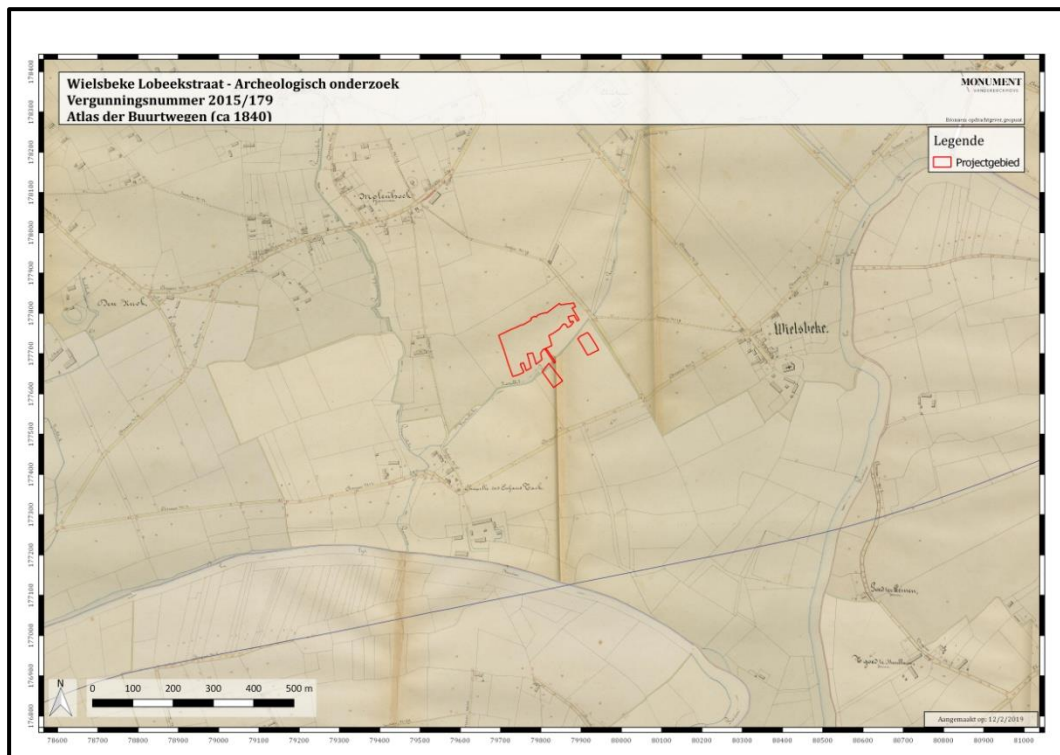
Tijdens de 18de eeuw maakt de Lobeekstraat deel uit van de dreven rondom het kasteel *Ten Broucken* als een *voetwegh*. Op de Atlas der Buurtwegen (1843; zie Figuur 11) wordt een gedeelte van de huidige Lobeekstraat *den grooten kerkweg* genoemd en vormt met de huidige Schoolstraat een tracé, dat vanuit het gehucht *Molenhoek* naar de toenmalige kern met kerk liep.¹⁸ Op de Popp-kaart is duidelijk te zien dat het terrein onbebouwd is gebleven tot de late 19de eeuw. Enkel de Lobeek (hier vermeld als *Kasteelbeek*) wordt aangeduid binnen het projectgebied (zie Figuur 12).

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/89515>.

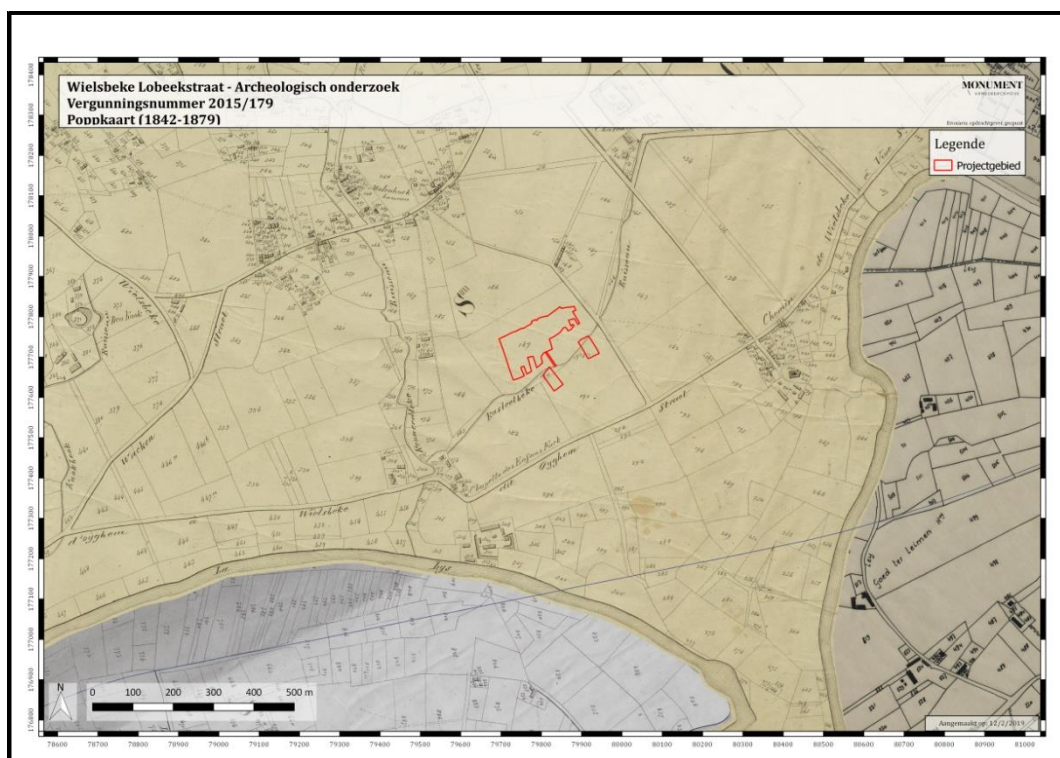
¹⁸ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/14222>; www.geopunt.be.

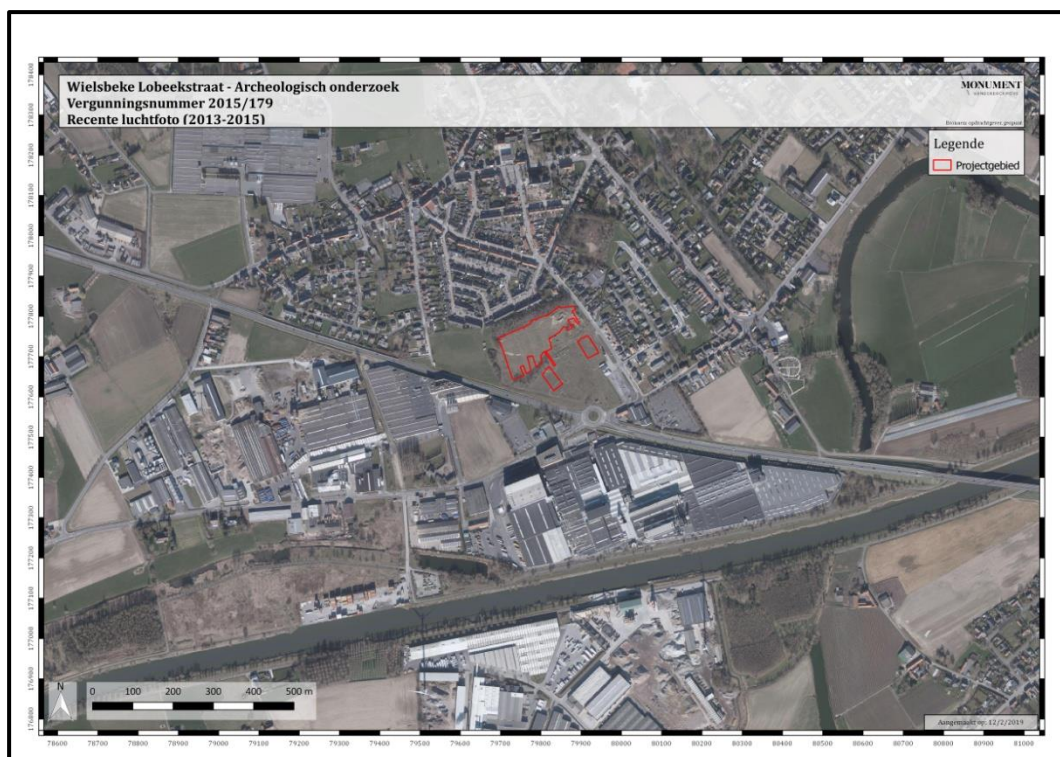
Figuur 10: Plangebied geprojecteerd op de kaart van Ferraris.

Figuur 11: Plangebied geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen.

Figuur 12: Plangebied geprojecteerd op de kaart van Popp.

Figuur 13: Plangebied geprojecteerd op luchtfoto (2013-2015).

4.2.2. Archeologische informatie

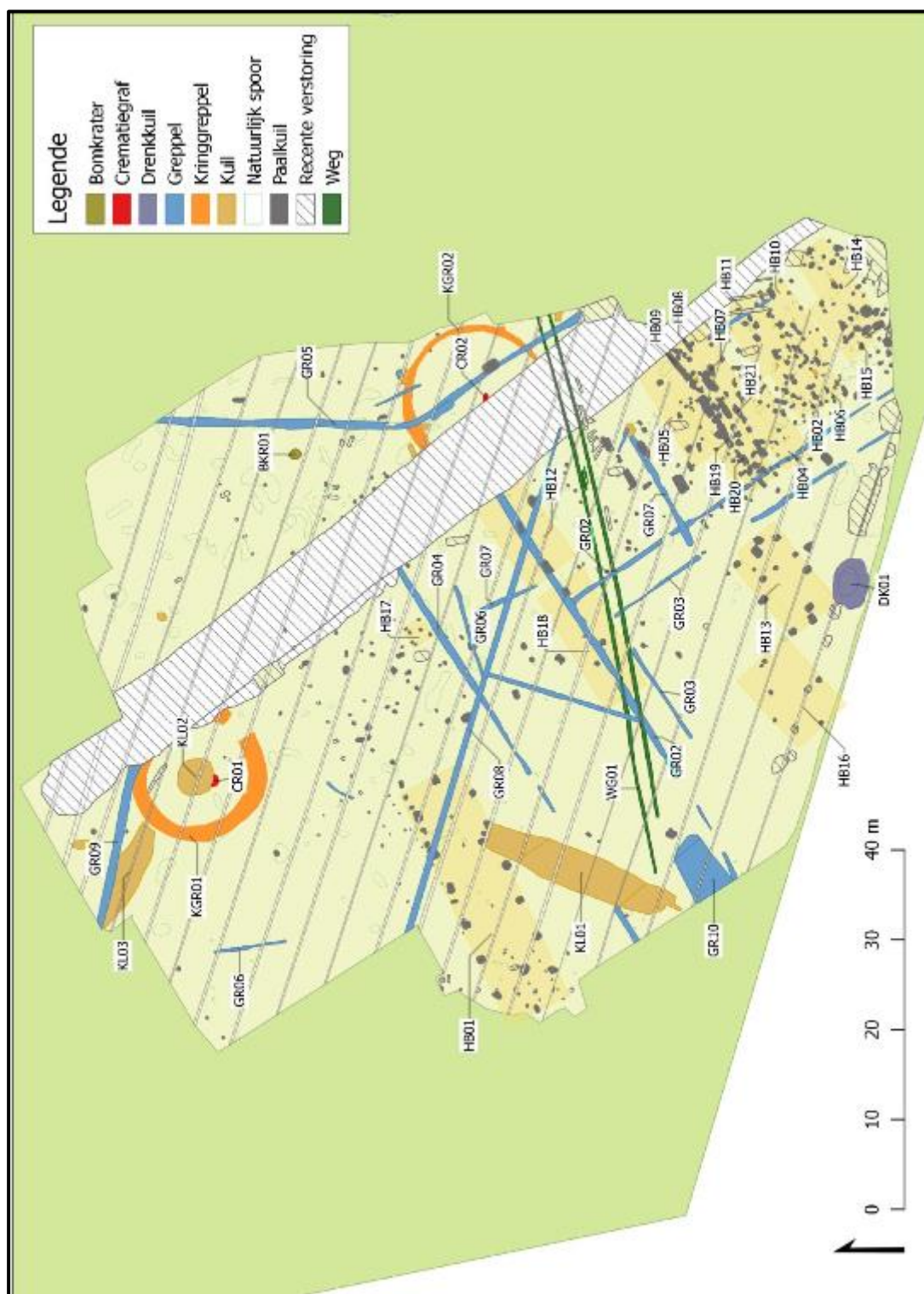
Gelijktijdig met het archeologisch onderzoek aan de Lobeekstraat werd ten noorden van het terrein langs de Maurissensstraat een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door GATE bvba van 18 tot 21 mei 2015. Daar werden verspreid over het terrein sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode aangetroffen. De opvallendste structuren zijn een gebouw met perceleringssysteem, een omvangrijke afvalkuil en een grafmonument.¹⁹ Inmiddels is het vervolgonderzoek afgerond. Daarbij zijn een grafmonument uit de vroege bronstijd met een geassocieerd crematiegraf en een grafmonument uit de vroege ijzertijd teruggevonden. Deze laatste lijkt vanaf de Romeinse tijd sterk te eroderen, waardoor de kringgreppel opgevuld raakt met Romeins nederzettingssafval. Het bodemkundig onderzoek toont echter ook aan dat na deze periode van verval het grafmonument opnieuw wordt opgericht, waarbij het lichaam ruim een drietal meter groter blijkt dan de initiële grafheuvel. Ook zijn minstens zeventien gebouwen van het type Alphen-Ekeren, drie gebouwen met kruisvormige configuratie en een omvangrijk, eenbeukig gebouw uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode vastgesteld. Het gaat dus om een dense bewoningskern, waarbij zowel de absolute dateringen als de verschillende oversnijdingen van de sporen op langdurige en meerfasige bewoning wijzen (zie Figuur 15).²⁰

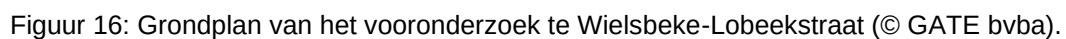
Figuur 14: Overzicht van het grafmonument uit de vroege bronstijd aangetroffen te Wielsbeke-Maurissenstraat (© Ruben Willaert bvba), grenzend aan het plangebied te Wielsbeke-Lobeekstraat.

¹⁹ WUYTS & WINDEY 2015.

²⁰ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017.

Figuur 15: Grondplan van de archeologische site te Wielsbeke-Maurissenstraat (© Ruben Willaert bvba), grenzend aan het plangebied te Wielsbeke-LobEEKstraat.

²¹ VAN HECKE 2014.

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

Doel van het archeologisch onderzoek is inzicht te verkrijgen in de sporen en structuren aangetroffen te Wielsbeke-Lobeekstraat. Hierbij dient minimaal op de volgende vragen een antwoord gevormd te worden, geformuleerd in de Bijzondere Voorwaarden:²²

- Wat is de landschapstypologische context van het onderzoeksgebied? Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen?
- Is er een microreliëf? In hoeverre komt de huidige situatie overeen met het paleoreliëf in de vertegenwoordigde periodes en wat kan worden afgeleid over erosie/egalisatie?
- Wat is de landschappelijke ontwikkeling van het terrein en welke paleolandschappelijke processen zijn van invloed geweest op de menselijke activiteiten voor, tijdens en na de verschillende vastgestelde fasen van gebruik?
- Welke verandering treden in de loop van de tijd op in de vegetatie, de vegetatiestructuur en de openheid van het landschap en wat was de rol van de mens hierbij?
- Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van de verschillende elementen van de vindplaats?
- Wat is de onderlinge relatie tussen de onderscheiden zones en structuren, zowel chronologisch als ruimtelijk?
- Is er sprake van een continuïteit van occupatie en zo ja, hoe kan dit worden aangetoond? Zo nee, wat gebeurt er met het omliggende landschap in de tussenliggende periode?
- Op welke manier is de nederzetting en het omliggende cultuurlandschap ingericht (wegen, verkavelingsgreppels, afsluitingen, e.d.)? Is er een directe relatie met het landschap?

²² Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Wielsbeke, Lobeekstraat.

- In hoeverre kunnen er woonerven en gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen?
- Hoe kunnen de verschillende begravingen typologisch worden geplaatst?
- Op welke manier is het cultuurlandschap ingericht dat aan de nederzetting te relateren is?
- Zijn er typologische verschillen merkbaar in de greppels, en zo ja, waaraan zijn deze verschillen gerelateerd? (vb. afbakening vs. afwatering, woonareaal vs landbouwareaal,...)
- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, en wat is de vondstdichtheid?
- Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën (inclusief eventueel aanwezig archeobotanisch en archeozoologisch materiaal)? Zijn er verschillen op te merken binnen de vindplaats?
- Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en welke verschillen zijn aanwijsbaar?
- Is er sprake van culturele invloeden vanuit andere gebieden? En zo ja: van waar en welke invloeden?
- Zijn er indicaties voor handelscontacten met andere regio's?
- Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen binnen bepaalde ensemble's in een erf/vindplaats?
- Hoeveel fasen/perioden van begraving zijn aanwezig?
- Is er een evolutie zichtbaar inzake grafritueel en ruimtelijke organisatie van grafvelden?
- Hoe verhoudt het funerair landschap zich ten opzichte van het nederzettingslandschap?
- Wat kan er op basis van het anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling van de site, de materiële cultuur en de socio-economische positie van de nederzetting? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?

- Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie binnen de nederzetting? Welke cultuurgewassen werden in de verschillende bewonings- en gebruiksfases verbouwd?
- Zijn er indicaties voor veeteelt en zo ja, van welke diersoorten?
- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit de vertegenwoordigde periodes? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode in de regio (of wijzen de resultaten op een specifieke functie of specifieke omstandigheden binnen de nederzetting?

5.1.2. Wetenschappelijke begeleiding

Doorheen de verwerking van de opgravingsresultaten en het vondstenmateriaal werd beroep gedaan op talrijke specialisten. Langs deze weg wordt dank betuigd aan prof. dr. Stijn Arnoldussen (Archeologisch Instituut Universiteit Groningen), prof. dr. Philippe Crombé, drs. Liesbeth Messiaen, drs. Hans Vandendriessche en prof. dr. Guy De Mulder (vakgroep Archeologie van Universiteit Gent), Sofie Scheltjens (archeologie provincie Antwerpen), Bert Mestdag (Monument Vandekerckhove) en Peter Van den Broeke voor het bestuderen van van het vondstmateriaal, verschillende archeologische structuren en interpretaties. Voor het driedimensioneel scannen van de urnen is gerekend op de expertise van dr. Philippe Lefere (AZ Delta Roeselare-Menen). Fysisch antropologisch onderzoek van de crematieresten is door fysisch antropoloog April Pijpelink uitgevoerd. Ansje Cools heeft voor de conservatie van voorwerpen uit aardewerk, metaal en glas ingestaan. Tot slot zijn de ¹⁴C-dateringen uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) onder leiding van dr. Mathieu Boudin.

5.1.3. Motivatie voor selectie van materiaal en staalname

Zowel de grafcontexten, de gebouwen, de poel, de beekvallei als de funeraire monumenten zijn voldoende bemonsterd in functie van ¹⁴C-datering. Pollenstalen zijn genomen uit de poel, de beekvallei en beide grafmonumenten. Tot slot zijn alle grafcontexten (met uitzondering van de monumentale structuren) integraal ingezameld in bulk. Bij de grafmonumenten is voor een gerichte staalname geopteerd. In totaal gaat het om ruim 1200 bulkstalen van 10 l. Alle bulkstalen zijn gezeefd op een maaswijdte van 0,5 mm met het oog op recuperatie van aardewerk, bot, glaswerk en metalen objecten.

5.1.4. Motivatie voor natuurwetenschappelijk onderzoek

Na de afronding van het veldwerk en eerste analyse van de vondsten en stalen werd een gefundeerd voorstel gedaan voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Hierbij werd duidelijk dat sommige aspecten van het onderzoek meer dienen belicht te worden dan andere.

In overleg met prof. dr. Wim De Clercq (vakgroep Archeologie van Universiteit Gent) werd geopteerd om in te zetten op de datering/fasering van het grafveld inclusief de bijgiffen en het fysisch antropologische luik en niet dus zozeer op reconstructie van het toenmalige landschap. Daarnaast dient ook vermeld te worden dat tijdens recent onderzoek op het aanpalend terrein een nederzetting is aangetroffen, die vermoedelijk hoort bij het grafveld, en is er voor dat onderzoek reeds ingezet op pollenanalyse en onderzoek van macroresten.²³

Figuur 17: Tijdens het veldwerk zijn talrijke stalen genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek.

In het kader van dit onderzoek is wel geadviseerd om alle urnen te onderwerpen aan een CT-scan. Deze analyse heeft als voordeel dat op een non-destructieve methode zowel de inhoud van de urn als de urn zelf volledig in 3D geregistreerd kan worden. Hierbij kunnen voorafgaand aan de conservatie fijne haarbreuken vastgesteld worden. Deze methode biedt tevens de mogelijkheid de aanwezige crematieresten te herkennen, waarbij het bot voorlopig nog intact blijft (zie Figuur 18). Deze gegevens kunnen immers bij het inzamelen verloren gegaan zijn door de slechte bewaringstoestand van de botresten.

Daarnaast werden in totaal 31 voorwerpen (27 uit aardewerk, drie uit metaal en een uit glas) geselecteerd voor conservatie. De sterke fragmentatie van enkele grafgiffen is waarschijnlijk

²³ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017.

het gevolg van sterke compactiegraad van het terrein. Het doel en belang van conservatie is een duurzaam behoud te kunnen garanderen naar de toekomst toe. Het biedt bovendien de mogelijkheid de objecten verder in detail te kunnen bestuderen na conservatie.

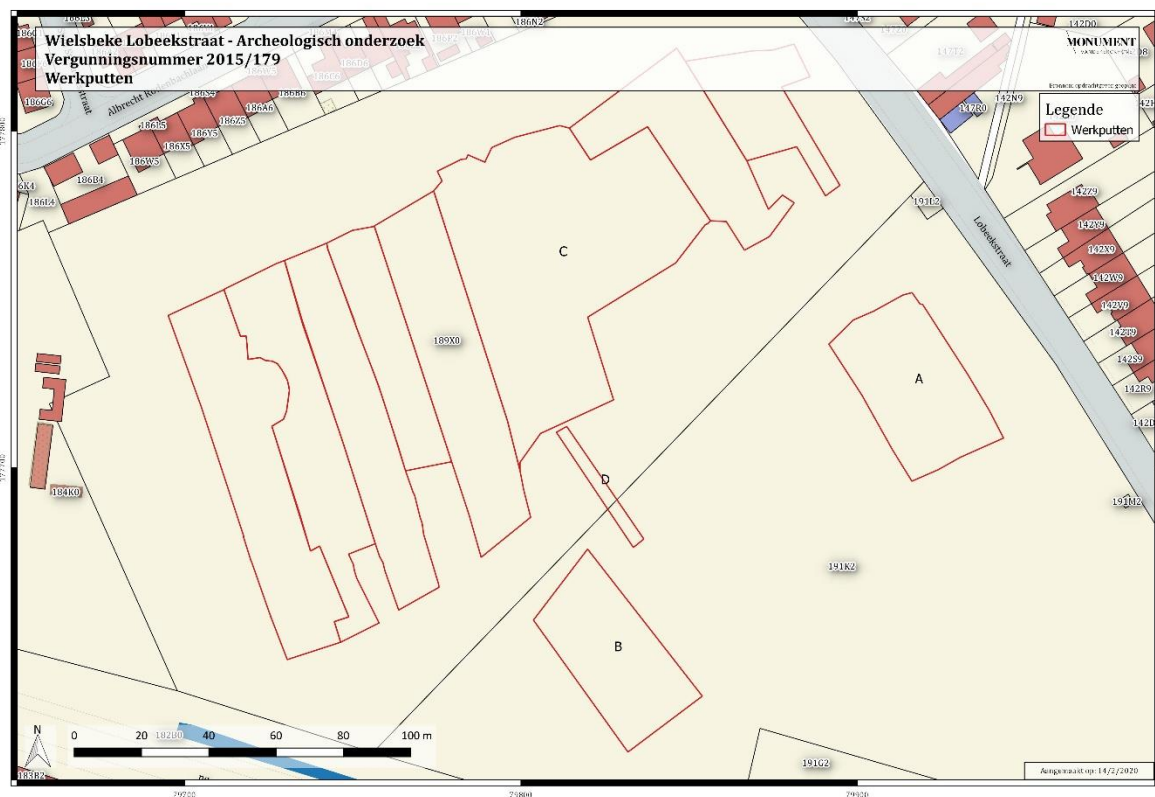
Figuur 18: Voorbeeld van een CT-scan van een urn aangetroffen te Brecht-Ringlaan in 2012-2013, waarbij de crematieresten duidelijk aanwezig zijn (© Monument Vandekerckhove nv).

In functie van het opstellen van een periodegebonden demografisch model werden in totaal 42 grafcontexten uitgekozen voor fysisch antropologisch onderzoek. In eerste instantie zijn de grafcontexten zonder bot en deze met botfragmenten kleiner dan 1 mm² geëlimineerd voor verder onderzoek. Wat overblijft zijn twee graven met meer dan 1000 g bot en zes andere tussen 100 en 1000 g. De resterende 35 contexten bevatten minder dan 100 g. Belangrijk om op te merken is dat de hoeveelheid bot niet als parameter gebruikt kan worden bij de selectie voor verder onderzoek. Belangrijker dan de quantiteit is de hoeveelheid diagnostisch materiaal (bijvoorbeeld schedelfragmenten), die meer kunnen vertellen over het individu. Wel neemt de kans op het aantreffen van een kindergraf toe naarmate het gewicht afneemt (minder dan 100 g). Tot slot kan dergelijk fysisch antropologisch onderzoek inzicht verschaffen over het crematieproces zelf en het grafritueel.

Tot slot werden 38 grafcontexten (crematiegraven en urnengraven) en 18 andere structuren (grafmonumenten, gebouwen, (graf)kuilen, beekvallei) geadviseerd voor ¹⁴C-onderzoek. Het doel van ¹⁴C-analyses is een absolute datering van structuren te verkrijgen en de fasering te reconstrueren van de bewoning en begraving ter hoogte van het plangebied.

5.2. Veldwerk

Op 11 mei 2015 is het veldwerk van start gegaan. Dankzij gunstige weersomstandigheden konden de werkzaamheden goed opschieten, waardoor het terreinwerk reeds afgerond kon worden op 16 juni 2015. In totaal werden na het proefsleuvenonderzoek vier zones voor verder onderzoek geselecteerd. Het te onderzoeken terrein besloeg 2,3 ha, verdeeld onder 2 ha opgraving en een resterende 3000 m² bestemd voor uitbreiding. In eerste instantie werd gestart met de twee kleinste werkputten (A en B respectievelijk 1518 m² en 1373 m²) die zich net ten zuiden van de ingekokerde Lobeek bevonden. Daarna werd gestart met de grootste noordelijke werkput (werkput C, 15182 m²). Deze werd in eerste instantie opgedeeld in even en oneven stroken van circa 20 m breed. Hierbij werd vrij snel afgeweken en werd geopteerd de centrale zone rondom de kringgreppel in zijn geheel vrij te leggen (zie Figuur 19). Bij de aanleg van het vlak werd de teelaarde gescheiden van de moederbodem en gestockeerd naast de afgegraven werkput en terug in omgekeerde volgorde gedicht (zie Figuur 20). Hierbij werd systematisch opgeschoven in oostelijke richting, waarbij de afgewerkte putten gedicht konden worden. De laatste en kleinste werkput werd haaks op de beekvallei aangelegd met aandacht voor stratigrafie en ontstaansgeschiedenis van deze beek (werkput D, 154 m²; zie ook hoofdstuk 7.6.).

Figuur 20: Het archeologisch vlak wordt aangelegd per strook van ongeveer 20 m breed.

Langs noordelijke zijde van het onderzoeksterrein diende rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van een groenzone bestaande uit hoge struiken en bomen. Op vraag van de bouwheer en Onroerend Erfgoed werd beslist niet te roeren aan de aanwezige groenzone, tenzij archeologische structuren aangetroffen werden. In geval van grafmonument S264 en langbed S377 werd toelating gegeven de aanwezige struiken en lage bomen te verwijderen, om deze structuren zo volledig mogelijk vrij te kunnen leggen zonder al te grote schade toe te brengen aan de groenzone. Daarnaast bevonden zich verspreid over het terrein enkele lage struiken en jonge bomen. Deze konden zonder al te grote verstoring verwijderd worden voorafgaand aan het archeologisch onderzoek.

Alle vlakken werden onder begeleiding van een archeoloog aangelegd tot het archeologisch relevante niveau door middel van een rupskraan. Hierna werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven, waarna het grondplan kon worden ingemeten door middel van een GPS-toestel in Lambert72 coördinaten. Alle sporen werden gecoupeerd om beter zicht te krijgen in hun opbouw. De profielen van de coupes werden eveneens gefotografeerd, beschreven en ingetekend met behulp van een veldcomputer op schaal 1:20. Om voldoende inzicht te krijgen wat betreft de bodemopbouw werden op relevante plaatsen bodemprofielen geregistreerd. Alle vondsten werden ingezameld per context; bij grafcontexten werden deze ingezameld per kwadrant. Nadien werd ook laagsgewijs verdiept ter controle op eventueel vondstenmateriaal.

Figuur 21: Sfeeropname tijdens het machinaal afwerken van kringgreppel S88.

Figuur 22: Opmerkelijk verschil in zichtbaarheid van grafkuil S375 na het aanleggen van een tweede archeologisch vlak.

Figuur 23: Onderzoeksmethode toegepast op één van de aangetroffen urnengraven.

Figuur 24: Tijdelijke consolidatie van het in blok gelichte aardewerk door middel van stretchfolie.

Alle grafcontexten werden analoog ingetekend op schaal 1:10. Hierna werd verder gewerkt in kwadranten, waarbij zowel de korte als lange zijde van het graf opgetekend kon worden. De opvulling van de grafkuilen werd per kwadrant integraal ingezameld met het oog op natuurwetenschappelijk onderzoek en per staal voorzien van een uniek inventarisnummer. Ook werden gerichte houtskoolstalen genomen per archeologisch relevante context met het oog op ^{14}C -analyse. In het geval van een onduidelijke aflijning werd een tweede niveau aangelegd op 5 cm onder het eerste niveau, waarbij de nieuwe aflijning werd ingemeten (zie Figuur 22). In sommige gevallen diende hierdoor de oriëntatie van de profielassen herzien te worden. Hierna is het spoor verder onderzocht volgens de hierboven beschreven methode. (Intact) bewaarde grafgiften werden zorgvuldig en met de grootste voorzichtigheid vrijgelegd en ter plaatste gesonsolideerd voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Alle grafgiften zijn op terrein voorzien van een uniek vondstnummer in functie van een vlotte verwerking.

In het geval van urnengraven werd de richting van de lengte- en dwarsprofielen gekozen in functie van de ligging van de urn ten opzichte van de grafkuil, teneinde een beter inzicht te krijgen in de onderlinge relatie tussen de grafkuil en de urn. Hierbij werd de urn zorgvuldig vrijgelegd met de daarbij horende crematieresten, waarna deze ingepakt werden met behulp van zwarte plasticfolie voor tijdelijke consolidatie. Ook bij deze grafcontexten werd de vulling integraal ingezameld voor verder onderzoek (zie Figuur 23). Naast de talrijke bulkstalen, houtskoolstalen, pollenstalen en enkele houtstalen werden circa 1400 zeefstalen genomen, waarvan het merendeel afkomstig is van de grafmonumenten uit de bronstijd alsook de urnen- en brandrestengraven.

Figuur 25: Sfeerbeeld tijdens het registreren van het dwarsprofiel op de oude Lobeek.

Het plaatsen van bronbemaling voor de dwarscoupe op de beekvallei gebeurde op 27 mei 2015. Op 4 juni 2015 werd gestart met de aanleg van de coupe en het onderzoek ervan in aanwezigheid van bodemkundige Jari Hinsch Mikkelsen (GATE bvba). Bij de aanleg van deze dwarscoupe werd getrapt afgegraven in functie van de bodemstabiliteit. Het onderzoek werd echter bemoeilijkt door de aanwezigheid van een nog watervoerende drainagebuis ter hoogte van de oude loop van de Lobeek, waardoor de oudste fase niet in zijn volledigheid achterhaald kon worden (zie Figuur 25).

5.3. Verwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de verwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code **WILO15** (**Wielsbeke-LOBEEKstraat 2015**) gebruikt. De spoorformulieren, de vondstenlijst, fotolijst en tekeningenlijst werden samengebracht in een digitale inventaris. De vondsten werden gewassen, gedroogd en verpakt volgens de regels van de kunst. Alle zeefstalen werden aansluitend op veldwerk machinaal uitgezeefd op maaswijdte 0,5 mm met het oog op materiaalrecuperatie. Na het drogen van deze stalen werd de inhoud zorgvuldig uitgesorteerd, waarbij fragmenten aardewerk, glas, gecremeerd bot, vuursteen en metaal aangetroffen werden. Hierbij werden de vondsten (aardewerk, bot, ... en residu van de genomen stalen) per grafcontext afzonderlijk gestockeerd in een aparte doos met het oog op verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Vervolgens werd overgegaan tot het digitaliseren van het grondplan en werden alle tekeningen gedigitaliseerd met behulp van programma's AutoCAD en Illustrator.

6. BODEMOPBOUW EN STRATIGRAFIE

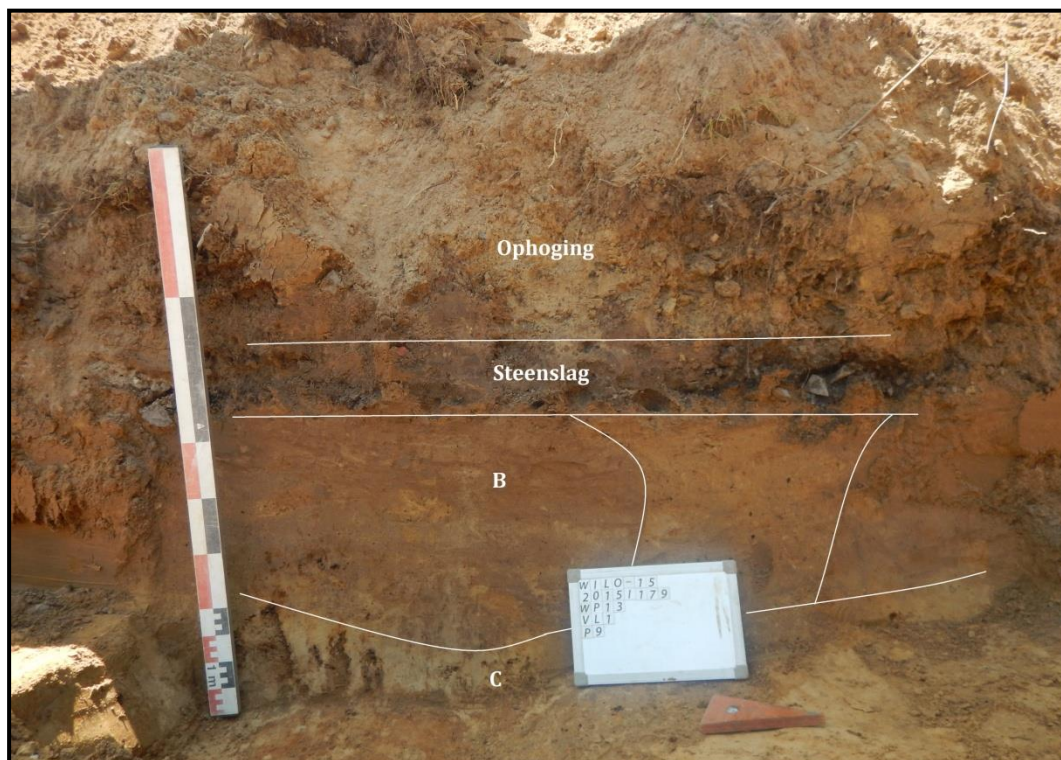
Verspreid over het terrein werden enkele bodemprofielen opgetekend. Er dient grofweg een onderscheid gemaakt te worden tussen het opgravingsvlak ten noorden van de Lobeek en de twee kleinere werkputten gelegen ten zuiden.

De aanwezigheid van een fijne laag grind duidt erop dat het terrein reeds in het verleden afgegraven werd. Deze silexkeien werden voornamelijk aangetroffen in de (noord)westelijke en centrale hoek van het terrein (zone ter hoogte van de urnegraven en de zone rondom de kleinste grafcirkel). Meer in oostelijke richting bleek het terrein niet afgegraven te zijn geweest. Figuur 27 geeft een duidelijk beeld van de bodemopbouw ten noorden van de Lobeek weer. Hier bestond de stratigrafie uit een circa 30 tot 40 cm dik grijs humeus en vrij puinige bouwvoor/ophoging met direct daaronder de laag silexkeien. Deze bevond zich op een maximaal 35 cm dikke, homogeen bruinig grijze zandlemen aanrijkingshorizont of B-horizont. De dikte ervan schommelde sterk in functie van de vroegere afgraving. Op enkele plaatsen werd afgegraven tot op het archeologisch niveau. Dit was echter sterk beperkt in ruimte. Over het algemeen was het archeologisch niveau matig tot sterk gebiotubeerd. De moederbodem zelf bestond uit licht lemig oranje geel zand met oxido-reductievlekken.

Ten zuiden van de ingekokerde Lobeek bleek dit steenslagpakket niet aanwezig te zijn (Figuur 28). Hier bestond de bodem uit een opvallend dikke ploeglaag. De dikte van dit bleekgrijs pakket schommelde tussen 50 en 60 cm. De vulling was eerder homogeen. Direct hieronder bevond zich een aanrijkingshorizont: het betreft colluviummateriaal afkomstig van hogerop de helling (noorden). Deze bruinig grijze zandleem bereikte hier een maximale dikte van circa 40 cm. Het archeologisch niveau bevond zich hier ongeveer 1 m onder het maaiveldniveau. De aanwezigheid van zowel de B-horizont als het colluviummateriaal heeft tot gevolg dat de bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten matig tot goed bewaard zijn gebleven.

Figuur 26: Aanduiding van de uitgegraven bodemprofielen en de locatie van de voormalige beekvallei (colluvium, bruin).

Figuur 27: Bodemprofiel 9 ter hoogte van werkput C.

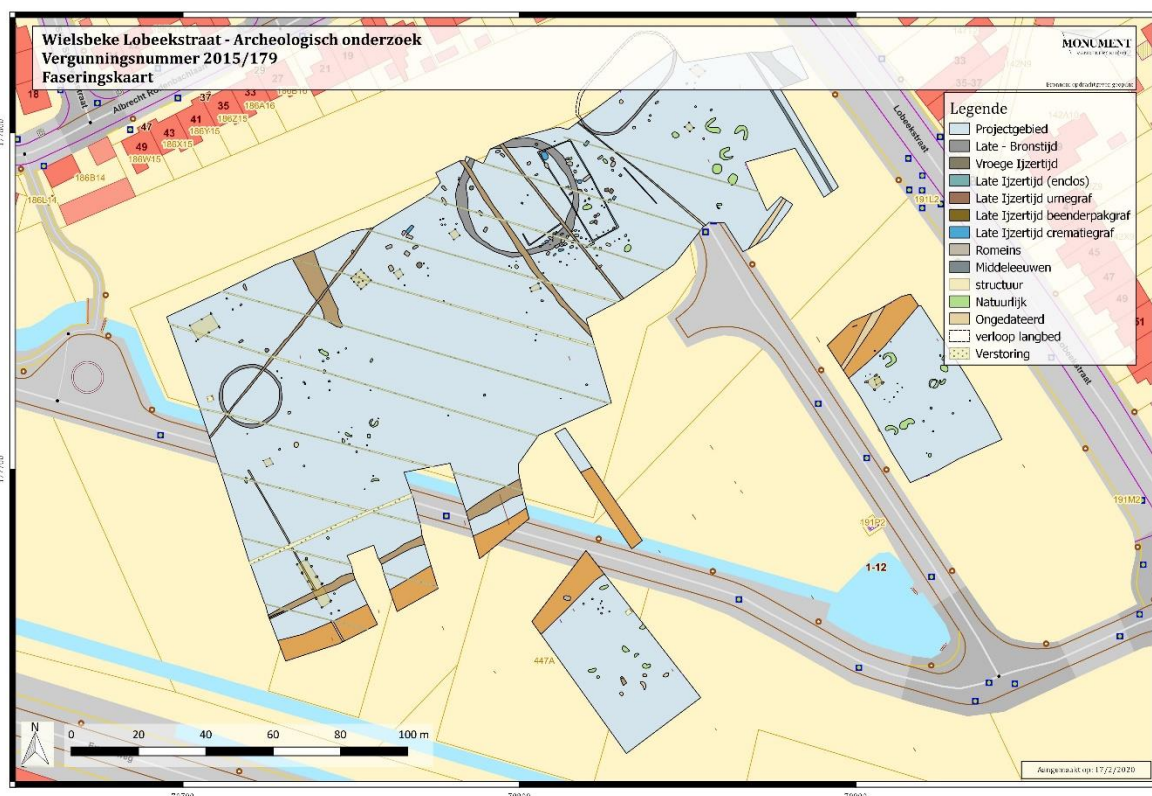

Figuur 28: Bodemprofiel 2 ter hoogte van werkput A (zone beekvallei).

7. SPOREN EN VONDSTEN

De resultaten van de opgraving kunnen zonder meer opmerkelijk genoemd worden. Binnen het plangebied zijn resten van een meerfasig grafveld aangetroffen, waarvan de oorsprong teruggaat tot in de bronstijd (mogelijk het late Neolithicum) en minstens doorleefde tot in de laat-Romeinse periode. In totaal zijn drie eeuwenoude grafmonumenten teruggevonden. Rond deze funeraire structuren zijn tientallen graven aangetroffen uit de late ijzertijd en Romeinse periode. Bij sommige graven zijn de resten van de dode in een urn geplaatst, terwijl bij andere graven ook resten van de brandstapel in een kuil zijn gedeponneerd. Veel overledenen hebben grafgriffen meegekregen, waaronder een dodenmaal of voorwerpen in aardewerk.

In onderstaande hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen sporen en structuren per periode. Voor de situering van de sporen en bodemprofielen wordt verwezen naar de overzichtsplannen achteraan in dit rapport, die als bijlage zijn opgenomen.

Figuur 29: Grondplan met fasering van de aangetroffen sporen/structuren.

7.1. Steentijd

Uit de prehistorie zijn geen grondsporen gevonden, maar wel veertigtal vondsten. Deze werden in jongere sporen gevonden of als losse vondst ingezameld tijdens de aanleg van het archeologische vlak. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om afslagen uit vuursteen. Uit de opvulling van kringgreppel S88 zijn vijf afslagen uit vuursteen, alsook een gesteelde en gevleugelde pijlpunt uit het laat- en finaal-neolithicum (V1934) verzameld. Kringgreppel S264 heeft zes afslagen uit vuursteen, een schrabber uit het midden-neolithicum of later (V1179), een gekerfd, distaal fragment van een geretoucheerde kling uit het laat-mesolithicum of later (V1716) en een versplinterd fragment (*pièce esquillée*) van een schrabber (V1932) opgeleverd. In de opvulling van kringgreppel S377 is een afslag uit vuursteen (V1933) aangetroffen.

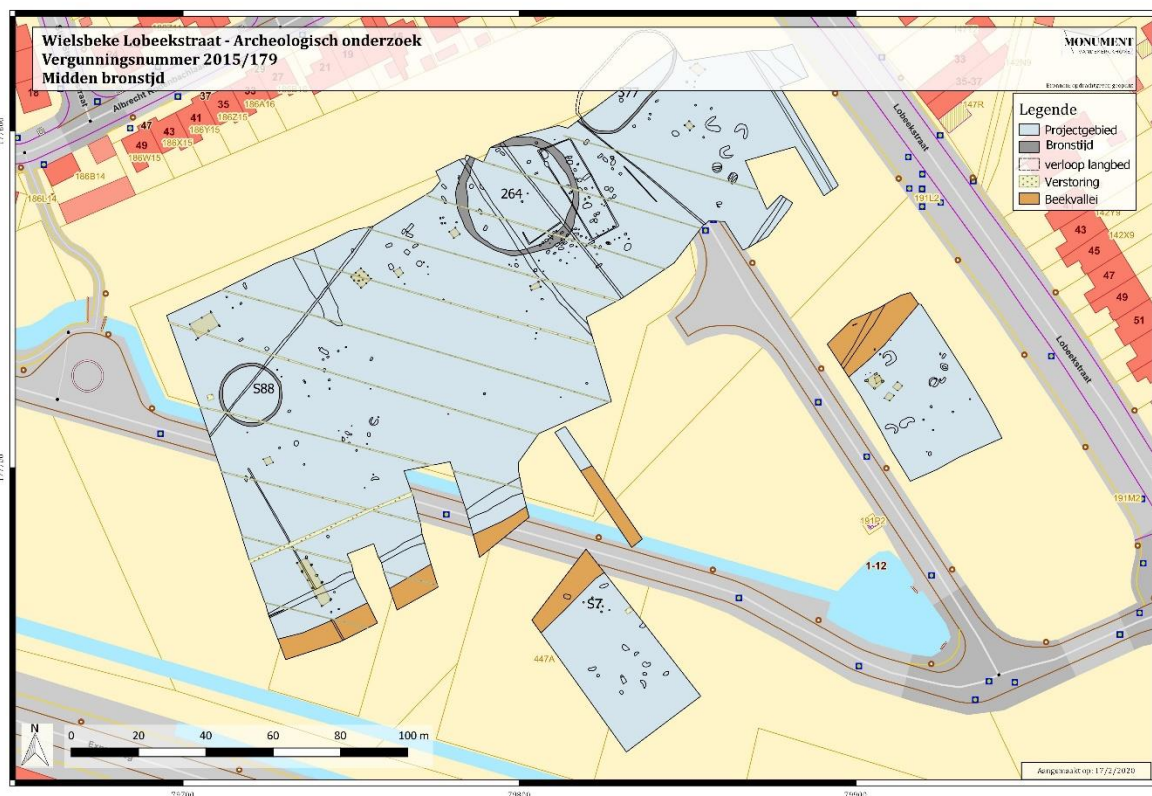
Kuil S217 leverde een afslag uit vuursteen en een neolithische klingschrabber uit mijnsilex (V1931) op. Ten slotte is uit de opvulling van paalkuil S7 een klopper uit kwartsiet (V1926) verzameld. Het is onduidelijk of het hier om intrusief materiaal gaat of niet. Een C14 datering op aanwezige houtskool dateert dit spoor in de midden Bronstijd. In die periode werd nog beperkt gebruikt gemaakt van silex als grondstof. Dergelijke objecten werden gebruikt om afslagen van een kern te kloppen. Als gevolg daarvan ontstaan geaccidenteerde vlakken met kleine bulten op de klopper.

Figuur 30: Selectie van het lithisch materiaal: Klopper uit kwartsiet (V1926; linksboven), gesteelde en gevleugelde pijlpunt (V1934; rechtsboven), klingschrabber uit mijnsilex (V1931; linksonder) en versplinterd fragment (*pièce esquillée*) van een schrabber (V1932; rechtsonder).

7.2. Bronstijd

In totaal werden twee kringgreppels en een langbed (respectievelijk sporen S88, S264 en S377; zie Figuur 31) aangetroffen. Elke kringgreppel werd in zijn geheel vrijgelegd in vlak waar mogelijk. Bij structuur S264 kon een noordelijk segment niet vrijgelegd worden door de aanwezigheid van te behouden bosstrook. Bij structuur S377 kon slechts de zuidelijke helft vrijgelegd worden om dezelfde reden.

Figuur 31: Situering van de structuren uit de midden-bronstijd binnen het onderzoeksgebied (links S88, midden S264 en rechts S377).

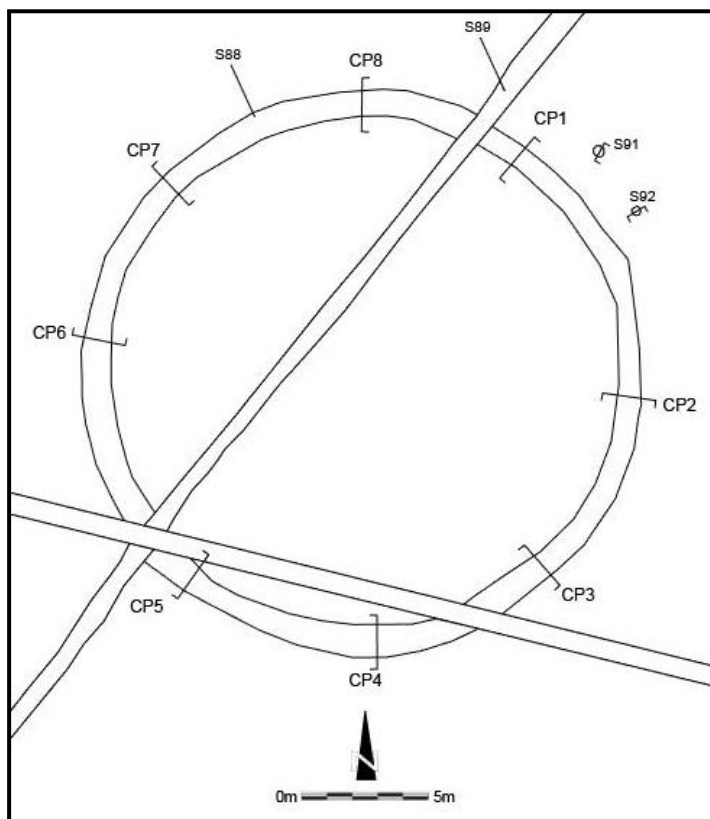
7.2.1. Kringgreppel S88

7.2.1.1. Beschrijving

Kringgreppel S88 werd aangetroffen in het westen van het plangebied. Dit spoor heeft een maximale diameter van 17,80 m en een gemiddelde breedte van 0,80 m. Volgens de

windrichtingen en tussenwindrichtingen zijn acht diepteprofielen geregistreerd (zie Figuur 32 en Figuur 33). Hieruit is gebleken dat de greppel nog maximaal 0,45 m diep bewaard is onder het archeologisch niveau. Uit twee diepteprofielen (profiel 1 en 5) zijn pollenstalen genomen. Daarnaast zijn alle segmenten systematisch bemonsterd voor verder onderzoek, goed voor 400 liter staalname (8 maal 5 stalen van 10 l). Tot slot zijn de resterende segmenten machinaal onderzocht met het oog op materiaalrecuperatie.

Uit de bovenste opvullingslaag (S179) zijn twee wandscherven dikwandig, handgevormd aardewerk met een gegladde wandafwerking en magering van potgruis verzameld, alsook vijf afslagen en een pijlpunt uit vuursteen (zie hoofdstuk 7.1).

Figuur 32: Grondplan van kringgreppel S88 met aanduiding van de coupes.

Aansluitend aan de noordzijde van kringgreppel S88 zijn twee paalkuilen (S91 en S92) geregistreerd. Beide hebben een diameter van ongeveer 40cm, maar in profiel zijn ze slechts z'n 5cm onder het archeologisch vlak bewaard. De vulling van deze paalsporen suggereert een gelijke datering als de grafheuvel. Mogelijk vormen ze een restant van een palenkrans die oorspronkelijk rond de heuvel was opgericht. Hierbij worden op regelmatige afstand rond de heuvel en kringgreppel palen geplaatst. Een kleinere lokale palenzetting kan evenmin worden uitgesloten.

7.2.1.2. Bodemkundig onderzoek

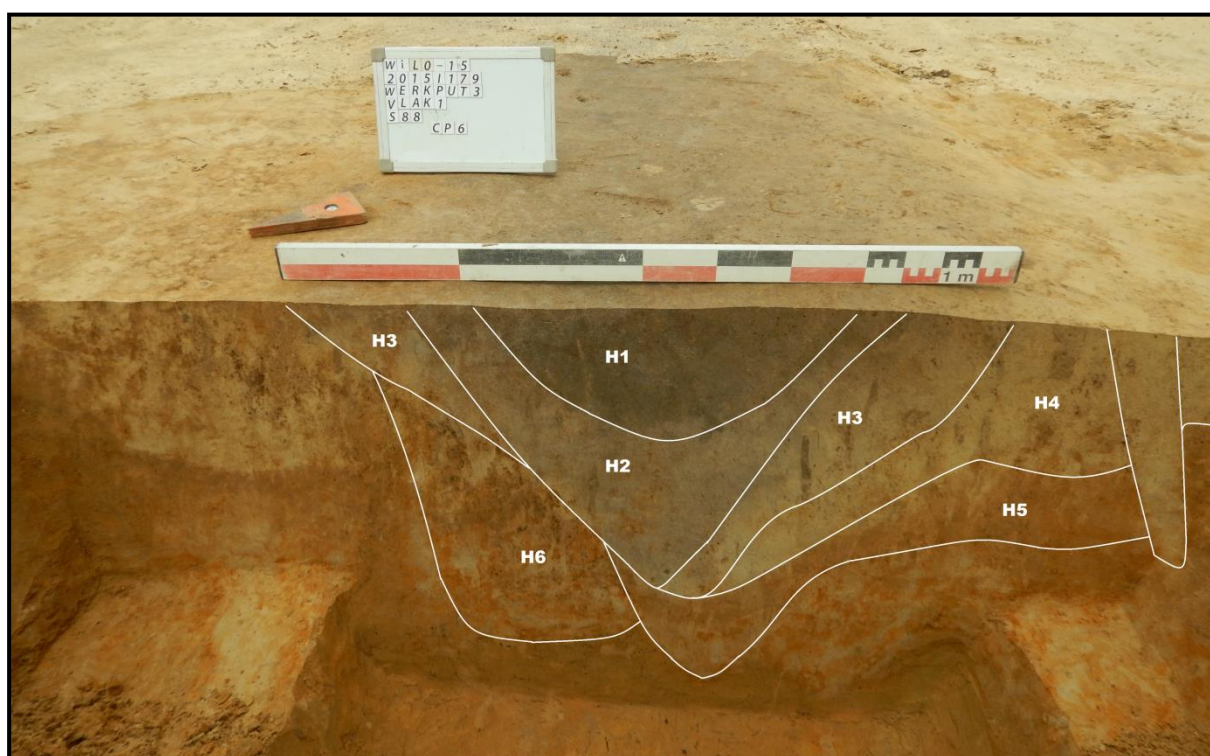
Hoewel de opvulling niet bij alle profielen eenduidig is, kunnen aan de hand van profiel 6 één uitgravingsfase en één dempingsfase van de kringgreppel aangetoond worden (zie Figuur 34). Bodemkundig onderzoek²⁴ duidt op een snelle opvulling van het spoor (H4 en H5) na de initiële uitgraving tot circa 0,60 m diepte. Deze is bijna direct na het uitgraven ingestort of snel opgevuld, waarna een humusrijke vulling van ongeveer 45 cm diep in stand gehouden is (H1 tot H3; met weinig water aanwezig). Interessant is de accumulatie van mangaan (H6) langs binnenzijde van de kringgreppel. Dit mangaan is afgezet ten gevolge van een grote hoeveelheid insijpelend regenwater. Langs de buitenzijde van dit spoor is dit (bijna) niet het geval, wat mogelijk een indicatie is voor de aanwezigheid van een opgeworpen lichaam langs de binnenzijde van de kringgreppel.

²⁴ Mondelinge informatie Jari Mikkelsen op 14/10/2016.

Figuur 33: Overzicht van kringgreppel S88 (boven) door middel van een opname met drone (© GATE bvba) en het onderzoek van dit spoor (onder).

Figuur 34: Coupe 6 op kringgreppel S88.

7.2.1.3. Zichtbaarheidsanalyse

Tot wanneer het grafmonument zichtbaar bleef in het landschap kan niet met zekerheid gesteld worden. Vermoedelijk was het grafmonument nog zichtbaar in het landschap in de Romeinse periode of was de locatie ervan gekend, aangezien direct ten noorden van het monument een Romeins vlakgraf aangetroffen werd (zie hoofdstuk 7.4.1.3. Graf S87). Binnen de kringgreppel werden geen sporen uit de metaaltijden aangetroffen. Dit geeft echter geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van jongere archeologische structuren binnen de grafheuvel.

Een noordoost-zuidwestelijk georiënteerde greppel (S89) uit de Romeinse periode doorkruist echter de kringgreppel alsook een laat-Romeinse poel (zie hoofdstuk 7.4.3. Waterpoel). Dit duidt er mogelijk op dat de grafheuvel niet meer zichtbaar was. De greppel dateert waarschijnlijk uit een fase waarin het grafveld al was opgegeven en er geen speciale of rituele betekenis meer aan het terrein werd gegeven. Deze structuur is mogelijk aangelegd wordt bij het herinrichten van het terrein door percelering. Hierdoor wordt vermoed dat op dit moment de zichtbaarheid van dit funeraire monument eveneens verdwenen is. Het lijkt erop dat – gezien de afwezigheid van archeologische resten na de 4de eeuw – het terrein genivelleerd wordt en wordt hergebruikt voor landbouw.

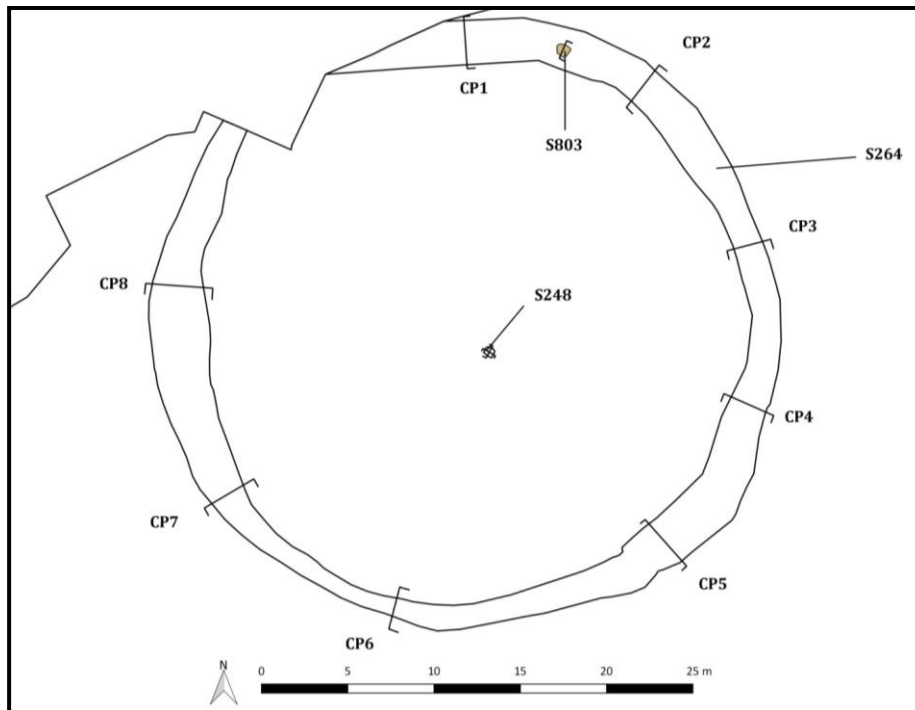
7.2.1.4. Datering

De ¹⁴C-datering (RICH-22744) van een houtskoolmonster afkomstig uit de onderste opvulling van kringgreppel S88 komt uit op 3472 ± 32 BP, wat na callibratie een datering oplevert rond 1890-1690 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 1880-1740 v. Chr. (68,2%). De datering situeert de aanleg van dit spoor dus tijdens de eindfase van de vroege bronstijd en de eerste helft van de midden-bronstijd of midden-bronstijd A. Een staal uit de bovenste vulling (RICH-22799) levert dan weer een datering tussen 1215-1115 v. Chr. (68,2%) en tussen 1260-1050 v. Chr. (95,4%). Dit is de overgang van de midden naar de late bronstijd.

7.2.2. Kringgreppel S264

7.2.2.1. Beschrijving

Deze kringgreppel werd aangetroffen in het noordwesten van het plangebied net ten zuiden van de groene bufferzone en had een monumentale omvang van circa 34 m met maximale grachtbreedte van 3 m (zie Figuur 36). Ook hier werden acht diepteprofielen geregistreerd volgens de windrichtingen en tussenwindrichtingen. Hieruit bleek dat deze nog tot 1,50 m bewaard was onder het archeologisch niveau.

Figuur 35: Grondplan van kringgreppel S264 met aanduiding van de coupes en de ligging van het mogelijke laat-neolithische graf (S248) en de vroege ijzertijd depositie S803.

Uit de opvulling van kringgreppel S264 zijn 84 potscherven en negen artefacten uit vuursteen (zie hoofdstuk 7.1.) verzameld. Het gaat om negen randscherven, drie bodemfragmenten, vier halsfragmenten en 68 wandscherven uit handgevormd aardewerk met een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis, waarvan de meerderheid secundair verbrand is. Randscherven hebben een afgeronde tot spitse rand (2), afgeronde rand (4), waaronder een met vingertopindrukken op de top, randlip (2) of gefacetteerde rand (1) en bodemfragmenten worden gekenmerkt door een hoekige overgang van standvlak naar wand. Opmerkelijk zijn een bodemfragment (10 cm diameter) en twaalf wandscherven met gladde wandafwerking, die gemagerd zijn met potgruis.

Figuur 36: Overzicht van kringgreppel S264 in het vlak.

Figuur 37: Het centrale spoor S248 onmiddellijk na aanleg van het vlak.

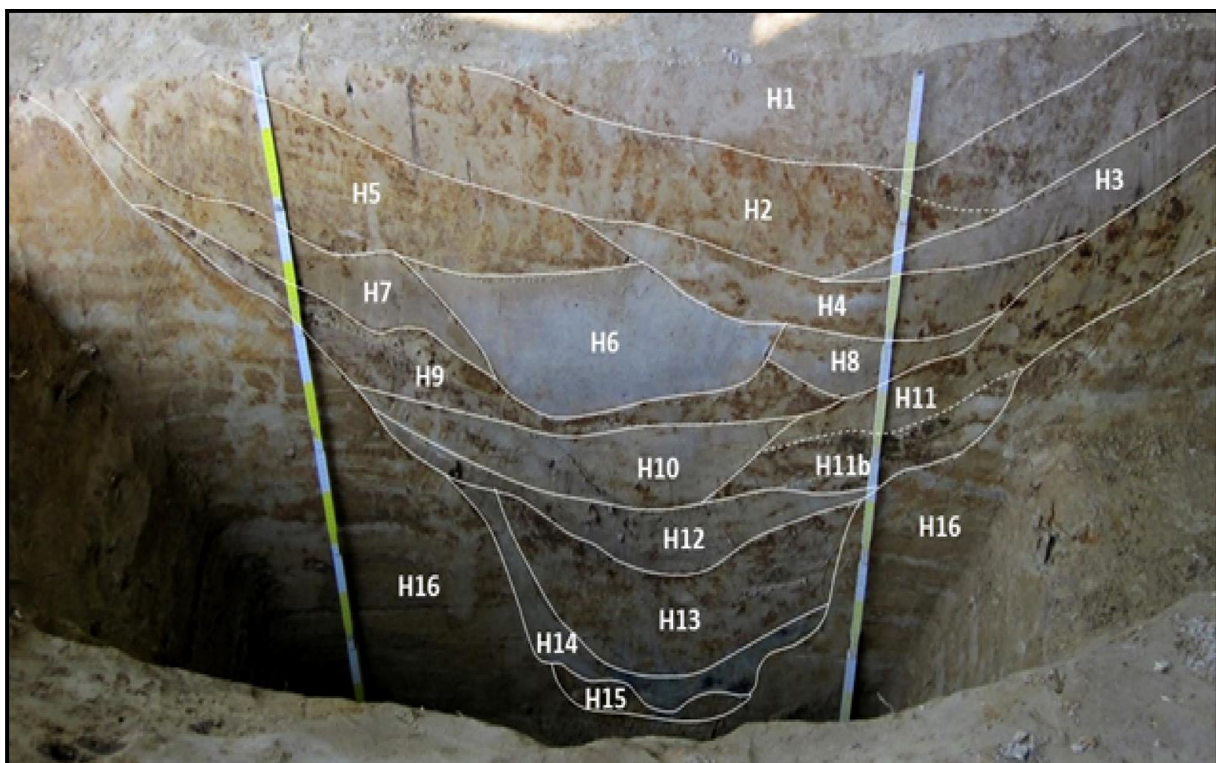

Figuur 38: Coupe op het centrale spoor S248.

Binnen deze structuur werd centraal een houtskoolrijke kuil vrijgelegd (S248; zie Figuur 37 en Figuur 38). Deze had een ronde vorm met diameter van 0,70 m en bleek in coupe nog tot 0,15 m diep bewaard. De context werd gedateerd in het midden-neolithicum. Deze absolute datering stemt niet overeen met de datering van de kringgreppel (zie 7.2.2.4.). Waarschijnlijk dateert de context van voor het oprichten ervan en is er geen link tussen beiden. De aanwezigheid van lithisch materiaal duidt alvast op menselijke activiteit op en rond deze locatie.

7.2.2.2. Bodemkundig onderzoek

De opvulling van deze kringgreppel bleek niet bij elk profiel eenduidig. Wel konden in het noordelijk profiel (zie Figuur 39) enige vullings- en uitgravingsfasen onderscheiden worden.²⁵ De afwezigheid van duidelijke stabilisatiehorizonten duidt op herhaaldelijke pogingen om de greppel te herstellen na een periode van instorting/dichtslibbing. Hoewel er slechts sporen waargenomen werden van drie fasen van herstelling van het grafmonument (H6, H8 en H4), zullen er waarschijnlijk meer zijn geweest. De instabiele zandgrond rondom de uitgegraven greppel kent een snelle inspoeling van materiaal van buitenaf (zowel van binnen als buiten). Het resultaat hiervan is dat erg snel werd overgegaan tot het in stand houden van een veel mindere diepe greppel dan de initiële 1,20 m diepe uitgraving.

Figuur 39: Overzicht van kringgreppel S264 in coupe 1.

²⁵ MIKKELSEN 2016.

Het zuidelijk profiel kenmerkt zich dan weer door aanwezigheid van een stabilisatiehorizont. Deze laag duidt op een lange periode van een vochtige bodem met een goede plantengroei en de aanwezigheid van kleinere bodemvergravers (mollen, wormen, enz.). Wanneer deze horizont zich ontwikkelde, was het grafmonument nog steeds zichtbaar maar begroeid met vegetatie, waardoor weinig erosie (zie ook hoofdstuk 7.6.) plaatsvond en er sprake was van een trage opvulling van de greppel in een nat milieu. Later werd de restdepressie van deze greppel gevuld door verdere erosie gecombineerd met nivellering ten gevolge van landbouwactiviteiten. Er zijn geen sporen van intentioneel dempen herkend. Vermoedelijk dient langs de noordelijke zijde rekening gehouden te worden met erosie. Dit maakt dat de diepte en de breedte van de kringgreppel sterk afwijkt van de op het terrein geregistreerde afmetingen.

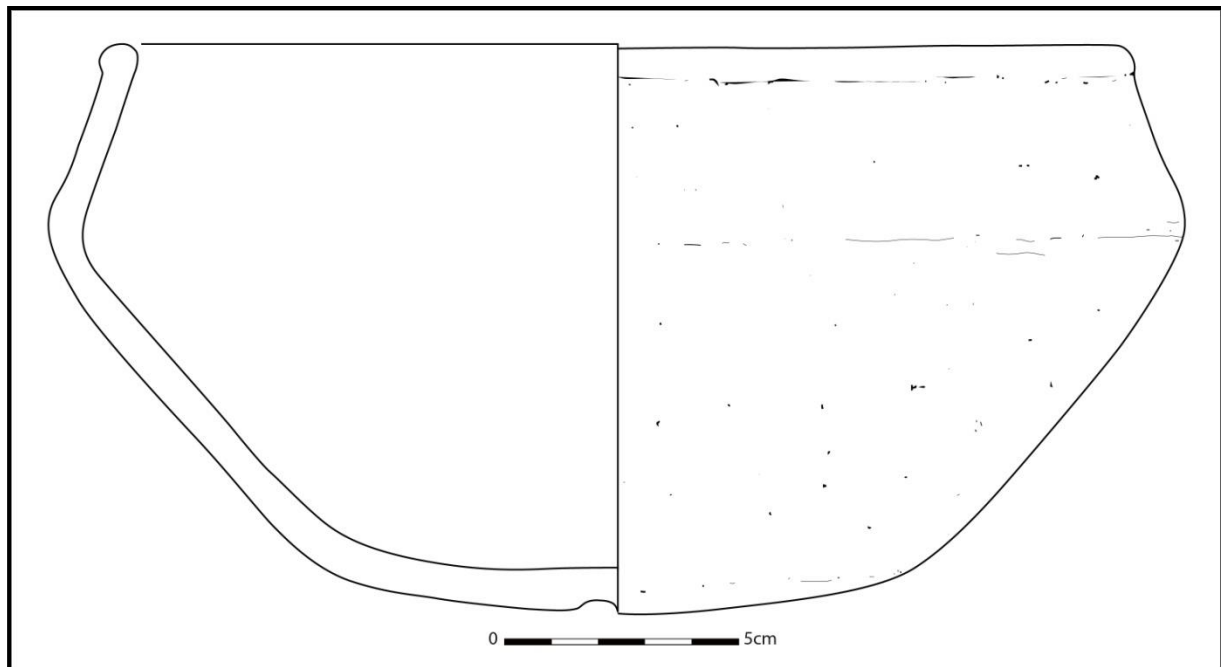
7.2.2.3. Zichtbaarheidsanalyse

Uitspraken omtrent de visibiliteit van dit grafmonument tijdens de ijzertijd zijn moeilijk te funderen. Het lijkt aannemelijk dat ofwel (een deel van) het heuvellichaam ofwel de kringgreppel nog lange tijd zichtbaar was, ofwel dat de locatie ervan gekend was. Belangrijk argument hiervoor is het aantreffen van een circa 0,80 m brede en ongeveer 0,75 m diepe kuil in de noordoostelijke zijde (S803; zie Figuur 40) met onderin een ingeklapte maar volledige kom met gladde wandafwerking en magering met potgruis (zie Figuur 41). Het gaat om een kom met licht gesloten profiel met afgerond rechthoekige rand (22 cm diameter). De bodem is wat convex en centraal is hierin een indruk van zo'n 2cm diameter. De kom kan gedateerd worden in de vroege ijzertijd.

Opvallend is dat deze kuil slechts zichtbaar werd na het verdiepen van de kringgreppel. Deze werd na aanleg verder afgedekt door sedimenten, misschien afkomstig van het toen nog aanwezig heuvellichaam dat verder weg erodeerde. De ¹⁴C-analyse van houtskoolresten (RICH-22743) plaatst de aanleg van kuil S803 omstreeks 800-540 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald rond 800-580 v. Chr. (68,2%). Hierdoor kan gesteld worden dat kringgreppel S264 nog gedeeltelijk zichtbaar, maar toch al enigszins dichtgeslibt was voor de aanleg van deze kuil met in de vroege ijzertijd.

Figuur 40: Rituele depositie op de bodem van kuil S803 in de opvullingsedimenten van kringgreppel S264.

Figuur 41: Kom met licht gesloten profiel met afgerond rechthoekige rand aangetroffen in kuil S803.

Uitspraken over de zichtbaarheid tijdens de Romeinse periode zijn nog moeilijk te staven. De locatie van het grafmonument moet evenwel tijdens deze periode gekend zijn geweest. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat de implanting van Romeinse begravingen in de nabijheid van dergelijke monumentale structuren niet louter berust op toeval, maar dat men teruggrijpt naar reeds bestaande dat men teruggrijpt naar reeds bestaande grafvelden omwille van hun ritueel of spiritueel belang.

De aanwezigheid van een Romeins graf (S286; zie 7.4.1.8) in de vulling van de kringgreppel wijst er echter wel op dat deze greppel (zo goed als) volledig dichtgeslibt was tijdens de aanleg van het Romeins graf. Langs binnenzijde van de kringgreppel werden ook enkele Romeinse vlakgraven gevonden (S483 en S451-452). Opvallend was bovendien dat de aanwezigheid van deze graven zich beperkte tot de rand van het funerair monument. Langs de binnenzijde van de kringgreppel zijn immers geen graven aangetroffen, met de uitzondering van S280 en S282 die zich meer centraal bevonden. Het lijkt aannemelijk dat het grafmonument zichtbaar was in het landschap tijdens de Romeinse periode maar weliswaar grotendeels geërodeerd, waarbij de bovengenoemde vlakgraven in de flank van het gedegradeerde heuvellichaam werden ingegraven. De ¹⁴C-datering van brandrestengraf S282 (RICH-24463) stelt een datering tussen 70 en 240 n. Chr. (95,4%) voorop. Hieruit kan mogelijk afgeleid worden dat het heuvellichaam aan het einde van de 3de eeuw al grotendeels weggeërodeerd was.

7.2.2.4. Datering

Op de centrale kuil S248. Is een ¹⁴C-analyse (RICH-24641) uitgevoerd op een houtskoolstaal uit de onderste vulling. Dit werd gedateerd rond 4230-3980 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 4230-3990 v. Chr. (68,2%). Dit komt overeen met het midden-neolithicum (Michelsbergcultuur). Deze datering lijkt te vroeg om een verband te veronderstellen tussen de kuil en de grafheuvel. Professor Philippe Crombé (Universiteit Gent) suggereert dat de kuil mogelijk geïnterpreteerd kan worden als een haardkuil of een verbrande mierenest.²⁶

De ¹⁴C-analyse van een houtskoolmonster (RICH-22796) afkomstig uit kringgreppel S264 heeft een absolute datering opgeleverd van 3421 ± 31 BP, wat na calibratie het uitgraven van de greppel dateert rond 1880-1630 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 1755-1660 v. Chr. (68,2%) en bijgevolg situeert tijdens de eindfase van de vroege bronstijd en het begin van de midden-bronstijd A.²⁷

²⁶ Persoonlijk commentaar Prof. Philippe Crombé en CROMBE *et al.* 2015: p. 158-171

²⁷ BOUDIN 2017.

7.2.3. Kringgreppel S377

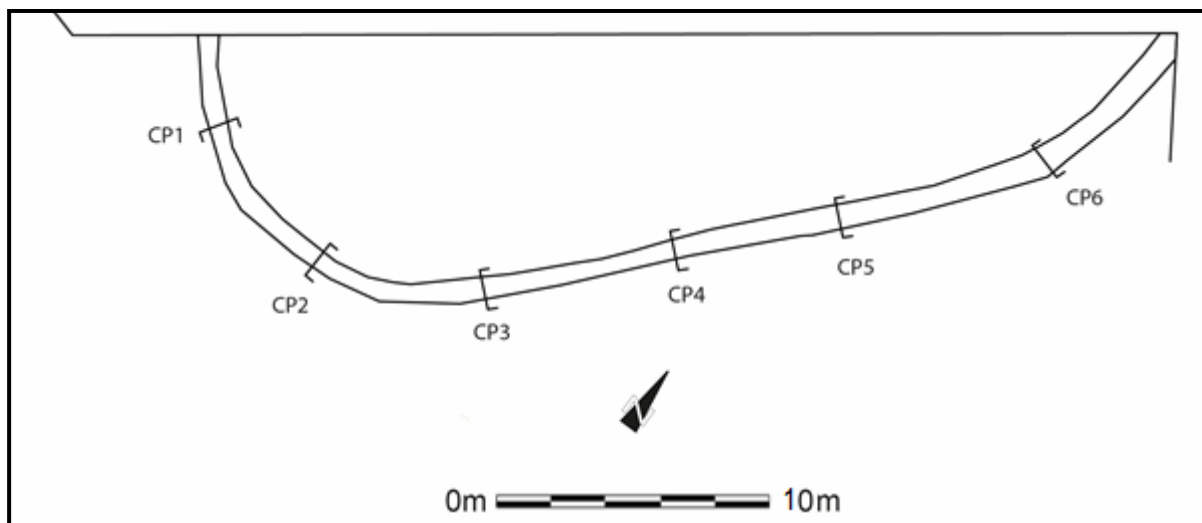
7.2.3.1. Beschrijving

Ter hoogte van de noordoostelijke zone werd een ovale structuur aangesneden over een afstand van ongeveer 35 m lang (zie Figuur 42). Dergelijke structuren worden een langbed genoemd. Langbed S377 werd op zes plaatsen door middel van coupes onderzocht met regelmatige tussenafstand van 5 tot 7 m (zie Figuur 43). In coupe bleek het langbed circa 0,50 m diep bewaard. De onderste opvulling bestond uit een lichtgrijs, sterk uitgeloozd en zeer zandig, zandlemig pakket van circa 0,30 m (H2). Deze werd afgedekt door een circa 0,20 m dik bruingrijs, zandlemig pakket (H1). De coupes toonden ook aan dat de uitgraving niet systematisch uitgevoerd werd maar varieerde langs het langbedsegment (zie Figuur 44).

Figuur 42: Overzicht van langbed S377 in het vlak.

Na het couperen werden de tussenliggende segmenten gecontroleerd op aanwezigheid van vondsten en werden stalen genomen voor verder onderzoek. Uit de opvulling zijn slechts twee wandscherven uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis verzameld. Daarnaast werd gezocht naar het verdere verloop van het langbed in het bos door middel van een booronderzoek. Uitgaande van een minimale breedte van 10m, werden om de halve meter systematisch boringen gezet haaks op de lange zijde. Op 17 m en 17,25 m kon de tegen-liggende zijde aangesneden worden van het langbed op een diepte van circa 75 cm onder het huidige loopvlak van het bos, dat zich iets hoger bevond als het loopvlak van de site. Hierdoor is de verhouding van het langbed: lengte-breedte 2:1.

Figuur 43: Grondplan van langbed S377 met aanduiding van de coupes.

Opvallend is dat slechts één spoor werd aangetroffen binnen greppel S377. Kuil S388 met diameter van circa 1 m tekende zich in vlak af als een matig uitgelopen, sterk gebiotubeerd blauwig grijs spoor. In coupe bleek deze kuil amper enkele cm diep bewaard te zijn. Uit de opvulling werden geen archeologische indicatoren gerecupereerd die een datering toelaten. Langs de buitenzijde van de kringgreppel werden een drietal kuilen herkend (S390, S391 en S398). De vulling van deze drie kuilen was sterk gelijkend op deze van S388, zij het enigszins in mindere mate gebioturbeerd. Vooral kuil S398 tekende zich scherp af. In coupe bleek deze circa 1 m lange kuil nog 20 cm diep bewaard onder archeologisch niveau. Hoewel de kans reëel is dat zowel kuil S388 als kuilen S390, S391 en S398 chronologisch gekoppeld kunnen worden aan kringgreppel S377, ontbreekt enige vorm van archeologisch materiaal om deze structuren met zekerheid gelijktijdig te dateren.

Figuur 44: Langbed S377 in coupe 2 en 3.

7.2.3.2. Bodemkundig onderzoek

Wegens de beperkte bewaring kunnen geen bodemkundige interpretaties gemaakt worden.

7.2.3.3. Zichtbaarheidsanalyse

Over de zichtbaarheid van het langbed in het landschap kunnen geen uitspraken gedaan worden.

7.2.3.4. Datering

De ^{14}C -analyse van een houtskoolmonster (RICH-22746) afkomstig uit langbed S377 leverde een absolute datering op van 3489 ± 34 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert rond 1910-1690 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 1880-1760 v. Chr. (68,2%) en dit spoor zo tijdens de eindfase van de vroege en midden-bronstijd A situeert²⁸.

7.2.4. Paalkuil S7

Ter hoogte van werkput B konden nog enkele losse paalkuilen geregistreerd worden. De herkenbaarheid was erg vaag gezien de ligging net in/naast de oude beekvallei van de Lobeek. Één spoor, S7, bleek ca. 45cm diep bewaard onder archeologisch niveau. De aflijning van het spoor in coupe was erg vaag. De vulling bestond uit bleekblauwig grijze zandleem met zeer weinig houtskoolspikkels. uit de opvulling van paalkuil S7 een verweerd fragment uit kwartsiet met twee bewerkte zijden (V1926). Op basis van een C14 datering (RICH-22796) wordt het spoor gedateerd omstreeks 3421+-31BP. Dit komt neer op een datering tussen 1755 – 1660 voor Chr. (68,2% kans) en 1880 – 1630 voor Chr. (95,4% kans), waardoor dit spoor aansluit bij de datering van de grafmonumenten. Verdere uitspraken over deze paalkuil kunnen helaas niet gedaan worden.

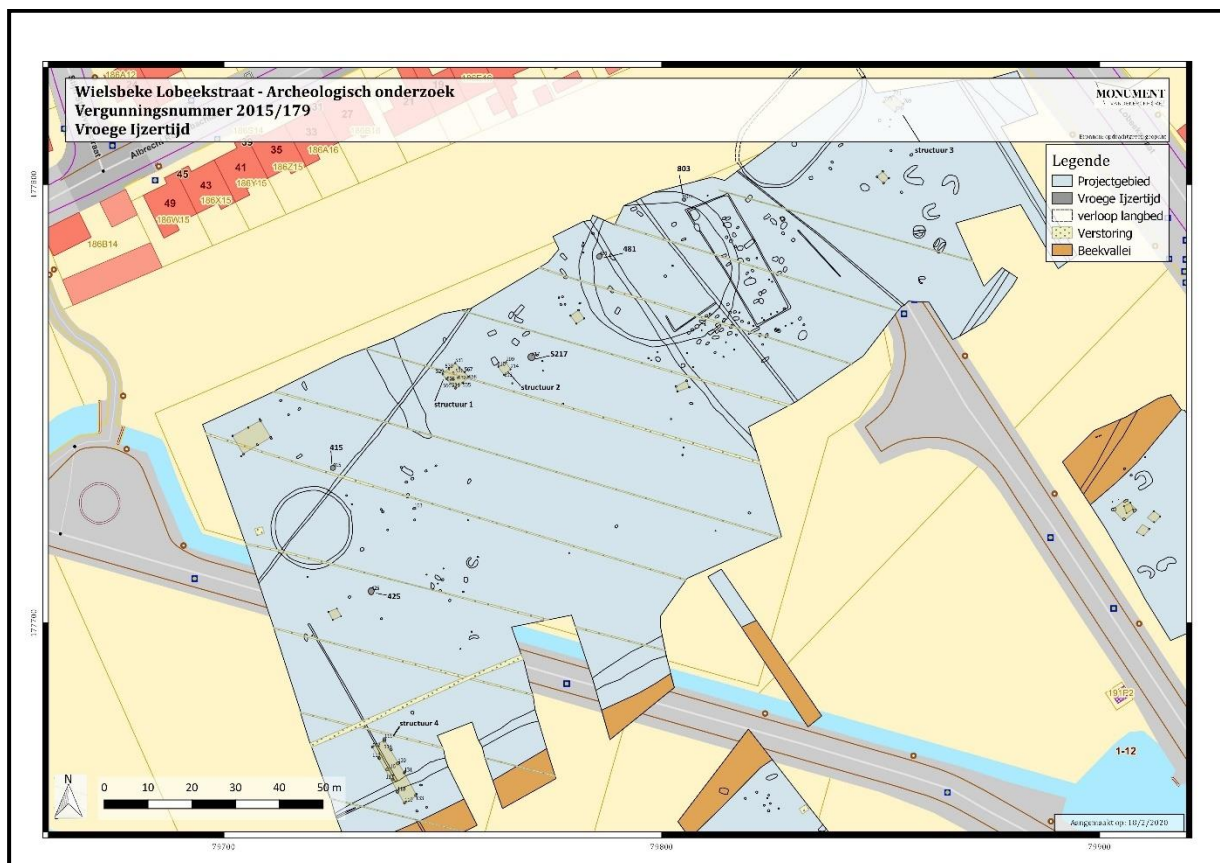
Figuur 45: Fotografische opname van S7 in coupe met een verweerd fragment kwartsiet in de coupe.

²⁸ BOUDIN M. 2017.

7.3. IJzertijd

7.3.1. Vroege ijzertijd

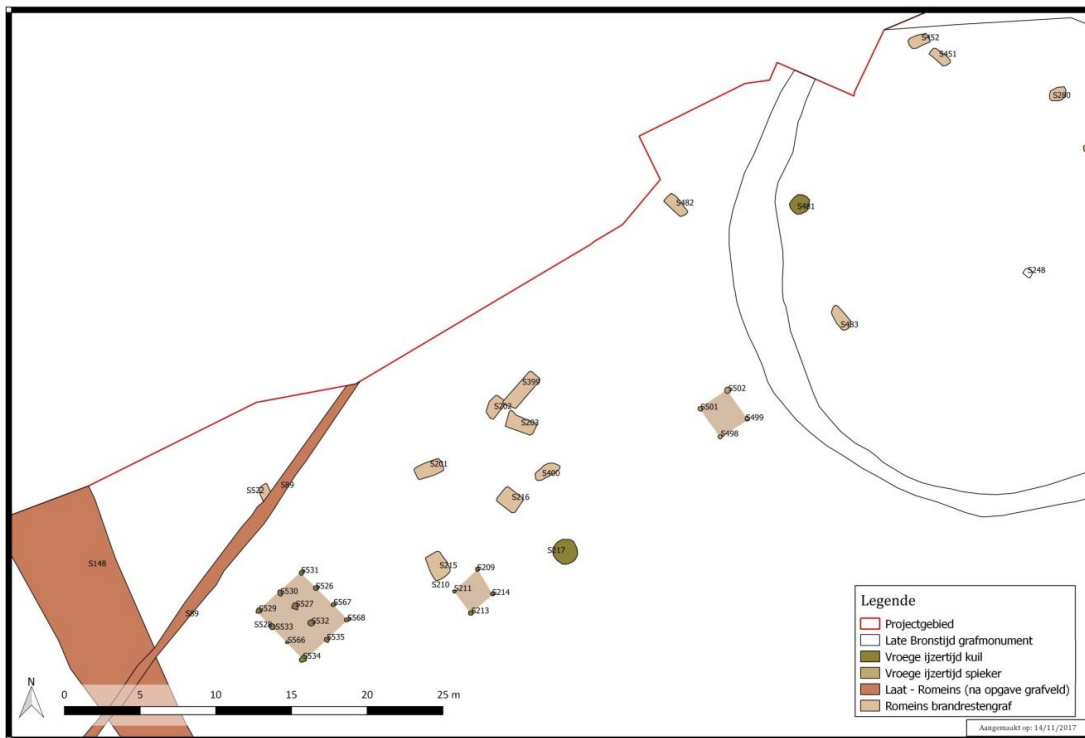
Verspreid over het plangebied zijn enkele kuilen en een viertal structuren met een datering tijdens de vroege ijzertijd aangetroffen (zie Figuur 46). In onderstaande hoofdstukken worden deze structuren in detail besproken.

Figuur 46: Grondplan met structuren uit de vroege ijzertijd.

7.3.1.1. Funeraire kuilen

Verspreid over de noordelijke onderzoekszone zijn vier ronde kuilen met gelijkaardige vulling aangetroffen. Het gaat om S217, S415, S425 en S481 (zie Figuur 48 tot Figuur 51, zie ook Tabel 1) met een diameter tussen 1,2 m en 1,6 m. Vormtypologisch waren deze kuilen gelijkaardig opgebouwd uit een meefasige opvulling met een afgerond rechthoekige aflijning met schuin opstaande zijden.

Figuur 47: Situering van kuil S217 (groen) uit de vroege ijzertijd nabij talrijke Romeinse grafcontexten.

Uit de opvulling van S217 werden naast een klingschrabber vervaardigd uit mijnsilex en crematieresten ook 33 potscherven uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis verzameld. Het gaat om een randfragment met een verdikte rand van een eenledige schaal of kom met S-vormig profiel en besmeten wand. Drie randscherven kunnen worden toegeschreven aan Jogasseaardewerk (1ste helft 5de eeuw, zie Figuur 52). Ook worden drie randscherven met korte, uitstaande hals en afgeronde rand, vier halsfragmenten en 22 besmeten wandscherven met sporen van secundaire verbranding onderscheiden. In de opvulling van kuil S415 zijn in totaal negentien potscherven uit handgevormd aardewerk aangetroffen, waaronder vijftien wandscherven met gegladde wandafwerking en magering van potgruis. Daarnaast zijn drie halsfragmenten en wandscherf met gepolijste buitenzijde verzameld. Kuil S425 heeft geen vondsten opgeleverd. Behalve crematieresten zijn uit de opvulling van kuil S481 56 potscherven verzameld, waaronder een intrusief wandfragment uit Low Lands Ware (Romeins) en een wandscherf uit gedraaid, grijs aardewerk (Romeins). De meerderheid betreft handgevormd aardewerk, namelijk drie randscherven met afgerond rechthoekige rand, acht bodemfragmenten met hoekige overgang van het standvlak naar

wand en 45 wandscherven, waarvan 24 besmeten en gegladde wandafwerking en magering met potgruis.

SPNR	VONDSTEN			DATERING
	aardewerk	silex		
217	x	x		780-510 v. Chr. (95,4%) Vroege ijzertijd op basis van aardewerk Ongedateerd 760-410 v. Chr. (95,4%)
415	x			
425	/			
481	x			

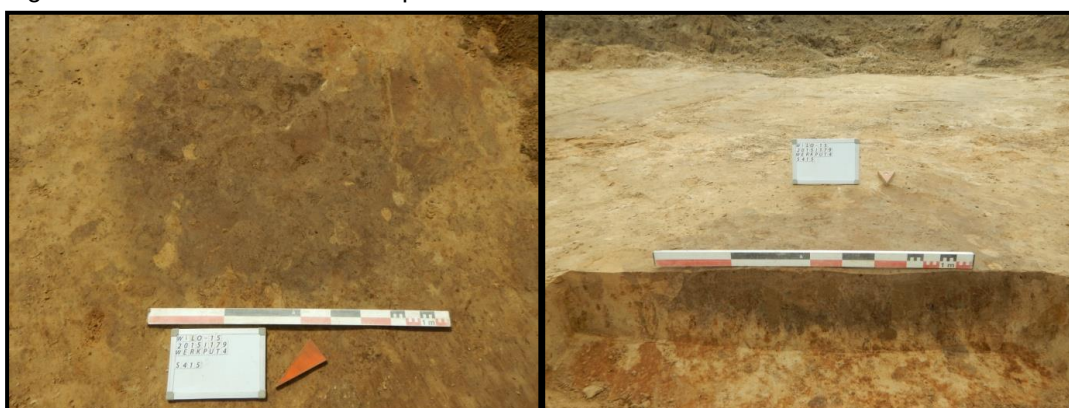
Tabel 1: Overzicht van de aangetroffen vondsten per context.

Op basis van een opvallende hoeveelheid houtskool in de opvulling werden twee kuilen (S217: 4 bulkstalen en S481: 49 bulkstalen) integraal bemonsterd met oog op het inzamelen van crematieresten. In de zeefresidu's is slechts een beperkte hoeveelheid aan verbrand bot aangetroffen, zodat de vraag rest of het gaat om grafkuilen. Opmerkelijk is wel de inplanting van zeven brandrestengraven uit de Romeinse periode nabij kuil S217 (zie verder). Mogelijk gaat het dus om kuilen met sacrale betekenis in een funerair landschap of om kuilen met uitgestrooide crematieresten²⁹ (De Mulder type G).

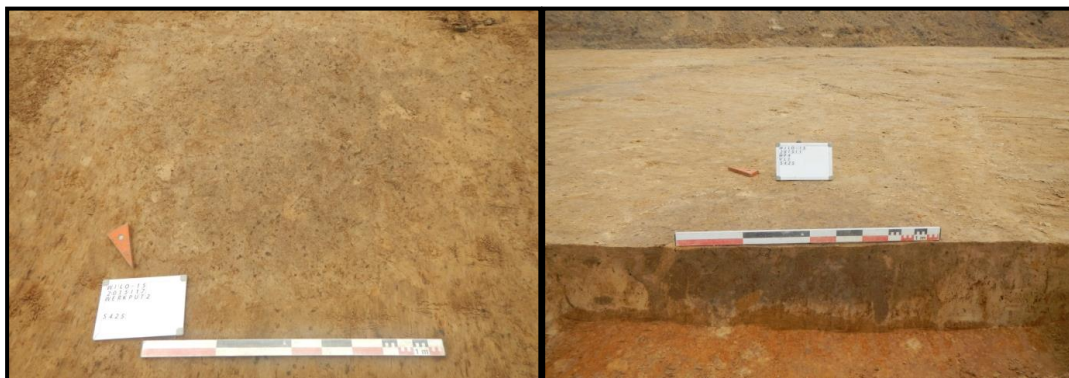
²⁹ DE MULDER 2011: 234.

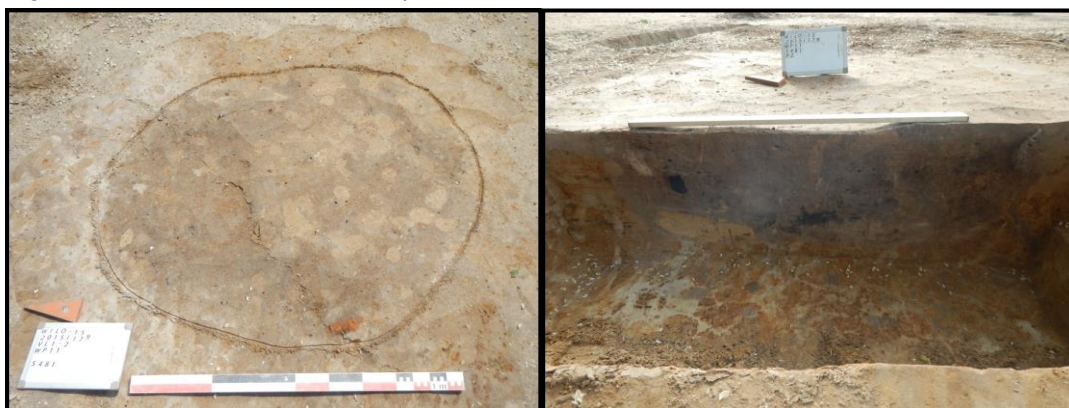
Figuur 48: Kuil S217 in vlak en in profiel.

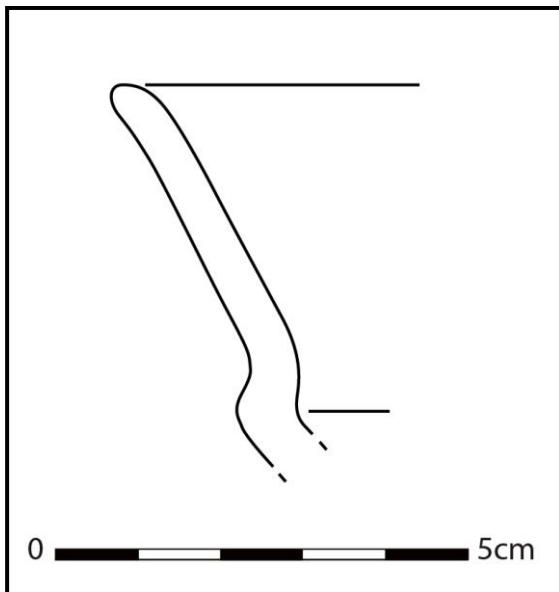
Figuur 49: Kuil S415 in vlak en in profiel.

Figuur 50: Kuil S425 in vlak en in profiel

Figuur 51: Kuil S481 in vlak en in profiel.

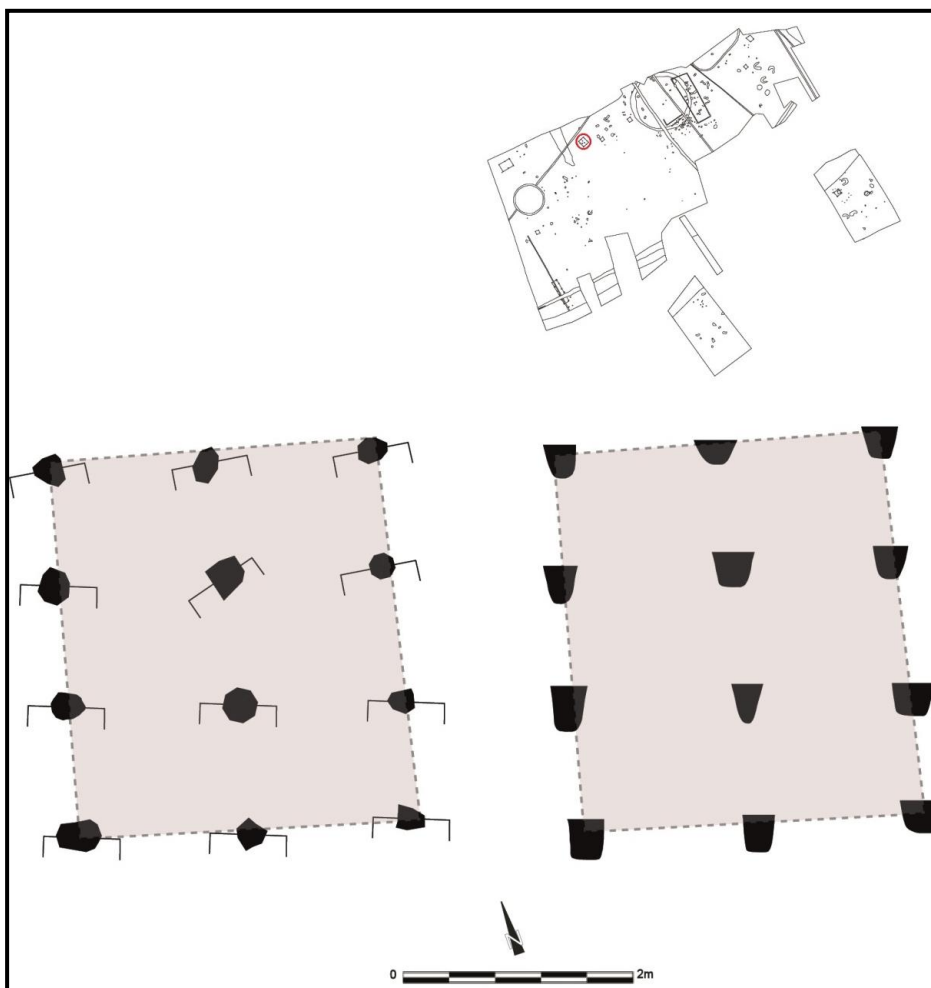

Figuur 52: Randfragment van Jogasse aardewerk (1ste helft 5de eeuw) uit kuil S217.

De uitgevoerde ¹⁴C-dateringen op zowel kuil S481 als kuil S217 plaatst beide sporen in de vroege ijzertijd. De ¹⁴C-analyse van een houtskoolmonster (RICH-24456) afkomstig uit S481 leverde een datering op van 2451 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert rond 760-410 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 750-430 v. Chr. (68,2%). Dit spoor dient bijgevolg gesitueerd te worden tussen het midden van de 8ste en de 5de eeuw v. Chr. De ¹⁴C-datering van een houtskoolmonster (RICH-24991) afkomstig uit S217 leverde dan weer een datering op van 2493 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 780-510 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 770-540 v. Chr. (68,2%). Dit spoor dient bijgevolg gesitueerd te worden tussen de 8ste en 6de eeuw v. Chr.

7.3.1.2. Gebouwstructuren

Binnen het plangebied konden enkele vierkante bijgebouwen gelinkt worden aan de vroege ijzertijd. Centraal langs noordelijke zijde van het projectgebied bevond zich een twaalfpalige constructie (Structuur 1, zie ook Figuur 46). Deze structuur (S529, S530, S531, S528, S527, S526, S566, S532, S567, S534, S535 en S568) had een tweebeukige opbouw van 4,30 m bij 3 m en was geënt op de windrichtingen. De opvulling van de paalkuilen bestond uit donkerblauwig grijze zandleem met weinig houtskoolfragmenten. In totaal zijn 57 potscherven uit handgevormd aardewerk met magering van potgruis verzameld, waarvan de meerderheid (45 fragmenten) besmeten is. Daarnaast zijn een randscherf met spitse rand, twee bodemfragmenten (2 cm diameter) met kleine del en negen wandscherven met gegladde wandafwerking aangetroffen. De ^{14}C -analyse van een houtskoolstaal uit paalkuil S532 (RICH-22748: 2425 ± 30 BP) dateert dit bijgebouw in de vroege ijzertijd omstreeks 750-400 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 700-410 v. Chr. (68,2%).

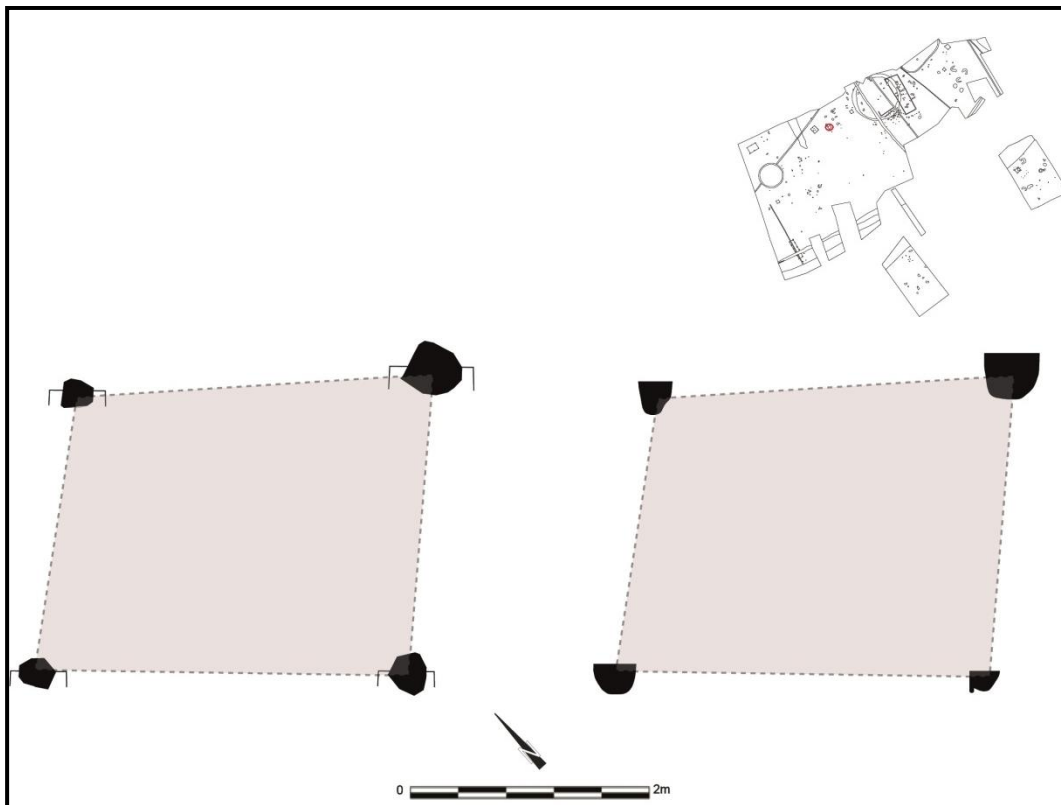
Figuur 53: Grondplan van de twaalfpalige constructie (Structuur 1).

Figuur 54: Overzicht van de twaalfpalige constructie (Structuur 1) in coupe.

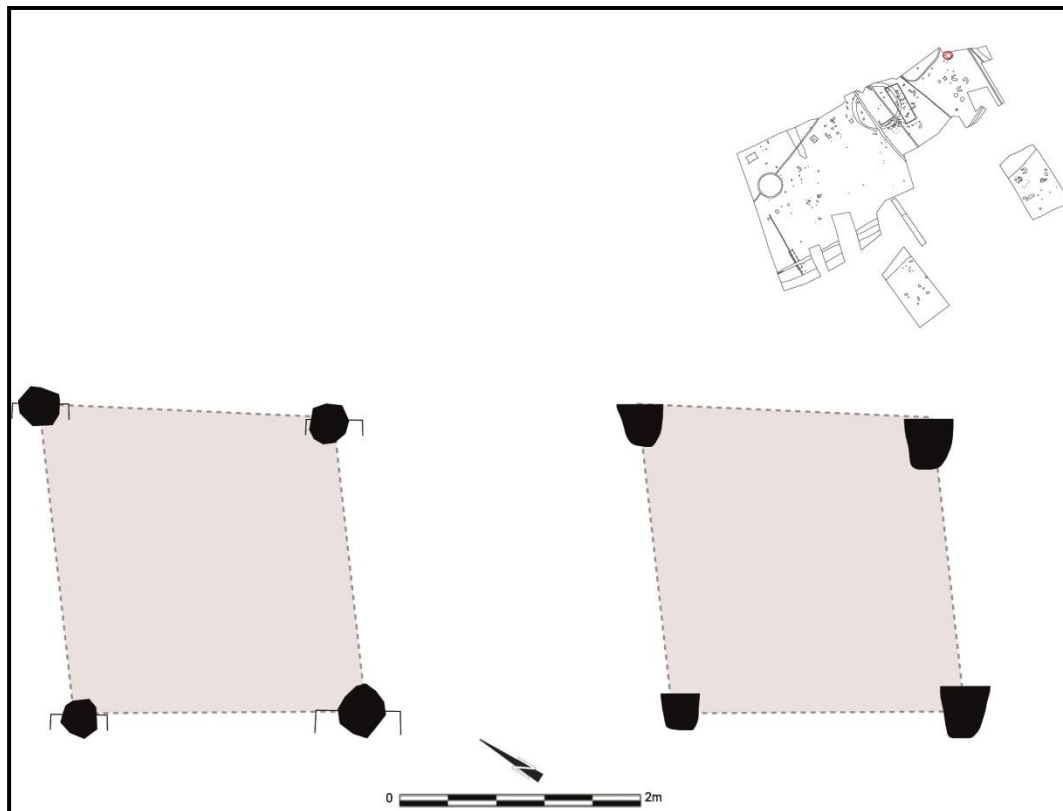
Daarnaast werden twee vierpalige bijgebouwen uit deze periode vastgesteld:

- Structuur 2 (S209, S211, S213 en S214; zie Figuur 55)
 - o 2,10m bij 2,20m
 - o Licht blauwig grijze vulling, gebioturbeerd, ca. 20cm diep bewaard
 - o S209: secundair verbrand randfragment uit handgevormd aardewerk met een gegladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van eenledige kom of pot met spitse rand en besmeten wand
 - o ¹⁴C-analyse van een houtskoolmonster afkomstig uit paalkuil S211 (RICH-22745) leverde een absolute datering op van 2498 ± 32 BP, wat na callibratie uitkwam omstreeks 790-510 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 770-540 v. Chr. (68,2%)

Figuur 55: Grondplan van Structuur 2.

- Structuur 3 (S769, S770, S771 en S773, zie Figuur 52)
 - o 2,80m m bij 3,20m
 - o Licht blauwig grijze vulling, gebioturbeerd, ca. 20cm diep bewaard
 - o Geen vondsten
 - o ¹⁴C-analyse van een houtskoolmonster afkomstig uit paalkuil S770 (RICH-24457) leverde een absolute datering op van 2578 ± 30 BP, wat na callibratie uitkwam omstreeks 820-570 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 805-770 v. Chr. (68,2%)

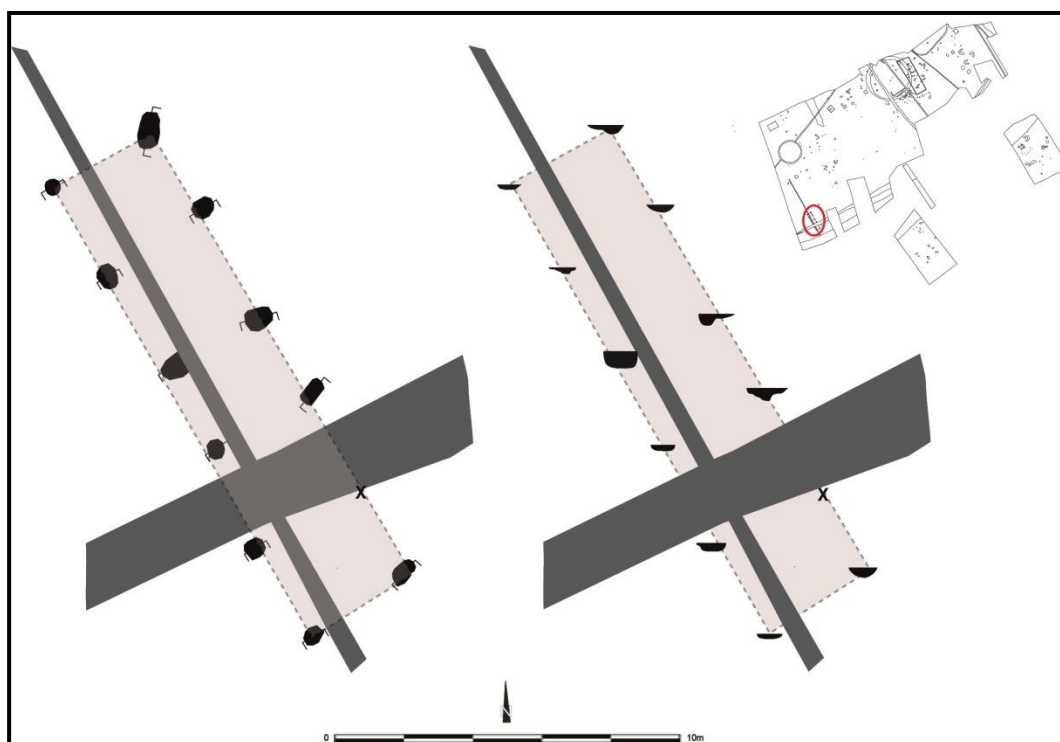

Figuur 56: Grondplan van Structuur 3.

Ten zuiden van kringgreppel S88 werd een noordwest-zuidoostelijk georiënteerd gebouw aangetroffen (S111 t.e.m. S114, S116 t.e.m. S119 en S130 t.e.m. S133). Deze constructie is opgetrokken uit twee parallelle palenrijen (telkens 6 palen) van ongeveer 15 m lang. De tussenafstand van de palenrijen bedraagt 2 tot 2,5 m. Waarschijnlijk

De vraag rest of het gaat om een gebouw met eenbeukige of driebeukige opbouw, waarvan de wandpalen in het laatste geval niet bewaard zijn. De palen hebben een interval van ongeveer 2,5 tot 2,7 m en een bewaarde diepte van circa 0,30 m in coupe. De tegenhanger van paalkuil S118 werd niet teruggevonden door aanwezigheid van een gracht (S97-S98). Uit de vulling van de sporen zijn vier wandscherven uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis verzameld, waaronder een secundair verbrand fragment met vlakdekkende reliëfversiering op de wand. Dit is Kalenderbergachtig aardewerk.

Twee paalkuilen (S111 en S113) werden bemonsterd voor natuurwetenschappelijk onderzoek. De resultaten van de ^{14}C -analyses uitgevoerd op deze paalkuilen komen echter verschillend uit. Paalkuil S111 (RICH-22741) levert een absolute datering op van 2181 ± 32 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 370-160 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 360-190 v. Chr. (68,2%). Paalkuil S113 (RICH-22747) levert een absolute datering op van 2684 ± 28 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 900-800 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 890-805 v. Chr. (68,2%).

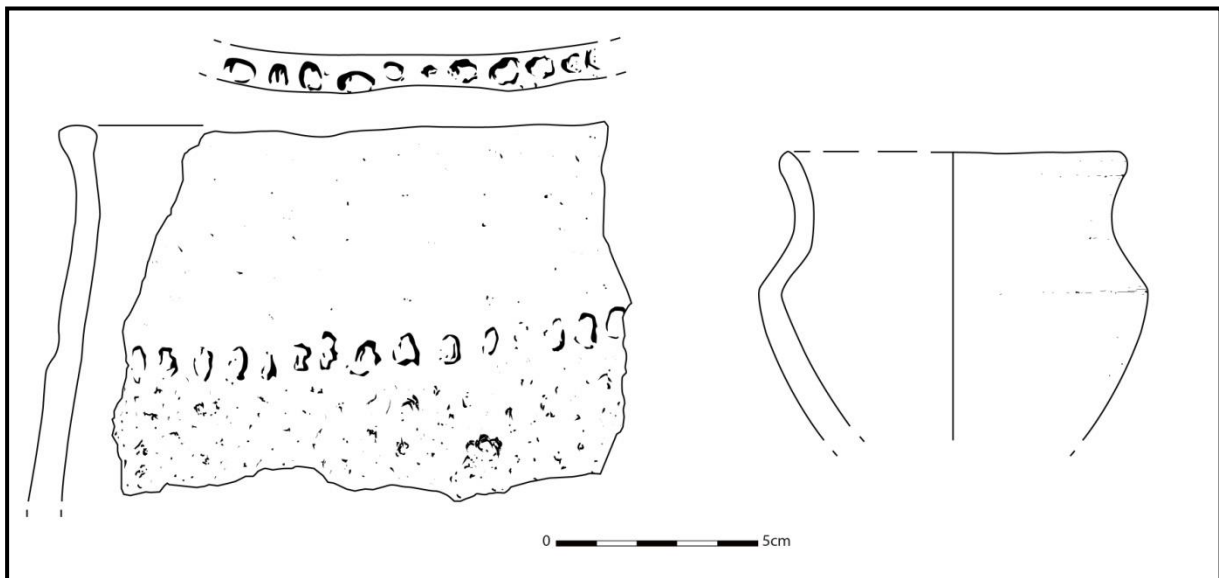
Figuur 57: Grondplan van de twaalfpalige structuur.

Figuur 58: Overzicht van de twaalfpalige structuur in coupe.

7.3.1.3. Kuilen

Ten slotte worden twee kuilen in de vroege ijzertijd gedateerd, namelijk S803 (zie 7.2.2.) en S243. Kuil S243 tekende zich in het vlak zeer vaag af als een afgerond, lichtbruinig grijze verkleuring van ongeveer 0,65 m diameter. Uit de vulling van dit spoor werd een aanzienlijke hoeveelheid handgevormd aardewerk met een magering van potgruis verzameld. Tien randfragmenten met besmeten wandafwerking, vingertopindrukken op de rand en een rij van vingertopindrukken op de schouder en 65 besmeten wandscherven zijn secundair verbrand en behoren tot een tweeledige, tonvormige pot met licht gesloten profiel. Een randscherf, vier halsfragmenten en drie wandscherven met gladde wandafwerking zijn echter afkomstig van een drieledige kom met licht gesloten profiel en lange hals.

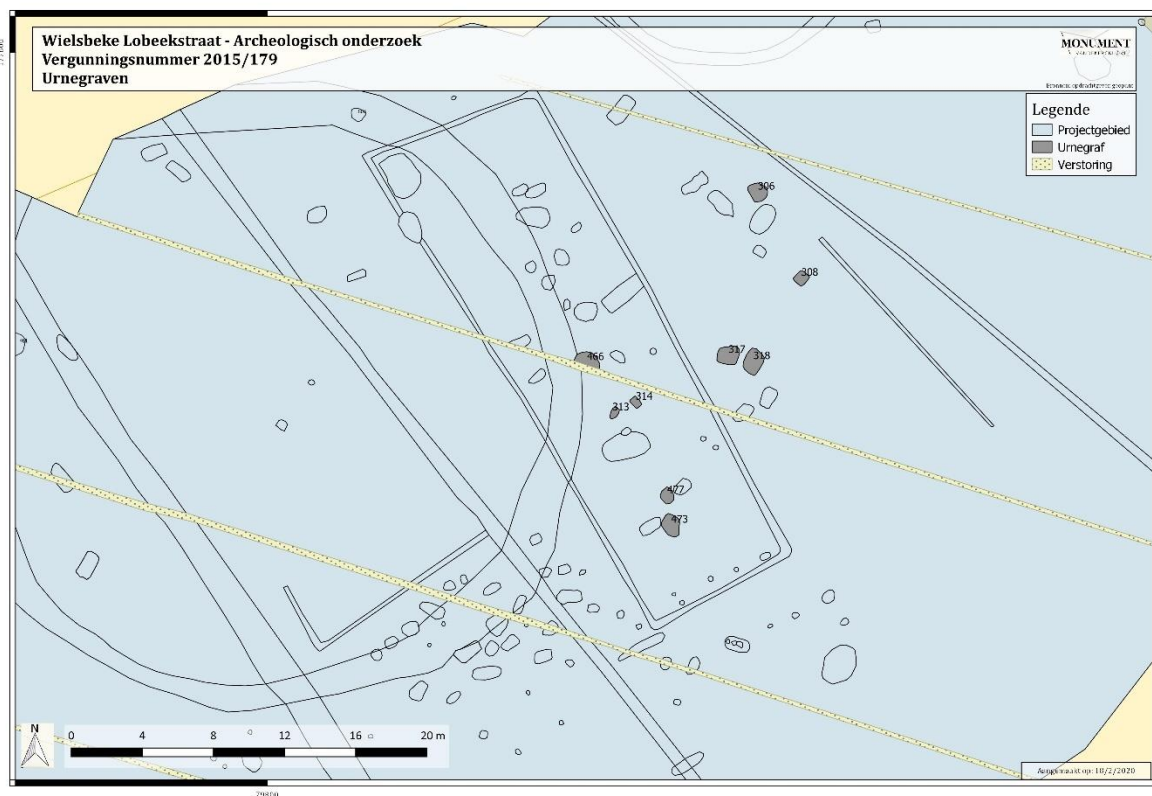

Figuur 59: Twee randfragmenten afkomstig uit kuil S243.

7.3.2. Late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode

7.3.2.1. Urnengraven

Er werden minstens negen urnengraven geregistreerd uit de late ijzertijd/vroeg-Romeinse periode. Kenmerkend voor alle urnengraven was dat deze aangetroffen werden langs de (zuid)oostelijke zijde van kringgreppel S264 (zie Figuur 60). Van de urne was meestal enkel de bodem en de onderzijde van de buik bewaard. Ook de inhoud (de crematieresten) is dus onvolledig. Vermoedelijk ligt het afgraven van het terrein in het verleden hier aan de oorzaak. In alle gevallen ging het om een afgerond rechthoekige tot ronde/ovale grafkuil van maximaal 1 m doorsnede, waarin de urn met botresten bijgezet werd. De vulling was soms erg houtskoolrijk maar vooral sterk gebioturbeerd. Meestal werd in de grafkuil en in de urne erg weinig gecremeerd bot aangetroffen. In urnengraven: S318 (38 g), S466 (9 g) en S473 (32 g). Grafkuil S318 is de enige grafkuil waarin twee urnen zijn gevonden. Mogelijk gaat het om een dubbelgraf.

Figuur 60: Locatie van de aangetroffen urnengraven binnen het plangebied.

In de onderstaande tabel (zie Tabel 2) wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen vondsten en ingezamelde stalen per grafkuil. In totaal werden 113 stalen ingezameld voor verder onderzoek. Op basis van ¹⁴C-analyses, gecombineerd met de vormkenmerken van het aardewerk worden vijf urnengraven algemeen gedateerd in de 2de eeuw v. Chr. tot de late 1ste eeuw n. Chr.

SPNR	AANTAL STALEN	GRAFGIFTEN			DATERING
		aardewerk	glas	metaal	
306	10 (inclusief urn)	1			Ongedateerd
308	3 (inclusief urn)	1			Ongedateerd
313	3 (inclusief urn)	1			Ongedateerd
314	3 (inclusief urn)	1			C14: 60 v. Chr. - 80 n. Chr. (95,4%)
317	17 (inclusief urn)	1			Ongedateerd
318	22 (inclusief urn)	2			AW: Late IJzertijd – vroeg Romeins C14: 160 v. Chr. – 0 n. Chr.
466	17 (inclusief urn)	1			(95,4%) C14: 100 v. Chr - 75 n. Chr.
472	6 (inclusief urn)	1			(95,4%)
473	32 (inclusief urn)	1			AW: Late IJzertijd – vroeg Romeins

Tabel 2: Overzicht van de aangetroffen vondsten en ingezamelde stalen per grafcontext.

In onderstaande hoofdstukken zullen de urnengraven besproken worden per context, waarbij volgende elementen aan bod komen:

- Kenmerken van de grafkuil
- Beschrijving van de urn
- Afmetingen van het aardewerk
 - Hoogte
 - Randdiameter
 - Bodemdiameter
- Wandafwerking
- Magering
- Verbrand bot
- Fysisch antropologisch onderzoek
- ¹⁴C-datering

7.3.2.1.1. Graf S306

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde en sterk gebioturbeerde, ovale kuil van ongeveer 1 bij 0,90 m met een bewaarde diepte van 10cm (zie Figuur 61)
- Beschrijving van de urn: randscherf met spitse rand en bodemfragment met hoekige overgang van het standvlak naar de wand zonder markering van de bodemschijf uit handgevormd aardewerk; secundair verbrand (zie Figuur 62)
- Afmetingen:
 - Hoogte/randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: 7,5 cm
- Wandafwerking: glad
- Magering: potgruis en kalk
- Verbrand bot: 19 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 10 jaar
- ¹⁴C-datering: niet van toepassing

Figuur 61: Urnengraf S306 in het vlak en in coupe.

Figuur 62: Bodemfragment van urn afkomstig uit graf S306 na conservatie (© ANSJE COOLS).

7.3.2.1.2. Graf S308

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde en sterk gebioturbeerde, ovale kuil van ongeveer 0,60 bij 0,60 m met een bewaarde diepte van 15cm (Figuur 63)
- Beschrijving van de urn: vier randfragmenten en 26 wandscherven uit handgevormd aardewerk afkomstig van een drieledige pot van het type De Clercq P1 met S-vormig profiel, geribbelde, uitstaande hals en afgeronde rand (zie Figuur 64)
- Afmetingen
 - Hoogte: niet van toepassing
 - Randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: niet van toepassing
- Wandafwerking: geglad
- Magering: potgruis
- Verbrand bot: 126 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 12 jaar
- ¹⁴C-datering: niet van toepassing

Figuur 63: Urnengraf S308 bij het verdiepen.

Figuur 64: Potscherven van urn afkomstig uit graf S308 na conservatie.

7.3.2.1.3. Graf S313

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde en sterk gebioturbeerde, ovale kuil van ongeveer 0,60 bij 0,50 m met een bewaarde diepte van 5cm (zie Figuur 65)
- Beschrijving van de urn: twee bodemfragmenten (6 cm diameter) met gegladde wandafwerking en vloeiende overgang van standvlak naar wand (mogelijk afkomstig van een schaal) en twee bodemfragmenten en zeventien wandscherven met gegladde wandafwerking en hoekige overgang van standvlak naar wand zonder markering van de bodemschijf uit handgevormd aardewerk (zie Figuur 66).
- Afmetingen
 - Hoogte: niet van toepassing
 - Randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: 6 cm (1)
- Wandafwerking: (ge)glad
- Magering: potgruis
- Verbrand bot: 22 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 8 jaar
- ¹⁴C-datering: geen datering beschikbaar

Figuur 65: Urnengraf S313 in coupe.

Figuur 66: Bodemfragmenten van urn of bijgift (1) afkomstig uit graf S313 (© ANSJE COOLS).

7.3.2.1.4. Graf S314

- Kenmerken van de grafkuil: zwak afgelijnde en sterk gebioturbeerde, ovale kuil van ongeveer 0,50 bij 0,70 m met een bewaarde diepte van 10cm (zie Figuur 67)
- Beschrijving van de urn: bodemfragment met hoekige overgang van het standvlak naar de wand zonder markering van de bodemschijf uit handgevormd aardewerk; secundair verbrand (zie Figuur 68)
- Afmetingen
 - Hoogte/randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: 9 cm
- Wandafwerking: geglad
- Magering: potgruis
- Verbrand bot: 257 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 8 jaar
- ¹⁴C-datering: 1993 ± 32 BP (RICH-24605): 60 v. Chr. - 80 n. Chr. (95,4%) en 40 v. Chr. - 30 n. Chr. (68,2%)

Figuur 67: Urnengraf S314 in coupe.

Figuur 68: Bodemfragment van urn afkomstig uit graf S314 na conservatie (© ANSJE COOLS).

7.3.2.1.5. Graf S317

- Kenmerken van de grafkuil: sterk gebioturbeerde, ovale kuil met houtskoolrijke vulling van ongeveer 1,20 bij 1,54 m met een bewaarde diepte van 20cm (zie Figuur 69)
- Beschrijving van de urn: zeven bodemfragmenten en 38 wandscherven handgevormd aardewerk; secundair verbrand
- Afmetingen
 - Hoogte: niet van toepassing
 - Randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: niet van toepassing
- Wandafwerking: glad
- Magering: potgruis en zand
- Verbrand bot: 10 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 15 jaar
- ¹⁴C-datering: niet van toepassing

Figuur 69: Urnengraf S317 in coupe.

7.3.2.1.6. Graf S318

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde, ovale kuil van ongeveer 1,40 bij 1 m met een bewaarde diepte van 35cm (zie Figuur 70 en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**)
- Urn 1
 - Vormkenmerken: volledige kom met geknikte rand-schouder-evolutie, eenvoudig naar buiten gebogen rand en halsribbels (type De Clercq K5) uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode
 - Hoogte: 12,5 cm
 - Randdiameter: 15 cm
 - Bodemdiameter: 7 cm
 - Wandafwerking: glad
 - Magering: potgruis
 - Verbrand bot: 523 g
- Urn 2
 - Vormkenmerken: volledige bodem met wand, schouder en aanzet van hals afkomstig van een (kook)pot met een naar buiten gebogen rand en halsribbels (De Clercq P1) uit de late ijzertijd en (vroeg-)Romeinse periode; twee evenwijdige groeven op de wand
 - Hoogte: niet van toepassing
 - Randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: 5 cm
 - Wandafwerking: geglad
 - Magering: potgruis en zand
 - Verbrand bot: 3 g
- Overige vondsten: een randfragment en zes wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand afkomstig van een driedelige kom of pot met uitstaande hals en afgeronde rand alsook secundair verbrand, verweerd randfragment uit Low Lands Ware (grijs)
- Fysisch antropologisch onderzoek: crematieresten in urn 2 zijn afkomstig van een individu rond 20-30 jaar
- Datering: op basis van de vondsten wordt deze grafcontext in de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode gedateerd

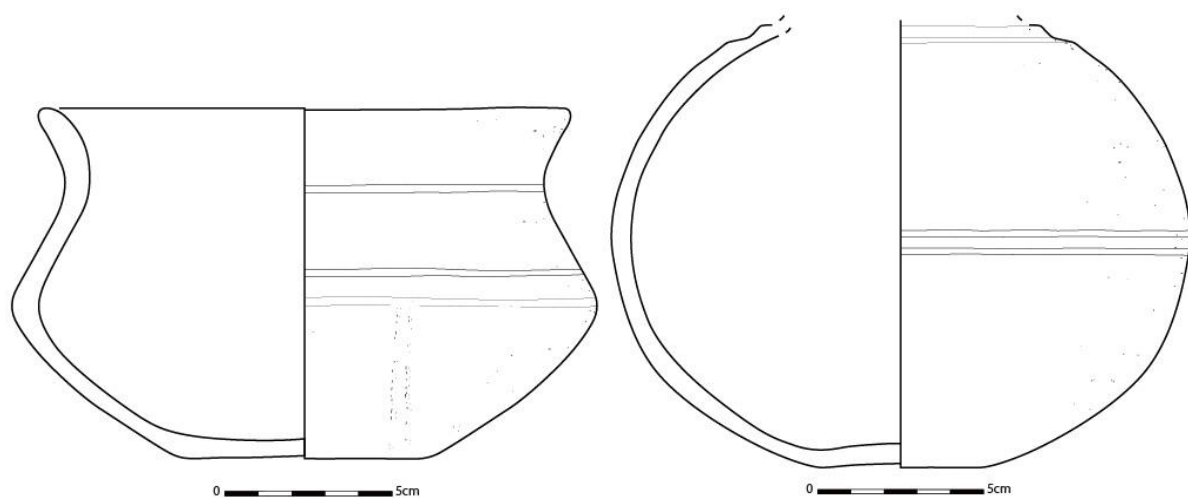
Figuur 70: Zicht op dubbel urnengraf S318 in coupe en na vrijleggen.

Figuur 71: CT-scan van urne 1 uit graf S318. Let op de talrijke aanwezige menselijke crematieresten onderin de vulling van de urne.

Figuur 72: Zicht op de aangetroffen urnen na conservatie. Links: volledige kom met geknikte rand-schouder-evolutie, eenvoudig naar buiten gebogen rand en halsribbels (type De Clercq K5). Rechts: volledige bodem met wand, schouder en aanzet van hals afkomstig van een (kook)pot met een naar buiten gebogen rand en halsribbels (De Clercq P1) uit graf S318 (© ANSJE COOLS).

Figuur 73: Tekening van de aangetroffen aardewerk vondsten uit graf S318.

7.3.2.1.7. Graf S466

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde, ovale kuil van ongeveer 1,20 bij 0,80m met een bewaarde diepte van 10cm (zie Figuur 74)
- Beschrijving van de urn: bodemfragment met vloeiende overgang van standvlak naar wand en zes wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk (zie Figuur 75)
- Afmetingen (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**)
 - Hoogte/ randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: 8 cm
- Wandafwerking: geglad
- Magering: potgruis
- Verbrand bot: 49 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 10 jaar
- ¹⁴C-datering: 2071 ± 29 BP (RICH-24460): 180 v. Chr. – 0 n. Chr. (95,4%) en 160 v. Chr. - 40 v. Chr. (68,2%)

Figuur 74: Urnengraf S466 met resten van de urn.

Figuur 75: Urn afkomstig uit graf S466 na conservatie (© ANSJE COOLS).

7.3.2.1.8. Graf S472

- Kenmerken van de grafkuil: vaag afgelijnde, ovale kuil van ongeveer 0,80 bij 0,70m met een bewaarde diepte van 15 cm (zie Figuur 76).
- Beschrijving van de urn: twintig wandscherven uit handgevormd aardewerk
- Afmetingen
 - Hoogte: niet van toepassing
 - Randdiameter: niet van toepassing
 - Bodemdiameter: niet van toepassing
- Wandafwerking: geglad
- Magering: potgruis
- Overige vondsten: fragment uit transparant glas
- Verbrand bot: 5 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu tussen 2 en 4 jaar
- ^{14}C -datering: 2006 ± 32 BP (RICH-24607): 100 v. Chr - 75 n. Chr. (95,4%) en 45 v. Chr. - 45 n. Chr. (68,2%)

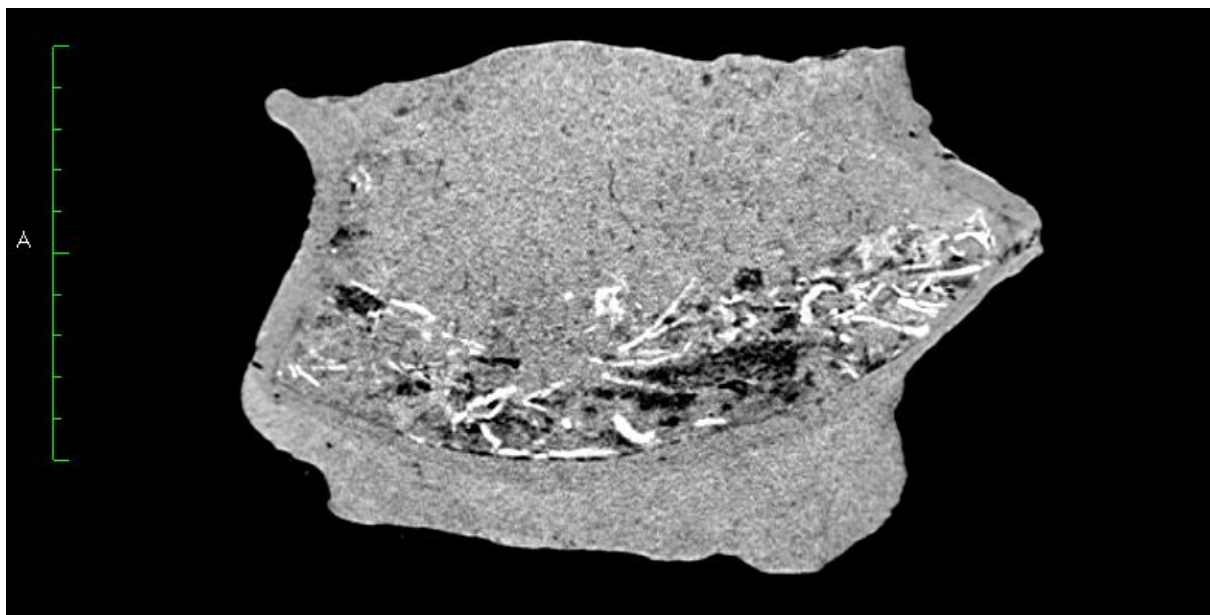
Figuur 76: Urnengraf S472 in coupe.

7.3.2.1.9. Graf S473

- Kenmerken van de grafkuil: scherp afgelijnde, afgeronde kuil met een houtskoolrijke opvulling van ongeveer 1,40 bij 1,00 m met een bewaarde diepte van 0,30m (zie Figuur 77).
- Beschrijving van de urn: randscherf met afgeronde rand en bodemfragment met hoekige overgang van standvlak naar wand afkomstig van een kom met geronde schouder en een zwakke buikknik, eenvoudig naar buiten gebogen rand en halsribbels (type De Clercq K5) uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode (zie Figuur 78)
- Afmetingen
 - Hoogte: niet exact te bepalen
 - Randdiameter: 14 cm
 - Bodemdiameter: 7 cm
- Wandafwerking: glad
- Magering: potgruis
- Overige vondsten: twee randfragmenten met een afgeronde rand en vijftien wandscherven uit handgevormd aardewerk; secundair verbrand tot versinterd
- Verbrand bot: 480 g
- Fysisch antropologisch onderzoek: individu vanaf 15 jaar
- Datering: op basis van de vondsten wordt deze grafcontext in de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode gedateerd

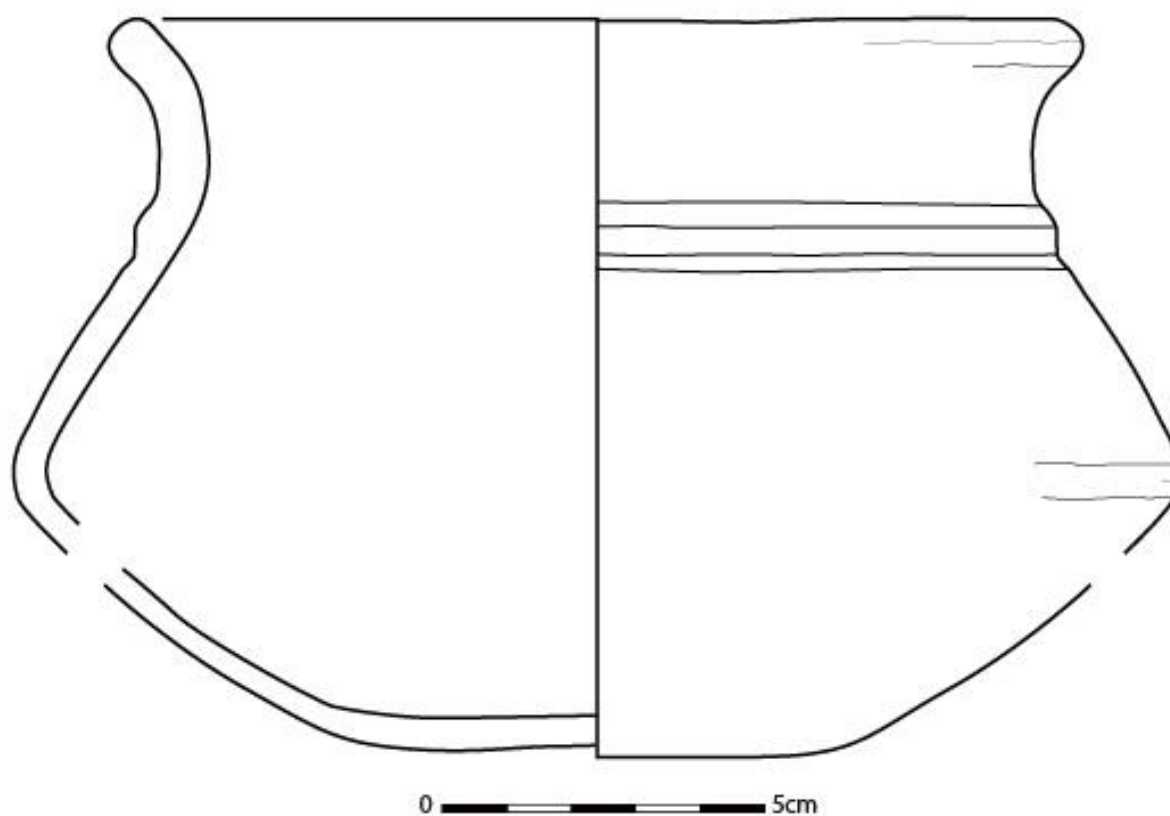
Figuur 77: Urnengraf S473 in coupe en na vrijleggen.

Figuur 78: CT-scan van urne 1 uit graf S473. Let op de talrijke aanwezige menselijke crematieresten onderin de vulling van de urne.

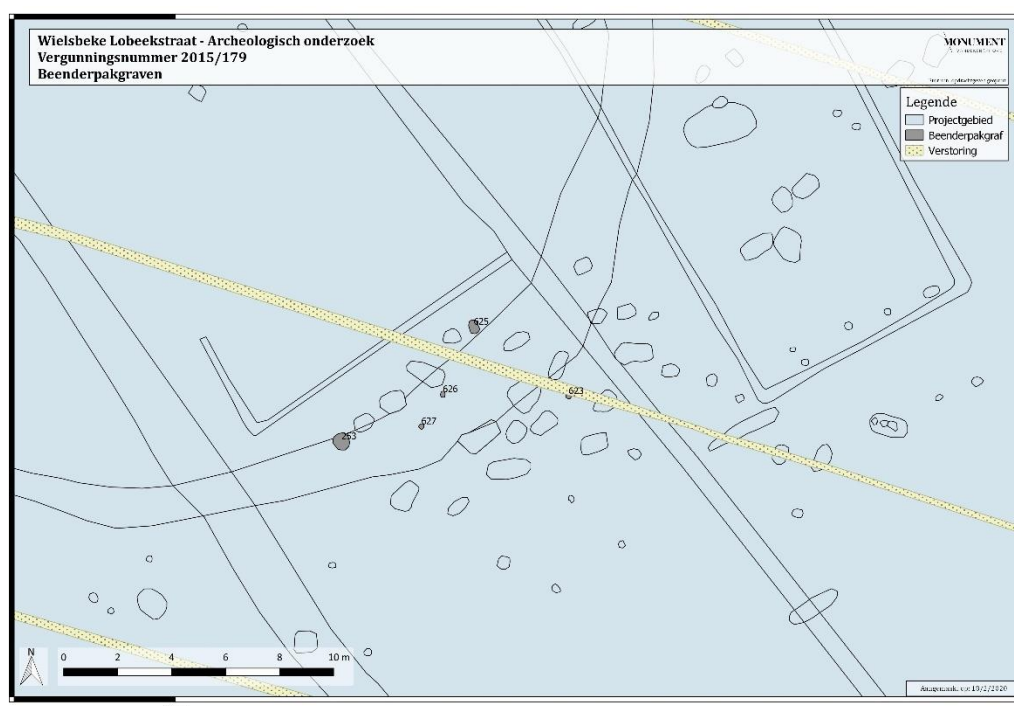
Figuur 79: Zicht op de kom met geknikte rand-schouder-evolutie en eenvoudig naar buiten gebogen rand en halsribbels (type De Clercq K5) na conservatie uit graf S473 (© ANSJE COOLS).

Figuur 80: Reconstructie van het aangetroffen aardewerk uit graf S473.

7.3.2.2. Beenderpakgraven

Naast bovenvernoemde urnengraven zijn enkele grafcontexten met verschillende opbouw aangetroffen. Het betreft meestal ronde tot ovale (soms houtskoolrijke) kuilen van maximaal 0,50 m diameter, die rijk zijn aan gecremeerd bot. Deze botresten bevinden zich sterk geconcentreerd in de grafkuil. Een determineerbare container voor dit botmateriaal is niet aanwezig of herkend, vermoedelijk werden de crematieresten in een organische drager (bijvoorbeeld uit leer of textiel) geplaatst en bijgezet in de grafkuil. Er zijn vijf beenderpakgraven vastgesteld langs de zuidoostelijke zijde van kringgreppel S264. Deze werden in blok gelicht.

Figuur 81: Locatie van de beenderpakgraven langs de zuidoostelijke zijde van kringgreppel S264.

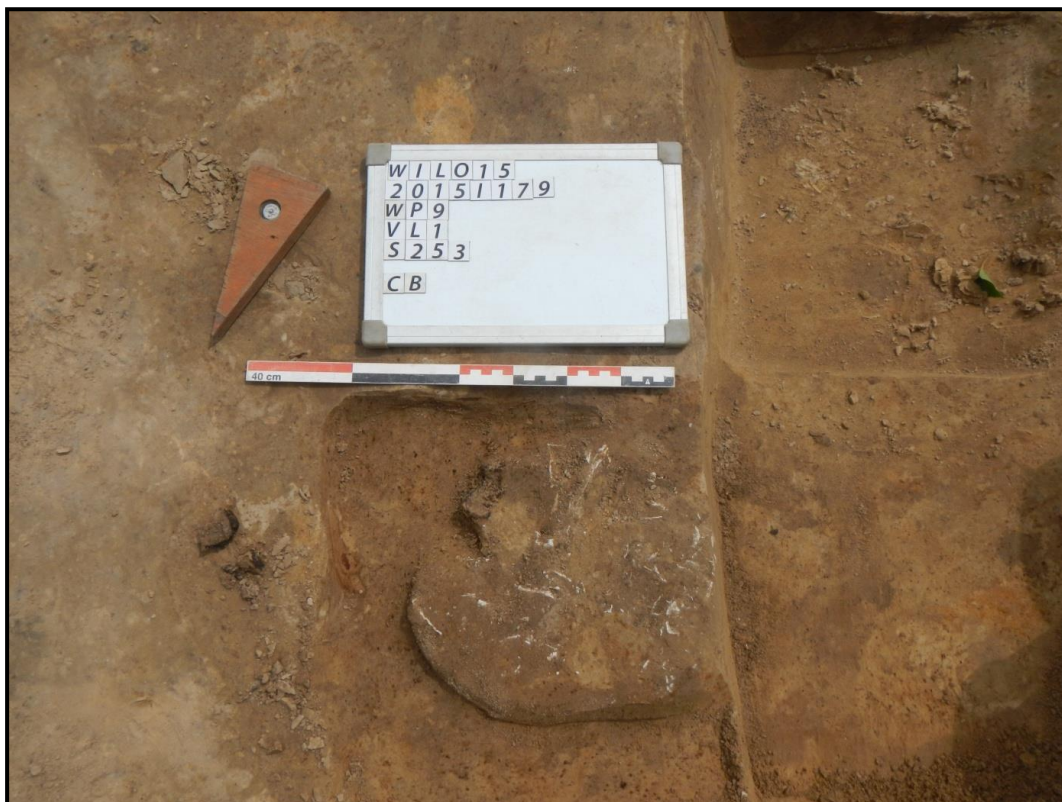
De dateringen van de aangetroffen beenderpakgraven is via ^{14}C -analyses te situeren tussen het midden van de 4de eeuw en het einde van de 2de eeuw v. Chr. Dit type van begraving is een fenomeen dat het type van urnengraven lijkt vooraf te gaan binnen dit grafveld. Echter een duidelijke hypothese hiervoor kan niet gegeven worden. Het aantal beenderpakgraven en de bijhorende ^{14}C -dateringen zijn immers te beperkt om onderbouwde conclusies te trekken.

SPNR	DATERING
253	Geen datering voorhanden
623	Geen datering voorhanden
625	350-50 v. Chr. (95,4%)
626	360-110 v. Chr. (95,4%)
627	Geen datering voorhanden

Tabel 3: Dateringen van de aangetroffen beenderpakgraven.

7.3.2.2.1. Graf S253

- Algemene kenmerken:
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond met circa 0,20 m diameter (zie Figuur 82)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,17 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: nee
 - o Aanwezigheid crematieresten: 805 g
- Vondsten/grafgiften: randfragment en vier wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een driedelige miniatuur-kom met licht gesloten profiel met knikloze overgang van wand naar schouder, korte, uitstaande hals en afgerond rechthoekige rand
- Fysisch antropologische informatie: individu tussen 20 en 30 jaar
- Datering: ijzertijd en Romeinse periode

Figuur 82: Beenderpakgraf S253 in coupe.

7.3.2.2.2. Graf S623

- Algemene kenmerken:
 - o Vorm, afmetingen en opvulling van de grafkuil: 0,40 m diameter, zeer sterk gebioturbeerd (zie Figuur 83)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: neen
 - o Aanwezigheid crematieresten: 286 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 20 jaar
- Datering: ijzertijd en Romeinse periode

Figuur 83: Beenderpakgraf S623 in het vlak.

7.3.2.2.3. Graf S625

- Algemene kenmerken:
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: 0,40 m diameter (zie Figuur 84)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: nee
 - o Aanwezigheid crematieresten: 214 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: individu tussen 20 en 40 jaar
- ¹⁴C-datering: 2133 ± 29 BP (RICH-24567): 350-50 v. Chr. (95,4%) en 205-105 v. Chr. (68,2%)

Figuur 84: Beenderpakgraf S625 in het vlak.

7.3.2.2.4. Graf S626

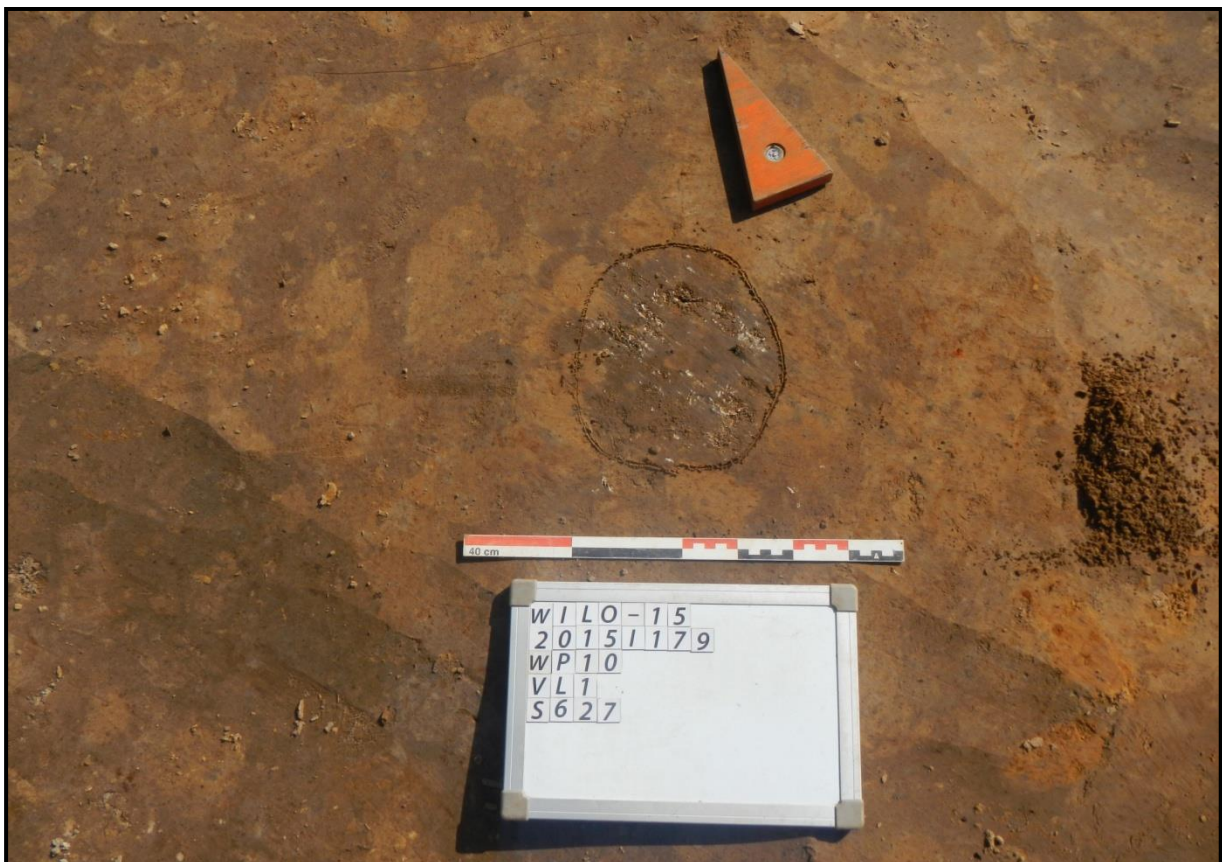
- Algemene kenmerken:
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond met circa 0,20 m diameter (zie Figuur 85)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,15 m
 - o Bioturbatiegraad: zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: nee
 - o Aanwezigheid crematieresten: 1036 g
- Vondsten/grafgiften: vijf wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand
- Fysisch antropologische informatie: (vrouwelijk) individu tussen 20 en 40 jaar
- ¹⁴C-datering: 2163 ± 30 BP (RICH-24587): 360-110 v. Chr. (95,4%) en 360-160 v. Chr. (68,2%)

Figuur 85: Beenderpakgraf S626 in coupe.

7.3.2.2.5. Graf S627

- Algemene kenmerken:
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond met circa 0,20 m diameter (zie Figuur 86)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: nee
 - o Aanwezigheid crematieresten: 805 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: individu tussen 20 en 30 jaar
- Datering: ijzertijd en Romeinse periode

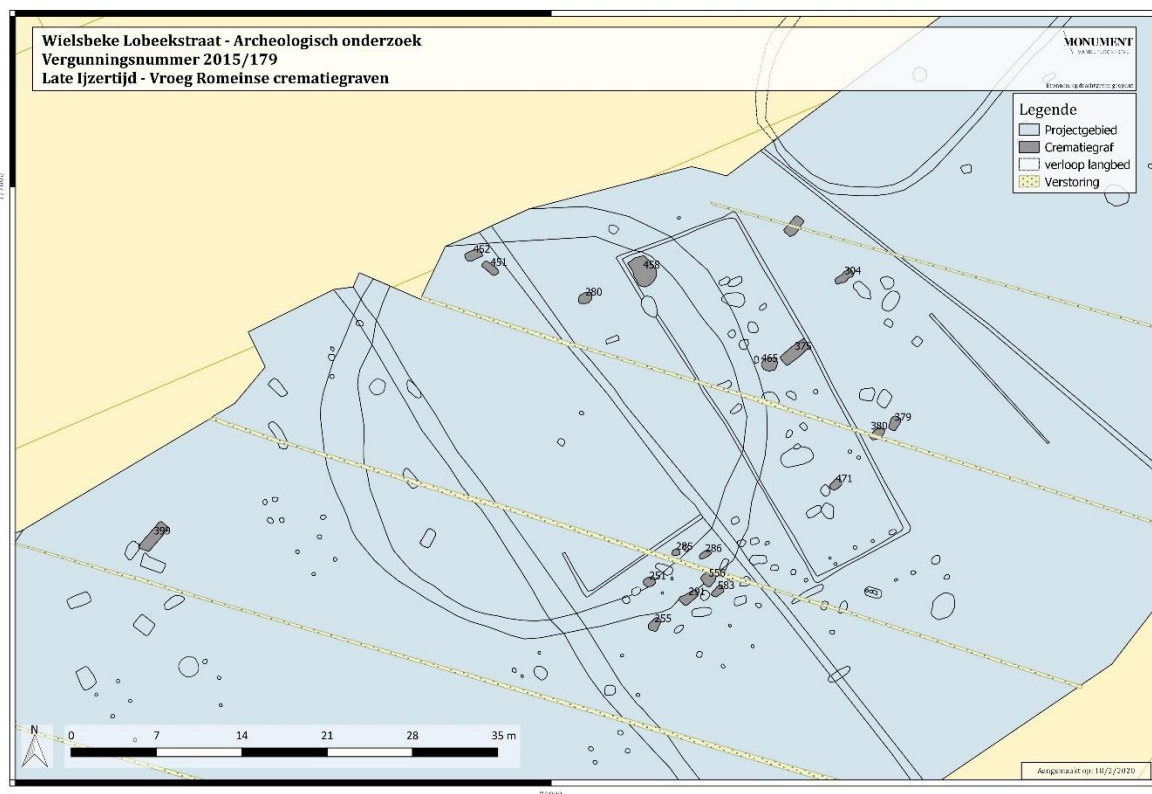

Figuur 86: Beenderpakgraf S627 in het vlak.

7.3.2.3. Crematiegraven

Verspreid over het plangebied zijn 19 crematiegraven aangetroffen. Meestal gaat het om individuele graven, met uitzondering van de omgeving van grafheuvel S264 waarrond en cluster van enkele graven voorkomt. Opvallend is de locatie van brandrestengraven S458 en S375. Deze bevinden zich binnen enclos S384. S458 bevindt zich in de noordwestelijke hoek. S375 bevindt zich centraal tegen de oostelijke wand van de enclos.

Onder meer doordat de enclos pas op een tweede vlak werd aangetroffen, is het moeilijk om het verband tussen de structuur en de graven te achterhalen. De datering van de grafcluster en de enclos komt echter overeen, waardoor een nauwe relatie plausibel is. Een interpretatie als funerair monument is bijgevolg aannemelijk.

Figuur 87: Locatie van de Late IJzertijd – Vroeg Romeinse crematiegraven.

7.3.2.3.1. Graf S251

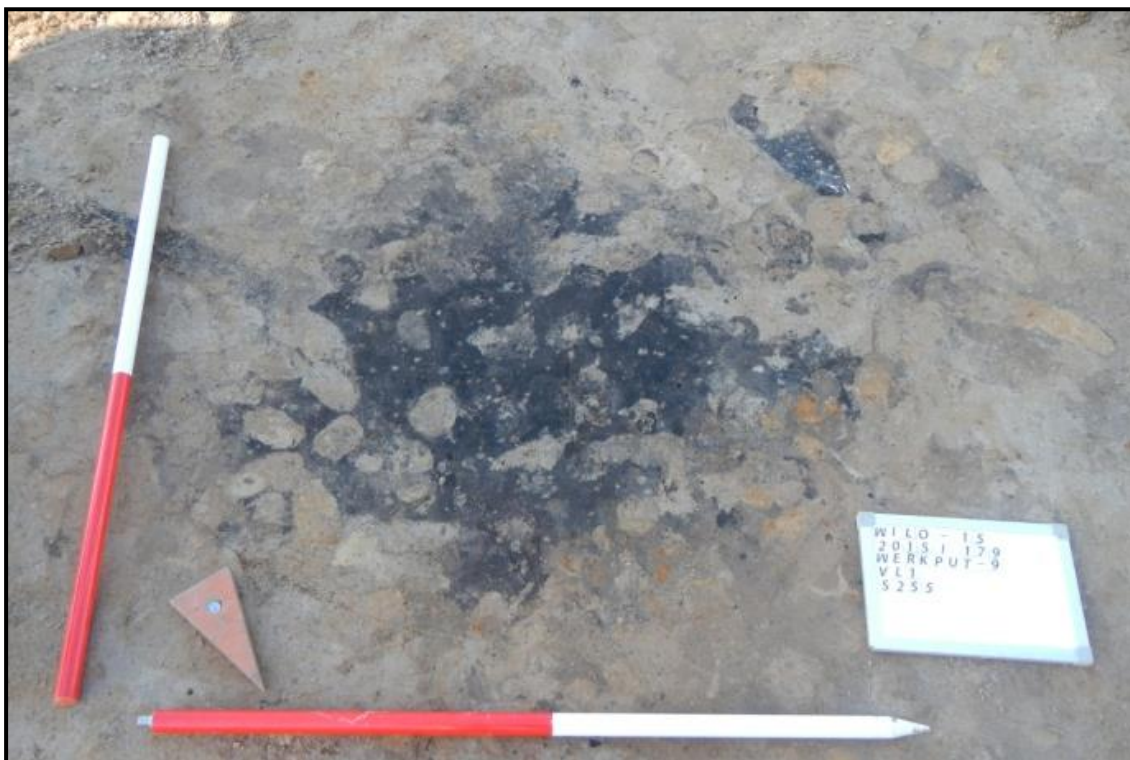
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgeronde tot ovale kuil met een diameter van circa 0,70 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 40cm
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: twee randscherven met korte, uitstaande hals en afgeronde rand twee bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand en zeven wandscherven uit versinterd, handgevormd aardewerk; twee fragmenten van ijzeren schoennagels
- Datering: ^{14}C -datering (RICH-24458) leverde een absolute datering op van 2088 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 200-40 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 170-50 v. Chr. (68,2%)

Figuur 88: Vlakopname van grafkuil S251 bij verdiepen naar een tweede vlak.

7.3.2.3.2. Graf S255

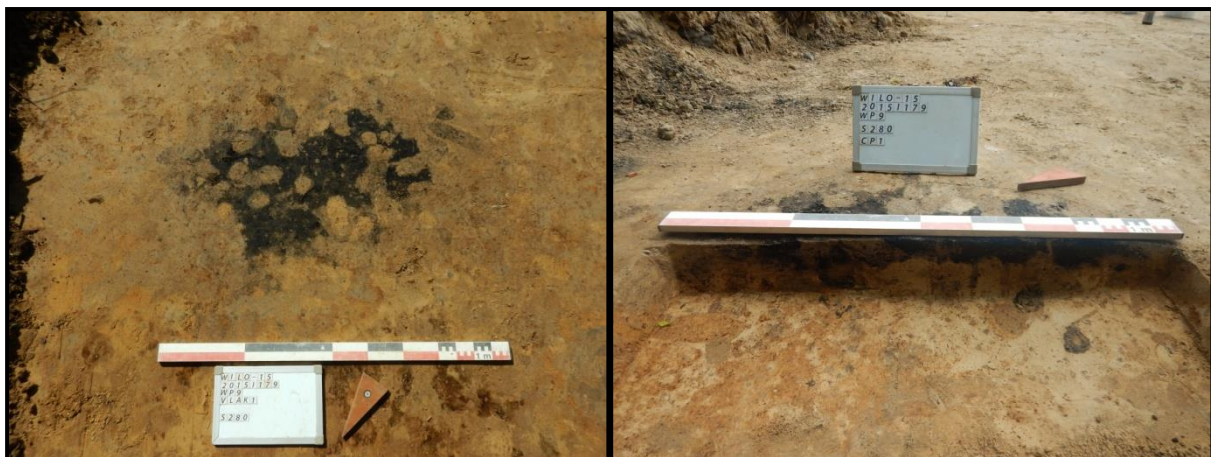
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf (zie Figuur 89).
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: ovale kuil van circa 1,20 bij 0,70m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: langs de westelijke zijde bleek de grafkuil ondiep verstoord ten gevolge van landbouwactiviteiten
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 47 g
- Vondsten/grafgiften: twee versinterde wandscherven uit handgevormd aardewerk
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 15 jaar
- Datering: ^{14}C -datering (RICH-24586) leverde een absolute datering op van 2152 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 360-90 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 350-110 v. Chr. (68,2%)

Figuur 89: Crematiegraf S255 in het vlak.

7.3.2.3.3. Graf S280

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: ovale kuil van 1,20 bij 0,90 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,15 m
 - o Bioturbatiegraad: matig tot sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: geen vondsten
- Datering: ¹⁴C-datering (RICH-24466) leverde een absolute datering op van 2036 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 170 v. Chr. - 50 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 90 v. Chr. - 20 n. Chr. (68,2%)

Figuur 90: Grafkuil S255 in het vlak en in coupe.

7.3.2.3.4. Graf S285

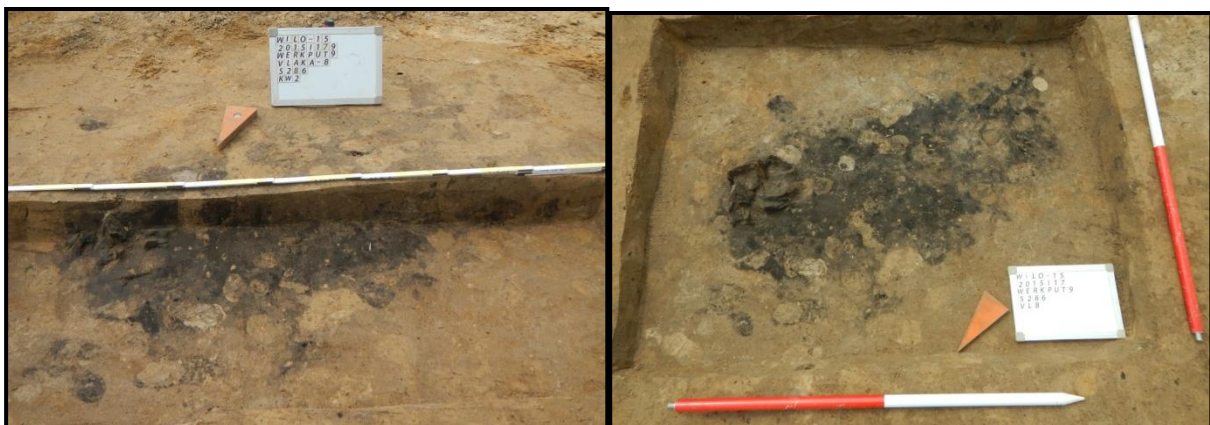
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: beenderpakgraf of crematiegraf?
 - o Vorm, afmeting 409 en vulling van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,15 m
 - o Bioturbatiegraad: zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 376 g
- Vondsten/grafgiften: twee secundair verbrande, besmeten wandscherven met magering van potgruis; twee afslagen uit vuursteen
- Fysisch antropologische informatie: (vrouwelijk) individu van 20 tot 40 jaar
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24608) leverde een absolute datering op van 2072 ± 31 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 180 v. Chr. - 10 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 160-40 v. Chr. (68,2%)

Figuur 91: Zicht op de concentratie van gecremeerd bot bij het verdiepen van grafkuil S285.

7.3.2.3.5. Graf S286

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatige aflijning in vlak en in profiel; 1 bij 0,48 m met opvallend rechte oostelijke flank en grote concentratie handgevormd vervormd aardewerk langs noordoostelijke zijde
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,40 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 12 g
- Vondsten/grafgiften: 117 potscherven (elf randscherven, een bodemfragment, dertig halsfragmenten en 75 wandscherven) uit versinterd, handgevormd aardewerk waaruit minstens één individu onderscheiden is: een (kook)pot met een patroon van X en I in drievoudige groeven tussen horizontale groeven op de wand van het type De Clercq P1 met een S-vormig profiel, geribbelde rand-schouder-evolutie en eenvoudige, naar buiten gebogen rand; onbepaalde fragmenten uit brons; drie afslagen uit vuursteen
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 12 jaar
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24648) leverde een absolute datering op van 2042 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 170 v. Chr. - 30 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 95 v. Chr. - 5 n. Chr. (68,2%)

Figuur 92: brandrestengraf S286 in vlak, en tijdens verdiepen.

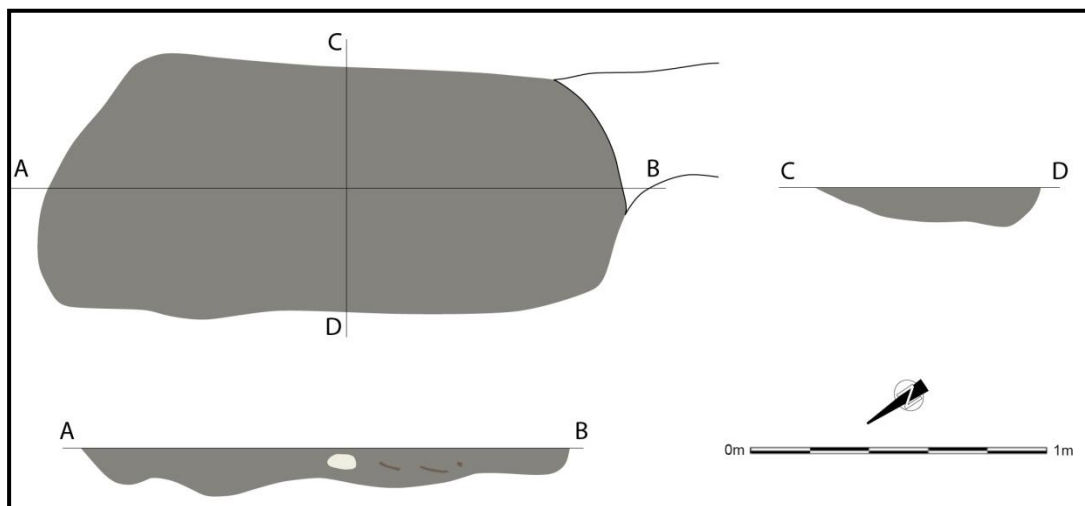
Figuur 93: crematiegraf S286 in doorsnede. Dit brandrestengraf was uitgegraven in de zuidelijke flank van de dichtgesedimenteerde kringgreppel.

Figuur 94: Selectie van het aardewerk afkomstig uit grafkuil S286.

7.3.2.3.6. Graf S291

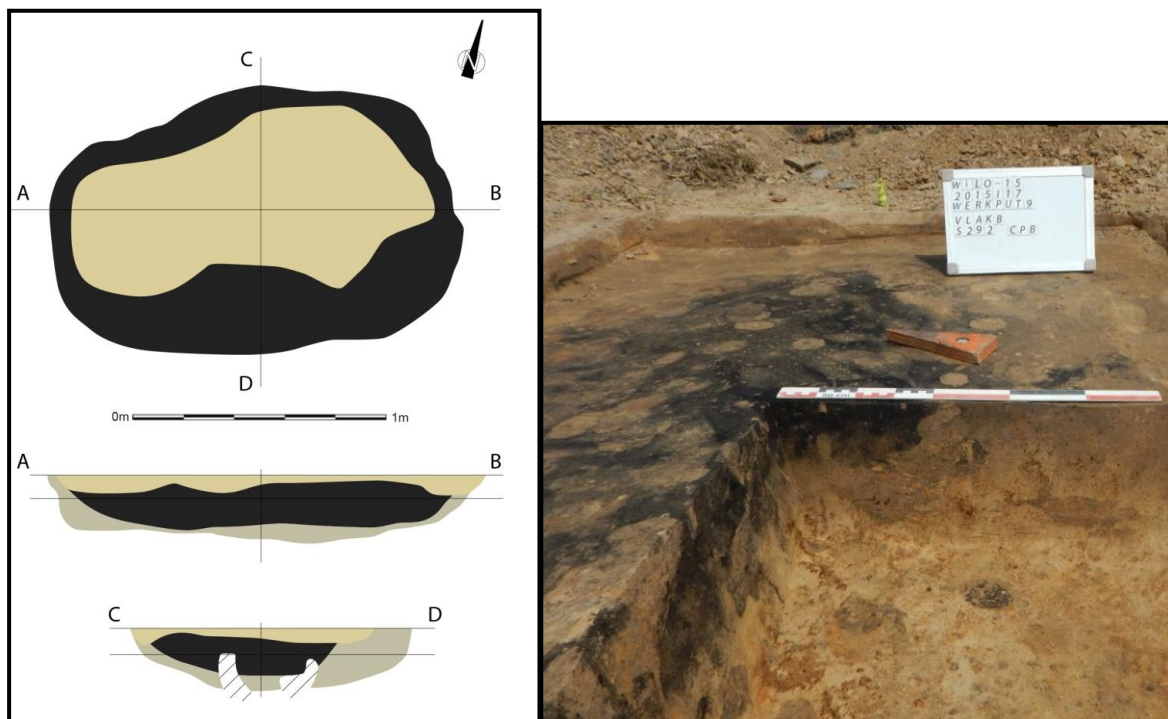
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: zeer onregelmatige aflijning; circa 1,80 bij 1 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,15 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: weinig
 - o Aanwezigheid crematieresten: 36 g
- Vondsten/grafgiften: 56 potscherven uit versinterd, handgevormd aardewerk: twee randfragmenten en veertien wandscherven afkomstig van een drieledige (kook)pot met een korte, uitstaande hals en afgeronde rand, terwijl zes randscherven, een bodemfragment, een halsfragment en 32 wandscherven tot een drieledige kom of pot met uitstaande hals en afgeronde rand behoren; twee fragmenten van ijzeren spijkers
- Fysisch antropologische informatie: individu van 20 tot 40 jaar
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24606) leverde een absolute datering op van 2037 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert tussen 170 v. Chr - 50 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 95 v. Chr. - 5 n. Chr. (68,2%)

Figuur 95: Vlak- en profieltekeningen van crematiegraf 291.

7.3.2.3.7. Graf S292

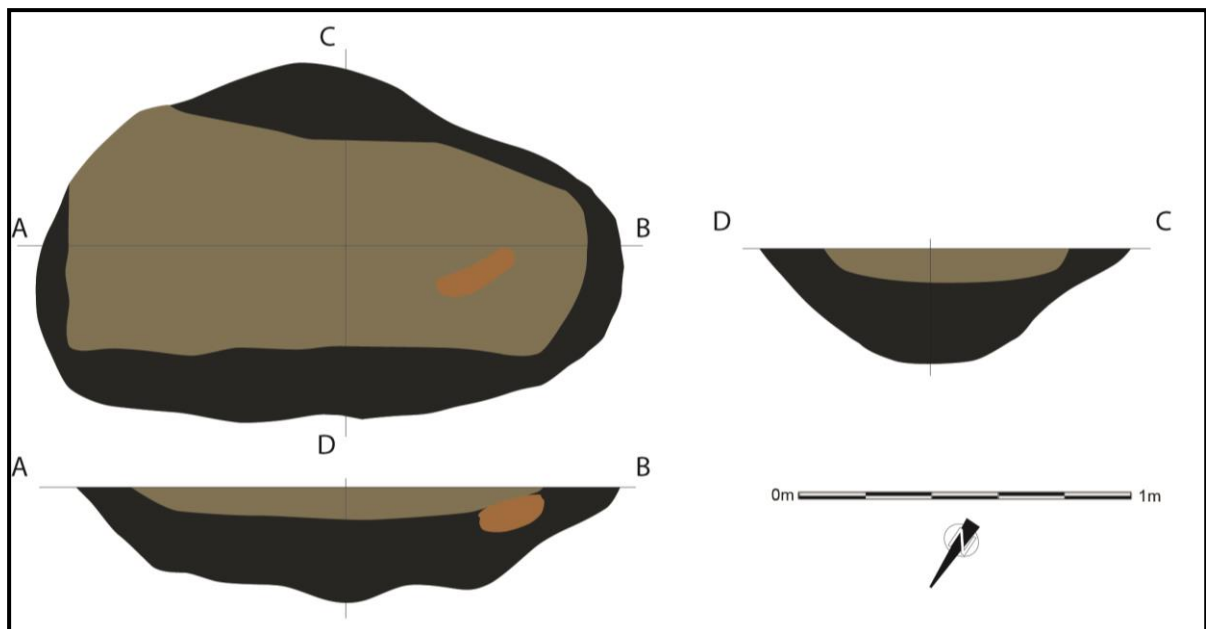
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig tot afgerond rechthoekige kuil van circa 1,50 bij 1,00 m (zie Figuur 96)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: oost-west
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,40 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 1 g
- Vondsten/grafgiften: 43 potscherven (drie randscherven, twee bodemfragmenten, een halsfragment en 37 wandscherven) uit secundair verbrand tot versinterd, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, waarbij minstens twee individuen onderscheiden zijn: een drieledige (kook)pot met korte, uitstaande hals en afgeronde rand en een drieledige kom of pot met uitstaande hals en afgeronde rand
- Fysisch antropologische informatie: niet van toepassing
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24459) leverde een absolute datering op van 2098 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 200-40 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 170-50 v. Chr. (68,2%)

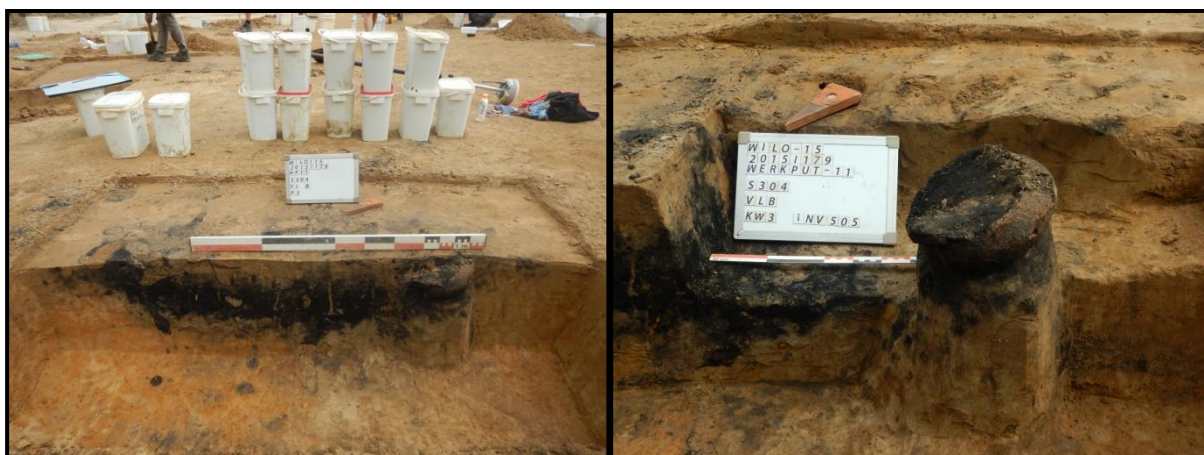
Figuur 96: Vlakte- en profieltekeningen van brandrestengraf S292, rechts fotografische opname.

7.3.2.3.8. Graf S304

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,40 bij 0,70 m met lichte concave bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,35 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: vijf wandfragmenten uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met een gladde wandafwerking en magering van potgruis, alsook elf randscherven met afgeronde rand, vijftien bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand en zeventig wandscherven met kamstreekversiering uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met een gegladde wandafwerking en magering van potgruis en zand afkomstig van een drieledige kom
- Datering: op basis van het aardewerk kan het graf niet nader gedateerd worden dan de late ijzertijd - Romeinse periode.

Figuur 97: Vlak en profieltekeningen van brandrestengraf S304.

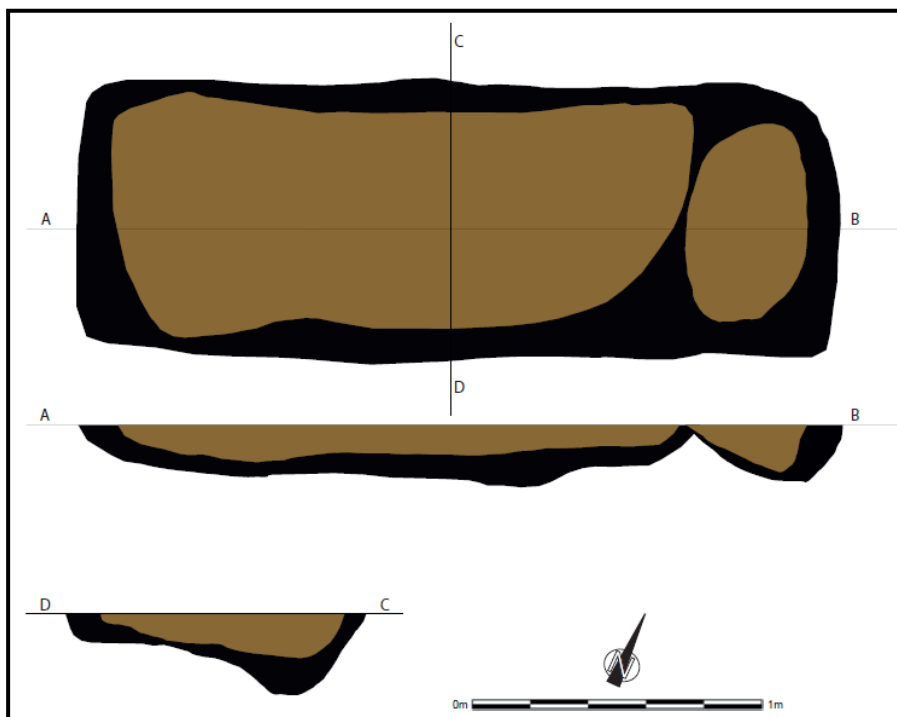
Figuur 98: Doorsnede op crematiegraf S304 met zicht op het aardewerk.

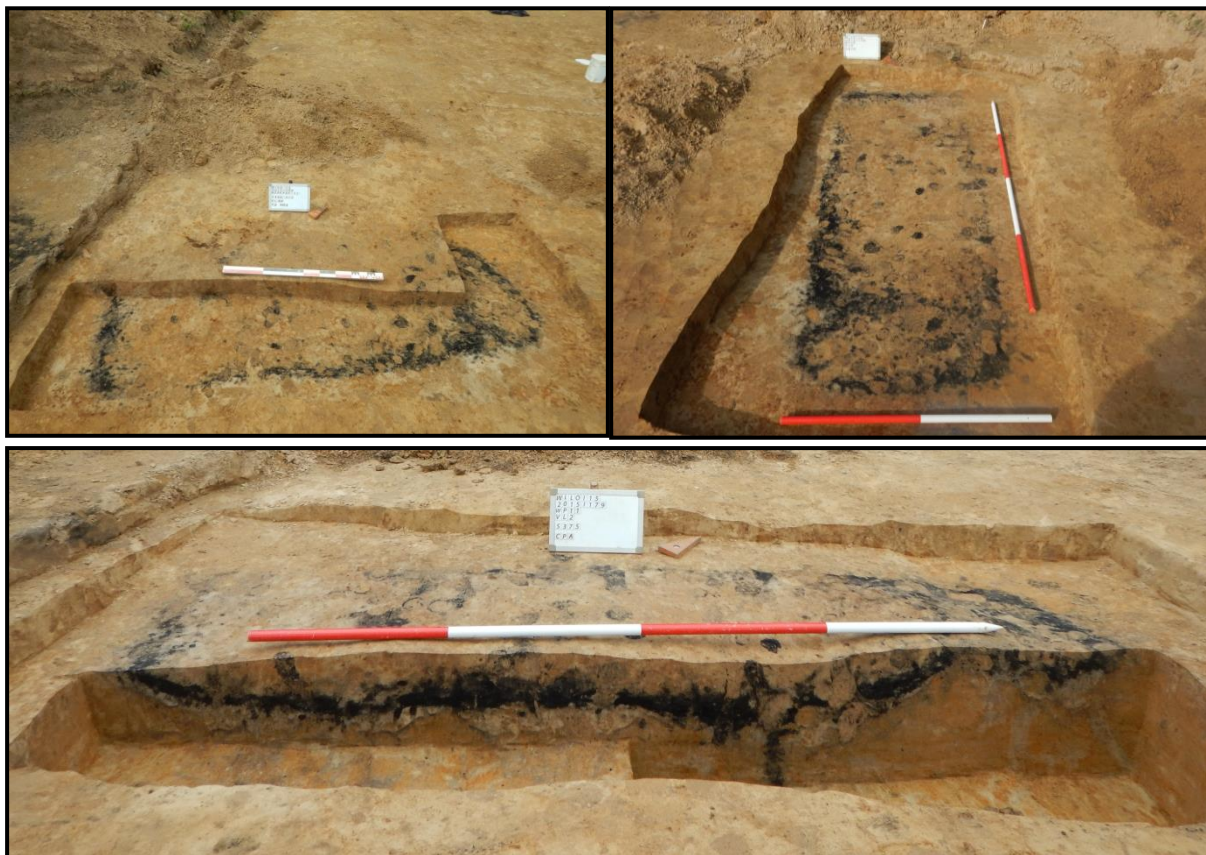
Figuur 99: Momentopname van het aardewerk tijdens conservatie: het voorwerp was echter te sterk aangetast, waardoor verlijming niet mogelijk was (© ANSJE COOLS).

7.3.2.3.9. Graf S375

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige vorm van circa 2,60 bij 1,00 m; houtskoolrijke en sterk gebioturbeerde opvulling met een houtskoollens op de bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: twee bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand met duimindrukken op de wand boven standvlak en zes wandscherven, waarvan een fragment met een rij van vingertopindrukken op de wand, uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24464) leverde een absolute datering op van 2052 ± 31 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 170 v. Chr. - 20 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 110 v. Chr. - 0 n. Chr. (68,2%).

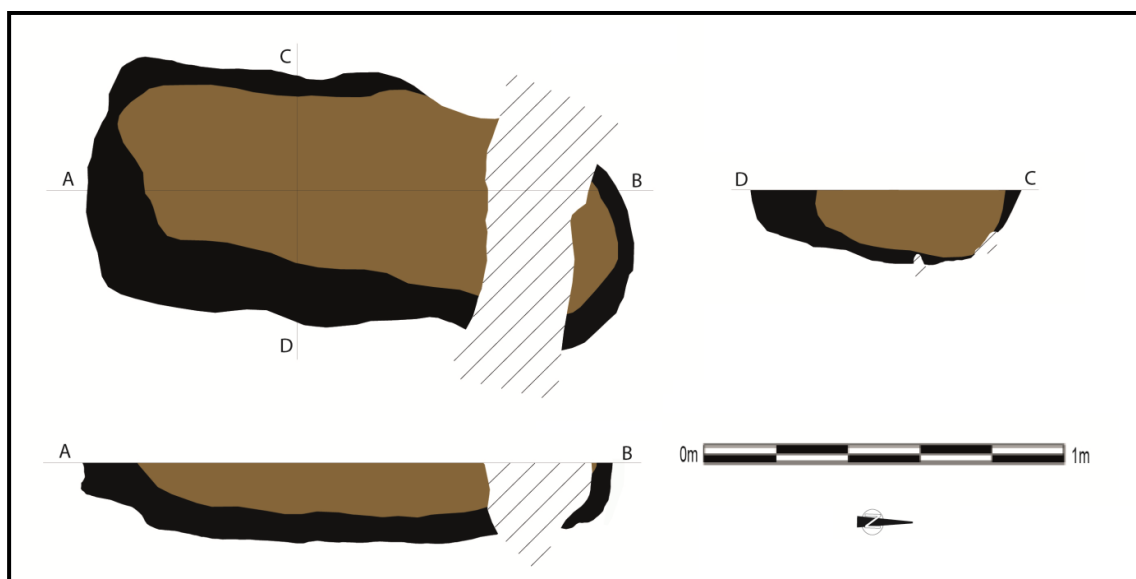
Figuur 100: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S375.

Figuur 101: Zicht op crematiegraf S375 in bij het verdiepen naar een 2de archeologisch vlak en in doorsnede.

7.3.2.3.10. Graf S379

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatige, langgerekte kuil met vlakke bodem van circa 1,15 bij 0,75 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noord-zuid
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 4 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 5 jaar
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24457) leverde een absolute datering op van 2080 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 190-30 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 160-50 v. Chr. (68,2%)

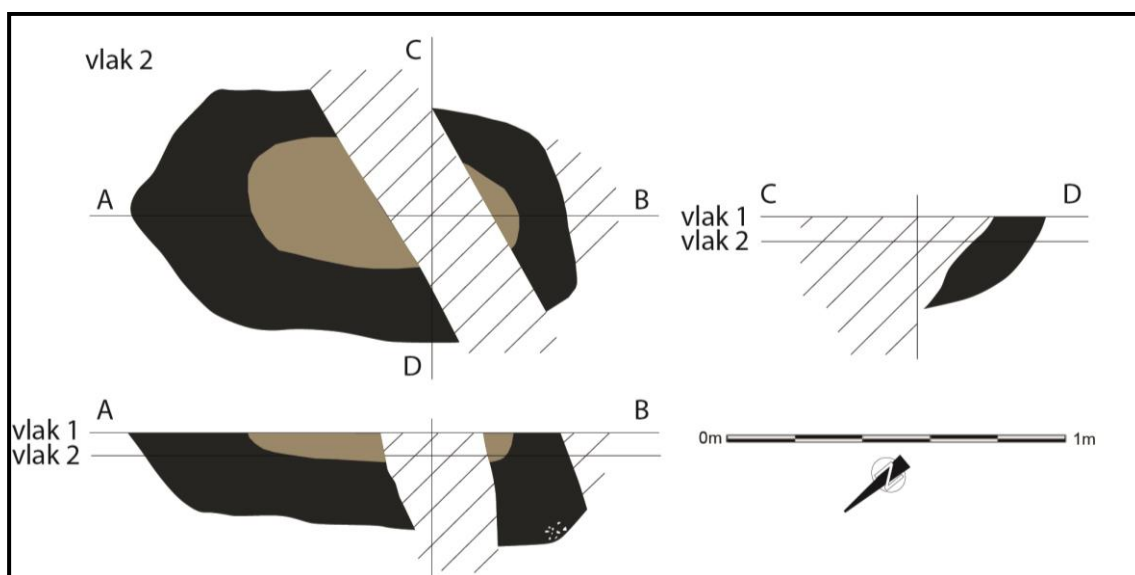
Figuur 102: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S379.

Figuur 103: Vlakopname van brandrestengraf S379.

7.3.2.3.11. Graf S380

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,40 bij 1 m met centraal een vergraving door een drainagebuis en langs de zuidwestelijke zijde een vergraving door landbouwactiviteiten
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,40 m
 - o Bioturbatiegraad: matig gebioturbeerd; centraal zwaar verstoord bij de aanleg van een drainagebuis
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 165 g
- Vondsten/grafgiften: bodemfragment en 37 wandscherven uit secundair verbrand tot versinterd, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Fysisch antropologische informatie: individu van 15 tot 30 jaar
- Datering: op basis van het aardewerk kan het graf niet nader gedateerd worden dan de late ijzertijd en Romeinse periode

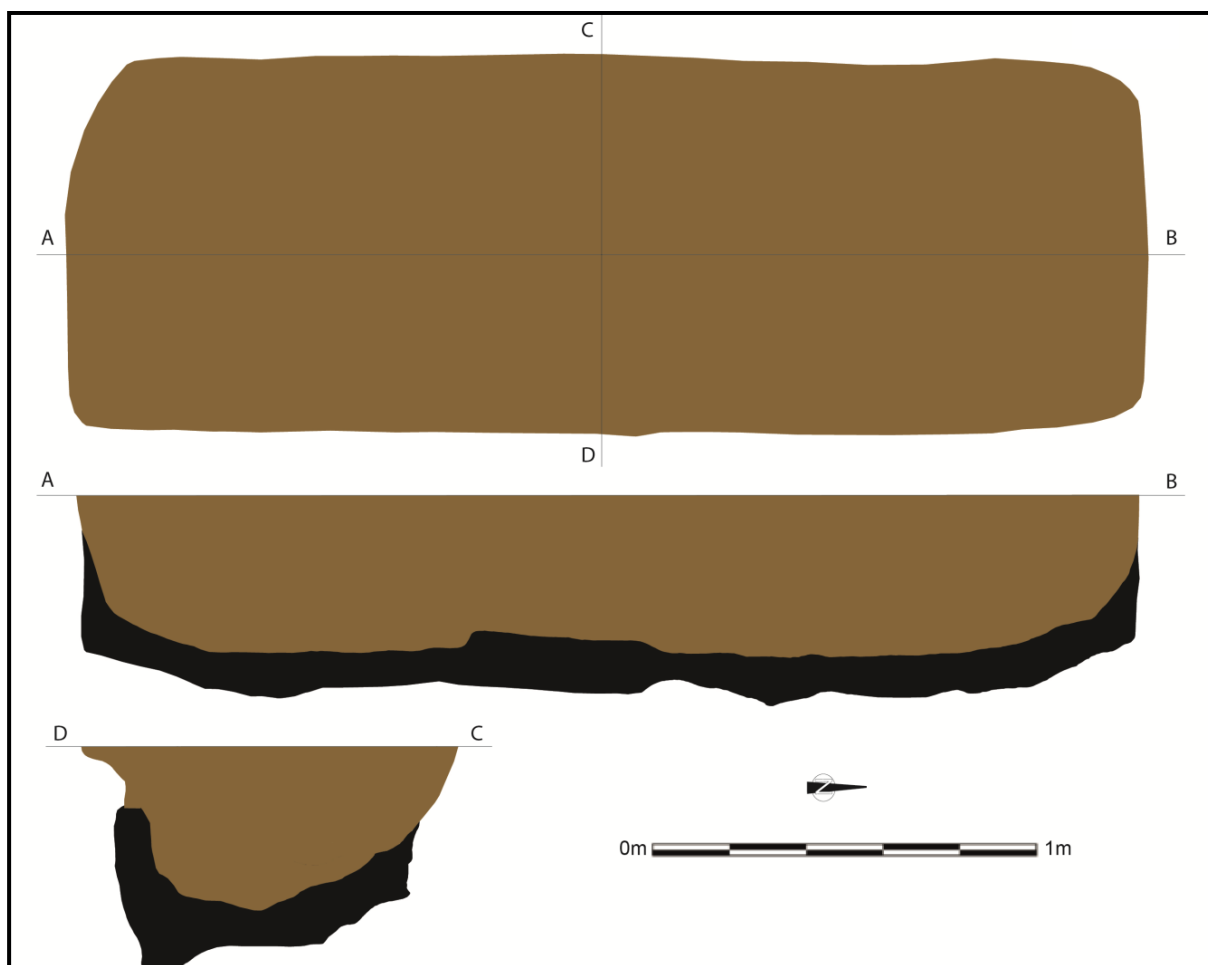
Figuur 104: Vlak- en coupetekeningen van crematiegraf S380.

Figuur 105: Doorsnede op crematiegraf S380.

7.3.2.3.12. Graf S399

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 2,70 bij 0,90 m; vrij monumentaal met vlakke bodem en steile wanden
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,55 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: een randfragment en twee wandscherven uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand afkomstig van een drieledige pot of kom met zwak S-vormig profiel en afgeronde rand en een besmeten wandscherf met magering van potgruis; fragmenten van spijkers; vier fragmenten uit donkerblauwe glaspasta
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24467) leverde een absolute datering op van 2049 ± 29 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 170 v. Chr. - 20 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 100 v. Chr. - n. Chr. (68,2%)

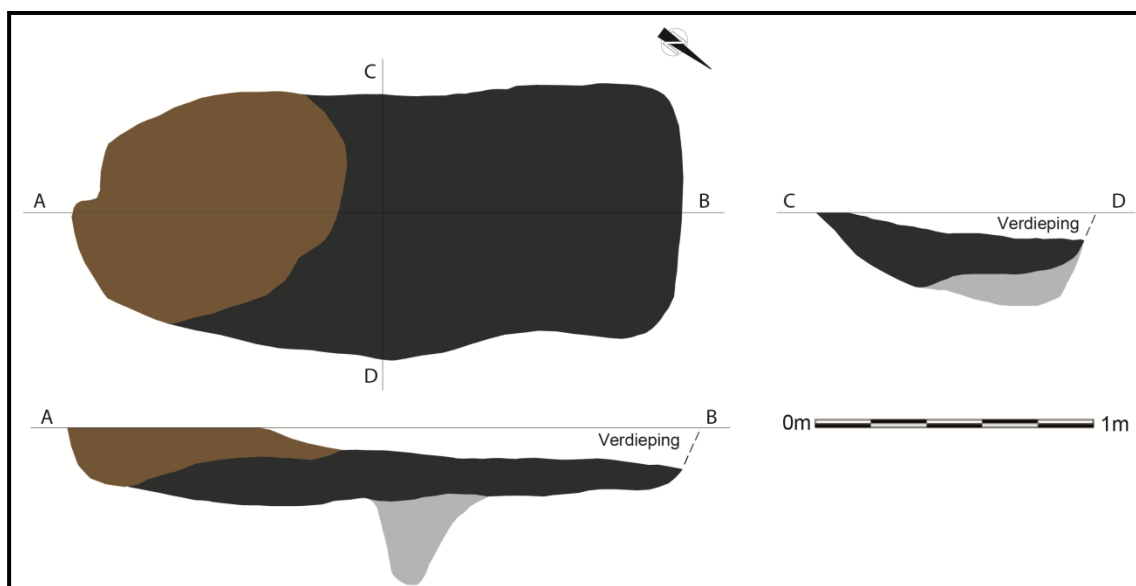
Figuur 106: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S399.

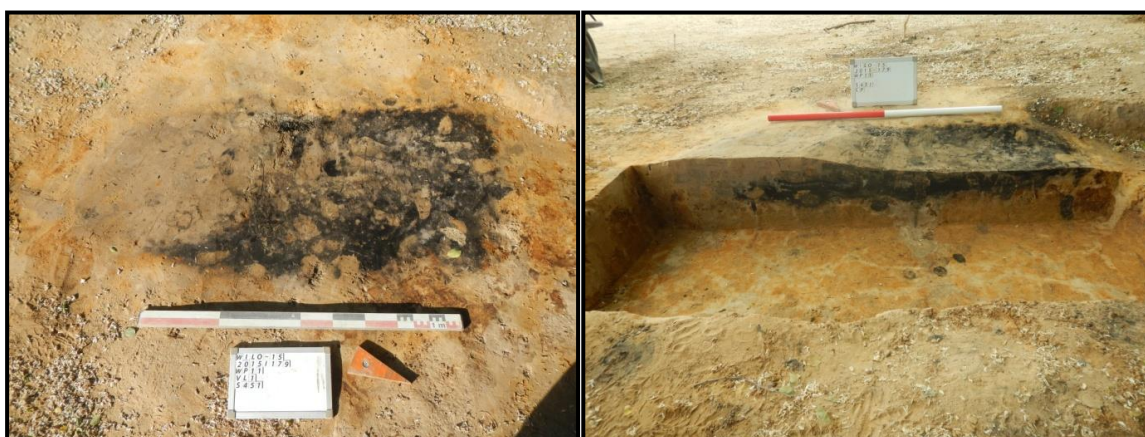
Figuur 107: Doorsnede op brandrestengraf 399.

7.3.2.3.13. Graf S451

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,35 bij 0,65 m met vrij vlakke bodem; langs zuidelijke zijde wordt de grafkuil oversneden door een recente kuil
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 9 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 5 jaar
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24649) leverde een absolute datering op van 2033 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 160 v. Chr. - 60 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 90 v. Chr. - 20 n. Chr. (68,2%)

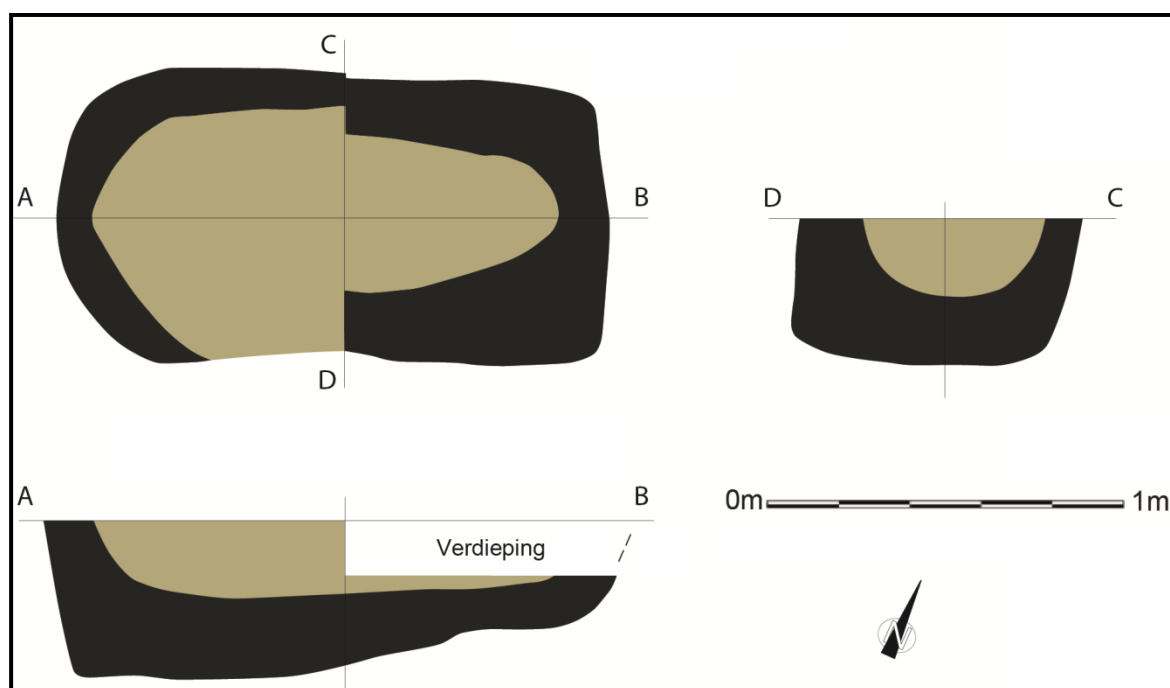
Figuur 108: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S451.

Figuur 109: brandrestengraf S451 in vlak en in doorsnede.

7.3.2.3.14. Graf S452

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,35 bij 0,80 m met vrij vlakke bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 55cm
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 1 g
- Vondsten/grafgiften: tien wandfragmenten uit versinterd, handgevormd aardewerk
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 5 jaar
- Datering: de vormelijke en ruimtelijke correlatie met brandrestengraf S451 doet vermoeden dat beide graven gelijktijdig aangelegd zijn; vermoedelijk geldt ook hier de datering van brandrestengraf S451 en meer bepaald een datering tussen het midden van de 2de eeuw v. Chr. tot 1ste eeuw n. Chr.

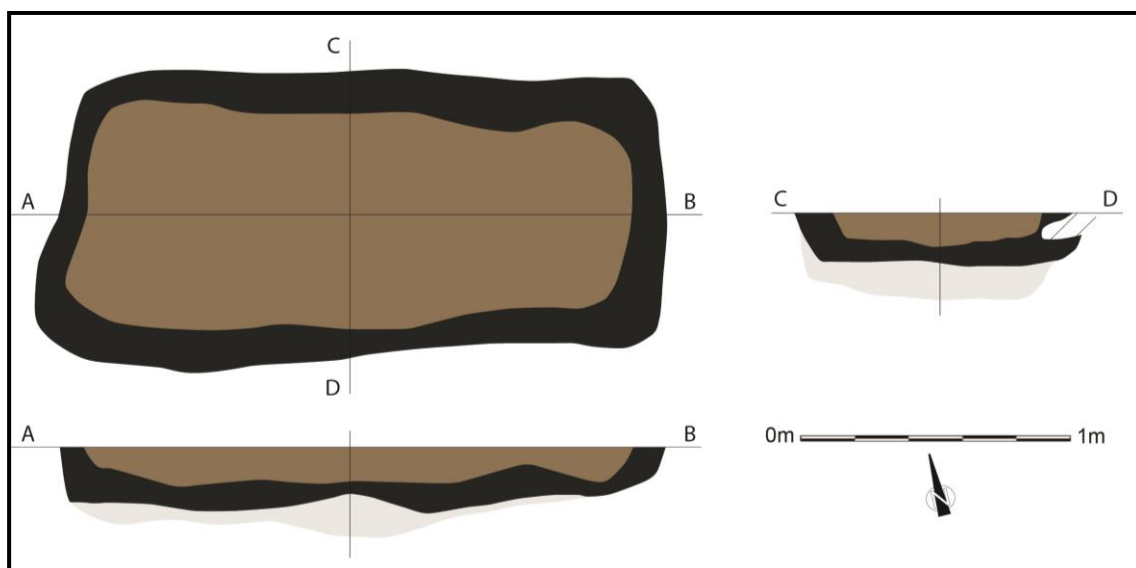
Figuur 110: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S452.

Figuur 111: Vlakopname en doorsnede van brandrestengraf S452 met brandrestengraf S451 op de achtergrond. De ruimtelijke nabijheid en vormelijke gelijkenissen met brandrestengraf S451 doen een gelijktijdige datering vermoeden.

7.3.2.3.15. Graf S458

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 2,45 bij 1,70 m met vlakke bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,30 m
 - o Bioturbatiegraad: matig tot zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 2 g
- Vondsten/grafgiften: randfragment met afgeronde tot spitse rand en wandscherf uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis; hondertal fragmenten van ijzeren spijkers en schoennagels
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 15 jaar
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24470) leverde een absolute datering op van 1991 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 50 v. Chr. - 70 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 40 v. Chr. - 50 n. Chr. (68,2%)

Figuur 112: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S458.

Figuur 113: Zicht op brandrestengraf S458 in vlak en in doorsnede.

7.3.2.3.16. Graf S465

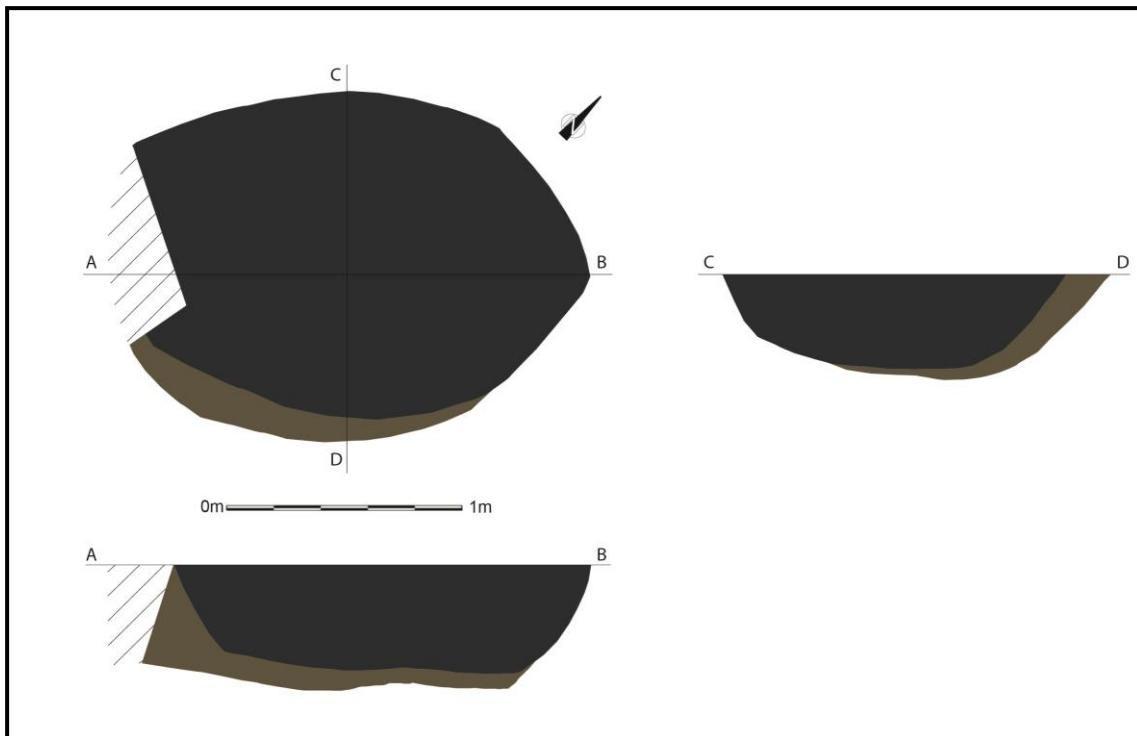
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig afgeronde kuil van circa 1,20 bij 1,10 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: randfragment met afgeronde rand en drie wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis en zand
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24461) leverde een absolute datering op van 2101 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 200-40 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 170-90 v. Chr. (68,2%)

Figuur 114: Zicht op brandrestengraf S465 in vlak en in doorsnede.

7.3.2.3.17. Graf S471

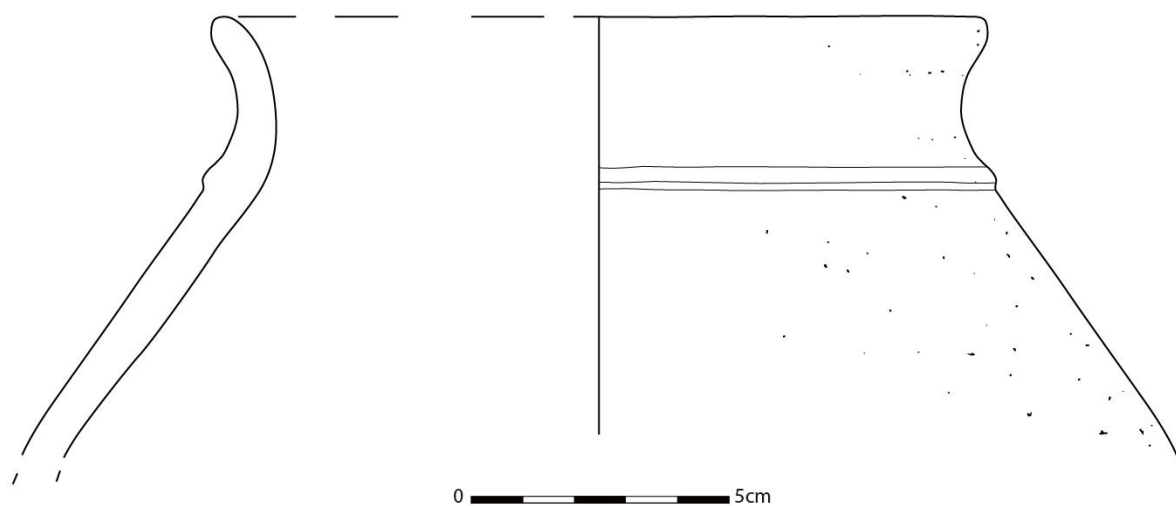
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf/crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgeronde kuil van circa 1 bij 0,90 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,35 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 166 g
- Vondsten/grafgiften: vijf randscherven, een bodemfragment en 36 wandscherven uit versinterd, handgevormd aardewerk, vermoedelijk afkomstig van een (kook)pot van type De Clercq P1 met S-vormige, geribbelde rand-schouder-evolutie en eenvoudige, naar buiten gebogen rand; fragmenten van ijzeren spijkers en schoennagels
- Fysisch antropologische informatie: individu van 30 tot 60 jaar
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24588) leverde een absolute datering op van 2085 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 200-30 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 160-50 v. Chr. (68,2%)
-

Figuur 115: Profieldoorsneden op brandrestengraf S471.

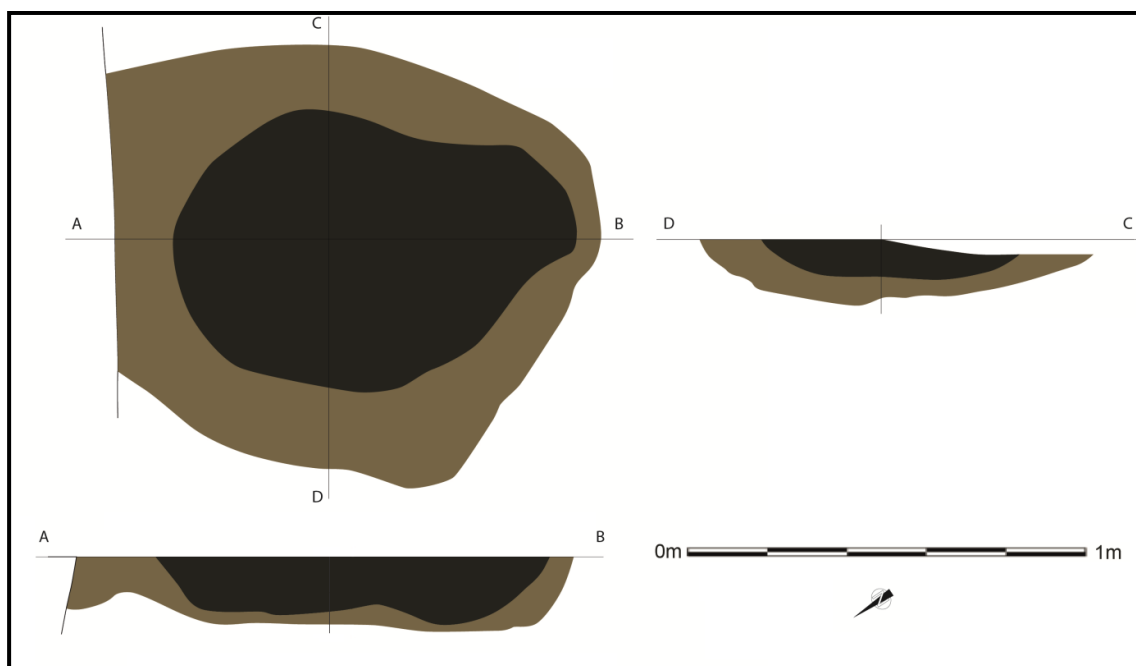
Figuur 116: Zicht op brandrestengraf S471 in vlak en in doorsnede.

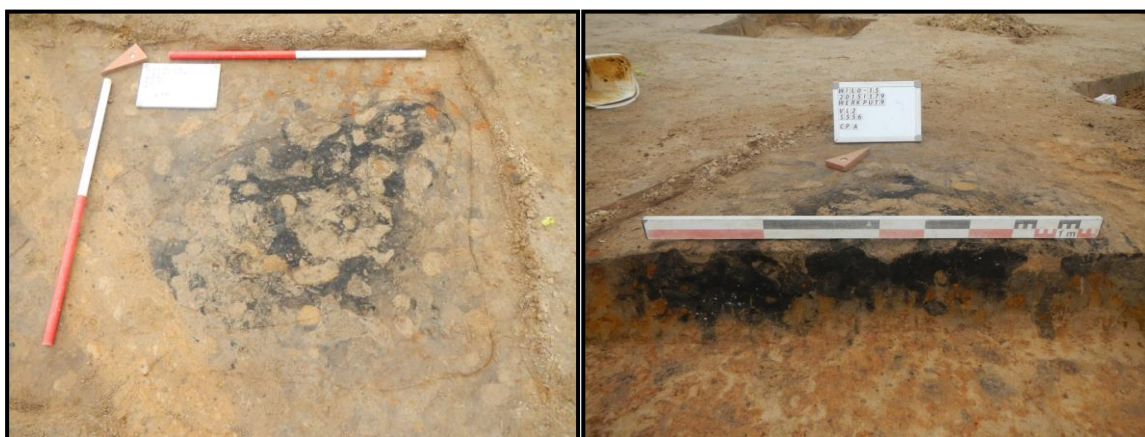
Figuur 117: Randfragment van een (kook)pot (type De Clercq P1) met S-vormige, geribbelde rand-schouder-evolutie.

7.3.2.3.18. Graf S556

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf/crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig rond tot ovaal, ca. 1m diameter
 - o Oriëntatie van de grafkuil: nvt
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 35cm
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 26 g
- Vondsten/grafgiften: 32 potscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis: zeven randscherven met korte, uitstaande hals en afgeronde rand, vijf randfragmenten met hoge, licht uitstaande hals en afgeronde rand, randscherf met afgeronde rand van een deksel van het type De Clercq D1 en zeventien wandfragmenten
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 12 jaar
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24646) leverde een absolute datering op van 2041 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 170 v. Chr. - 30 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 95 v. Chr. - 5 n. Chr. (68,2%)

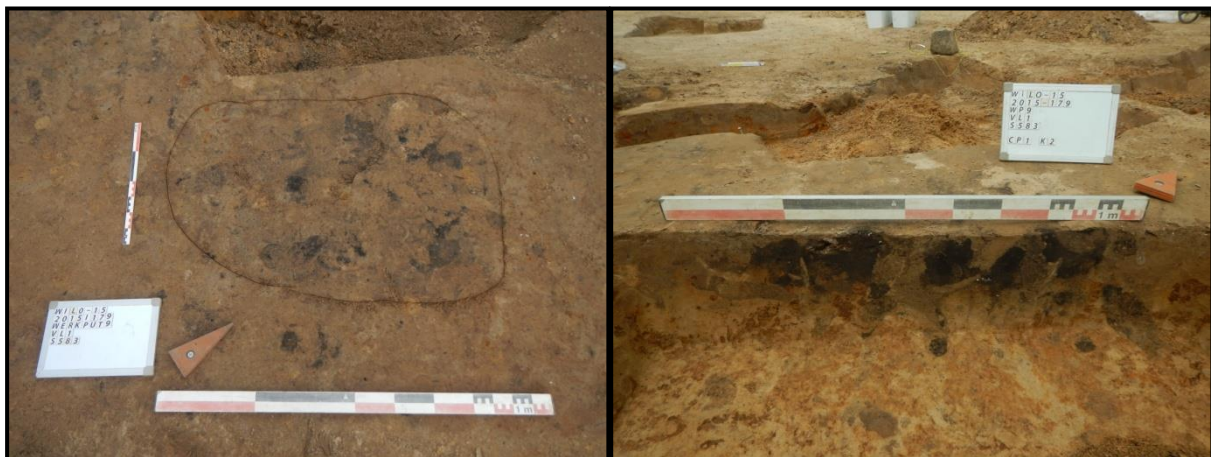
Figuur 118: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S556.

Figuur 119: Brandrestengraf S556 in vlak en in doorsnede.

7.3.2.3.19. Graf S583

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig rond tot ovaal, ca. 1m diameter
 - o Oriëntatie van de grafkuil: nvt
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 25cm
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 505 g
- Vondsten/grafgiften: bodemfragment met hoekige overgang van standvlak naar wand en 29 wandscherven uit secundair verbrand tot versinterd, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Fysisch antropologische informatie: individu van 20 tot 40 jaar
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24567) leverde een absolute datering op van 2095 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 200-40 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 170-50 v. Chr. (68,2%)

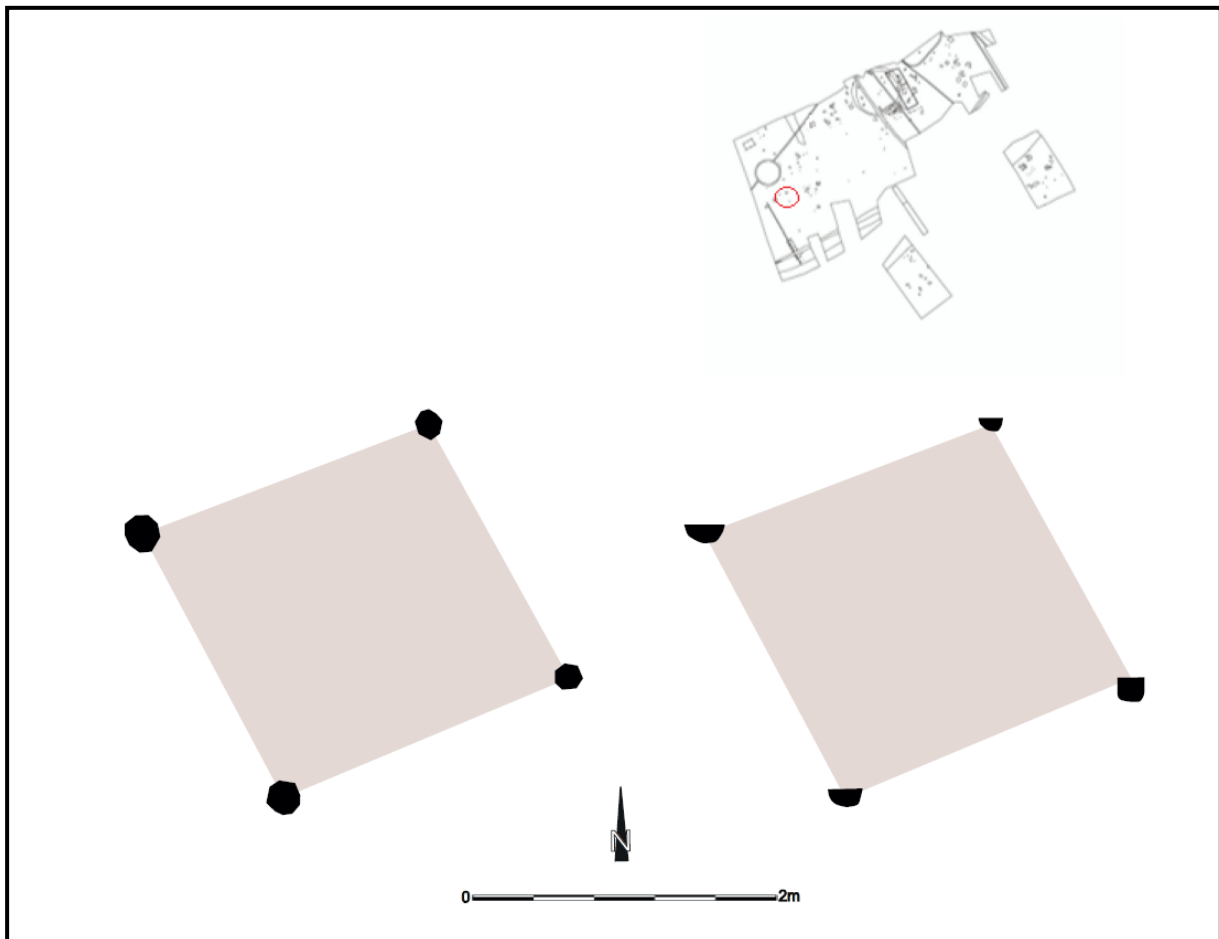

Figuur 120: Brandrestengraf S583 in vlak en in doorsnede.

7.3.2.4. Vierpalige structuur

Slechts één constructie kan vermeld worden voor de late ijzertijd. Het gaat om een vierpostenspieker bestaande uit paalsporen S107, S108, S109 en S110.

Uit de opvulling van paalkuil S110 zijn twee randfragmenten met uitstaande, korte hals en afgeronde tot spitse rand en twee wandscherven verzameld, die afkomstig zijn van een drieledige kom of pot met licht gesloten profiel met knikloze overgang van buik naar schouder ruim boven halve hoogte uit de vroege ijzertijd of uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode. De ¹⁴C-analyse uitgevoerd op een houtskoolstaal (RICH-22795) afkomstig uit paalkuil S108 leverde een absolute datering op van 2109 ± 29 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 210-40 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 180-60 v. Chr. (68,2%). Deze structuur wordt bijgevolg in de late ijzertijd gedateerd.

Figuur 121: Spieker bestaande uit palen S107, S108, S109 en S110.

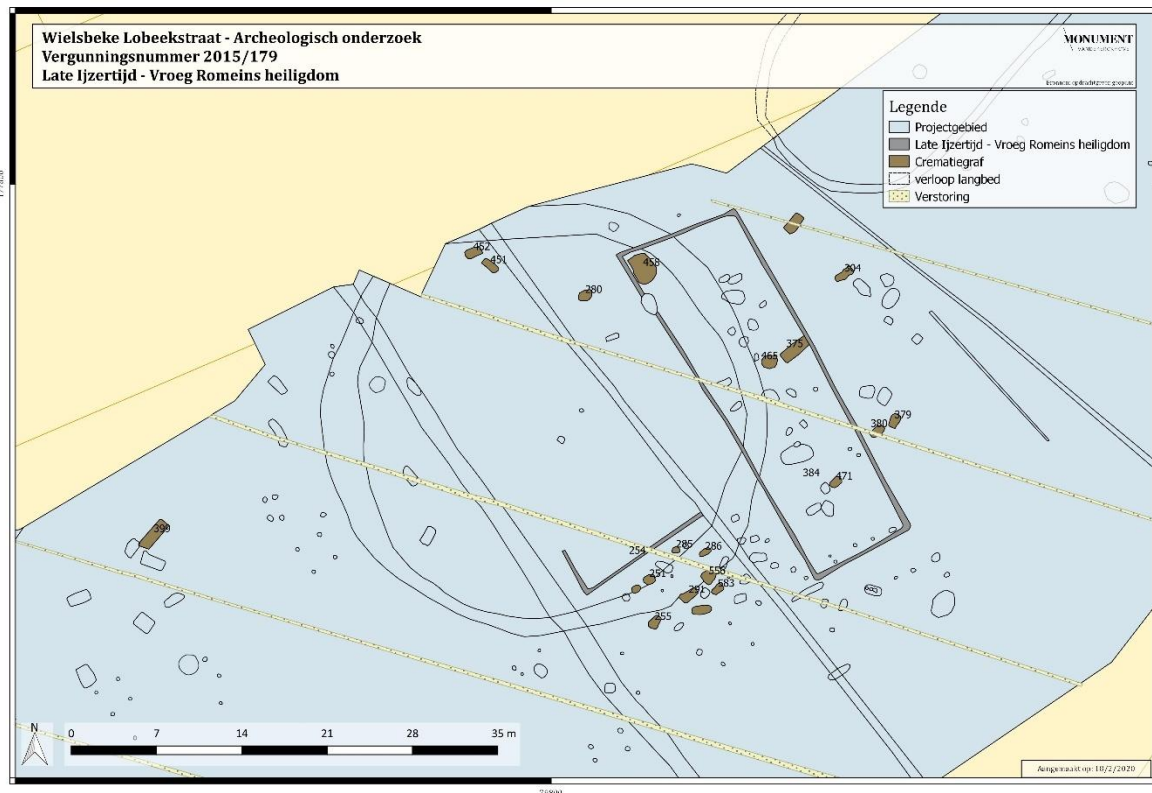
7.3.2.5. Enclos

Net ten oosten van kringgreppel S264 werd een monumentale, rechthoekige structuur van ruim 30 m lang en 8,50 m breed met oriëntatie in noordwest-zuidoostelijke richting vrijgelegd (S384; zie Figuur 122). Langs de zuidelijke zijde werden aan de binnen- en buitenzijde enkele paalkuilen aangetroffen. De diepte hiervan was zeer beperkt waardoor gegronde uitspraken niet gedaan kunnen worden. Op basis van de ligging van de paalsporen is een portiek of toegangspartij niet aannemelijk.

Ook de greppel bleek in coupe zeer ondiep bewaard. Langs de noordelijke zijde kon slechts het negatief van deze greppel in vlak geregistreerd worden. Mogelijks is dit omdat deze was ingraven in het toen nog deels aanwezige heuvellichaam direct ten westen ervan. Langs de zuidelijke zijde was deze immers beter bewaard. In de hoeken van deze structuur werden lokale verdiepingen opgemerkt. Uit de opvulling van de greppel zijn twee bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand en vier wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis alsook twee afslagen uit vuursteen verzameld. In de greppel werd geen houtskool aangetroffen.

Een gelijkaardige structuur met dezelfde oriëntatie was ingeplant tegen de westelijke zijde van dit monument (S254). Daarbij kon echter enkel de zuidelijke korte zijde van greppel S254 geregistreerd worden. Deze was vermoedelijk aangelegd op grafcirkel S264 en zal door de hogere ligging sneller weggeërodeerd zijn ten gevolge van landbouwactiviteiten. Daardoor is enkel de zuidelijke korte zijde bewaard gebleven. Deze was ca. 11,50m en 4m lang, en ongeveer 0,20m diep bewaard. Er werden geen vonsten aangetroffen in de vulling van de greppel.

Opvallend is de locatie van brandrestengraven S458 en S375 binnen enclos S384. Deze bevinden zich aan de binnenzijde direct tegen de greppel. Andere interpretaties en verbanden met de aanwezige grafcontexten uit de late ijzertijd en Romeinse periode konden niet gedaan worden; de greppel werd immers pas zichtbaar bij het verdiepen naar een tweede niveau toen de aangetroffen crematiegraven in en rond deze rechthoekige structuur reeds onderzocht waren.

Figuur 122: Zicht op de aangetroffen monumentale structuren S384 en S254.

Dergelijke structuren kunnen geïnterpreteerd worden als zogenaamde omheinde funeraire ruimten of 'enclos'³⁰. Het gaat om grote rechthoekige, afgebakende structuren. De oudste van deze monumenten gaan terug tot de midden ijzertijd, al lijkt dit fenomeen typisch te zijn voor de late ijzertijd. Dit gebruik lijkt verder te lopen tot in de Romeinse periode. De hoeken zijn veelal geënt op de windrichtingen. Typisch voor dergelijke structuren is hun ligging op hoger gelegen delen in het landschap, mogelijk in functie van visibiliteit. Deze funeraire ruimtes zijn naast de greppel soms ook voorzien van een wal en eventueel een palisade of palenstelling. Voorbeelden van dergelijke funeraire structuren binnen zandig Vlaanderen zijn Aalter Woestijne, Knesselare³¹, Vinderhout Molenbrug³², Aalter Langevoorde³³ en Dendermonde Hoogveld³⁴.

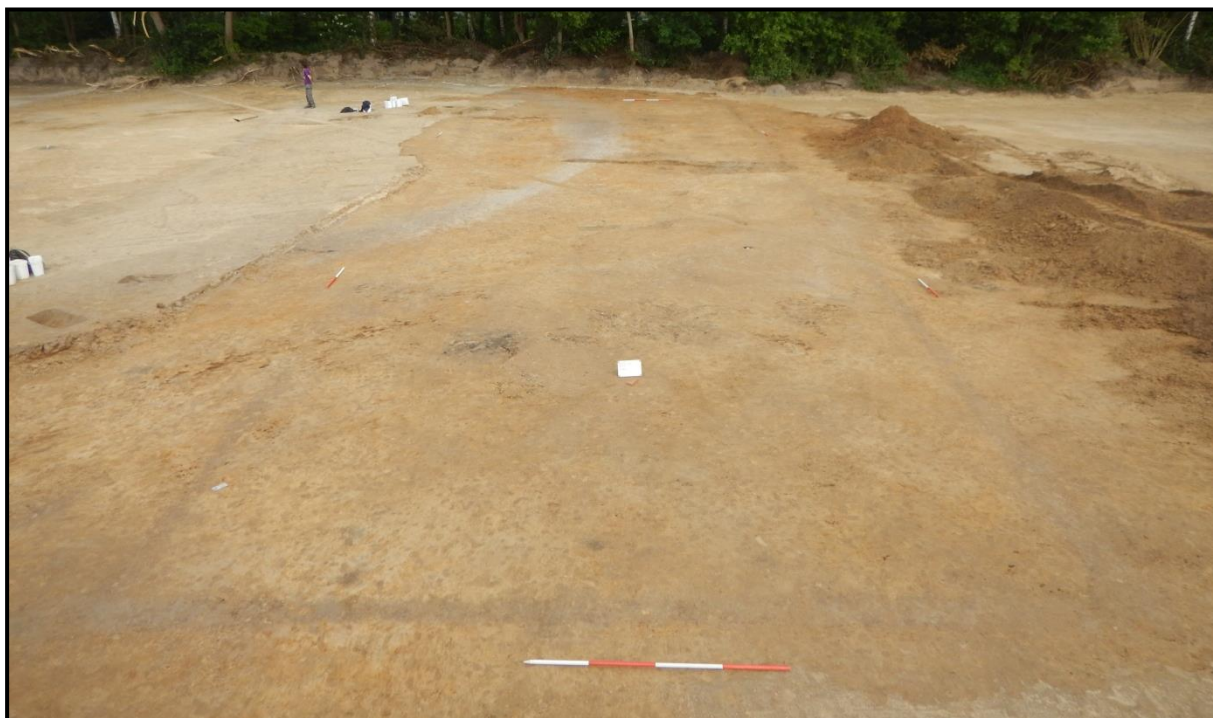
³⁰<https://onderzoeksbilans.onroerendergoed.be/onderzoeksbilans/archeologie/metaaltijden/bronnen/archeologisch/rituele-plaatsen>

³¹ VERMEULEN, F., HAGEMAN B. 1997

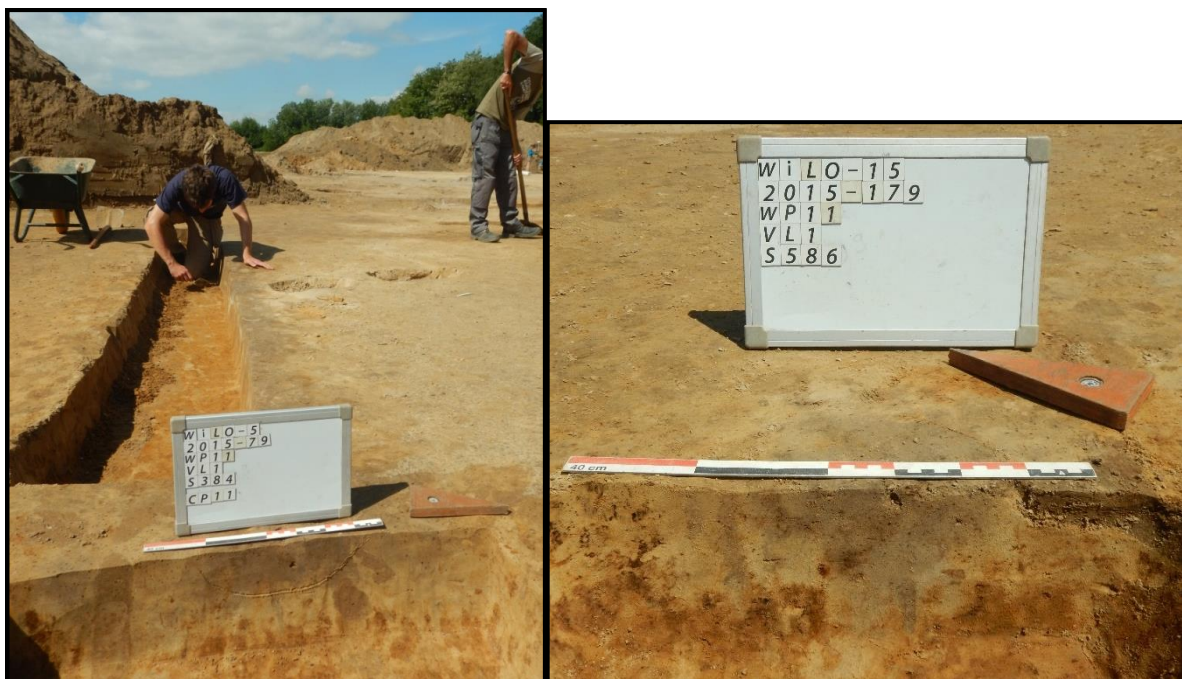
³² BOURGEOIS J., BUNGENEERS J., DELCOURT A., ROMMELAERE J. 1987

³³ DE CLERCQ W., ERVYNCK A., LENTACKER A., MORTIER S., TENCY H., & VAN STRYDONCK M. 2005

³⁴ VANDECATSYE S. & LAISNEZ K. 2010.

Figuur 123: Overzicht van het monumentale heiligdom S384.

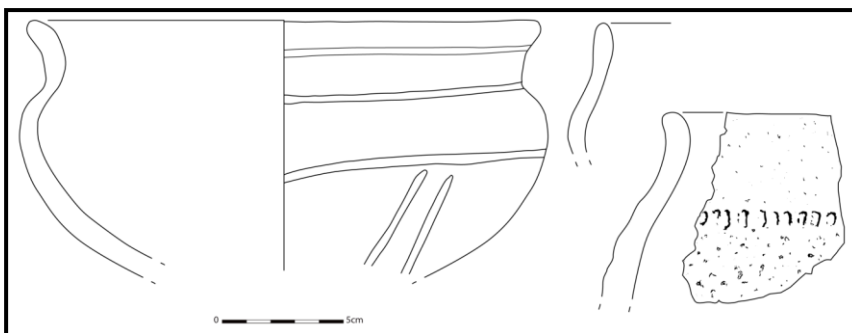
Figuur 124: Greppel S384 van het heiligdom in coupe en coupe op één van de paalkuilen horende bij het portiek langs binnenzijde van de greppel.

7.3.2.6. Kuil S163

Het archeologisch onderzoek bracht een onduidelijk afgelijnde en ondiep bewaarde kuil (S163; zie Figuur 125) aan het licht. De afmeting hiervan konden om bovenvermelde reden niet achterhaald worden. Het spoor bleek nog ongeveer 10 cm diep bewaard. Uit de vulling van de kuil is een aanzienlijke hoeveelheid aardewerk ingezameld. Het betreft minstens drie gefragmenteerde individuen uit handgevormd aardewerk, waaronder twee randscherven, drie halsfragmenten en zeven wandscherven met gepolijste wandafwerking en magering van potgruis, afkomstig van een drieledige kom met een licht gesloten profiel, rompknik boven halve hoogte met stompe schouder en afgeronde rand. Deze kom is versierd met horizontale groeven op hals en schouder alsook twee diagonale groeven op de buik. Een randfragment met gladde wand-afwerking en magering van potgruis behoort tot een drieledige kom of pot met lange, licht uitstaande hals en afgerond rechthoekige rand, terwijl zes randscherven en een wandscherf met een rij van vingertopindrukken op de schouder tot een secundair verbrande, drieledige kom of pot met licht gesloten profiel, knikloze overgang van buik naar schouder boven halve hoogte, korte, uitstaande hals en afgeronde rand behoren. Ook zijn zeven wandfragmenten met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en twee besmeten wandscherven met magering van potgruis aangetroffen.

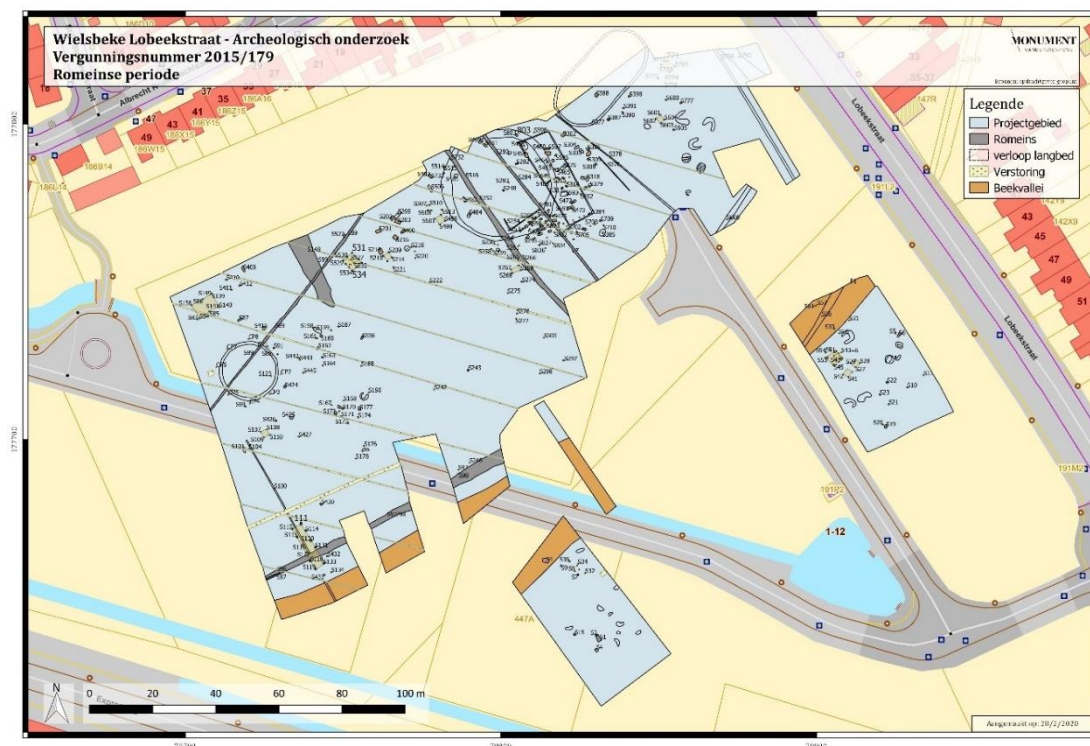
Figuur 125: Kuil S163 in coupe.

Figuur 126: Randfragmenten afkomstig uit kuil S163.

7.4. Romeinse periode

Het merendeel van de aangetroffen sporen en structuren is gedateerd in de (overgangsfase van de late ijzertijd naar de) Romeinse periode. Het gaat hoofdzakelijk om graven, namelijk brandrestengraven en urnengraven. Daarnaast zijn enkele greppels en grachten geregistreerd, alsook enkele vierpalige structuren, een grafmonument en een waterpoel. In de onderstaande hoofdstukken worden deze structuren besproken.

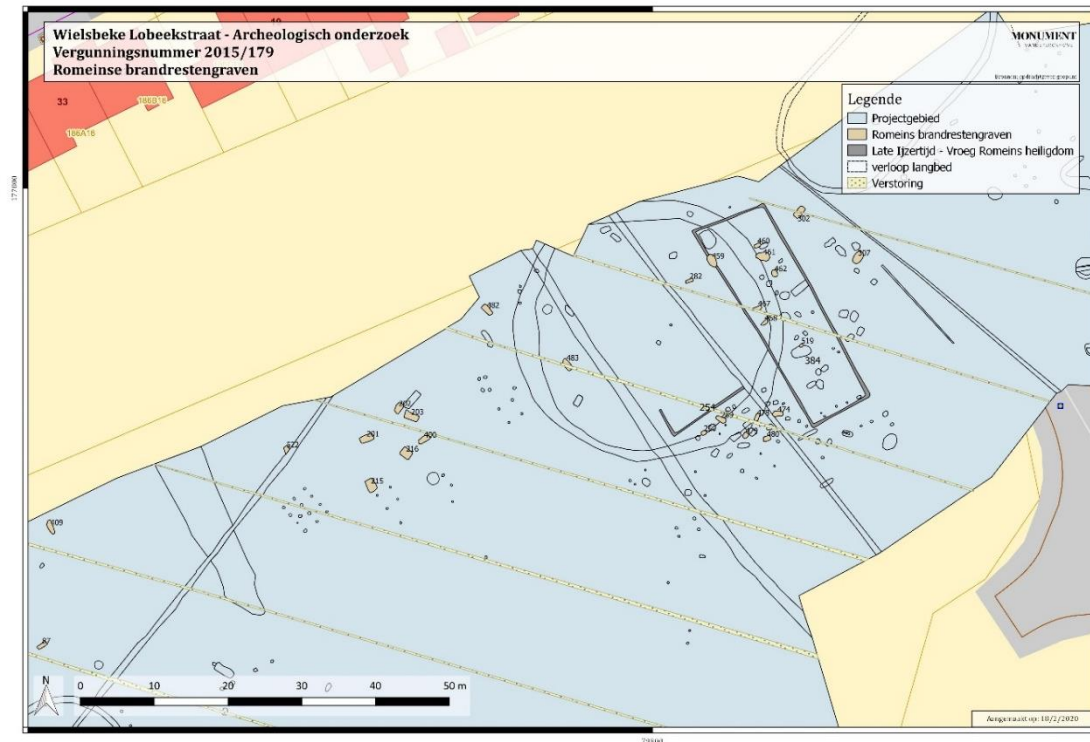

7.4.1. Brandrestengraven

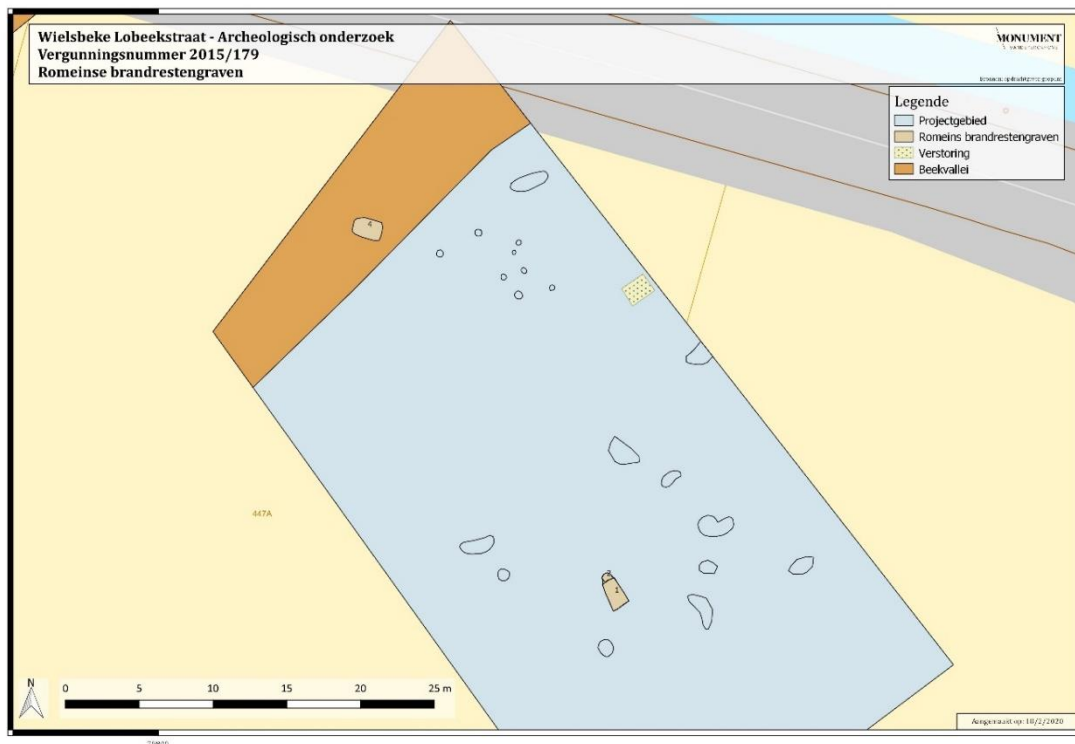
In enkele gevallen is bij de brandrestengraven de aanwezigheid van een nis geattesteerd. In het geval van brandrestengraf S1 werd reeds een nis opgemerkt in het vlak, terwijl in het geval van brandrestengraf S201 deze opgemerkt werd door de afwezigheid van houtskool binnen de grafkuil. Bij brandrestengraf S400 is de nis dan weer zichtbaar geworden bij het verdiepen van de grafkuil.

Wat betreft de opbouw en vorm van het brandrestengraf valt er geen uniformiteit op tussen de brandrestengraven onderling. Over het algemeen kon wel een (licht afgerond) rechthoekige kuil met een vlak tot licht komvormig bodemprofiel en vrijwel rechte wanden opgemeten worden. Deze hadden ongeveer gelijkaardige afmetingen als die van een inhumatiegrafkuil. Meestal bestond de context onderaan uit een dikke, houtskoolrijke lens (de al dan niet selectief ingezamelde brandstapelresten) afgedekt door een dempingspakket. Andere graven hadden een meer gemengde vulling, waarschijnlijk een gevolg van bioturbatieprocessen (bijvoorbeeld

graf S4). Ook werden cirkelvormige/ovale crematiekuilen geregistreerd. Deze waren meestal vrij ondiep bewaard en hebben allen een komvormig profiel.

Figuur 127: Ligging van de aangetroffen Romeinse grafcontexten binnen het plangebied (zone C).

Figuur 128: Ligging van de aangetroffen Romeinse grafcontexten binnen het plangebied (zone B).

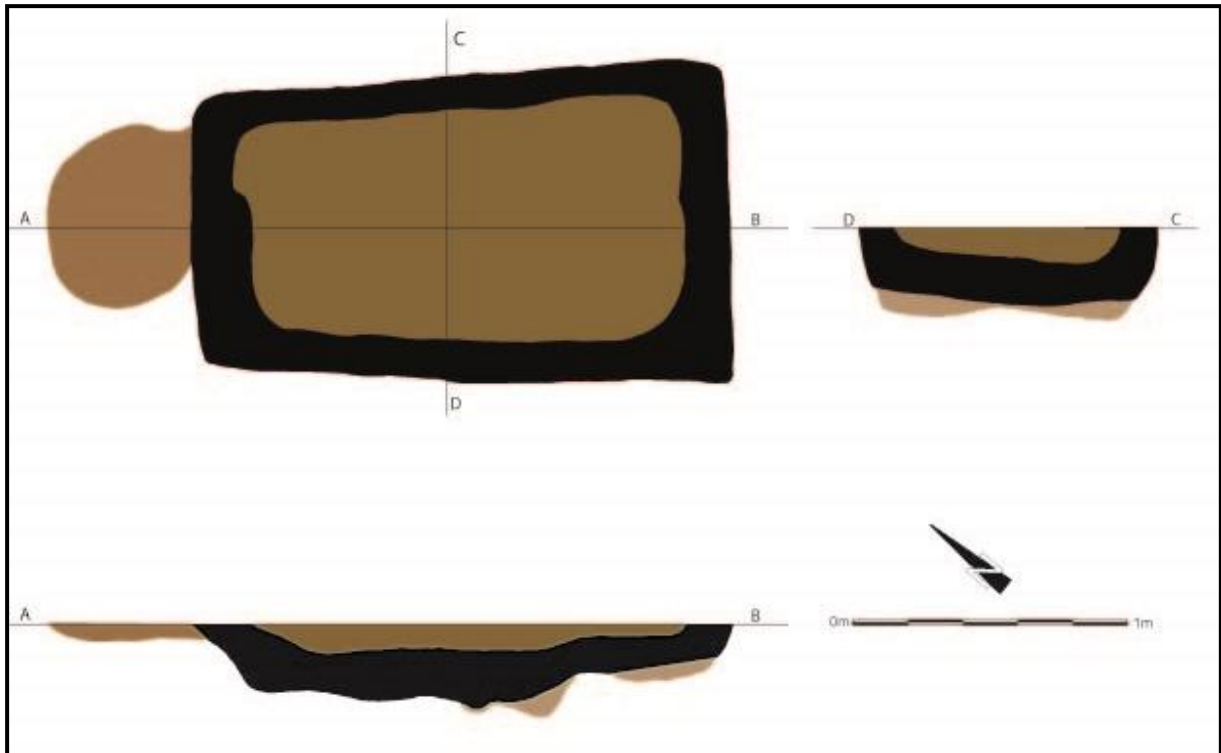
In onderstaande hoofdstukken zullen de Romeinse grafcontexten besproken worden, waarbij volgende elementen aan bod komen:

- Algemene kenmerken
 - o Type
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil
 - o Oriëntatie van de grafkuil
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil
 - o Bioturbatiegraad
 - o Aanwezigheid houtskool
 - o Aanwezigheid crematieresten
- Vondsten/grafgiften
- Fysisch antropologische informatie
- Datering

7.4.1.1. Graf S1 en nis S2

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 2 bij 1,10 m; licht komvormig profiel met steile wanden; nis met bijgiften langs de korte noordwestelijke zijde
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,35 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 8 g
- Vondsten/grafgiften: vier volledige individuen uit aardewerk en resten van een houten kistje met voorwerpen uit glas en metaal
 - o Volledige knobbelpot (7,5 cm randdiameter, 5,5 cm bodemdiameter en 8,5 cm hoog) uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking, magering van potgruis en borstelstrepen op de wand
 - o Volledige beker (ovale randdiameter van 10 cm, 3,5 cm bodemdiameter en 3,5 cm hoog) uit *terra sigillata* (Oost-Gallisch) van het type Dragendorff 33
 - o Volledige, buikige beker (7,5 cm randdiameter, 4 cm bodemdiameter en 8,5 cm hoog) met kerfbandversiering op de wand uit Low Lands Ware met grijs baksel als imitatie van buikige beker uit *terra nigra*
 - o Vrijwel volledige kruik (4,5 cm randdiameter en 4,5 cm bodemdiameter) met oor (2 cm breed) met brede groef uit Bavay-waar van het type Vanvinckenroye 1991.393 met breedgeschouderd buikprofiel en ringvormige lip uit de eerste helft van de 2de eeuw
 - o Hondertal fragmenten van ijzeren spijkers
 - o Twee fragmentaire, ronde kralen uit donkerblauw glas
 - o Fragment van armband (D-vormige doorsnede) uit zwart glas
 - o Inhoud van houten kistje: munt, 4 ringen (1 met *intaglio* en 2 met rechthoekig plaatje en golflijn), 2 draad-*fibulae*, 2 gespen (ruit en vierkant met ivoren (?) cirkel), haarnaald en lepel uit brons alsook fragmentair (parfum)flesje uit transparant glas
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 12 jaar

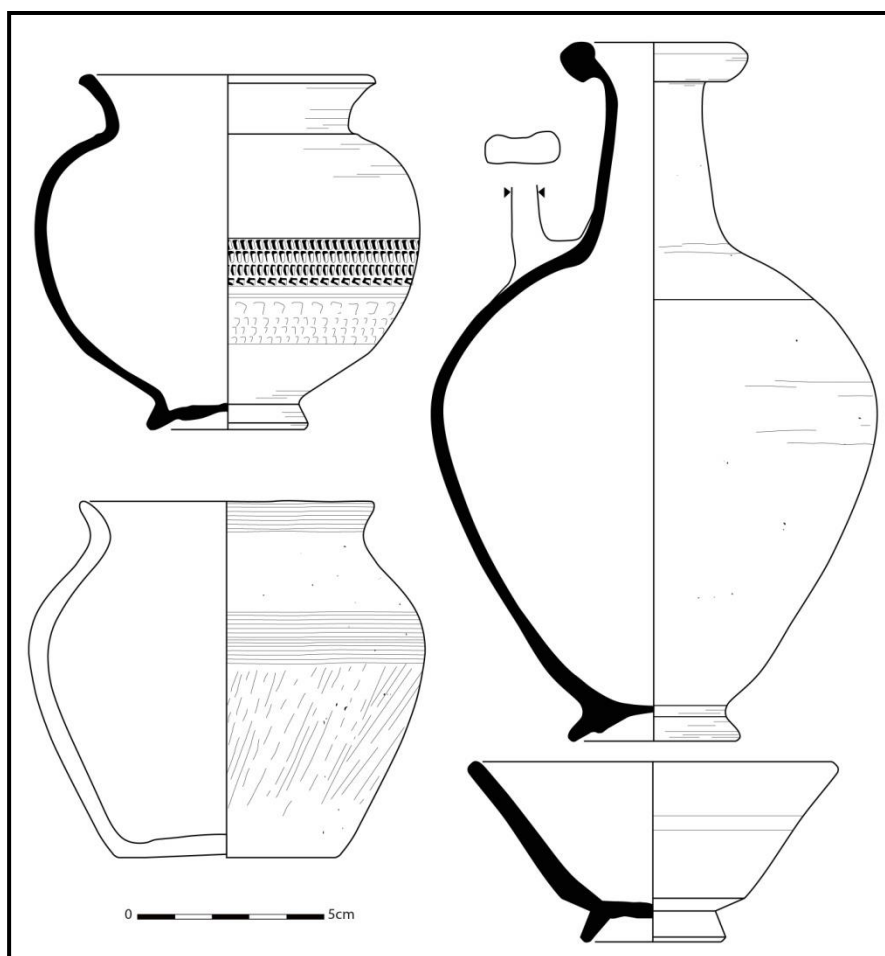
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24455) leverde een absolute datering op van 1814 ± 30 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 120-330 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 135-240 n. Chr. (68,2%)

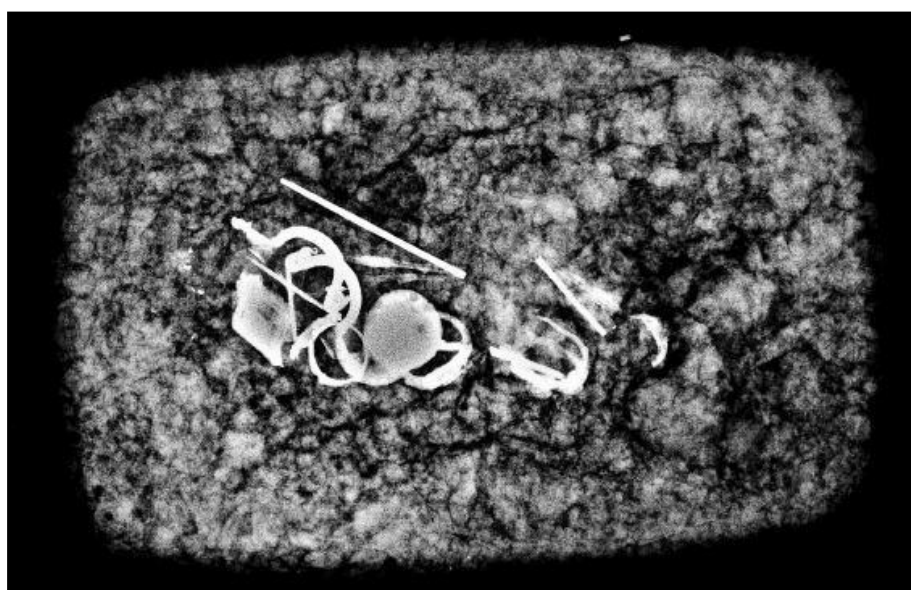
Figuur 129: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S1.

Figuur 130: Zicht op brandrestengraf S1 in vlak en in doorsnede met links de nis (S2) met bijgiften.

Figuur 131: Het aardewerk afkomstig uit nis S2.

Figuur 132: Röntgen-opname van het metalen ensemble.

Figuur 133: Zicht op de ringen, de lepel uit een bronslegering, de bronzen munt en de twee boogfibulae na conservatie (© ANSJE COOLS).

Figuur 134: Vlnr: De zegelring met glaspasta, 2 gespen (ruit en vierkant met ivoren (?) cirkel) (© ANSJE COOLS).

7.4.1.2. Graf S4

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 2 bij 1,30 m; licht komvormig profiel
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noord-noordwest - zuid-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: randfragment met korte, uitstaande hals en afgeronde rand en vijf wandscherven uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, alsook secundair verbrand wandfragment met kamstreek-versiering uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Fysisch antropologische informatie: nvt
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24468) leverde een absolute datering op van 1727 ± 33 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 240-400 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 250-380 n. Chr. (68,2%)

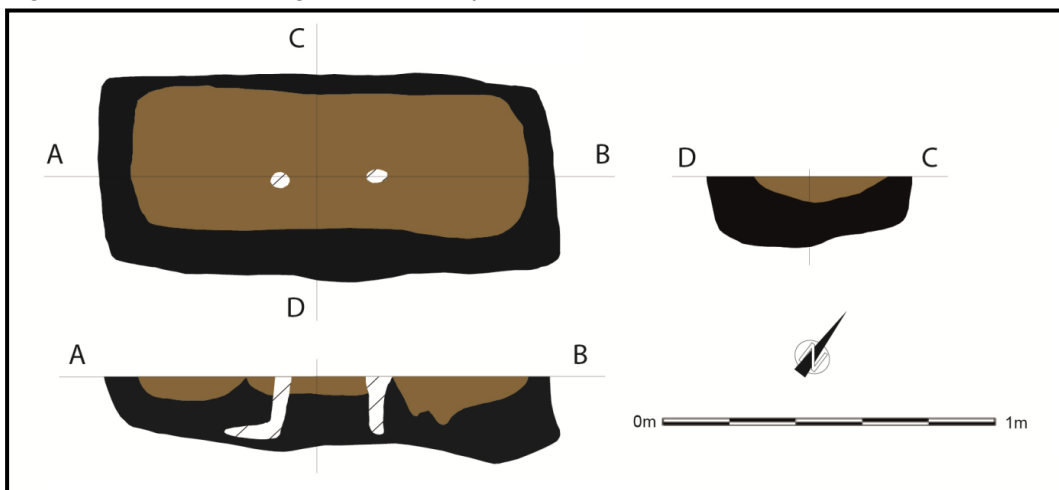
Figuur 135: Doorsnede op brandrestengraf S4.

7.4.1.3. Graf S87

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf (zie Figuur 137)
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekig van circa 1,30 bij 0,50 m met een licht golvend komvormig profiel en lokaal een diepere uitgraving ter hoogte van de noordoostelijke zijde (Figuur 136)
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,25 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
 - o Vondsten/grafgiften: fragment van ijzeren spijker
- Datering: ^{14}C -datering (RICH-24462) leverde een absolute datering op van 1985 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 50 v. Chr. - 80 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 40 v. Chr. - 55 n. Chr. (68,2%)

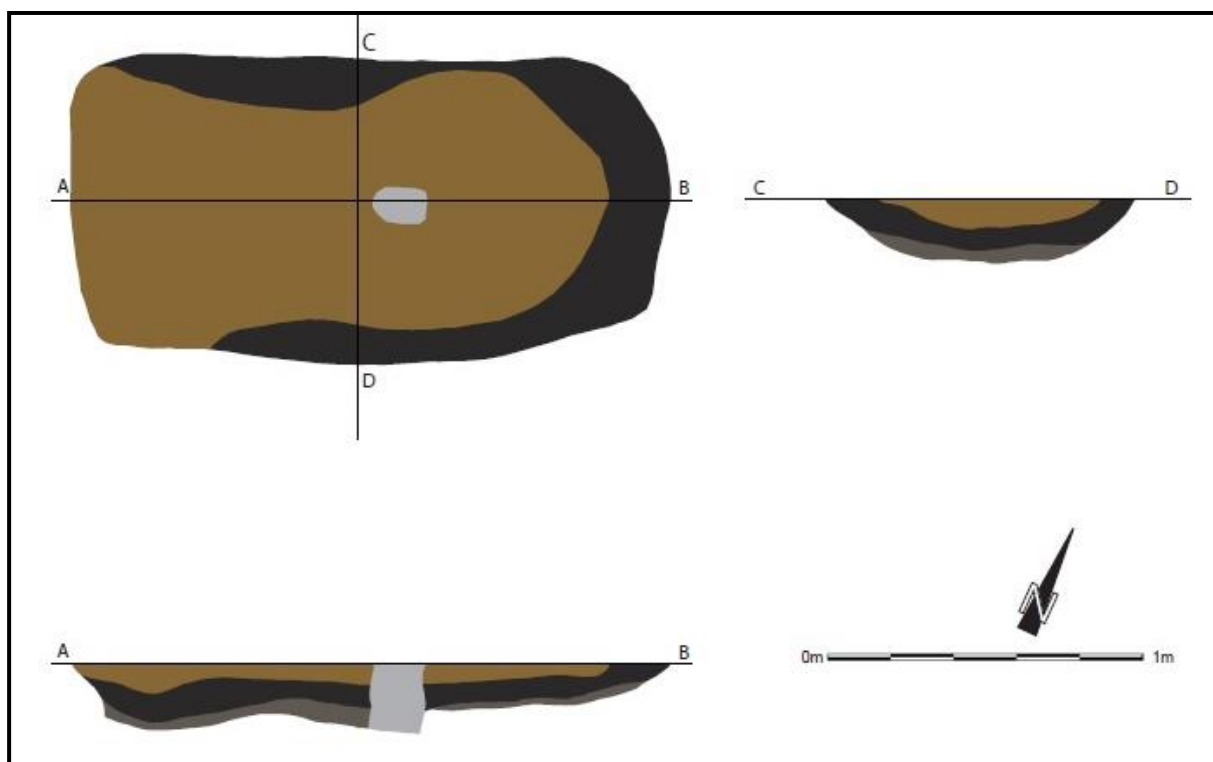
Figuur 136: Brandrestengraf S87 in coupe.

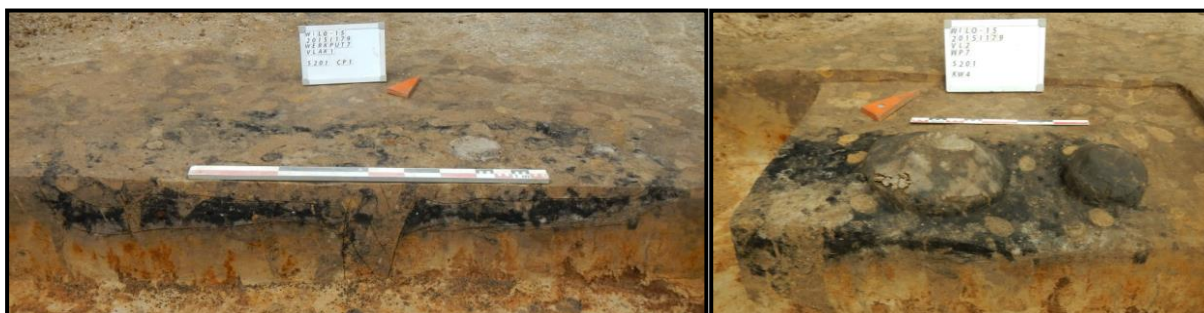
Figuur 137: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S87.

7.4.1.4. Graf S201

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,85 bij 1 m; komvormig profiel met vlakke bodem; centraal verstoord door subrecente vergraving
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: 257 potscherven en talrijke ijzeren spijkers
 - o Volledig individu uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis: kom met een naar binnen gebogen, geprofileerde rand (16,5 cm diameter) van het type De Clercq K11 uit de tweede helft van de 1ste tot late 3de eeuw
 - o Zeventien randscherven, acht bodemfragmenten en 62 wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis, mogelijk afkomstig van een drieledige kom of (kook)-pot van het type De Clercq K/P2 met open profiel
 - o Randfragment met afgeronde rand en twee wandscherven uit Belgische waar of onvolledig gesmookte, *terra nigra*
 - o Vier randscherven, vijf bodemfragmenten, tien halsfragmenten en 144 wandscherven uit *terra nigra*, waarvan dertien onvolledig gesmookt
- Datering: op basis van deze vondsten wordt het graf in de 1ste en 2de eeuw n. Chr. gedateerd

Figuur 138: Profieldoorsneden op graf S201.

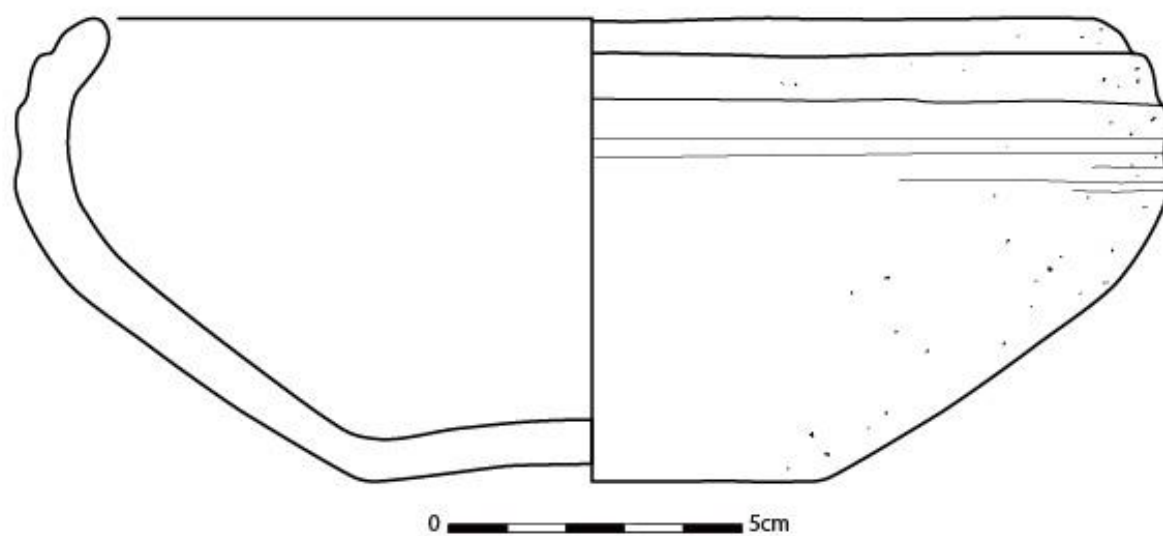
Figuur 139: Lengtedoorsnede van brandrestengraf S201 en detail van het aardewerk.

Figuur 140: Zicht op de ingeklapte kom of kookpot type K/P2 tijdens conservatie. Het aardewerk was te sterk verweerd om nog verlijmd te kunnen worden (© ANSJE COOLS conservatie).

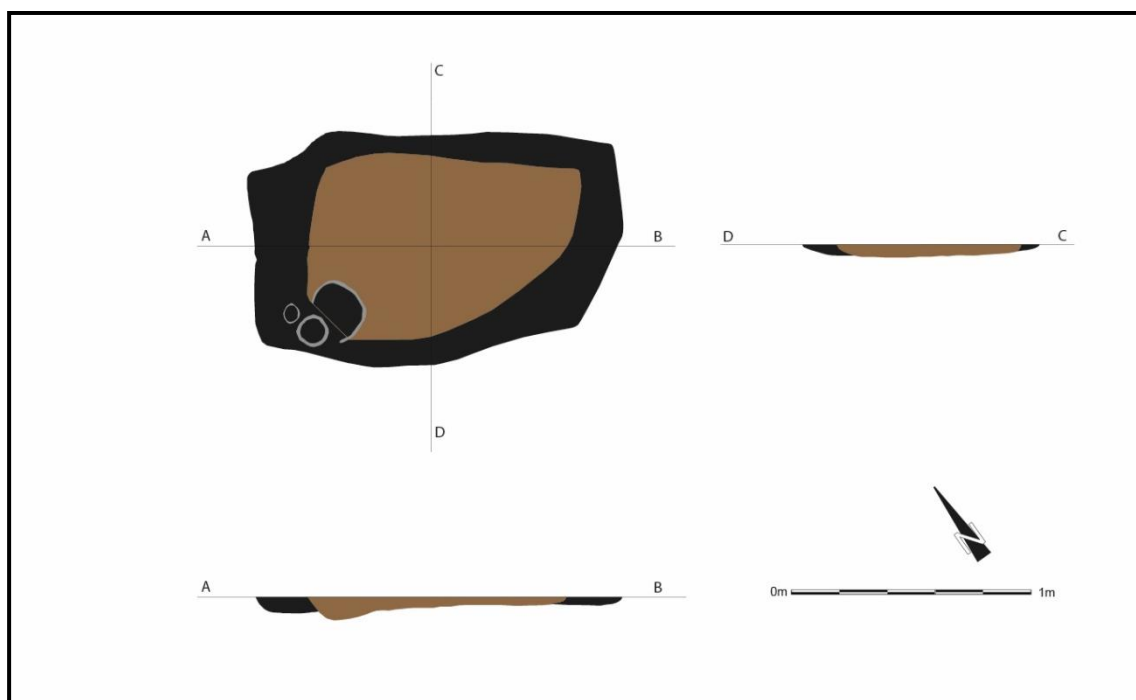
Figuur 141: Kom met naar binnen gebogen, geprofileerde rand (type K11) na conservatie (© ANSJE COOLS).

Figuur 142: Kom met naar binnen gebogen, geprofileerde rand (type K11).

7.4.1.5. Graf S202

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: vorm van de kuil niet met zekerheid meer te achterhalen door de sterke bioturbatiegraad; zeer licht komvormig profiel met vlakke bodem, vermoedelijk een rechthoekige kuil van circa 1,70 bij 0,70 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,10 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: cluster van drie individuen in noordoostelijk kwadrant, waarvan opvulling gekenmerkt wordt door afwezigheid van houtskool. Hierdoor wordt vermoed dat de grafgiften in een nis geplaatst zijn:
 - o Vier randfragmenten en zeven wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een kom van het type De Clercq K12 met naar binnen gebogen, ongeprofileerde rand; gedeponeerd op bovenzijde met rand weg van het graf
 - o Veertien randscherven, zes bodemfragmenten en tien wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een bord van het type De Clercq B12 met naar binnen gebogen, ongeprofileerde rand; gedeponeerd op bovenzijde met rand weg van het graf
 - o Zeer verweerde bodem uit geverfd, witbakkend aardewerk afkomstig van een beker; rechtopstaand gedeponeerd
- Datering: op basis van de vondsten in de nis wordt het graf in de 1ste en 2de eeuw na Chr. gedateerd

Figuur 143: Profieldoorsneden op graf S202.

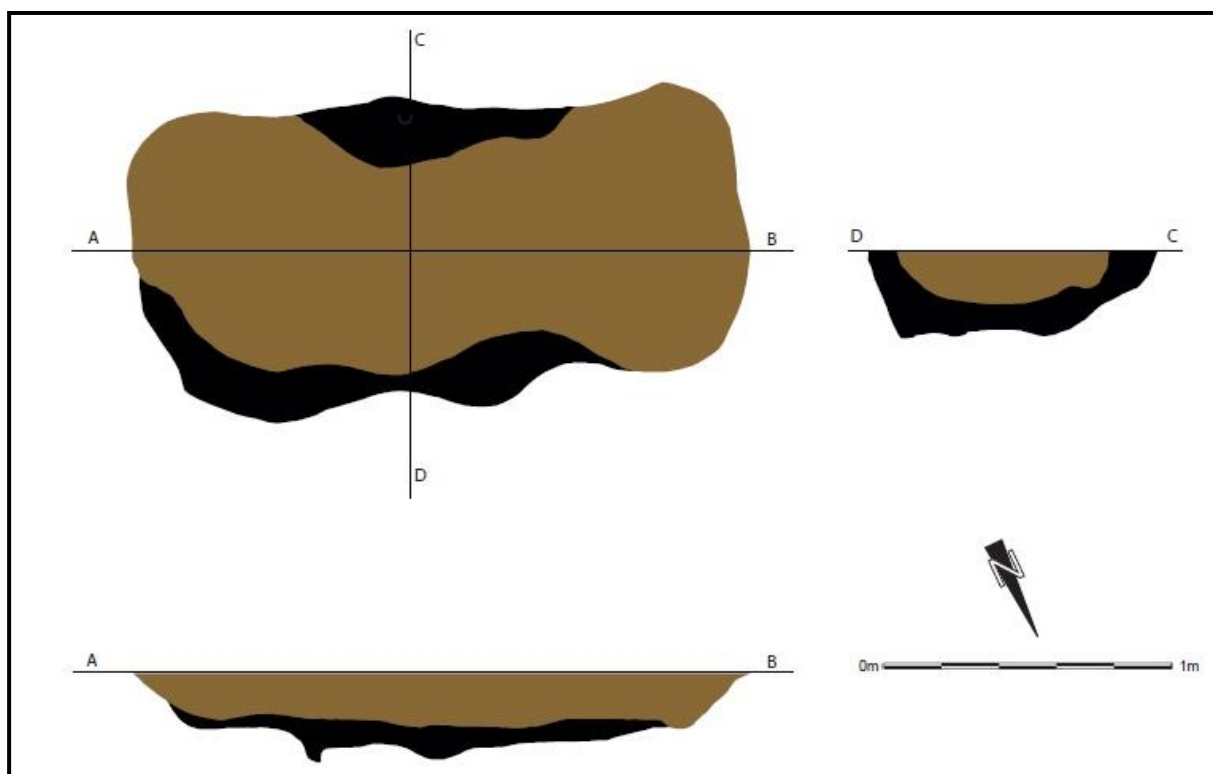
Figuur 144: Vlakopname van brandrestengraf S202 met aardewerk (links onderaan).

Figuur 145: Beker uit geverfd, witbakkend aardewerk na conservatie (© ANSJE COOLS).

7.4.1.6. Graf S203

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 2 bij 0,90 m; licht komvormig profiel met vlakke bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,35 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 8 g
- Vondsten/grafgiften:
 - o Volledig profiel met een afgeronde rand, bodem (5 cm diameter) met hoekige overgang van standvlak naar wand en een knobbel op de wand uit handgevormd aardewerk met een gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een kom van het type De Clercq K12 met naar binnen gebogen, ongeprofileerde rand; gedeponneerd naast een beker uit *terra nigra*
 - o Zes wandscherven uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
 - o Drie randfragmenten met een spitse rand en tien wandscherven uit *terra nigra* (verweerd)
 - o Vrijwel volledige, beker met bolle buik uit *terra nigra* (Noordelijke groep) uit de eerste helft van de 2de eeuw; gedeponneerd naast een kom
 - o Fragment van een *tegula* uit oranje waar (afkomstig uit de nagezakte laag)
 - o Fragmenten van ijzeren spijkers
 - o Ronde kraal (2 mm diameter) uit transparant glas
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 5 jaar
- Datering: op basis van de vondsten wordt het graf in de 2de en 3de eeuw gedateerd

Figuur 146: Profieldoorsneden op brandrestengraf S203.

Figuur 147: Profieldoorsnede op brandrestengraf S203.

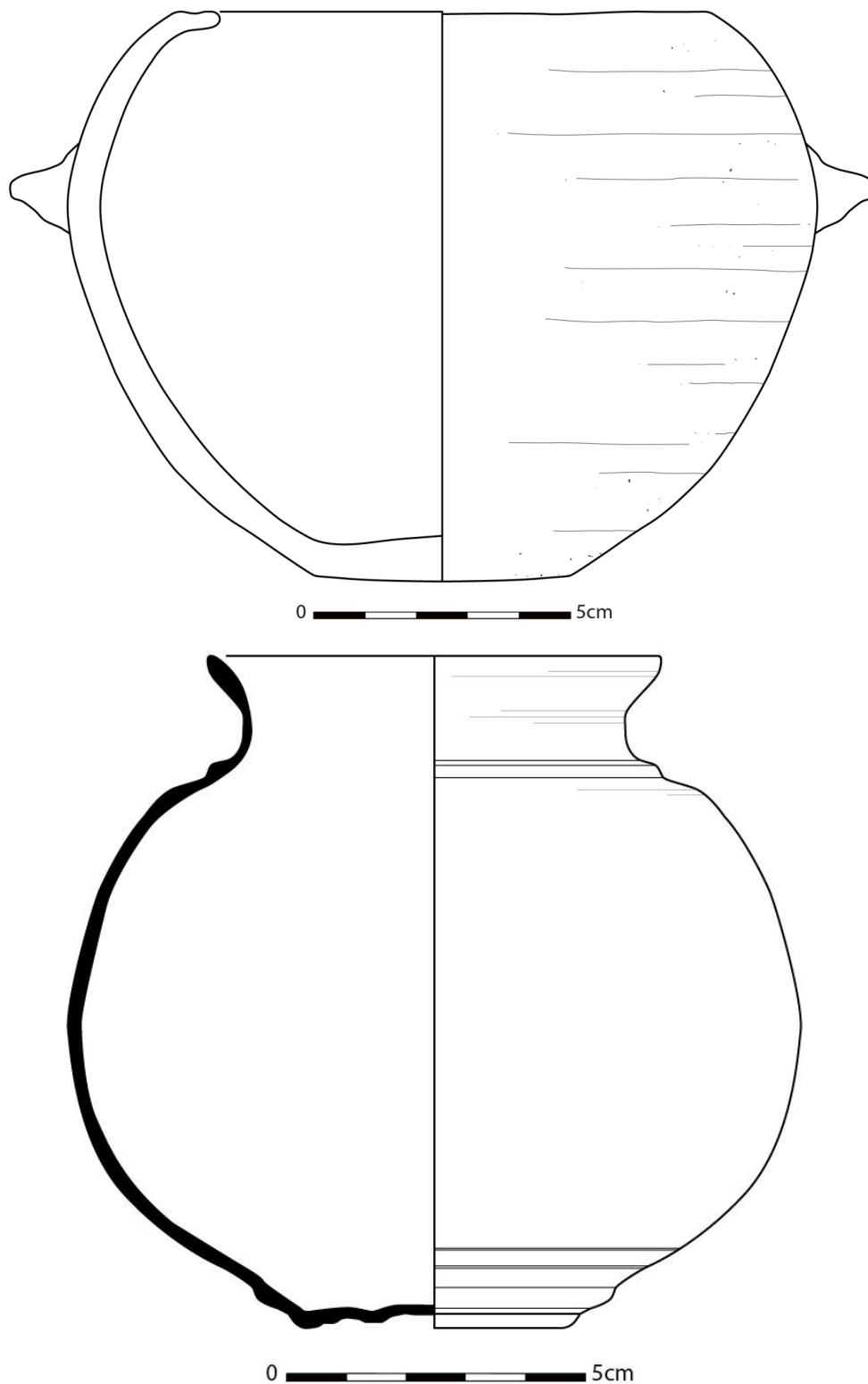
Figuur 148: Detail van het *in situ* aangetroffen aardewerk onderaan grafkuil S203.

Figuur 149: Beker met bolle buik uit *terra nigra* met aanduiding van lijmbruggen ter versteviging (© ANSJE COOLS).

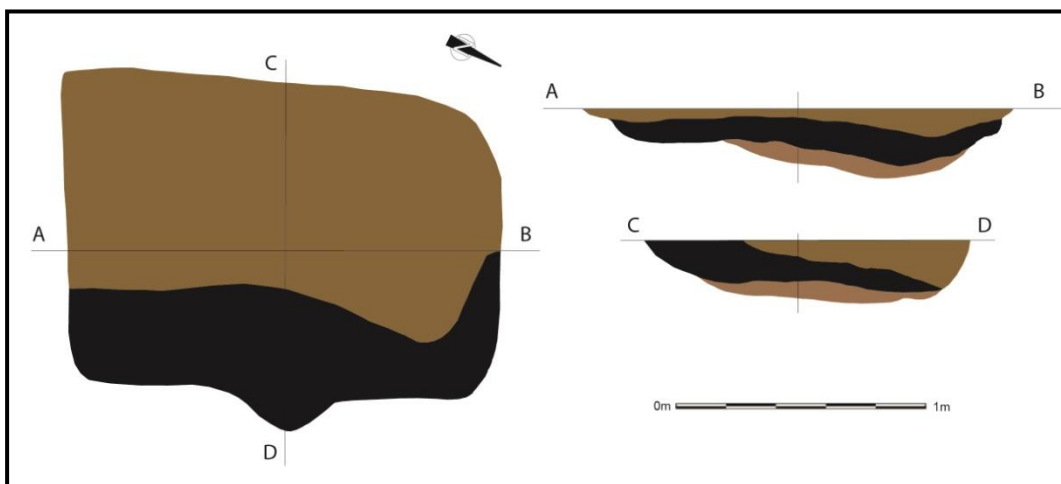
Figuur 150: handgevormd aardewerk met een afgeronde rand met hoekige overgang van standvlak naar wand en een knobbel op de wand met een gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een kom van het type De Clercq K12 met naar binnen gebogen, ongeprofileerde rand.

Figuur 151: Bovenaan: handgevormd aardewerk met een afgeronde tot spitse rand met hoekige overgang van standvlak naar wand en een knobbel op de wand met een gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een kom van het type De Clercq K12 met naar binnen gebogen, ongeprofileerde rand. Onderaan: beker met bolle buik beker uit terra nigra.

7.4.1.7. Graf S215

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,70 bij 1,20 m; licht komvormig profiel.
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,35 m
 - o Bioturbatiegraad: zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: twee wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand alsook twee wandfragmenten uit *terra nigra* (onvolledig gesmookt); talrijke fragmenten van ijzeren spijkers en schoennagels
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24493) leverde een absolute datering op van 1905 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 20-220 n .Chr. (95,4%) en meer bepaald 70-130 n. Chr. (68,2%)

Figuur 152: Profieldoorsneden op graf S215.

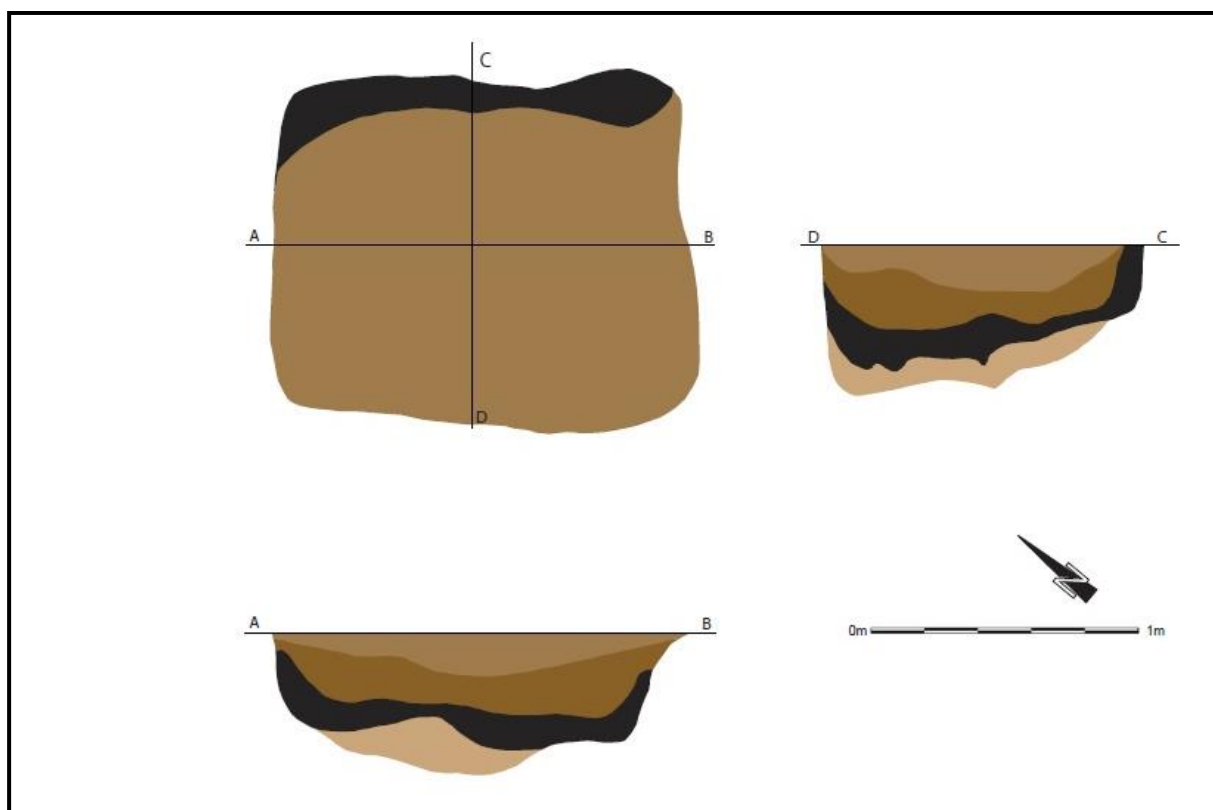
Figuur 153: Brandrestengraf S215 in vlak.

Figuur 154: Lengtedoorsnede op brandrestengraf S215.

7.4.1.8. Graf S216

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf (zie Figuur 155 en Figuur 156)
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,50 bij 1,20 m met vlakke bodem en steile wanden
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,50 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 4 g
- Vondsten/grafgiften: twaalf randscherven met een afgeronde tot spitse rand (22 cm diameter), tien bodemfragmenten met een hoekige overgang van het standvlak naar wand (14 cm diameter), halsfragment en 126 wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, kalk en zand afkomstig van een (kook)pot van type De Clercq P2 met open profiel, twaalf wandfragmenten uit gebronsd aardewerk en een wandscherf van een *dolium* met witte inclusies; uit de zeefstalen genomen ter hoogte van kwadrant 3 en 4 is een aanzienlijke hoeveelheid schoennagels (gemiddeld 14-15 mm lengte met ronde kop van gemiddeld 8-9 mm diameter) en spijkers (minimale lengte 30 mm met ronde kop van 14 mm tot 20 mm diameter)
- Fysisch antropologische informatie: individu van 3 tot 8 jaar
- Datering: ¹⁴C-datering (RICH-24712) leverde een absolute datering op van 1891 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 50 na Chr. - 220 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 65 na Chr. - 135 n. Chr. (68,2%).

Figuur 155: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S216.

Figuur 156: Brandrestengraf S216 in coupe.

Figuur 157: Potscherven uit handgevormd aardewerk afkomstig uit brandrestengraf S216.

7.4.1.9. Graf S250

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf (zie Figuur 158).
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: cirkelvormige kuil met diameter van ongeveer 0,70 m
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 2 g
- Vondsten/ grafgiften: vier wandfragmenten met kamstreekversiering uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, vijf wand-scherven uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand, vijf wandfragmenten uit Low Lands Ware (grijs) en een verweerde randscherf afkomstig van een kom van het type Holwerda 55c, een bodemfragment met standring en tien wandscherven uit Low Lands Ware (oranje met grijze kern); alle potscherven zijn secundair verbrand
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 8 jaar
- Datering: ¹⁴C-datering (RICH-24990) leverde een absolute datering op van 2142 ± 28 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 360-50 v. Chr. (95,4%) en meer bepaald 350-110 v. Chr. (68,2%), maar vondsten wijzen op jongere datering in de Romeinse periode.

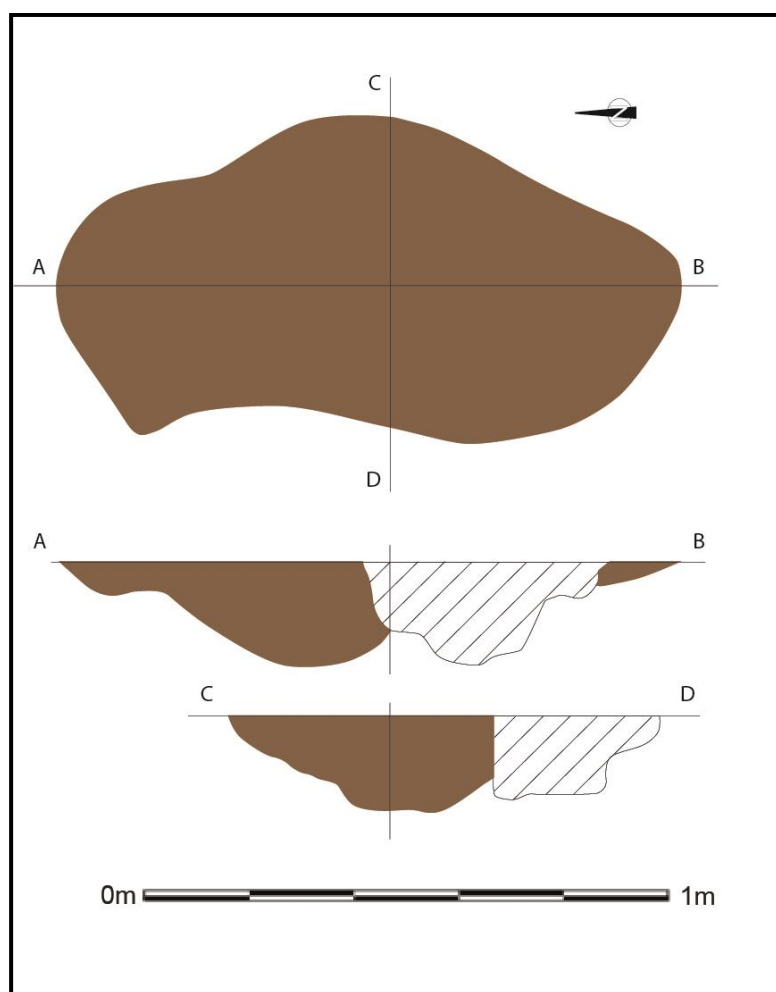
Figuur 158: Crematiegraf S250 in het vlak.

7.4.1.10. Graf S282

- Algemene kenmerken
 - o Type graf: brandrestengraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,10 bij 0,40 m; komvormig profiel, sterk verstoord door subrecente vergraving langs noordelijke zijde
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noord-zuid
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,30 m
 - o Bioturbatiegraad: zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/ grafgiften: randscherf, halsfragment en negentien wandscherven met fijne borstelstrepen op wand afkomstig van een drieledige pot met open profiel met een uitstaande hals en afgeronde rand
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24463) leverde een absolute datering op van 1858 ± 31 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 70-240 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 90-220 n. Chr. (68,2%)

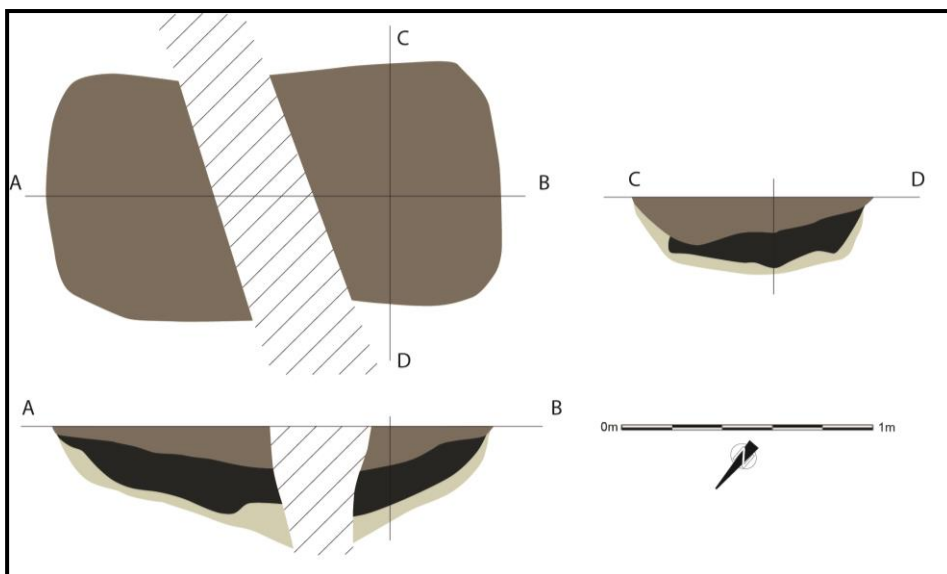
Figuur 159: Brandrestengraf S282 in doorsnede.

Figuur 160: Profieldoorsneden van graf S282.

7.4.1.11. Graf S302

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,70 bij 0,90 m met concave bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 55cm
 - o Bioturbatiegraad: het graf wordt centraal verstoord door drainageleiding
 - o Aanwezigheid houtskool: vrij veel
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: geen
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24471) leverde een absolute datering op van 2002 ± 30 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 90 v. Chr. - 70 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 40 v. Chr. - 50 n. Chr. (68,2%)

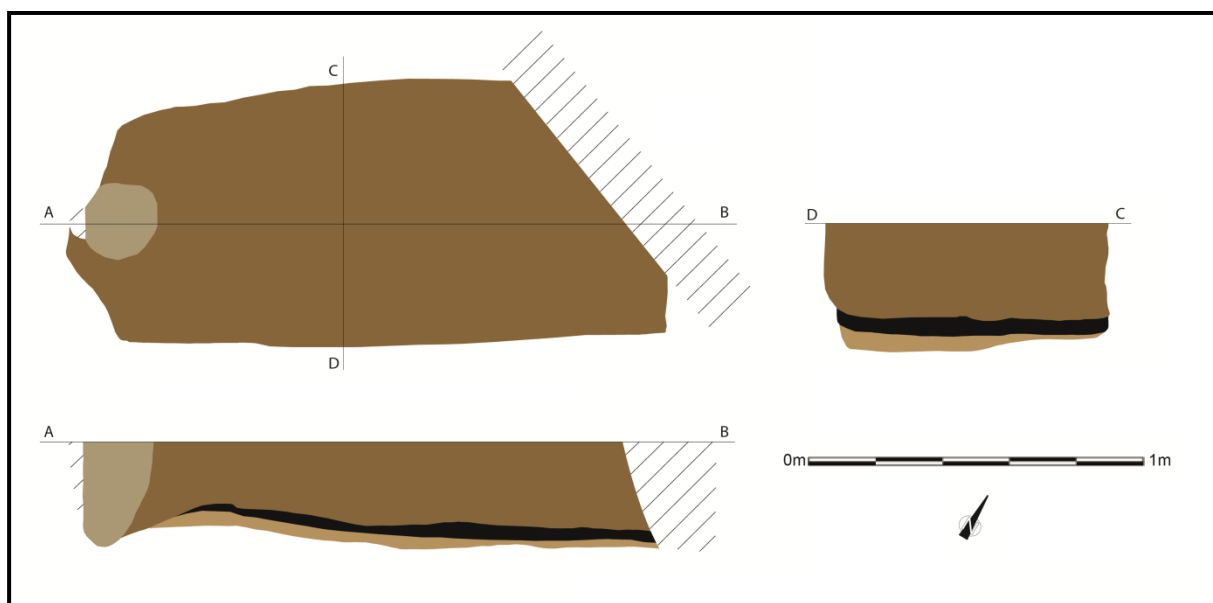
Figuur 161: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S302.

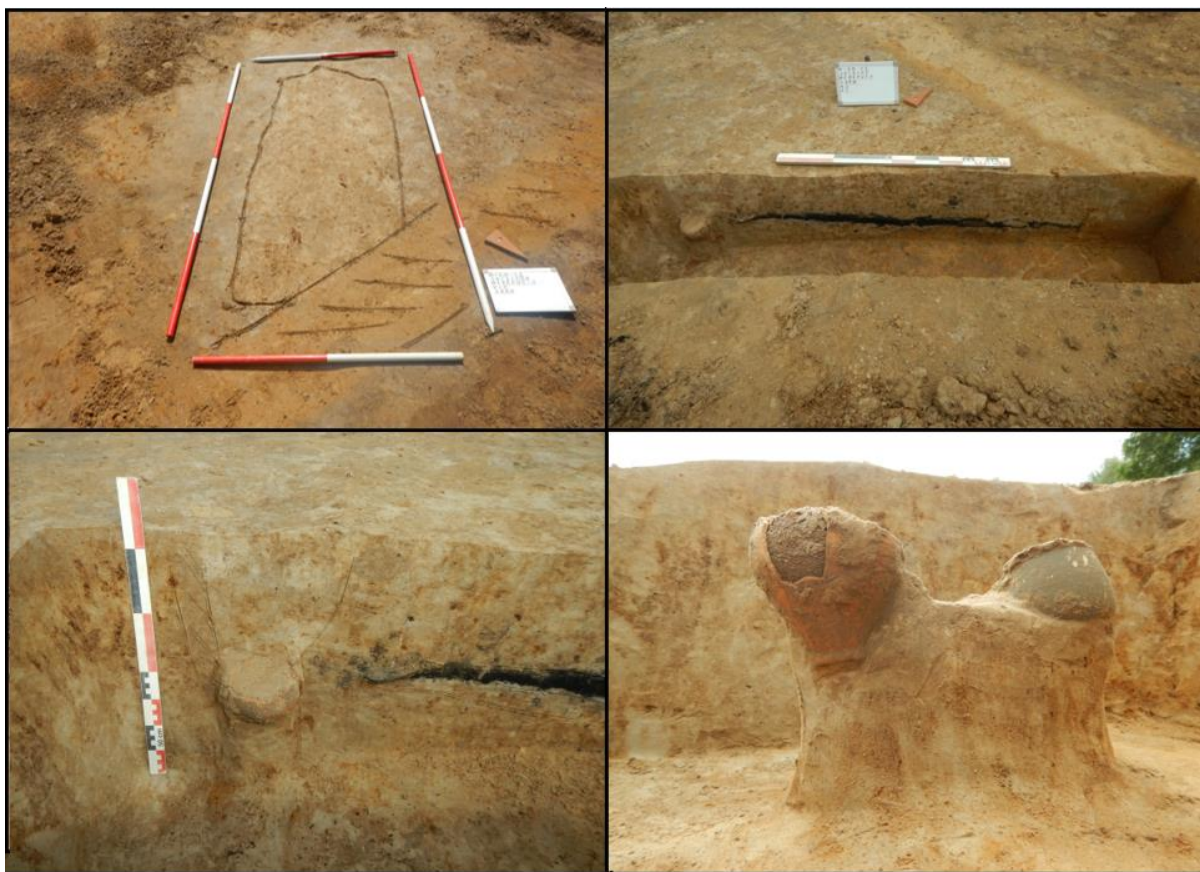
Figuur 162: Doorsnede op brandrestengraf S302.

7.4.1.12. Graf S400

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,70 bij 0,70 m; vlakke bodem met steile wanden
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,30 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwak
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 26 g
- Vondsten/grafgiften: vijf randscherven (14 cm diameter), vijf bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand en 86 wandscherven afkomstig van een kurkurn met naar binnen gebogen, verdikte rand uit de tweede helft van de 1ste en eerste helft van de 2de eeuw, een vrijwel volledige beker met een kroonlijstrand en zandbestrooiing uit geveerd, witbakkend aardewerk van type Hees 2 uit de 2de eeuw alsook een bodem (4 cm diameter), een halsfragment, een oor (2 cm breed) met groef en twee wandscherven van een kruik met langgerekt buikprofiel uit Bavay-waar; spijkers en schoennagels; een fragmentair bewaarde as van Traianus (25mm diameter; 1,83 g) met [IMPCAESNERVA]TRA[IANAUGGERMPM] en gelauwerde buste naar rechts op de voorzijde en TRPOTCOSIIIIPP met Victoria met palmtak en schild met opschrift SPQR SC op de achterzijde; fragmenten uit donkerblauwe glaspasta van een kraal of armband
- Fysisch antropologische informatie: kind van 8 tot 12 jaar
- Datering: op basis van de vondsten wordt het graf in de late 1ste en 2de eeuw n. Chr. gedateerd

Figuur 163: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S400.

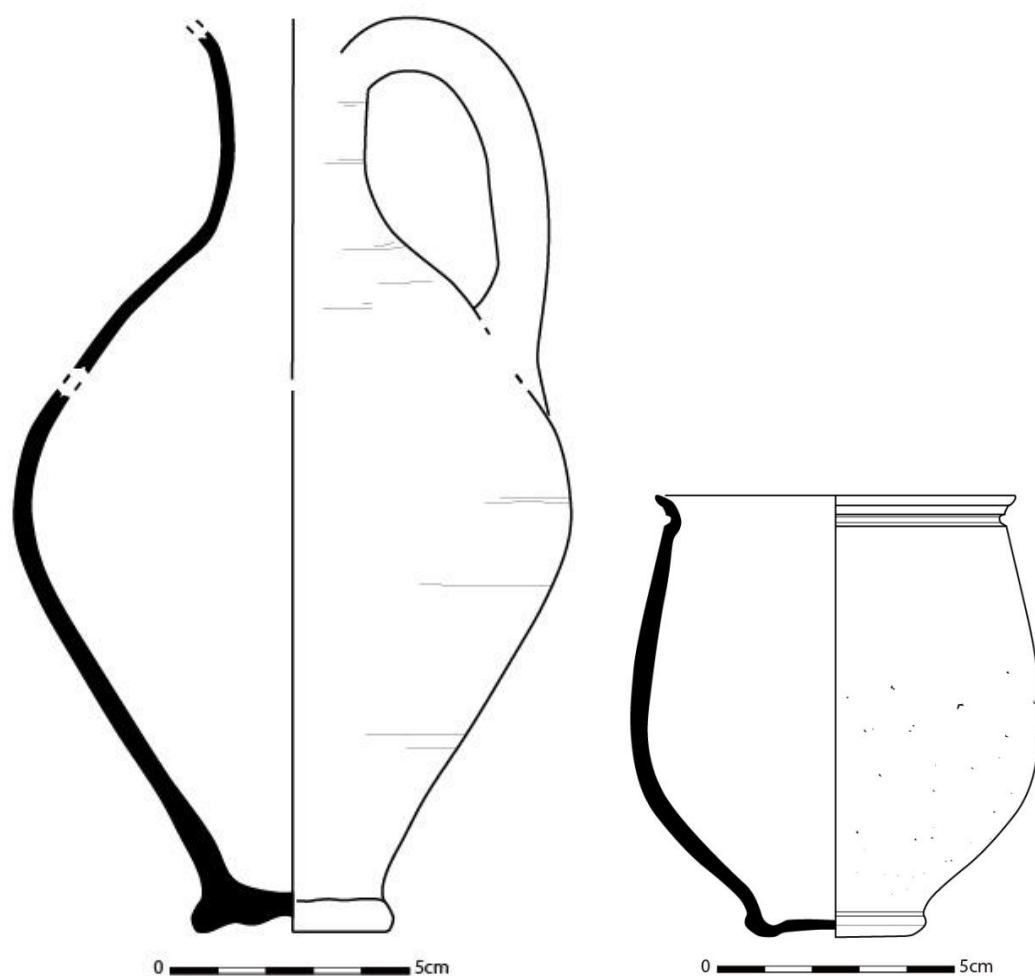
Figuur 164: Brandrestengraf S400 in vlak en in doorsnede met een nis met bijhorende grafstoffen ter hoogte van de zuidwestelijke zijde.

Figuur 165: Kruik uit Bavay-waar afkomstig uit de nis van S400 (© ANSJE COOLS).

Figuur 166: Vrijwel volledige beker met kroonlijstrand en zandbestrooiing uit geverfd, witbakkend aardewerk (type Hees 2) afkomstig uit de nis van S400 (© ANSJE COOLS).

Figuur 167: Zicht op de aangetroffen grafgiften uit graf S400. Links: een kruik uit Bavay-waar. Rechts: Vrijwel volledige beker met kroonlijstrand en zandbestrooiing uit geveerd, witbakkend aardewerk (type Hees 2).

7.4.1.13. Graf S409

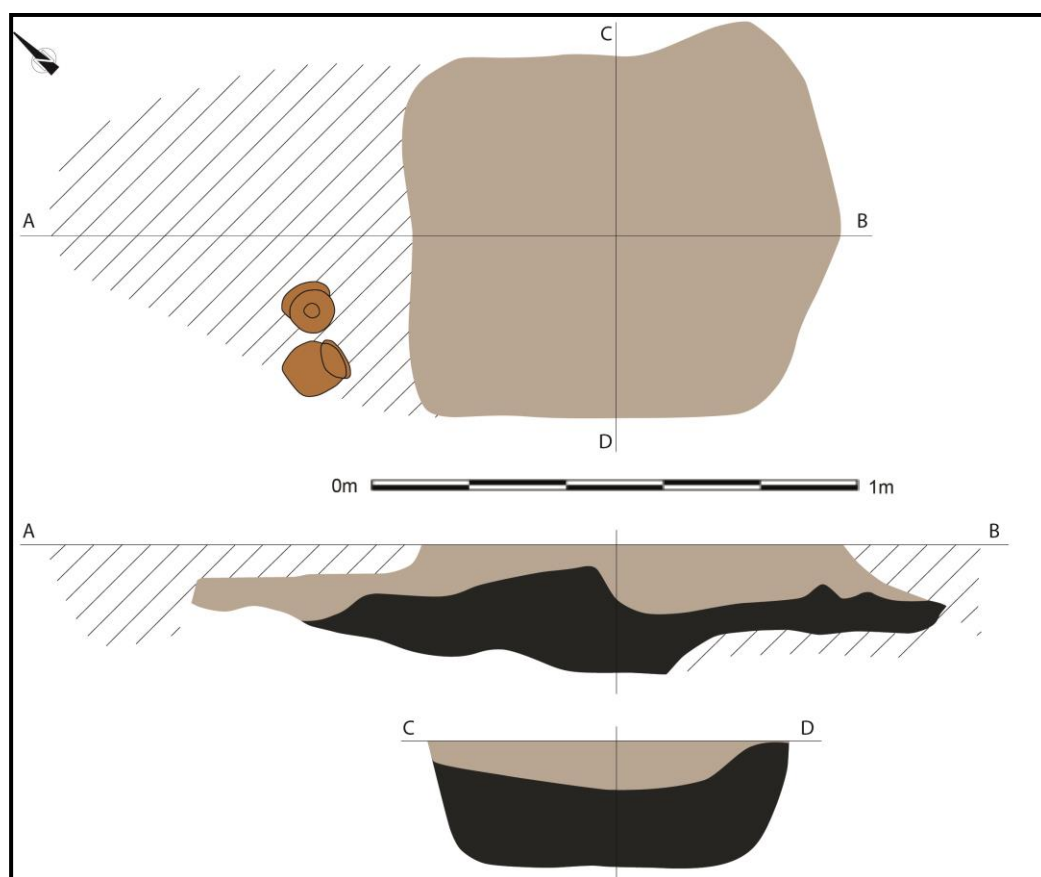
- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig en vrij vaag
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,10 m
 - o Bioturbatiegraad: matig tot zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 15 g
- Vondsten/grafgiftten: fragmenten van ijzeren spijkers
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 8 jaar
- Datering: ^{14}C -analyse (RICH-24646) leverde een absolute datering op van 1958 ± 31 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 40 v. Chr. - 130 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 5-75 n. Chr. (68,2%)

Figuur 168: Vlakopname van brandrestengraf S409.

7.4.1.14. Graf S459

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig van circa 1,90 bij 1 m; zeer vaag afgelijnd en zeer zwaar gebioturbeerd, waardoor een duidelijke vlaktekening niet mogelijk was
 - o Oriëntatie van de grafkuil: niet van toepassing
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,15 m
 - o Bioturbatiegraad: zeer zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: zeer weinig
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften:
 - o Volledig individu maar is niet geconsolideerd kunnen worden wegens slechte bewaringstoestand; secundair verbrande pot uit handgevormd aardewerk met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand van het type De Clercq P2/3 met een S-vormige rand-schouder-evolutie en eenvoudige, naar buiten gebogen rand
 - o Volledig bord (17 cm randdiameter en 7 cm bodemdiameter) uit *terra nigra* (Noordelijke groep) met schuin opstaande, wijd gebogen wand en rouletering aan binnenzijde op bodem uit de tweede helft van de 1ste eeuw n. Chr.
 - o Volledig individu maar is niet geconsolideerd kunnen worden wegens slechte bewaringstoestand; secundair verbrande, buikige pot uit *terra nigra* (mogelijk type Holwerda 27c uit de 1ste en 2de eeuw
 - o Vijftal fragmenten van ijzeren spijkers
 - o Afslag uit vuursteen
- Datering: op basis van de vondsten wordt het graf in de 1ste en 2de eeuw gedateerd

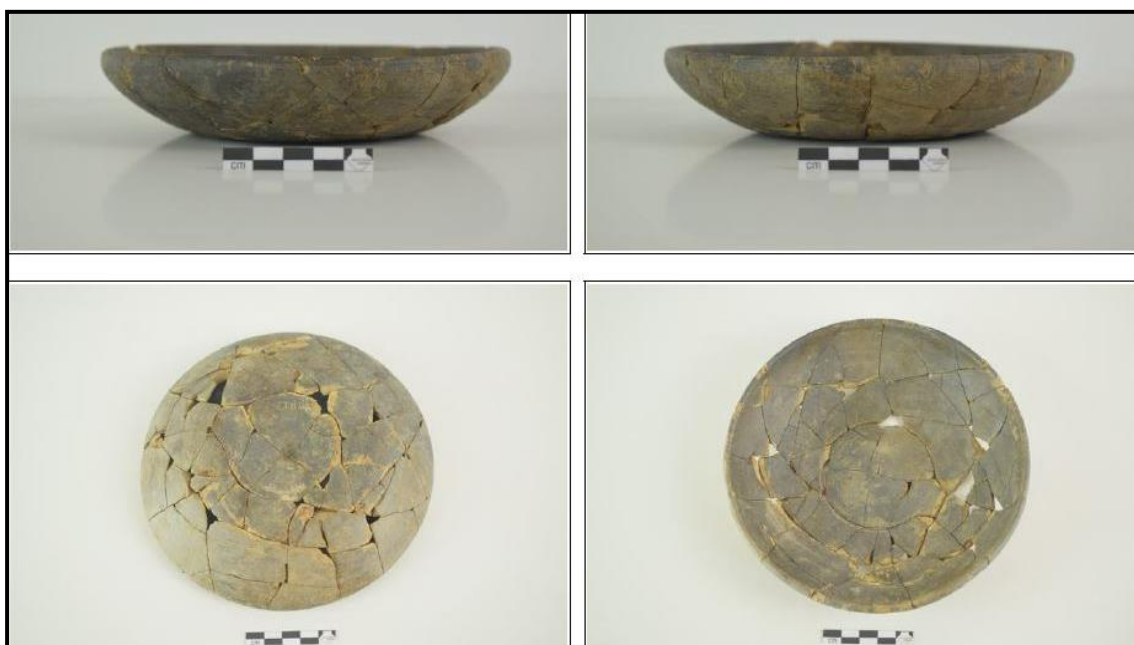
Figuur 169: Profieldoorsneden van brandrestengraf S459.

Figuur 170: Aardewerk aangetroffen in grafkuil S459.

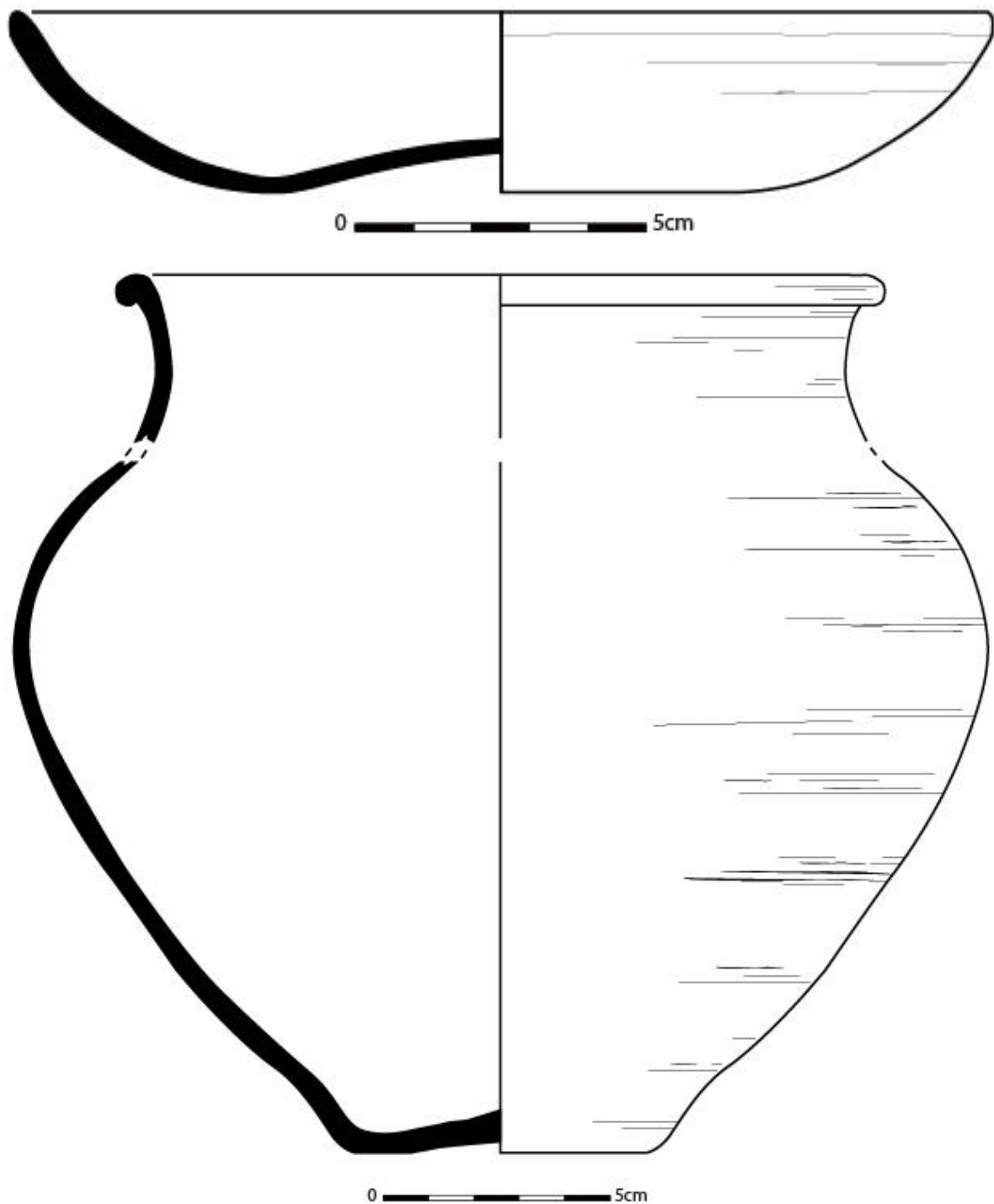
Figuur 171: secundair verbrande pot uit handgevormd aardewerk met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand van het type De Clercq P2/3 met een S-vormige rand-schouder-evolutie en eenvoudige, naar buiten gebogen rand (© ANSJE COOLS).

Figuur 172: Volledig bord uit *terra nigra* (Noordelijke groep) met schuin opstaande, wijd gebogen wand en rouletering aan binnenzijde op bodem (© ANSJE COOLS).

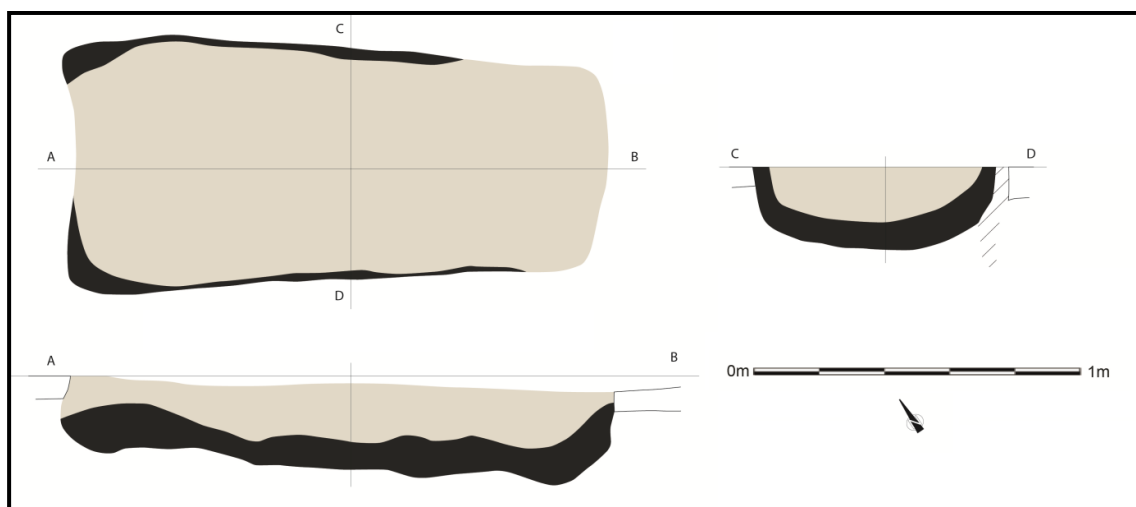
Figuur 173: Verweerde, secundair verbrande buikige pot uit terra nigra (mogelijk type Holwerda 27c) (© ANSJE COOLS conservatie).

Figuur 174: Bovenaan: Volledig bord uit *terra nigra* (Noordelijke groep) met schuin opstaande, wijd gebogen wand en rouletering aan binnenzijde op bodem. Onderaan: secundair verbrande pot uit handgevormd aardewerk met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand van het type De Clercq P2/3 met een S-vormige rand-schouder-evolutie en eenvoudige, naar buiten gebogen rand.

7.4.1.15. Graf S482

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van circa 1,60 bij 0,80 m met vlakke tot licht concave bodem en steile wanden
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost-zuidwest
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,40 m
 - o Bioturbatiegraad: matig
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 2 g
- Vondsten/grafgiften: fragmenten van ijzeren spijkers
- Fysisch antropologische informatie: geen resultaat opgeleverd
- Datering: ¹⁴C-analyse (RICH-24465) leverde een absolute datering op van 1941 ± 29 BP, wat na callibratie een resultaat oplevert omstreeks 0-130 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 20-85 n. Chr. (68,2%)

Figuur 175: Vlak- en profieltekeningen van brandrestengraf S482.

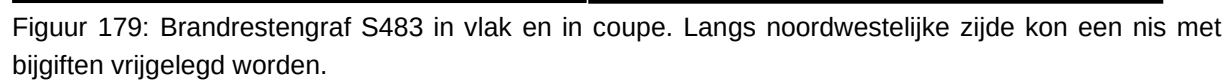
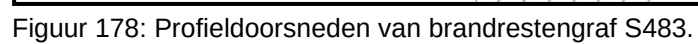
Figuur 176: Brandrestengraf S482 in vlak.

Figuur 177: Brandrestengraf S482 in doorsnede.

7.4.1.16. Graf S483

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgeronde rechthoekige kuil van circa 1,60 bij 0,80 m met vlakke tot licht concave bodem
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest -zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 15cm
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften
 - o Volledig maar sterk verweerd en verwrongen individu; secundair verbrande (kook)pot uit handgevormd aardewerk met een (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis van het type De Clercq P1 met S-vormige, geribbelde rand-schouder-evolutie met eenvoudige, naar buiten gebogen rand uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode
 - o Volledige, biconische beker (9,5 cm randdiameter en 3 cm bodemdiameter) uit *terra nigra* (Noordelijke groep) van type Holwerda 26 uit de tweede helft van de 1ste en eerste helft van 2de eeuw
- Datering: op basis van de vondsten wordt het graf in de 1ste (en 2de) eeuw gedateerd.

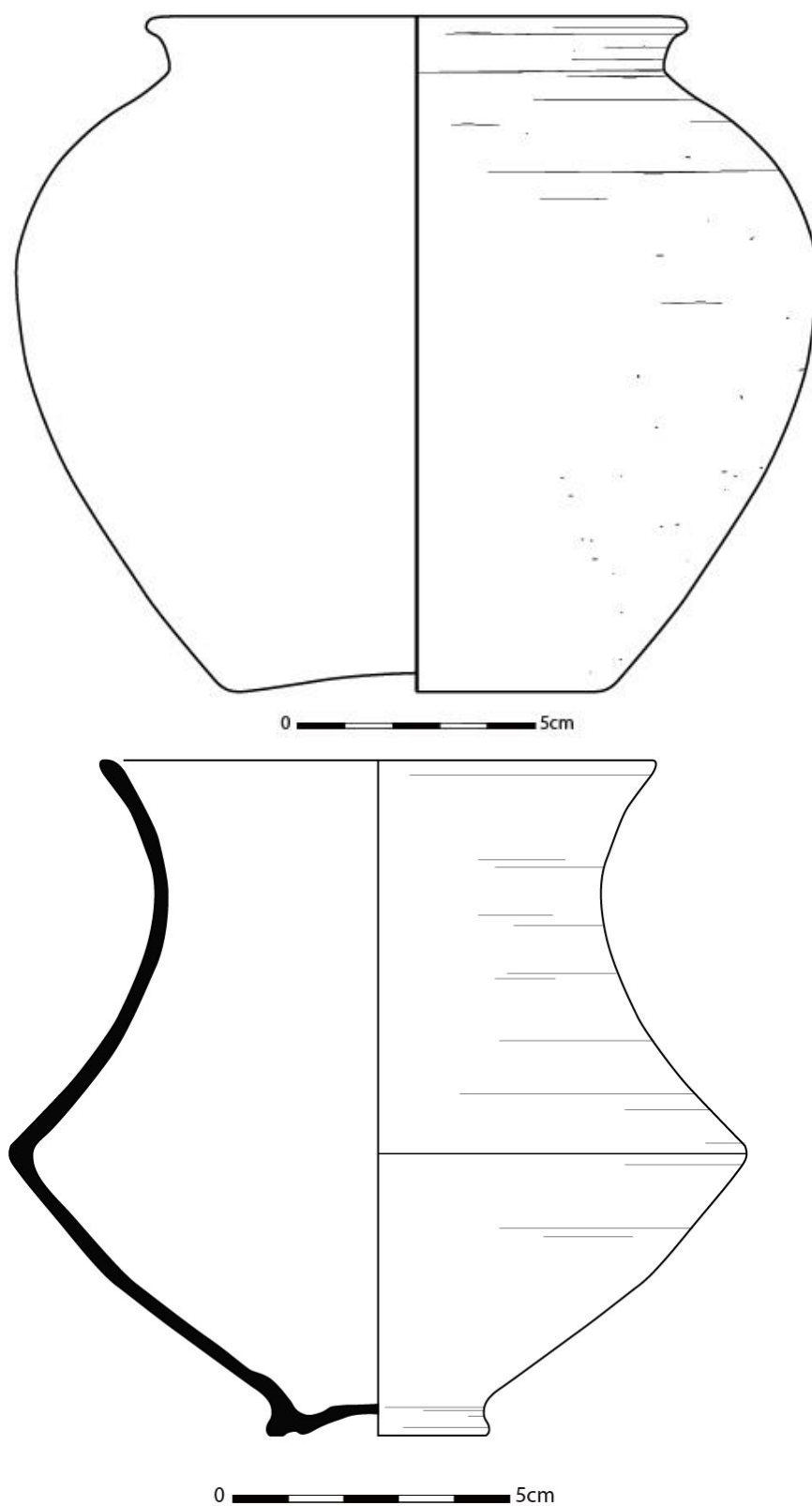

Figuur 180: Verweerde (kook)pot uit handgevormd aardewerk (© ANSJE COOLS conservatie).

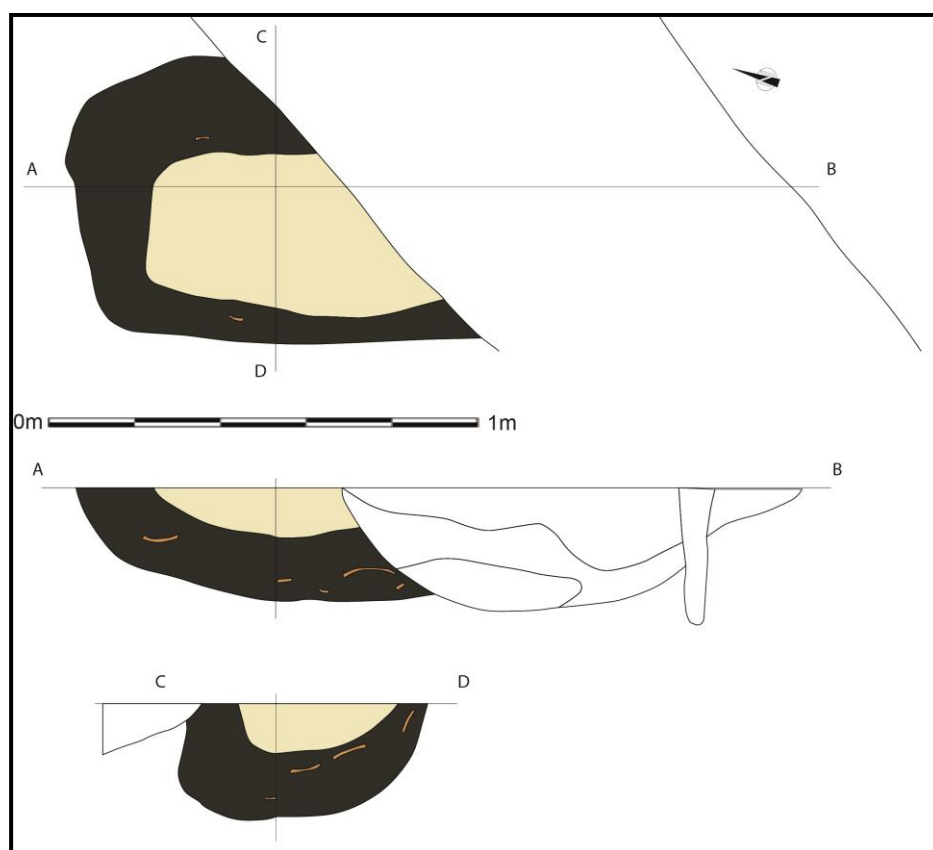
Figuur 181: Volledige, biconische beker uit *terra nigra* (Noordelijke groep) van type Holwerda 26 (© ANSJE COOLS).

Figuur 182: Bovenaan: reconstructie van de verweerde (kook)pot uit handgevormd aardewerk.
Onderaan: Volledige, biconische beker uit *terra nigra* (Noordelijke groep) van type Holwerda 26.

7.4.1.17. Graf S522

- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: afgerond rechthoekige kuil van minimaal 1 bij 0,50 m; komvormig profiel, sterk verstoord door laat-Romeinse vergraving langs zuidelijke zijde
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: sterk
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 16 g
- Vondsten/grafgiften: 83 potscherven en enkele fragmenten van ijzeren spijkers
 - o Randfragment met afgeronde rand en twee wandscherven uit handgevormd aardewerk met glade wandafwerking en magering van potgruis
 - o Randscherf met spitse rand (18 cm diameter), bodemfragment met hoekige overgang van standvlak naar wand en 62 wandscherven uit handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, kalk en zand (kurkwaar) afkomstig van een (kook)pot van het type De Clercq P3 met S-vormige rand-schouder-evolutie, eenvoudig naar buiten gebogen rand en gesloten potvorm
 - o Randscherf, twee bodemfragmenten (6,5 cm diameter), twee halsfragmenten en twaalf wandscherven uit secundair verbrand, gebronsd aardewerk (baksel B) afkomstig van een buikige pot of beker van het type Deru 18/22 uit de tweede helft van de 1ste en eerste helft van de 2de eeuw n. Chr.
- Fysisch antropologische informatie: individu van 2 tot 4 jaar
- Datering: op basis van de vondsten wordt het graf in de 1ste en 2de eeuw gedateerd

Figuur 183: Profieldoorsneden van brandrestengraf S522.

Figuur 184: Grafkuil S522 wordt doorsneden door laat-Romeinse greppel S89.

Figuur 185: Zicht op het aardewerk (links), deels vergraven door greppel S89 (rechts).

Figuur 186: Wand- en bodemfragmenten afkomstig van een secundair verbrande (kook)pot.

7.4.2. Onzekere grafkuilen

Het aflijnen van de verschillende grafcontexten werd regelmatig bemoeilijkt door externe factoren. Het gaat voornamelijk om bioturbatie of de beperkte zichtbaarheid door het aanleggen van het eerste archeologische vlak in de onderzijde van de B-horizont. Daardoor werden op verschillende plaatsen verkleuringen aangeduid die niet met zekerheid als grafcontext zijn geïnterpreteerd. In totaal gaat het om een tiental contexten. Vaak betreft het zeer ondiep bewaarde, sterk gebioturbeerde kuilen met onregelmatige vorm. Deze sporen (S461, S462, S467, S468, S474, S478, S479, S480, S484, S519 en S811) zijn tijdens het veldwerk mee opgenomen in het onderzoek maar werden in de verder uitwerking niet weerhouden omwille van het onbetrouwbare karakter.

In enkele van deze contexten werd aardewerk ingezameld:

S461: een randfragment met haaks afgestreken rand (secundair verbrand), handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis, zes wandscherven handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis en een bolvormig fragment uit brons.

S467: een randfragment met afgeronde rand uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand.

S468: drie halsfragmenten met groef op schouder uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en zand

S474: een wandscherf (secundair verbrand), handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis

S478: een randfragment met afgeronde tot spitse rand en twaalf wandscherven (secundair verbrand) handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een (kook)pot van het type De Clercq P1 met S-vormige, geribbelde rand-schouder-evolutie met eenvoudig naar buiten gebogen rand en twee besmeten wandscherven uit handgevormd aardewerk met magering van potgruis

S480: een wandfragment (secundair verbrand) handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis, een wandscherf uit Low Lands Ware (grijs) en een fragment van een ijzeren spijker

S484: een randscherf met korte, uitstaande hals en afgeronde rand uit handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis en een randfragment van een buikige pot of beker uit Noord-Gallisch aardewerk.

7.4.3. Waterpoel

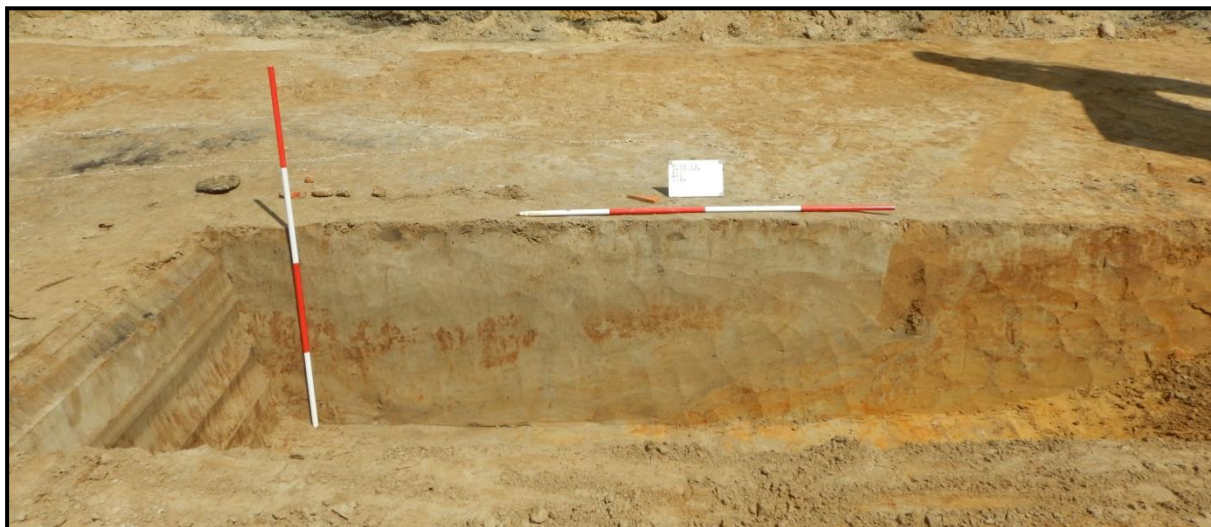
Langs de noordelijke zijde van werkput 5 werd een omvangrijk spoor met een onregelmatige vorm van minimaal 24 m lang en circa 6 m breed aangesneden (S148; zie figuur 15). In het profiel op de breedteas bleek het te gaan om een ruim 1,80 m diep uitgegraven waterpoel met verschillende opvullingspakketten. Omwille van de geschikte bewaringstoestand werden bulk- en pollenstalen genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Deze monsters zijn in het kader van dit project niet verder uitgewerkt maar blijven beschikbaar voor bijkomend natuurwetenschappelijk onderzoek in de toekomst.

Uit de opvulling van laag 1 tot en met 7 zijn negen potscherven en negen fragmenten van *tegulae* uit oranje waar verzameld. De meerderheid van het aardewerk betreft handgevormd aardewerk met (ge)gladde wandafwerking en magering van potgruis, namelijk randscherf met verdikte binnenzijde, randfragment met randlip en vijf wandscherven. Ook zijn twee wandfragmenten uit Low Lands Ware (grijs) aangetroffen.

De ^{14}C -analyse uitgevoerd op een houtskoolmonster afkomstig uit de onderste vulling van poel S148 (RICH-24457) leverde een absolute datering op van 1669 ± 31 BP, wat na calibratie een resultaat oplevert omstreeks 250-430 n. Chr. (95,4%) en meer bepaald 340-410 n. Chr. (68,2%). De aanleg van dit spoor (?) wordt bijgevolg in de laat-Romeinse periode gesitueerd.

Figuur 187: Overzicht van poel S148 in het vlak.

Figuur 188: Poel S148 in coupe ter hoogte van de zuidelijke zijde.

Figuur 189: Poel S148 in coupe ter hoogte van de noordelijke zijde.

7.4.4. Greppels

Er werden op basis van de vondsten slechts twee greppels (S89 en S284) in deze periode gedateerd. Uit greppel S89 konden drie wandscherven handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis, een wandfragment uit handgevormd, grijs aardewerk en een wandscherf uit Maaslands aardewerk worden ingezameld. Uit greppel S284 is enkel een wandfragment secundair verbrand, handgevormd aardewerk met gladde wandafwerking en magering van potgruis ingezameld.

Gezien de oversnijding met een graf (S522) uit de 1ste- 2de eeuw na Chr. en een 4de-5de eeuwse waterpoel (S148) kan voor greppel S89 een datering in de laat-Romeinse periode of vroege middeleeuwen voorgesteld worden. Het grafveld lijkt in die periode te zijn opgegeven. De locatie wordt vanaf dan heringericht voor een andere exploitatie, mogelijk akkerland en veeteelt. Ook het ontbreken van jongere sporen, structuren en vondsten binnen het plangebied wijst in deze richting.

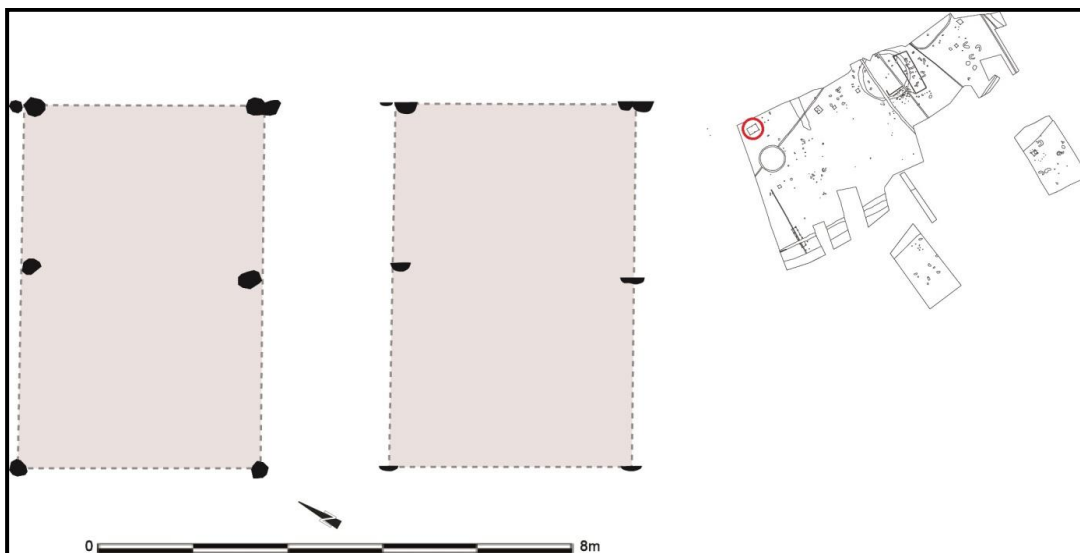

Figuur 190: Overzicht van greppel S89, die poel S148 (links) en graf S522 (rechts) oversnijdt.

7.5. Ongedateerde structuren (metaaltijden – Romeinse periode)

7.5.1. Zespalige structuur

Ten noorden van kringgreppel S88 werd een zespalig bijgebouw van ongeveer 7,30 m lang en 4,40 m breed aangetroffen (S84 t.e.m. S86, S138 t.e.m. S141 en S149). Deze structuur heeft een noordoost-zuidwestelijke oriëntatie. De paalkuilen waren slechts enkele centimeter diep bewaard. In de vulling werden geen vondsten ingezameld en ook dateerbaar organisch materiaal werd niet gevonden. Daardoor was het niet mogelijk de structuur van een datering te voorzien.

Figuur 191: Grondplan van de zespalige structuur.

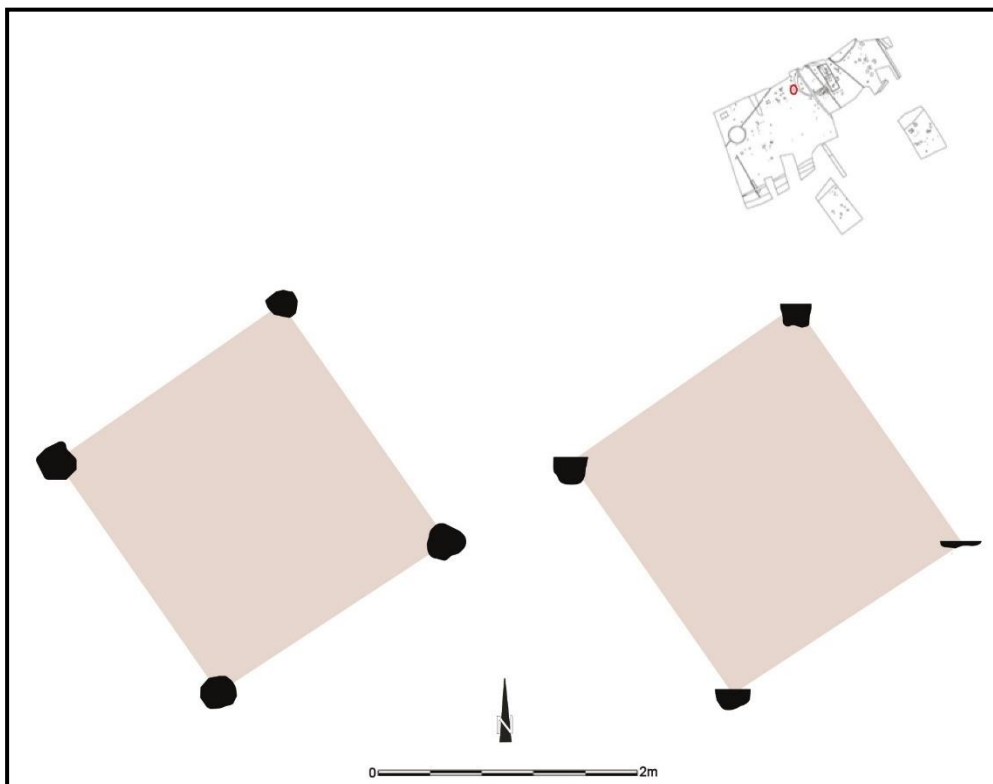
Figuur 192: Overzicht van de zespalige structuur in coupe.

7.5.2. Vierpalige spiekers

Naast de gedateerde vierpalige constructies (spiekers), zijn ook vier ongedateerde vierpalige bijgebouwen geregistreerd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze structuren.

STRUCTUUR	SPNR	DATERING	AFMETINGEN
Vierpostenspieker	498, 499, 501, 502	Ongedateerd	2,20 m x 2,30 m
Vierpostenspieker	601, 602, 603, 604	Ongedateerd	2,00 m x 1,70 m
Vierpostenspieker	43, 44, 47,52	Ongedateerd	1,50m x 1,70m
Vierpostenspieker	51, 53, 56, 74	Ongedateerd	4,00m x 3,20m

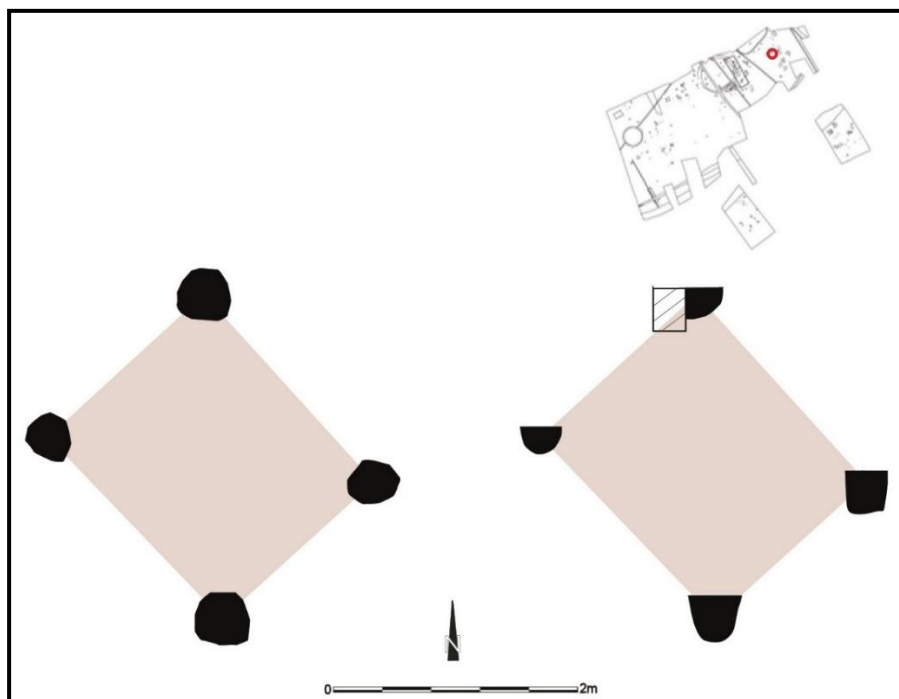
Een eerste ongedateerde spieker (S498, S499, S501 en S502) bevindt zich onmiddellijk ten westen van grafcirkel S264. De structuur heeft een vierkant grondplan met afmetingen van 2,20m bij 2,30m. De paalsporen hebben een diepte van ongeveer 30cm diep bewaard. De vulling van de paalkuilen heeft een donkerbruinig grijzige kleur en is sterk gebioturbeerd. De paalkuilen hadden een diameter van ca. 20cm in vlak.

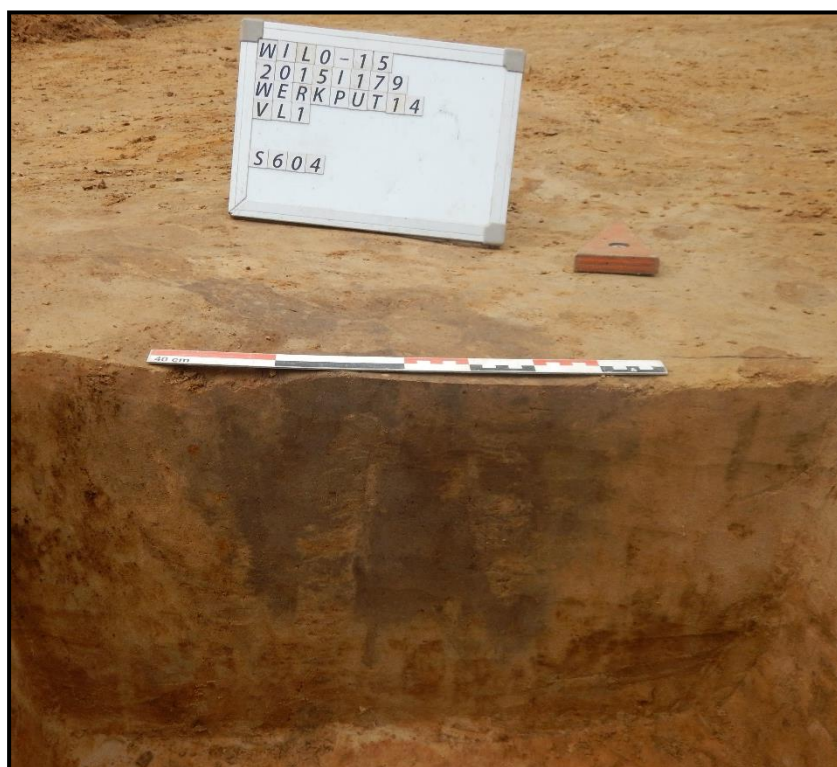
Figuur 193: Bijgebouw bestaande uit palen 498, 499, 501, 502.

Een tweede ongedateerde spieker werd geregistreerd ten zuiden van langbed S377. Deze structuur, met afmetingen 2,00m bij 1,70m, bestaat uit paalsporen S601, S602, S603 en S604.

Gemiddeld hebben de paalkuilen een diameter van ca. 35cm en een bewaarde diepte van ca. 25cm. De vulling bestaat uit donkerblauwbruinige zandleem.

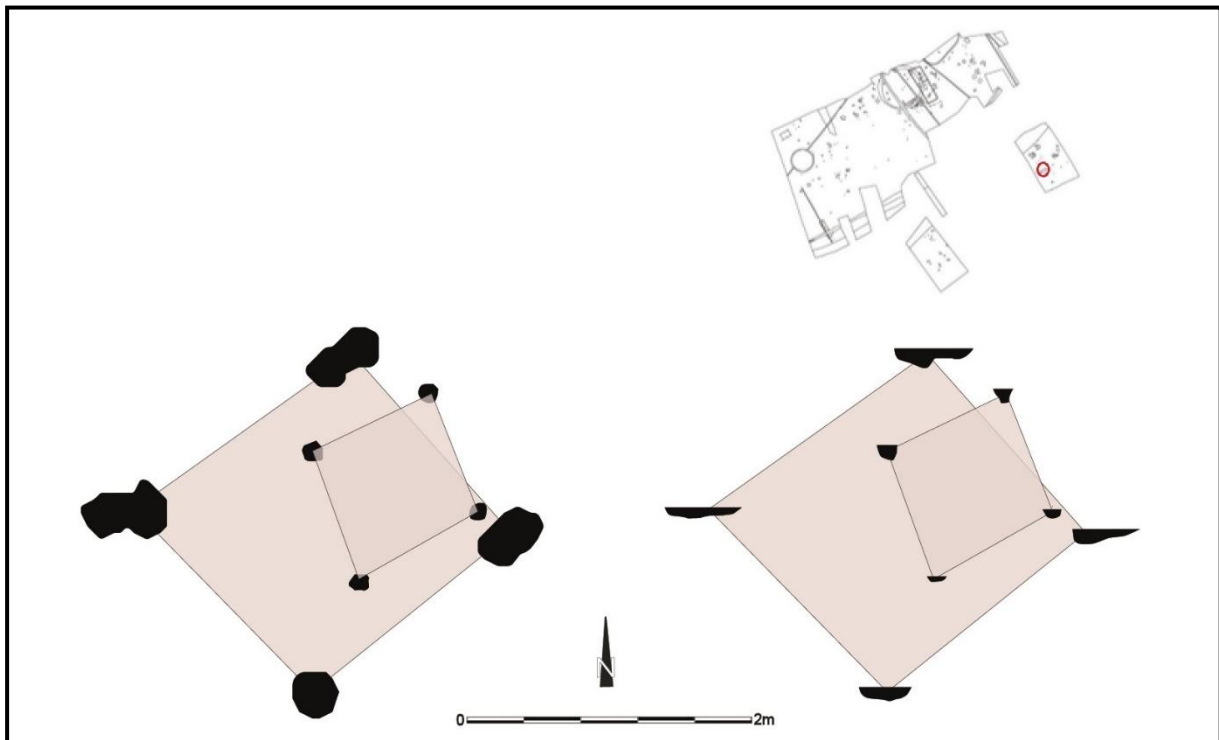

Figuur 194: Bijgebouw bestaande uit palen 601, 602, 603, 604.

Figuur 195: Zicht op paalkuil S604 in coupe.

De twee overige vierpostenspiekers bevinden zich in werkput A. Het gaat om een structuur met een afmetingen van 1,70m bij 1,50m (paalkuilen S43, S44, S47 en S52). Deze bevindt zich binnen de contouren van een grotere vierpostenstructuur (4,00m x 3,20m; paalkuilen S51, S53, S56 en S74). De bewaringdiepte van beide bijgebouwen bedraagt maximaal 20cm. De vulling bestaat steeds uit donkerbruinig grijs gevlekte zandleem met weinig inclusies. De relatie of chronologie tussen beide structuren is onduidelijk.

Figuur 196: Spieker bestaande uit palen 51, 53, 56, 74 (groot) en 43, 44, 47, 52 (klein).

Figuur 197: Zicht op paalkuil S53 in coupe (grote bijgebouw).

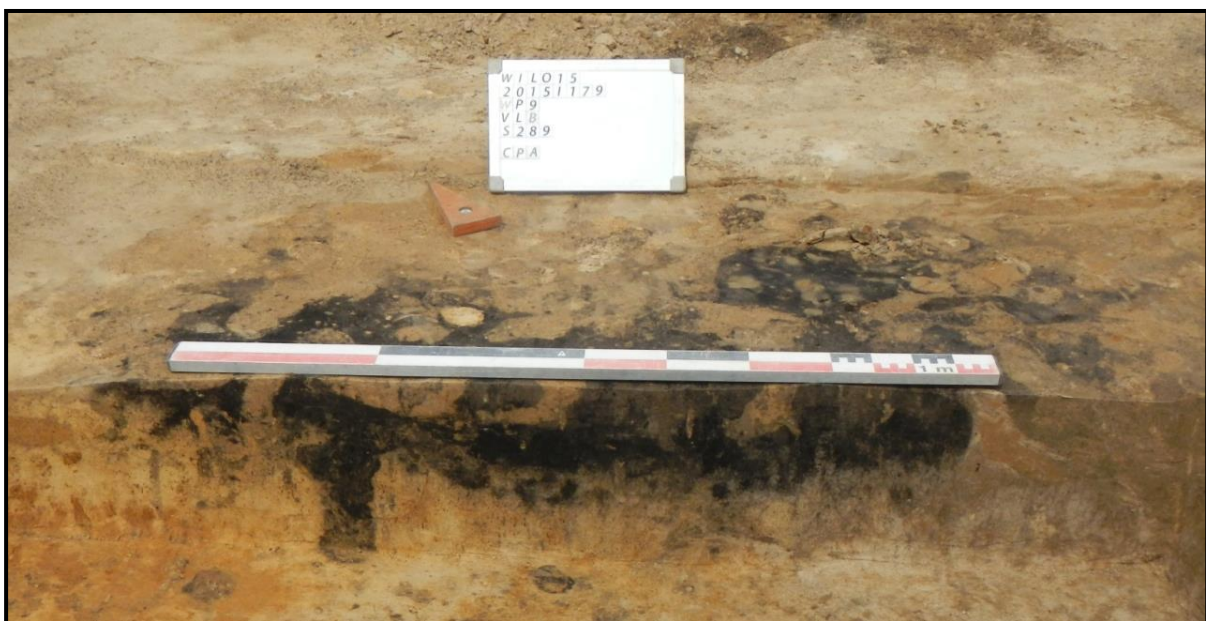
Enkel uit Paalkuil S498 kon een wandfragment handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis ingezameld worden. In de opvulling van de paalkuilen van de andere bijgebouwen werden geen vondsten aangetroffen.

7.5.3. Ongedateerde grafkuilen

Naast de dateerbare grafkuilen werden ook enkele ongedateerde grafcontexten aangetroffen tijdens dit onderzoek. Het gaat hierbij om volgende begravingen:

7.5.3.1. Graf S289

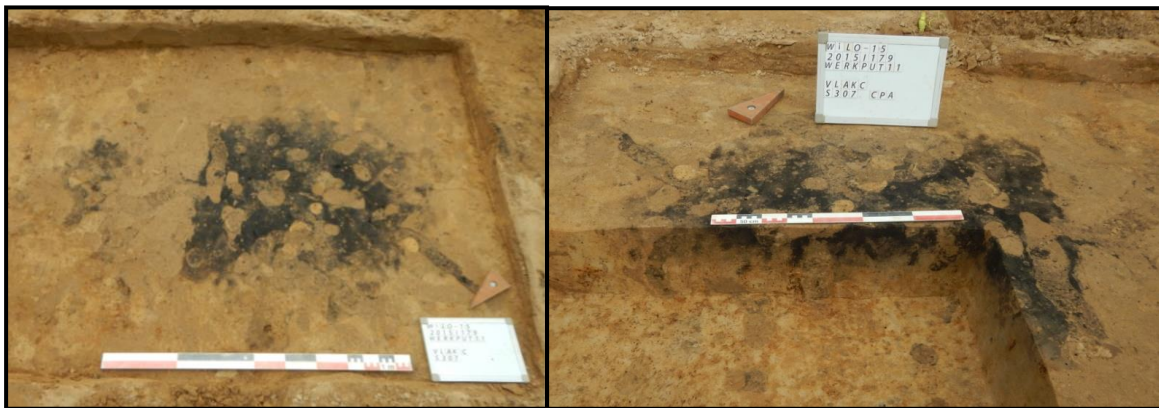
- Algemene kenmerken
 - o Type graf: crematiegraf
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig afgerond rechthoekige houtskoolrijke kuil van circa 1,20m bij 0,60m met komvormig profiel, zeer sterk gebiotubeerd
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordwest-zuidoost
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 0,20 m
 - o Bioturbatiegraad: zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 13 g
- Vondsten/grafgiften: randfragment met korte, uitstaande hals en afgeronde rand en 21 wandscherven uit secundair verbrand tot versinterd, handgevormd aardewerk met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Fysisch antropologische informatie: individu vanaf 8 jaar
- Datering: niet voorhanden, vermoedelijk ijzertijd tot Romeins

Figuur 198: Doorsnede op brandrestengraf S289.

7.5.3.2 Graf S307

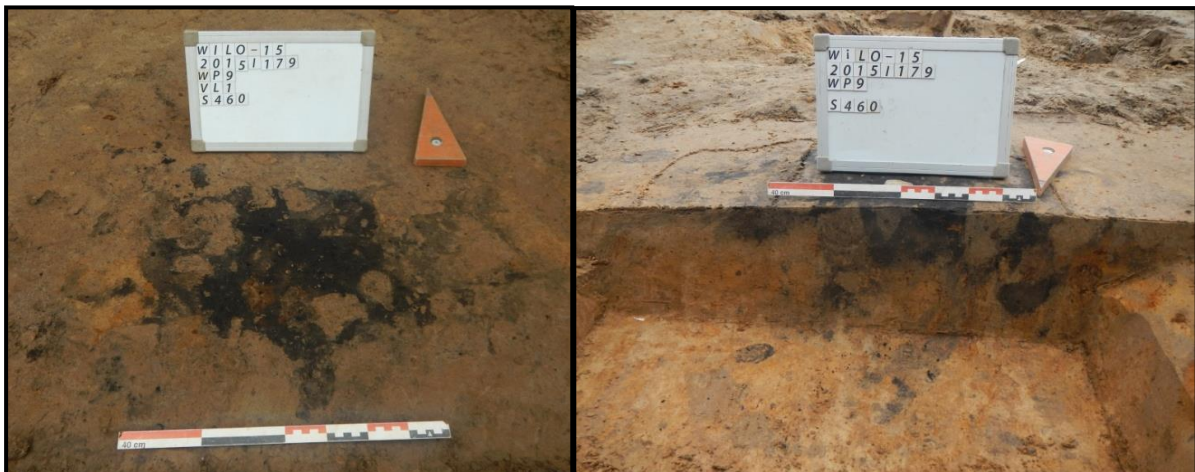
- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig ronde tot ovale houtskoolrijke kuil van circa 1,20m bij 0,60m met vlak profiel
 - o Oriëntatie van de grafkuil: noordoost – zuidwest?
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 20cm
 - o Bioturbatiegraad: zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: 10 g
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: geen
- Datering: niet voorhanden

Figuur 199: Brandrestengraf S307 in vlak 2 en in coupe.

7.5.3.3. Graf S460

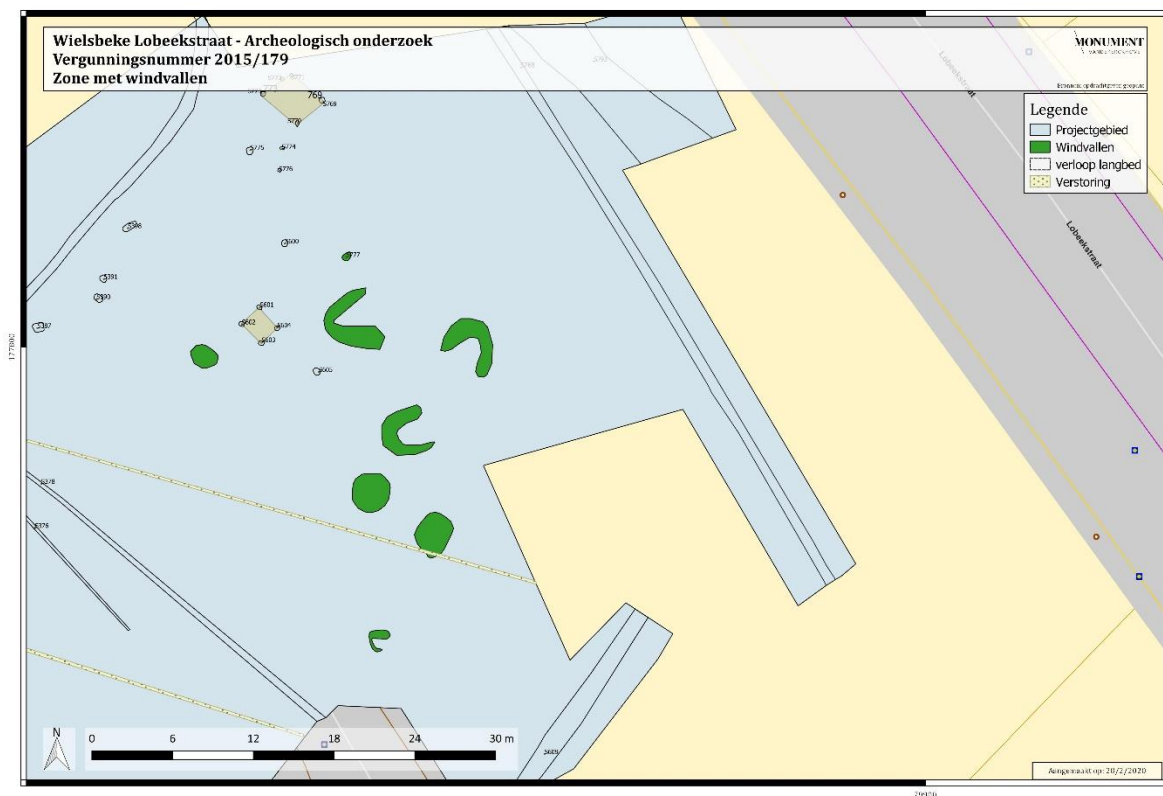
- Algemene kenmerken
 - o Vorm, afmeting en vulling van de grafkuil: onregelmatig ronde tot ovale houtskoolrijke kuil van circa 0,60m bij 0,50m met vlak profiel
 - o Oriëntatie van de grafkuil: nvt
 - o Bewaarde diepte van de grafkuil: 15cm
 - o Bioturbatiegraad: zwaar
 - o Aanwezigheid houtskool: ja
 - o Aanwezigheid crematieresten: nee
- Vondsten/grafgiften: geen
- Fysisch antropologische informatie: geen
- Datering: niet voorhanden

Figuur 200: Brandrestengraf S460 in vlak en in coupe.

7.5.4. Natuurlijke sporen

De sporen van antropogene oorsprong concentreren zich voornamelijk in het noorden van het plangebied. Opvallend was hun sterke afname in zuidelijke en oostelijke richting. In oostelijke richting, op ongeveer 40 m van kringgreppel S264, werden enkel natuurlijke sporen waargenomen. Het gaat om zogenaamde windvallen. Een datering van dergelijke windvallen is niet voorhanden.

Figuur 201: Overzicht van talrijke windvallen in het vlak in de zuidoostelijke hoek van het plangebied.

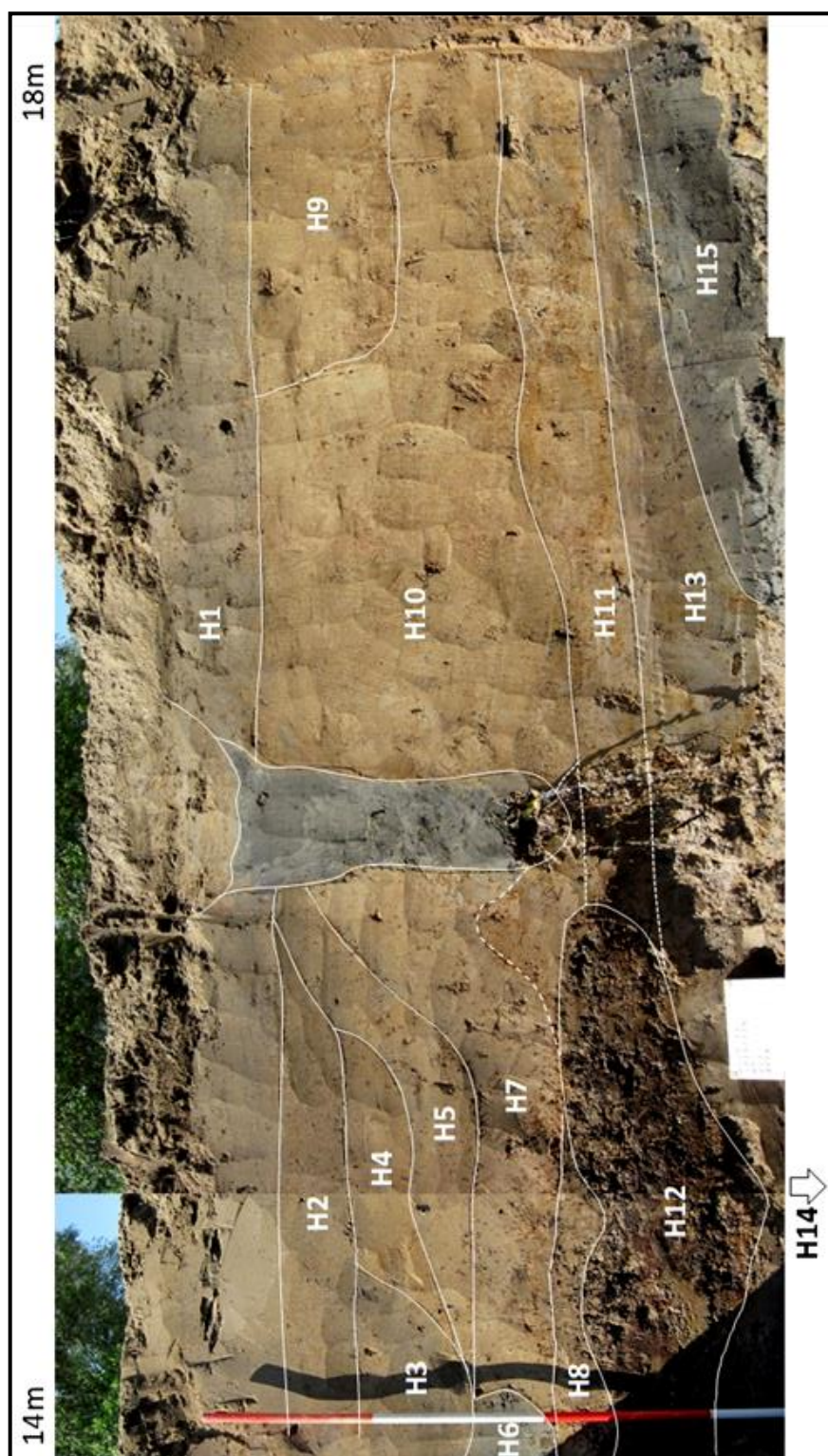
7.6. Lobeek³⁵

Het plangebied wordt centraal doorkruist door de Lobeek, die over een afstand van ongeveer 36 m onderzocht is.³⁶ Vooral horizont 12 (H12) van transect 3 (14 m tot 18 m) bleek na onderzoek erg interessant (zie Figuur 202). Deze horizont is vermoedelijk de kwelzone, waar ijzer in contact met zuurstof raakt en uitslaat in de vorm van roest. Deze horizont is gevormd in een zeer nat milieu, zoals een beek waar slechts occasioneel water stroomde. Aanvankelijk lag deze horizont aan het oppervlak lag. Dit betekent dat alle bovenliggende horizonten van colluviale/alluviale oorsprong zijn. Hieruit kan men afleiden dat de Lobeek oorspronkelijk veel meer reliëf kende dan vandaag. Er is geen duidelijke aanwijzingen dat H12 ontstond in een depressie van antropogene origine, bijvoorbeeld door het uitgraven van grond voor de constructie van de grafmonumenten of andere grote landschapsinrichtende werken.

Hoewel een datering onmogelijk is op basis van morfologische en sedimentologische kenmerken van de horizonten, is het aannemelijk dat de massale opvulling van deze beekvallei dateert van na de oprichting van de grafmonumenten. De grote colluviale aanvoer (H10) wijst alvast op een langdurige en uitgebreide landbouwfase na de opgave van het grafveld.

³⁵ Voor een uitgebreid verslag van de bodemkundige studie op de beekvallei wordt verwezen naar bijlage 4.

³⁶ MIKKELSEN 2016: 18-19.

Figuur 202: Transect 3 van de Lobeek (© GATE bvba).

Ook langs zuidelijke zijde van zone C werd de aanzet van de beekvallei aangesneden (S246). Een coupe toonde een opbouw van afwisselend snelle opvulling (S373) en trage inspoeling (laag S372 en S374) onder een nagezakte laag (S371).

Uit de opvulling van de Lobeek zijn in totaal 125 scherven verzameld. Het gaat uitsluitend om handgevormd aardewerk. De meerderheid is afkomstig uit een houtskoolrijk pakket (laag S374). De bovenste opvullingslaag (laag S371) heeft geen vondsten opgeleverd. Hieronder worden de verschillende vondsten opgesomd.

Laag S372 (INR1729)

- Randfragment met naar buiten uitgewerkte rand (aankoeksel van verkoolde voedselresten; Figuur 209.1), vijf wandscherven met gegladde wandafwerking en magering van potgruis.

Laag S373 (INR1730)

- Drie randfragmenten met een afgeronde tot spitse rand, waarvan één met vingertop-indrukken op de rand (Figuur 209.3), met ~~gladde~~ ruwwandige wandafwerking en magering van potgruis.
- Randscherf met afgeronde rand, een halsfragment en een wandscherf met gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een drieledige kom met open profiel uit de midden-ijzertijd (Figuur 209.5).
- Randfragment met een uitstaande rechte rand en eenvoudig afgeronde rand. De wand heeft een ruwwandige afwerking en aan de klei werd potgruis toegevoegd als magering (Figuur 209.4).
- Randfragment met ruwwandige wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een lobbenschaal uit de vroege en midden-ijzertijd (Figuur 203). De scherf omvat het uiteinde van de driehoekige lob. De punt is afgevlakte door middel van een vingerindruk. De onderzijde heeft een stoffige textuur en een bruinoranje kleur. Dit is het gevolg van verhitting, wat waarschijnlijk geïnterpreteerd kan worden als een gebruiksspoor. De binnenzijde heeft een bruingrijze kleur.
- Randfragment met ruwwandige wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een kookpot met zwak S-vormige rand-schouder-evolutie en naar buiten uitstaande rand (Figuur 209.2). Mogelijk intrusief.
- Bodemfragment met een geknikte overgang van standvlak naar wand, een gegladde wandafwerking en magering van potgruis.
- Vijftien wandscherven met gegladde wandafwerking en magering van potgruis.

Figuur 203: Binnen- (link) en onderzijde van een lobbenschaalesscherf.

Laag S374 (INR1731)

- Randscherf met een afgeronde rand, halsfragment en wandscherf met een gladde wandafwerking en magering van potgruis.
- Randscherf met afgeronde rand, drie halsfragmenten en vijf wandscherven met een gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een drieledige pot en zwak uitstaande hals.
- Twee randscherven met afgerond rechthoekige tot spitse rand en halsfragment met gladde wandafwerking en magering van potgruis afkomstig van een drieledige kom met gesloten profiel, knikloze overgang van buik naar sterk convexe schouder rond halve hoogte en hoge hals uit de (vroeg en) midden-ijzertijd (Figuur 209.6).
- Twee secundair verbrande bodemfragmenten met hoekige overgang van standvlak naar wand met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- 22 wandscherven met gegladde wandafwerking en magering van potgruis
- Verhitte randscherf van een lobbenschaal (basis van de lob; Figuur 205). De buitenwand heeft een bruinoranje kleur en een stoffige textuur, wat wijst op verhitting (mogelijk van op het vuur te staan). De binnenwand heeft een bruingrijze kleur en is veel vaster.
- Randscherf met vingertopindrukken op de rand en een besmeten buik, vijf bodemfragmenten met hoekige overgang van het standvlak naar wand en 38 besmeten wandscherven uit secundair verbrand, handgevormd aardewerk, afkomstig van een tonvormige pot uit de vroeg en midden-ijzertijd (Figuur 209.8).
- Twee randscherven en acht wandscherven Kemmelwaar (Figuur 206, Figuur 209.9 en Figuur 209.10). Waarschijnlijk behoren de randen tot twee verschillende vormen. Beiden worden gevormd door een licht uitstaande rechte hals met een eenvoudig afgeronde (Figuur 209.9) of wat afgevlakte rand (Figuur 209.10). Op één randfragment

zijn sporen van roet op de bewaard. Twee wandscherven tonen sporen van een beschilderde geometrische versiering op een roodbruine deklaag (Figuur 207). Het baksel is grijs en aan de klei is potgruis toegevoegd als verschraling (Figuur 208). Kesselwaars wordt gedateerd in de midden-ijzertijd.

- Zes fragmenten huttenleem.

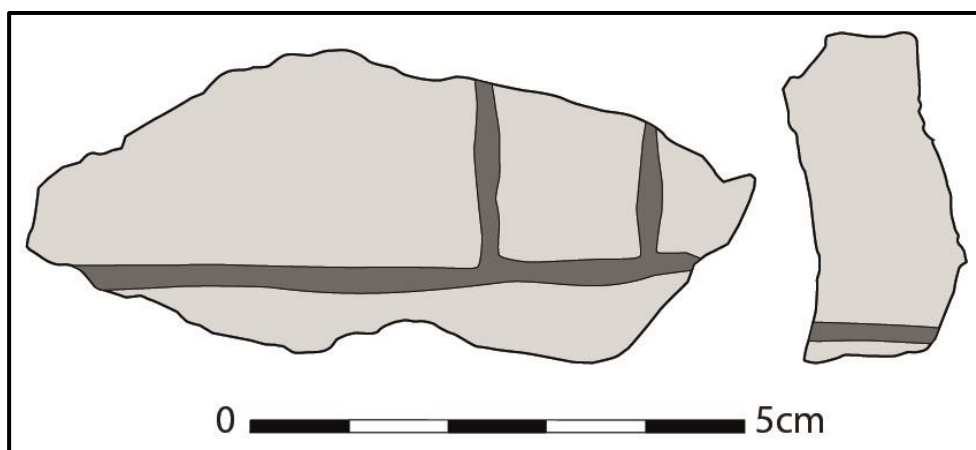
Figuur 204: Overzicht van de aanzet van de opgevulde beekvallei in coupe ter hoogte van zone C.

Figuur 205: Fragment van een lobbenschale uit laag 374 (binnenwand).

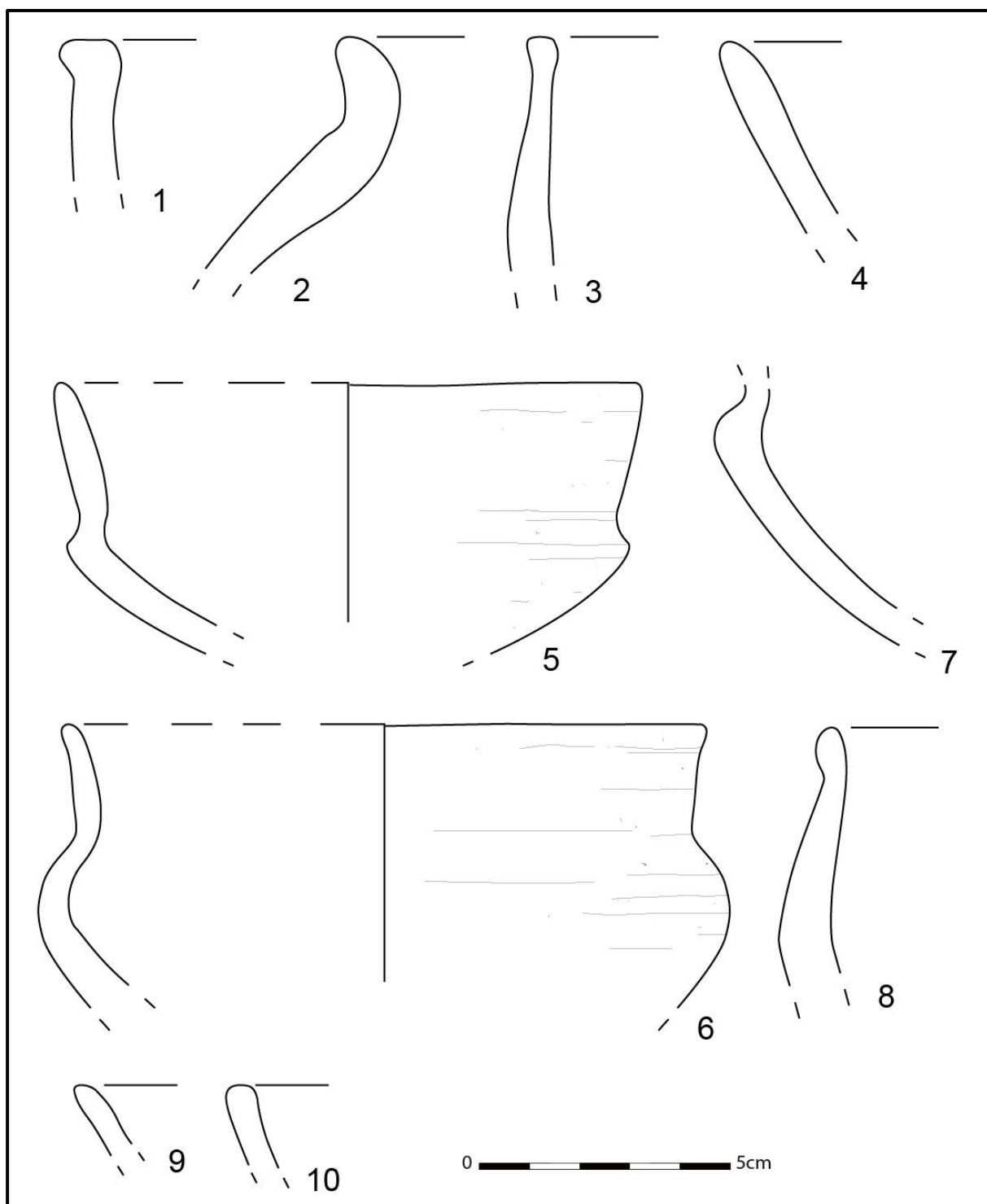
Figuur 206: Kammelwaar afkomstig uit gracht S246.

Figuur 207: Weergaven van het motief op twee scherven Kesselwaar.

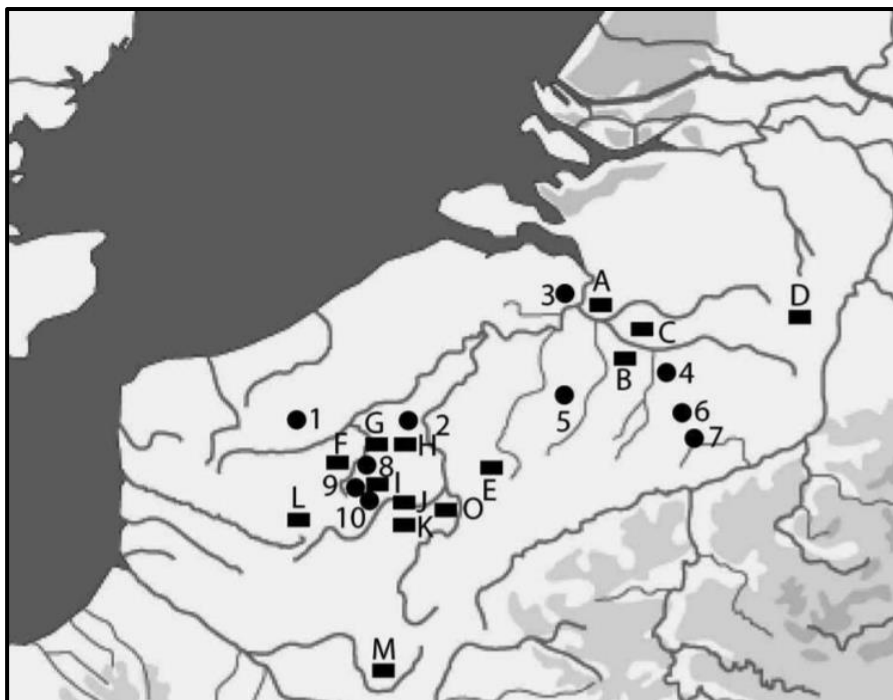
Figuur 208: Het baksel van het Kesselwaar, verschaald met potgruis.

Figuur 209: Aardewerk uit context S246.

Een belangrijke categorie binnen het aardewerkensemble uit context S246 vormen de tien scherven **Kemmelwaar**. Dit is een zeldzaam aardewerktype wordt, wat gekenmerkt wordt door een geometrische rode beschildering op een roodruine tot lichtbruine deklaag klei. De binnen-

en buitenwand zijn geglad of geëffend. Het baksel heeft een donkergrijze, grijze of bruine kleur en is vrij zacht gebakken. Daardoor heeft een een stoffige textuur. Als verschraling is potgruis, organisch materiaal en eventueel wat kwarts of silex gebruikt. Meestal zijn de scherven dikwandig (1cm tot 2cm), maar ook dunnere voorbeelden zijn gekend. De Kemmelberg is het enige gekende productiecentrum,³⁷ maar mogelijk is het ook elders in Zuidwest-Vlaanderen of Noord-Frankrijk geproduceerd. Als datering wordt de 5de eeuw voorop gesteld. Het aardewerk is aangetroffen binnen een ruime regio, met onder meer vindplaatsen op hoogtesites te Kooigem (Kooigembos, West-Vlaanderen), Kessel en Kester (respectievelijk Kesselberg en Kesterberg, Vlaams-Brabant). Ook elders is vermeend Kemmelwaar aangetroffen, zoals te Elversele (Oost-Vlaanderen), Wange (Vlaams-Brabant), Jandrain-Jandrenouille (Waals-Brabant) en op enkele sites in Noord-Frankrijk (bijvoorbeeld Auby, Houplin-Ancoisne en Lauwin-Planque).³⁸ De vondst van Kemmelwaar in een gracht te Wielsbeke-Lobeekstraat doet bijgevolg vragen rijzen over de betekenis en impact van deze site op het socio-economisch landschap tijdens de (midden-)ijzertijd. Het vormt een zeker bewijs voor bewoning tijdens de 5de eeuw v.Chr. De aanwezigheid van het aardewerk is bovendien een aanwijzing voor een directe of indirecte link met de Kemmelberg of een gerelateerde productieplaats.

Figuur : Verspreiding van roodbeschilderd aardewerk in het Scheldebekken en omgeving tijdens de 5de eeuw v. Chr. Kemmelwaar: 1. Kemmelberg; 2. Kooigem; 3. Elversele; 4. Kesselberg; 5. Kester; 6. Wange; 7. Jandrain-Jandrenouille; 8. Houplin-Ancoisne; 9. Lauwin-Planque; 10. Auby. Roodbeschilderd aardewerk (ongekende herkomst): A. Hove; B. Vremde; C. Olen; D. Peer; E. Ellignies-Sainte-Anne; F. Wavrin; G. Lille; H. Villeneuve-d'Asq; I. Dourges; J. Flers-en-Escrebieux; K. Montigny-en-Ostrevent; L. Villers-au-Bois; M. Quivières (© DE LANGHE *et al.* 2015: 124, figuur 1)

³⁷ VAN DOORSELAER *et al.* 1987 : p. 44

³⁸ DE LANGHE *et al.* 2015; PALMER 2010 ; DE MULDER & PUTMAN 2006: p. 19-23

Figuur : Potscherven uit Kesselwaal aangetroffen op de Kesselberg © DE LANGHE *et al.* 2015: 127, figuur 3.

Ook twee randfragment van (verschillende) lobbenschalen vormen diagnostische vondsten. Een lobbenschaal is een eenledige schaal met vier of meer lobben, waarvan de vorm rond, ovaal of rechthoekig is. Er zijn voorbeelden bekend waar de buitenwand vlakdekkend versierd is met vingertop- of nagelindrukken en groeflijnen, maar ook onversierde schalen komen regelmatig voor. De potvorm verschijnt in de late bronstijd en komt voor van het Bekken van Parijs tot in Noord-Duitsland. Na de midden-ijzertijd lijkt de vorm niet meer voor te komen. Aanvankelijk gaat het in regel om dunwandige schalen (late bronstijd). In de vroege en midden-ijzertijd komen voornamelijk dikwandige exemplaren voor. Tijdens de late bronstijd zijn ze zowel gekend uit nederzettings-, als in grafcontexten. Vanaf de vroege ijzertijd zijn ze uitsluitend in nederzettingscontexten gevonden. De functie moet mogelijk gezocht worden in de context van (haard)vuur, verlichting en het branden van geurstoffen.³⁹ Aangezien de randscherven van Wielsbeke-Lobbeekstraat verzameld zijn in de opvulling van een gracht (S246), een wanddikte van ca. 1 cm hebben en niet versierd zijn, kunnen ze algemeen gedateerd worden in de vroege of midden-ijzertijd.

³⁹ VAN DEN BROEKE 2012: p. 44-47.

De gladwandige geknikte scherven uit context S246 behoren tot het Marne- en Marneachtig aardewerk. Algemeen bestaat dit aardewerk uit twee- of drieledige zorgvuldig afgewerkte vormen met scherpe of geknikte overgangen (buik, schouder). De wanden hebben vaak een grijzige kleur en een glad afgewerkte rand. Dit aardewerk wordt gedateerd omstreeks de 5de – 4de eeuw v.Chr. Net als het Kemmelwaar is dit ook onder meer gevonden op de Kemmelberg en te Kooigembos.

Het overgrote deel van het aardewerkensemble heeft kenmerken die gelinkt kunnen worden aan de midden-ijzertijd. Het Kemmelwaar suggereert zelfs een vernauwing tot de 5de eeuw v.Chr. Slechts één scherf kent een jongere datering. Het gaat om de randscherf met een S-profiel. Deze is wel handgevormd, maar behoort typologisch tot de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode. Mogelijk gaat het om een intrusief fragment.

7.6. (Late) Middeleeuwen

De sporen uit de (late) middeleeuwen beperken zich tot twee greppels (S767 en S768) en één gracht (S793) in het noordoosten van het plangebied. Deze structuren hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie. Greppel S767 oversnijdt de rand van gracht S793 en is dus jonger. De coupes op deze sporen tonen een komvormig profiel. De greppels hebben een beperkte diepte (ca. 30cm) en een homogene grijsbruine vulling (Figuur 210). De gracht heeft een bewaarde diepte van ca. 110cm onder het archeologische vlak. De gracht vertoont een laagsgewijze opvulling met onderaan een donker humeus pakket, waar bovenop enkele inspoelings- (lichtbruin) en dempingspakketten (versmeten gele moederbodem) zichtbaar zijn (Figuur 211).

De greppels en gracht volgen de perceelsgrens en kunnen dus geïnterpreteerd worden als perceelsgreppels en -gracht. De oversnijding geeft aan dat ze uit meerdere fasen stammen. De exacte datering is wegens het ontbreken van dateerbaar vondstmateriaal niet gekend. Op basis van de vulling wordt evenwel een datering tijdens de (late) middeleeuwen voorgesteld.

Figuur 210: Coupe op greppel S768.

Figuur 211: Coupe op gracht S793.

8. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

De opgraving te Wielsbeke Lobeekstraat leverde vondsten en sporen op uit verschillende perioden. Ze schetsen een langdurige menselijke aanwezigheid vanaf de Steentijd tot in de late middeleeuwen. Hieronder worden ze per periode geïnterpreteerd en waar nodig van referenties voorzien.

8.1. Steentijd

De prehistorie is herkend via meestal individueel ingezamelde lithische artefacten. In totaal zijn zo'n veertig bewerkte vuurstenen ingezameld. Enkele werden in de C-horizont gevonden. Andere zijn gevonden in jongere sporen.

Aanwijzingen voor de productie van vuurstenen artefacten zijn de afslagen en een grote klopper. Deze vondsten bevinden zich buiten hun oorspronkelijke context. Het onderzochte terrein situeert zich op de rand van de Leievallei en wordt doorsneden door de Lobeek. Het vormt een uitstekende landschappelijke context voor steentijdaanwezigheid. De steentijd is een fase waarin de mensen leefden als jagers-verzamelaars. Op basis van de beperkte vondsten is het niet te achterhalen of binnen het plangebied een (tijdelijk) kampement, een kortstondig jachtkamp aanwezig was of dat er slechts sporadisch jacht werd beoefend. Dat laatste wordt wel ondersteund door de vondst van een gevleugelde pijlpunt uit het laat- en finaal-neolithicum, wat een duidelijk jachtwapen is. Ook een fragment gemijnde silex kan gedateerd worden in het neolithicum. De andere fragmenten zijn moeilijker te dateren. Tot slot nog de kanttekening dat het gebruik van silex zich niet beperkte tot de prehistorie, maar zeker ook nog een belang had tijdens de aanvang van de metaaltijden.

8.2. Funerair landschap (metaaltijden, Romeinse periode)

Binnen het plangebied ontstond een funerair landschap. De archeologische sporen bestaan uit **drie grafmonumenten**. Concreet gaat het om twee circulaire grafheuvels met een diameter van 17,8m (S88) en 34m (S264). De derde structuur is een langbed (S377) met afmetingen van ongeveer 35m op 17m. Op een aansluitend perceel bij Maurissenstraat zijn bovendien nog twee bijkomende grafheuvels gevonden uit de vroege bronstijd en de eerste helft van de ijzertijd (750BC-390BC).⁴⁰ De locatie van deze funeraire structuren is doelbewust gekozen (Figuur 213). De monunten bevinden zich op de noordelijke valleirand van de Leie. Zowel in het zuidoosten, als in het zuidwesten bevindt zich een Leiemeander. De afstand tot de grafmonumenten bedraagt respectievelijk ca. 700m en 500m. Onmiddellijk ten zuiden van de grafmonumenten ligt de Lobeek. Deze waterde af richting de zuidwestelijke meander van de Leie. Ruim 6km ten oosten van het plangebied mondt de Mandel uit in de Leie. Vanuit de alluviale vlakte van de Leie waren de verschillende grafmonumenten mogelijk zichtbaar. Dit is

⁴⁰ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017: p. 78-84

afhankelijk van de aanwezige vegetatie in de omgeving van de grafmonumenten en de oorspronkelijke hoogte van de heuvellichamen. Op basis van de archeologische gegevens is de hoogte echter niet reconstrueerbaar. Ook een vegetatiereconstructie van dit funerair landschap kon niet worden uitgevoerd.

Het oudste **grafmonument** van de cluster bevindt zich buiten de opgraving van de Lobeekstraat op het aansluitende perceel langs de Maurissenstraat (opgraving Ruben Willaert)⁴¹. Het centrale graf binnen deze grafheuvel (diameter 15,5m) is van een kind tussen 5 en 8 jaar oud en is aangetroffen in de vorm van een zogenaamd crematienest. Het werd gedateerd tijdens de vroege bronstijd (2040BC – 1870BC 90,7%)⁴². Waarschijnlijk vormt deze structuur de aanvang van het funeraire landschap. De drie grafmonumenten langs de Lobeekstraat leverden vergelijkbare ¹⁴C-resultaten op uit de eindfase van de vroege bronstijd en midden-bronstijd A. Langbed S377 is gedateerd op basis van een houtskoolstaal uit de greppel. Het resultaat is een datering omstreeks 1910-1690 v.Chr. Deze datering is echter gebaseerd op één fragment houtskool, waardoor de betrouwbaarheid in twijfel kan getrokken worden. Uit syntheseonderzoek blijkt eerder dat langbedden binnen de Lage Landen pas opkomen vanaf de late bronstijd⁴³.

Op kringgreppel S88 zijn twee ¹⁴C-analysen uitgevoerd. Houtskool uit de onderkant van de vulling leverde een resultaat op van ca. 1890-1690 v.Chr. De bovenkant van de vulling gaf een resultaat in de overgang van de midden- naar de late bronstijd (ca. 1260-1050 v. Chr). De greppel van grafheuvel S264 is in dezelfde periode te situeren (ca. 1880-1630 v.Chr.). Dit suggereert een (bijna) gelijktijdige oprichting van de drie grafmonumenten tijdens de eindfase van de vroege bronstijd en het begin van de midden-bronstijd. Geen van deze grafmonumenten leverde een centraal graf op. De tweede grafheuvel op de opgraving langs de Maurissenstraat vormt voorlopig het jongst toegevoegde grafmonument binnen de cluster. Deze werd gedateerd omstreeks 750BC-390BC (eerste helft van de ijzertijd).

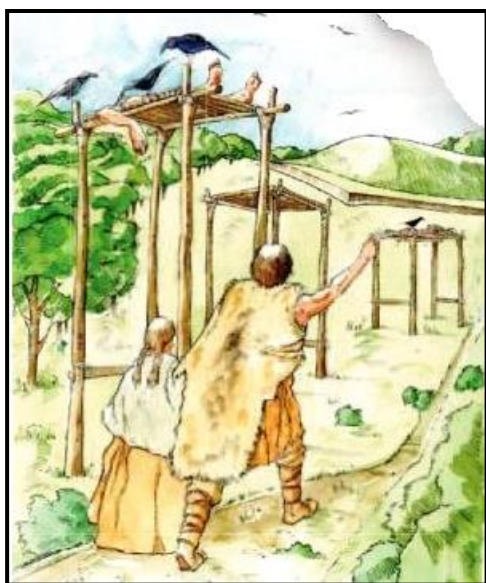
In de directe omgeving van de grafmonumenten zijn **zevendertig graven** gevonden, onder te verdelen in verschillende graftypes en met een diverse datering. Vier ronde grafkuilen zijn gedateerd in de vroege ijzertijd. Uit de late ijzertijd dateren vijf beenderpakgraven. Negen urngraven zijn gedateerd op de overgang van de late ijzertijd naar de Romeinse periode. Tijdens de eindfase van de late ijzertijd werden zeven crematiegraven bijgezet. Elf gelijkaardige graven uit dezelfde cluster zijn gedateerd op de overgang van de late ijzertijd naar de Romeinse periode en één ervan is met zekerheid in de vroeg-Romeinse periode te situeren. De crematiegraven zijn waarschijnlijk te linken aan twee rechthoekige monumenten of *enclos*.

⁴¹ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017

⁴² BEKE & VAN DEN DORPEL 2017: p. 35

⁴³ BOURGEOIS J., WILBERTZ O.M. 2009

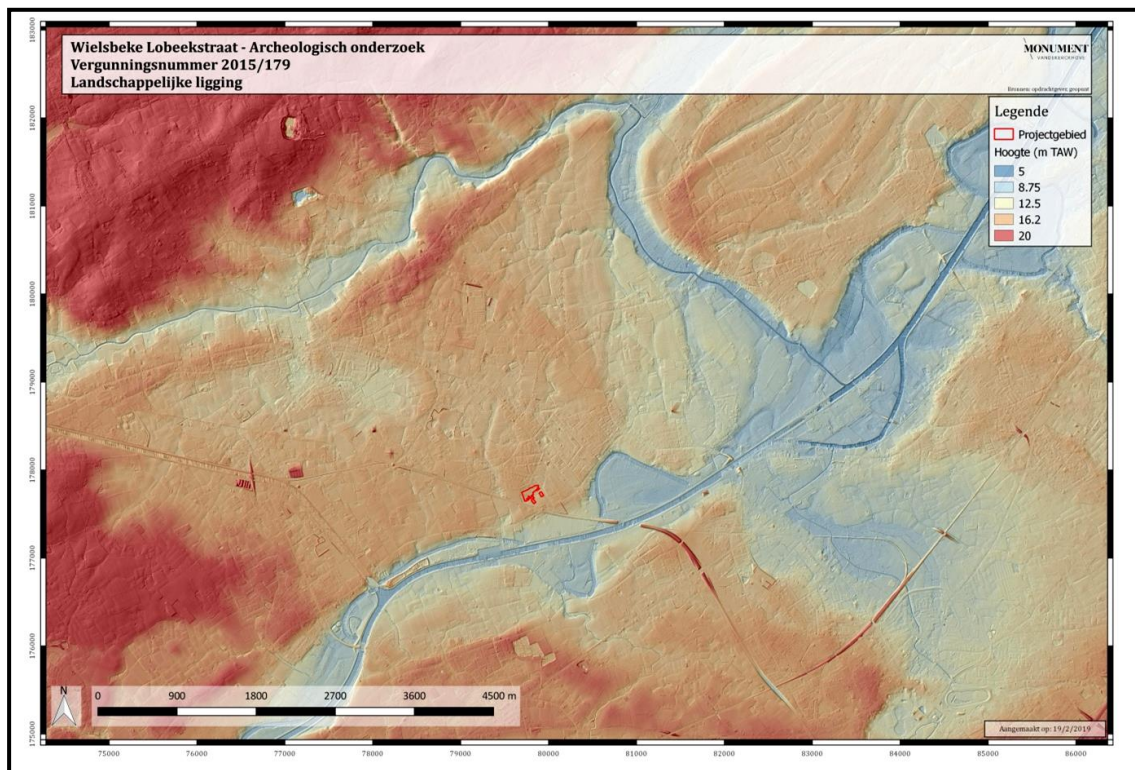
Naast de grafcontexten zijn ook enkele **houten structuren** gevonden. Hun interpretatie is moeilijk omdat er geen of enkel een onnauwkeurige datering beschikbaar is. Daardoor is het onduidelijk of de constructies onderdeel zijn van het funeraire landschap of geïnterpreteerd moeten worden als bewoningssporen. Er wordt aangenomen dat binnen funeraire landschappen ook houten constructies zijn opgericht. Er werden twee vierpalige structuren gevonden die mogelijk een functie vervulden binnen het grafveld. Ze zouden geïnterpreteerd kunnen worden als verhoogde constructies of podia, waarbij de overledene opgebaard wordt en het lichaam aan de natuur wordt blootgesteld (zogenaamde excarnatieplatformen). Na verloop van tijd bleven zo alleen nog botten over. Dergelijke structuren zijn gekend van etnografische parallelen (o.a. Noord-Amerika) en zouden ook in Engeland herkend zijn tijdens archeologisch onderzoek bij de aanleg van de A2 nabij Kent (Figuur 212).⁴⁴ Ook zogenaamde dodenhuisjes zijn (vooral op Nederlandse opgravingen) herkend. Ook dit zijn (meestal) vierpalige constructies waarvan de functie onduidelijk is. Verder kan voor de vroege ijzertijd ook verwezen worden naar een kuil (S803) met rituele depositie van een complete pot in kringgreppel S264. Ook een viertal andere kuilen hadden mogelijk een rituele functie.

Figuur 212: Reconstructie van een excarnatieplatformen (© ALLEN *et al.* 2012).

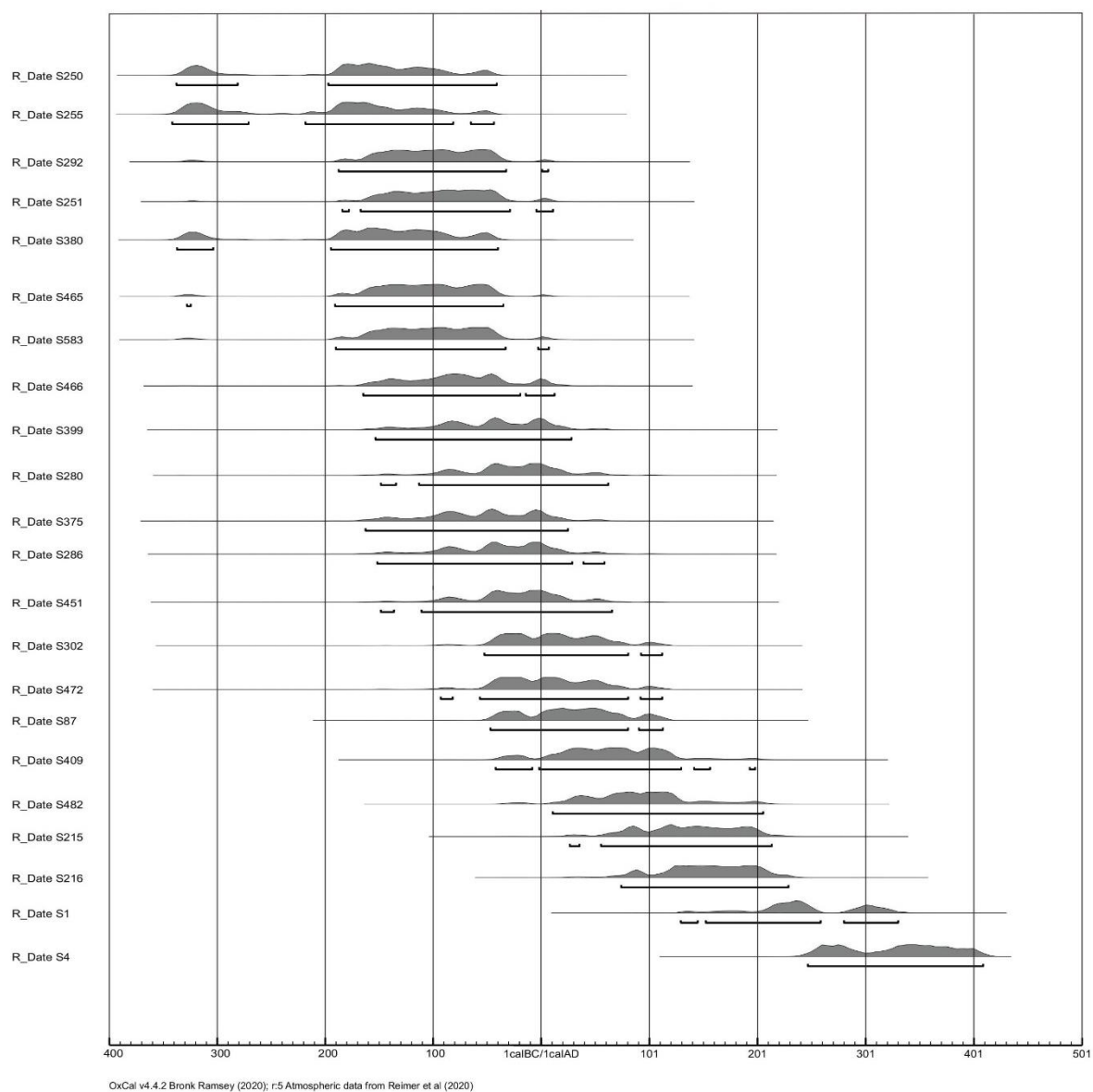
Op basis van de bovenstaande gegevens werden gedurende ongeveer 2000 jaar graven bijgezet rond de verschillende grafmonumenten. Dit betekent dat de monumenten zichtbaar bleven of dat de locatie minstens een rituele betekenis behield. Opvallend zijn enkele perioden waarin geen graven zijn bijgezet (of herkend). Het gaat om midden-bronstijd-late bronstijd B en de midden-ijzertijd. Daarbij rijst de vraag of eventuele begravingen uit deze fasen mogelijk niet bewaard bleven, archeologisch niet werden herkend of zich buiten het plangebied bevinden? Het kan echter ook een realiteit zijn dat tijdens deze fasen geen graven zijn bijgezet op het terrein. Het is opvallend dat uit deze fasen wel bewoningssporen zijn gevonden.

⁴⁴ ALLEN *et al.* 2012.

Figuur 213: Ligging van het plangebied op de overgang tussen de droge zandleemgronden en de alluviale vlakte van de Leie-Mandel.

In Figuur 214 worden de gedateerde grafcontexten uit de late ijzertijd – Romeinse periode weergegeven op een tijdlijn. Opvallend is de dominantie van begraving in vanaf ca. 200 voor Chr. Tot de eeuwwisseling. Vanaf de eeuwwisseling valt duidelijk de geleidelijke afname op. Vanaf dan lijkt hert alsof het grafveld in mindere mate gebruikt werd. De opgave van het grafveld lijkt, op basis van de datering van brandrestengraf S4, te vallen rond het einde van de 4de – begin 5de eeuw.

Figuur 214: C14 Dateringen van een deel van de aangetroffen crematiegraven en brandrestengraven.

8.2.1. Regionale context

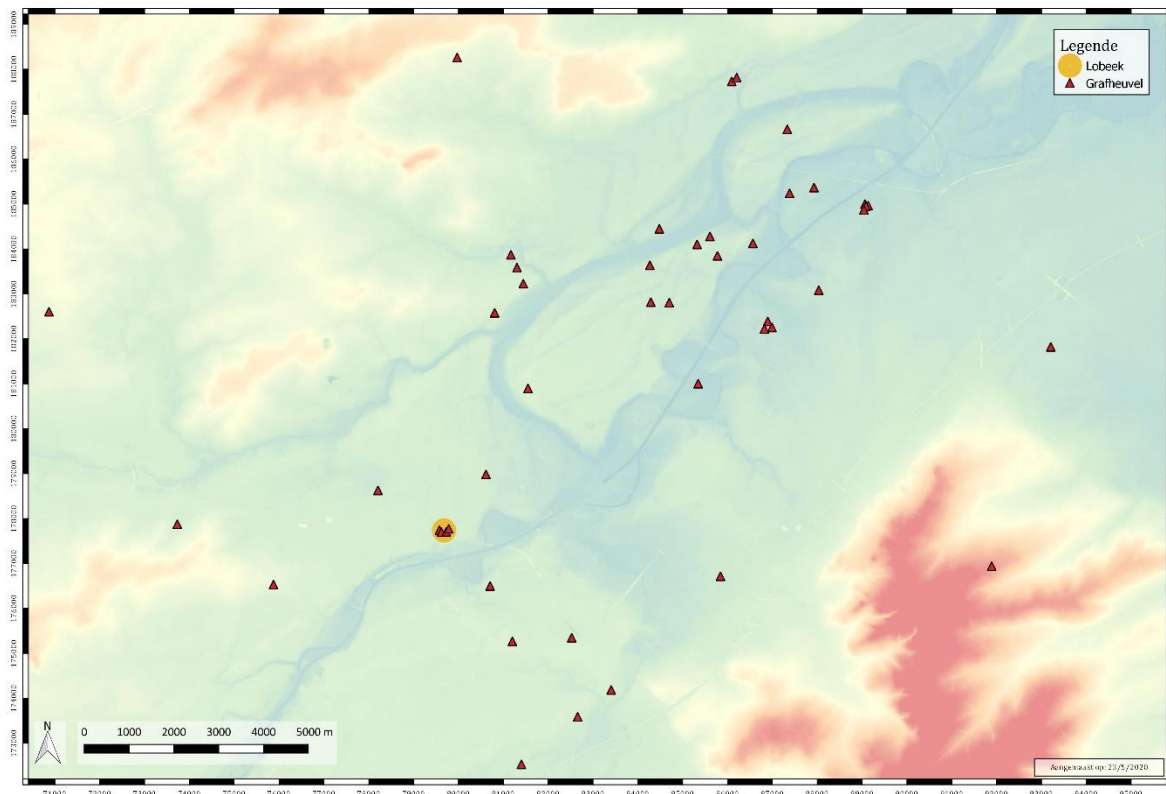
Het langdurig gebruiken van een terrein als funerair landschap is een wijder verspreid fenomeen in Noordwest-Europa.⁴⁵ Zo is vastgesteld dat sommige grafvelden een continuïteit kennen van het laat-neolithicum tot in de Romeinse periode en soms tot in de Merovingische periode. De archeologisch zichtbare oorsprong wordt meestal gevormd door één of meerdere grafmonumenten uit de fase laat-neolithicum tot midden-bronstijd. De grafmonumenten zijn meestal grafheuvels en in mindere mate langbedden die op markante plaatsen in het landschap zijn opgeworpen. Deze markante locaties zijn over het algemeen valleiranden of randen van zandruggen. Ook in Wielsbeke bevinden de grafmonumenten zich op een valleirand (Leie). Binnen het plangebied zijn drie grafmonumenten uit de eindfase van de late bronstijd en midden-bronstijd gevonden. Op het aansluitende perceel zijn nog twee bijkomende grafcircels aangetroffen tijdens een opgraving van Ruben Willaert.⁴⁶ Deze zijn gedateerd in de vroege bronstijd en de vroeg ijzertijd. Via luchtfotografische prospectie werd door de Universiteit van Gent ter hoogte van het Goed van Triest nog een grafheuvel gedetecteerd.⁴⁷ De locatie bevindt zich op het grondgebied van Wielsbeke op ca. 2km ten noordoosten van het plangebied. De landschappelijke situatie is vergelijkbaar als deze aan de Lobeekstraat. Een datering van deze structuur is niet voorhanden.

Wanneer de ruimere regionale context wordt bestudeerd, blijken deze Wielsbeekse grafheuvels geen uniek gegeven. In de Leievallei zijn een groot aantal grafheuvels bekend (Figuur 215). De meeste zijn gedetecteerd via luchtfotografische prospectie en een klein aantal werd archeologisch opgegraven. Op basis van de situering van de verschillende grafheuvels blijkt ook de Mandel een belangrijke rol in het (funeraire) landschap te hebben vervuld. Op de tegenoverliggende Leie-oever is een cluster herkend ter hoogte van Waregem. Verder stroomafwaarts, ca. tussen Zulte en Deinze, zijn meerdere grafmonumenten vastgesteld op beide valleiranden van de Leie. Verder stroomafwaarts (richting Kortrijk) zijn nog nauwelijks structuren bekend. Dit kan mee veroorzaakt zijn door de hogere bebouwingsgraad. De afwezigheid hoeft dus geen archeologische realiteit te zijn.

⁴⁵ DE REU *et al.* 2012: p. 266 en BOURGEOIS & TALON 2009.

⁴⁶ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017

⁴⁷ BOURGEOIS *et al.* 1998: p. 96

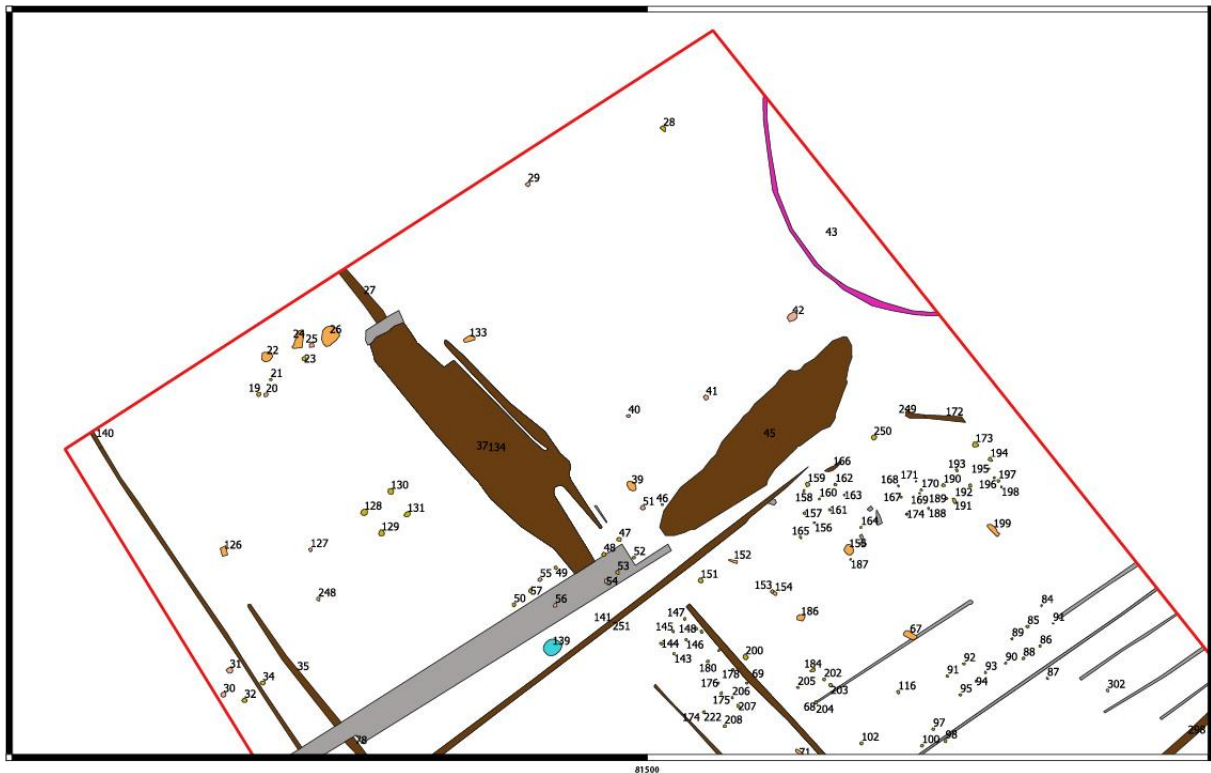

Figuur 215: Verspreiding van de grafheuvels in de omgeving van Wielsbeke op de hoogtekart.

In de regio werd voorlopig geen vergelijkbaar uitgebreid archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen een funerair landschap. Ook individuele parallellen, zoals opgegraven grafheuvels zijn erg schaars. In Wakken - Kapellestraat⁴⁸ werd in 2019 een deel van een bronstijdgrafheuvel opgegraven. Deze heeft een geschatte diameter van ca. 35m en is op basis van houtskool in de onderkant van de gracht gedateerd in de Midden-Bronstijd A. Op de site zijn eveneens enkele brandrestengraven gevonden, maar funeraire sporen uit andere perioden ontbreken. Ook in Bavikhove (Eerste Aardstraat) werd tijdens een vlakdekkende opgraving een grafheuvel vastgesteld. Deze is voorlopig gedateerd tijdens laat-neolithicum of de vroege bronstijd.⁴⁹ Telkens gaat het echter om een individuele structuur en (op enkele brandrestengraven na) werd ook hier geen uitgebreider grafveld bloot gelegd. Voor relevantere referenties moet naar het noorden van West-Vlaanderen en verderop, buiten de provinciegrenzen worden gekeken.

⁴⁸ DERWEDUWEN 2020

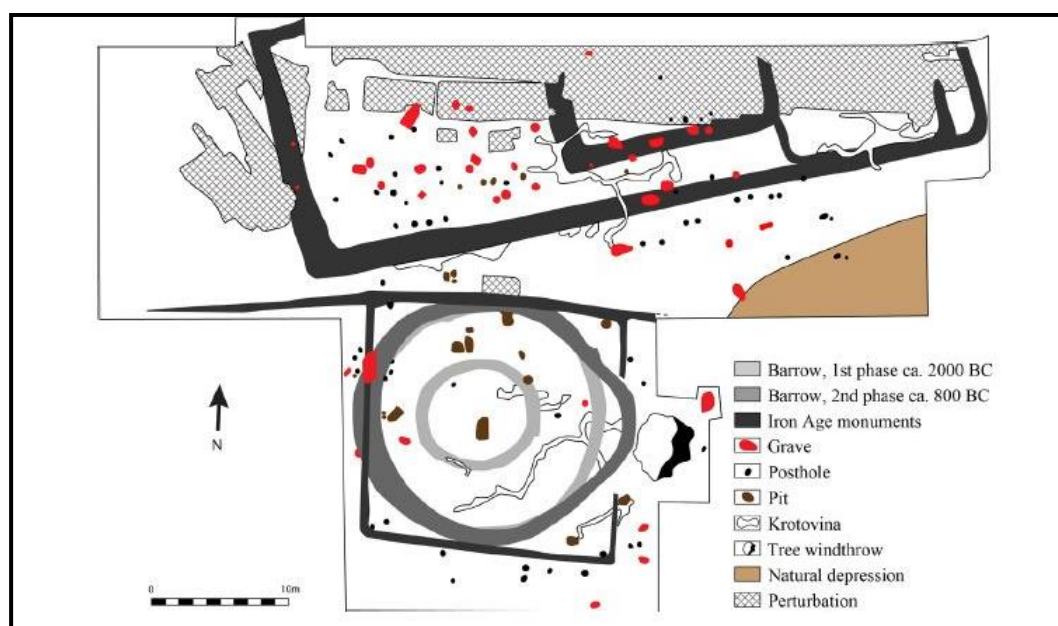
⁴⁹ Persoonlijk commentaar Ron Bakx (BAAC Vlaanderen).

Figuur 216: Uitsnede van het grondplan van Wakken Kapellestraat met in het noordoosten de grafheuvel (© N. Derweduwen en Monument Vandekerckhove).

(Zandig) West-Vlaanderen herbergt mogelijk vergelijkbare sites, maar systematische onderzoeken door middel van vlakdekkende opgravingen zijn schaars. Bovendien gaat het vooral om oudere opgravingen, zoals te Ursel-Rozestraat (O-VL)⁵⁰ waar in 1986-1987 een vroege of midden-bronstijdgrafheuvel werd opgegraven. Tijdens de late ijzertijd en de Romeinse periode werd rond dit monument een grafveld ingericht (Figuur 217). In deze fase werd ook een rechthoekige enclos uitgegraven rond de grafheuvel. Ook elders is de aanleg van Romeinse graven in of rond de (deels verdwenen) monumentale structuren uit de bronstijd en/of ijzertijd reeds vastgesteld op verschillende sites, zoals te Oedelem-Wulfsberge (W-VL; zie Figuur 218), Waardamme-Vijvers (W-VL; zie Figuur 219), Gent-Hoge Weg (O-VL; zie Figuur 220).

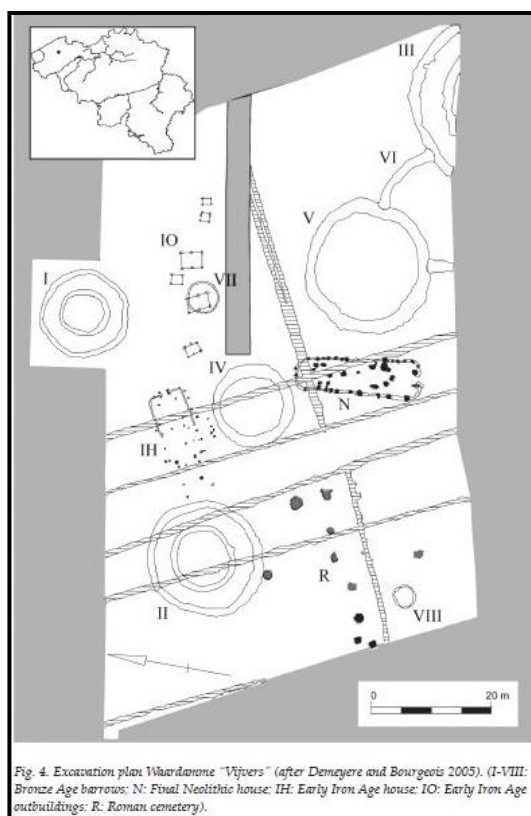
⁵⁰ BOURGEOIS *et al.* 1989

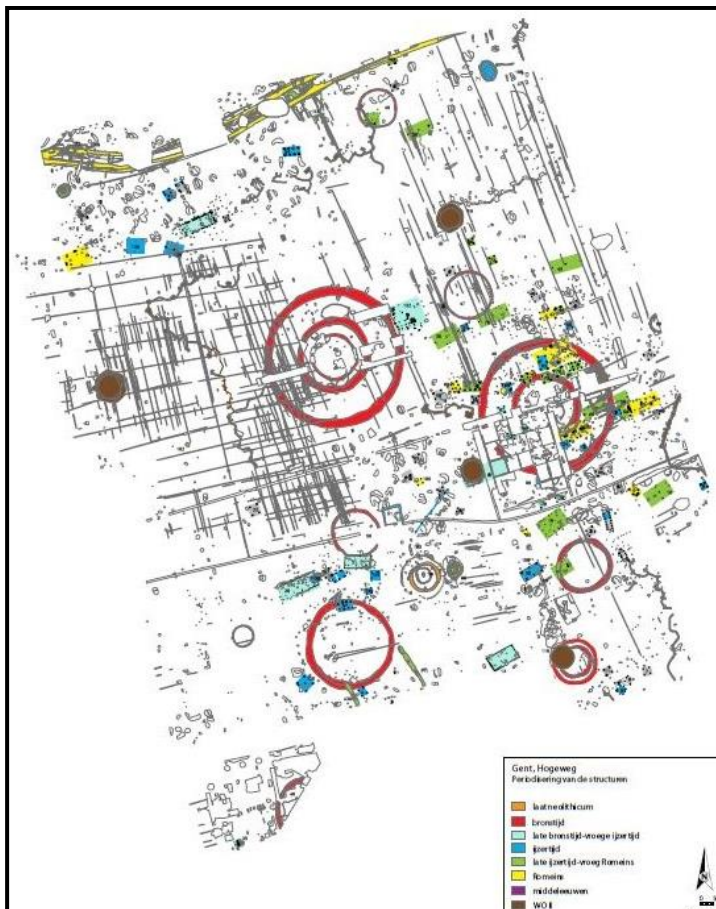
Figuur 217: Grondplan van de site Ursel-Rozestraat (provincie Oost-Vlaanderen, © BOURGOIS 1991).

Figuur 218: Grondplan van de site Oedelem-Wulfsberge (provincie West-Vlaanderen, © BOURGEOIS et al. 2001).

Figuur 219: Grondplan van de site Waardamme-Vijvers (provincie West-Vlaanderen, © PLASSCHAERT 2004).

Figuur 220: Grondplan van de site Gent-Hogeweg (provincie Oost-Vlaanderen, © DYSELINCK 2013).

Ook zijn via uitgebreide luchtfotografische prospectie door de Universiteit van Gent uitgebreide funeraire landschappen gedetecteerd in het Oost- en West-Vlaanderen.

Een belangrijke door luchtfotografie gekende archeologische site bevindt zich ter hoogte van de Ichtegemstraat in Aartrijke. Hier zijn heel wat structuren te zien die zich in de rituele of funeraire sfeer bevinden. Naast talrijke resten van ronde grafheuvels uit de bronstijd is ook een langbed van 60 m lengte en 9 m breedte opmerkelijk. Deze structuur wordt begrensd door een gracht van circa 1 m breed, zoals blijkt uit boringen uitgevoerd op het terrein (zie Figuur 221).⁵¹

⁵¹ AMPE *et al.* 1995.

Figuur 221: Funerair landschap met grafheuvels en een langbed uit de late bronstijd-vroege ijzertijd te Aatrijke (© J. Semey en UGent).

Individuele referenties zijn makkelijker te vinden. Zo kan voor de verschillende grafheuvels en langbedden opnieuw verwezen worden naar de uitgebreide luchtfotografische inventarisatie in Oost- en West-Vlaanderen door de Universiteit Gent.⁵² Voorafgaand aan dit onderzoek werd nog gedacht dat grafheuvels binnen deze regio een schaars gegeven vormden. De grootschalige systematische prospectie toonde echter aan dat dit, zoals hierboven reeds meegegeven, een weid verspreid fenomeen is. Bewaarde begravingen uit de bronstijd, de vroege en midden-ijzertijd blijven echter wel een schaars gegeven in de omgeving van het plangebied en bij uitbreiding binnend de provincie West-Vlaanderen. Grafvelden uit de late ijzertijd en Romeinse periode worden door een sterke toename in het archeologisch onderzoek in de laatste decennia wel steeds meer gedocumenteerd op de zandgronden in het noordelijke deel van de *civitas Menapiorum*.

Hoewel voorbeelden van inhumatie bekend zijn in zandig West-Vlaanderen,⁵³ is crematie de meest gangbare manier van begraven in deze regio in de Romeinse periode. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen brandstapelgraven (zogenaamde *bustum*-graven) en algemeen verspreide brandrestengraven. In het geval van een *bustum*-graf bevindt de plaats van de verbranding zich net boven de uitgegraven grafkuil. In het geval van de brandrestengraven treedt een ruimtelijk onderscheid op tussen de plaats van cremeren en plaats van begraving.

⁵² AMPE *et al.* 1995, AMPE *et al.* 1996 en BOURGOIS *et al.* 1999.

⁵³ MERTENS & VAN IMPE 1971.

Dit grafritueel omvat een vierledige typologie, namelijk brandrestengraf (*Brandgrubengräber*), urnengraf, urnengraf met brandresten (brandafvalgraven) en beenderpakgraven.⁵⁴

Het archeologisch onderzoek aan de Lobeekstraat in Wielsbeke heeft negen **urnengraven** uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode opgeleverd. Deze zijn ingeplant langs zuidoostelijke zijde van de grootste kringgreppel. Op basis van de vormkenmerken van het aardewerk en de ¹⁴C-analyses worden vijf urnengraven in de 2de eeuw v. Chr. tot de late 1ste eeuw n. Chr. gedateerd.

Daarnaast zijn vijf **beenderpakgraven** aangetroffen langs de zuid(oost)elijke zijde van kringgreppel S264, waarin het gecremeerd bot sterk geconcentreerd is. Een herkenbare drager voor dit botmateriaal is niet bewaar, maar waarschijnlijk zijn de crematieresten in een organische drager geplaatst en vervolgens bijgezet in de grafkuil. Op basis van de ¹⁴C-analyses zijn de beenderpakgraven binnen het grafveld van de Lobeekstraat in het midden van de 4de tot de late 2de eeuw v. Chr. gedateerd.

Op het terrein langs de Lobeekstraat zijn zesendertig **brandrestengraven** gevonden. Dit graftype wordt algemeen gedateerd van het midden van de 2de eeuw v. Chr. tot het midden van de 2de eeuw n. Chr. Een duidelijk oriëntatie is niet zichtbaar. Ruimtelijke correlatie in tijd en ruimte tussen de sporen onderling lijkt in de meeste gevallen ook afwezig. Wel valt de ruimtelijke clustering van brandrestengraven S201, S202, S203, S215, S216, S399 en S400 op. Ook voor brandrestengraven S451 en S452 wordt een gelijktijdige datering verwacht. Oversnijdingen zijn nergens vastgesteld, wat er mogelijk op wijst dat de graven aan het oppervlak gemarkeerd werden. Opvallend is de verschuiving van het grafveld in zuidelijke richting langs de andere zijde van de Lobeek in de laat-Romeinse periode (graven S1 en S4). Mogelijk is het noordelijke deel van het grafveld dan reeds opgegeven. De aanwezigheid van een poel uit de late 4de eeuw n. Chr. en enkele parallelle grachten en greppels duidt mogelijk op een herbestemming van het terrein voor akkerbouw en veeteelt. De aanwezigheid van een dik pakket colluvium in de opvulling van de Lobeek dient mogelijk in verband te worden gebracht met toegenomen landbouwactiviteiten volgend op de opgave van het grafveld.

In de directe omgeving van de Lobeekstraat zijn diverse sites bekend met crematiegraven. Deze zijn steeds in de Romeinse periode gedateerd. In de Vaartstraat te Wielsbeke werden een vijftal brandrestengravagevonden.⁵⁵ Deze konden slechts onnauwkeurig aan de Romeinse periode worden toegeschreven. Te Oostrozebeke Leegstraat werd een grafveld met zes brandrestengraven onderzocht.⁵⁶ De verschillende contexten zijn gedateerd omstreeks de 1ste – begin 2de eeuw. Tijdens een recente opgraving nabij de Bollewerpstraat in Ingelmunster (mei 2020) werd een brandrestengraf onderzocht met een voorlopige datering in

⁵⁴ DECONYNCK 2008.

⁵⁵ DE CLERCQ & HOORNE 2007

⁵⁶ EGGERMONT 2014.

de 1ste – 2de eeuw.⁵⁷ Een kom (die samen met een gedraaid potje) in een nis was geplaatst, vertoont veel parallellen met deze uit graf S201 (kom type K11; Figuur 222).

Figuur 222: Aardewerk uit een brandrestengraf te Ingelmunster – Bollewerpstraat (© B. Mestdagh & Monument Vandekerckove).

De twee enclos uit de late ijzertijd – vroeg-Romeinse periode kunnen eveneens in een bredere traditie worden gezien. De oudste referentie in de regio werd gevonden te Kooigembos en dateert uit de 5de eeuw v.Chr.⁵⁸ Het is onduidelijk of deze structuur een rituele functie had (in de originele literatuur is sprake van een tempel binnen de *enclos*) of dat ze een domestieke functie vervulde. Andere voorbeelden in de regio dateren wel uit de late ijzertijd of de vroeg-Romeinse periode. Op de grens van Kortrijk en Harelbeke werd voorafgaand aan de uitbouw van het bedrijventerrein Evolis een grote opgraving uitgevoerd. Dit bracht onder meer een vierhoeksstructuur of *enclos* aan het licht (Figuur 223). Deze werd geïnterpreteerd als een landselijke cultusplaats.⁵⁹ Ook elders zijn rechthoekige structuren gevonden die geïnterpreteerd zijn als een cultusplaats. Het voorbeeld te Ursel – Rozestraat⁶⁰ wijkt af van de

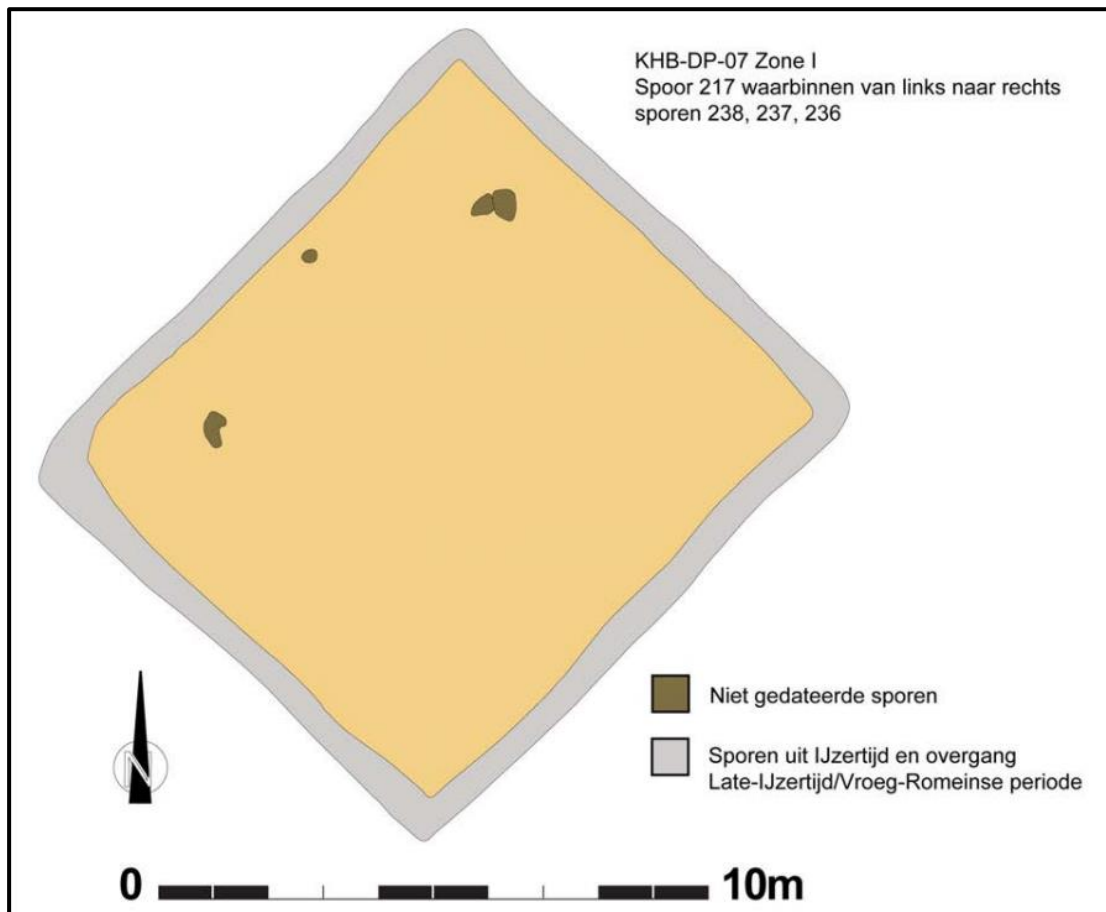
⁵⁷ MESTDAGH (in voorbereiding).

⁵⁸ MESTDAGH 2008: p. 34-35.

⁵⁹ DE LOGI ET AL. 2007: p. 18-19.

⁶⁰ BOURGEOIS ET AL. 1989.

meeste gekende enclos omdat het aangelegd is rond een bronstijdgrafheuvel (Figuur 217). Dit toont ondubbelzinnig aan dat er een link is tussen de grafheuvel en de rechthoekige structuur. Bovendien zijn er verschillende graven gevonden die gedateerd zijn in de late ijzertijd en Romeins periode. Andere vierhoekstructuren zijn onder meer gevonden te Kemzeke Kwakkel, Ursel Rozestraat (Figuur 35), Aalter Woestyne (Figuur 36) en Knesselare Westvoorde (allen in het noorden van Oost-Vlaanderen).

Figuur 223: Rechthoekige structuur gevonden op de grens tussen Kortrijk en Harelbeke (© De Logi et al. en Monument Vandekerckhove).

8.3. Bewoningssporen uit de metaaltijden

Tussen de sporen van het grafveld zijn verschillende houten constructies aangetroffen. Enkele er van zijn mogelijk onderdeel van het grafveld en kwamen hierboven aan bot. Er zijn echter twee hiaten in het grafveld vastgesteld, namelijk de late bronstijd en de midden-ijzertijd. Opvallend is dat uit deze funerair niet-vertegenwoordigde perioden wel bewoningssporen aangetroffen zijn. De structuren uit deze fasen kunnen geïnterpreteerd worden als bewoningsfasen.

Uit de **eindfase van de late bronstijd** werd in het zuidwesten van het opgegraven terrein een éénbeukig gebouw gevonden met afmetingen van 15m x 2m/2,5m. Waarschijnlijk is dit een restant van een oorspronkelijk driebeukig gebouw. De minder diep gefundeerde buitenwand bleef niet bewaard. De aangetroffen palen zijn de dakdragende constructie die zich oorspronkelijk in het interieur van het gebouw bevonden. Typologisch past dit gebouw in de bouwtraditie van de late bronstijd. Eén van de twee uitgevoerde ¹⁴C-analysen bevestigt de datering (900-800 v.Chr.). Het gebouw ligt zo'n 40m ten zuiden van grafheuvel S88 en bevindt zich dus buiten de kern van het grafveld.

Vergelijkbare gebouwplattegronden zijn gekend in België en Nederland. Recent werden in de provincie Antwerpen enkele vergelijkbare plattegronden opgegraven in Puurs⁶¹ en Brecht⁶². Deze zijn respectievelijk in de late bronstijd en de aanzet van de vroege ijzertijd gedateerd.

Uit de **midden-ijzertijd** (5de eeuw) zijn geen duidelijke gebouwstructuren gevonden. Deze periode is enkel vertegenwoordigd door vondsmateriaal in de vulling van de Lobeek. Het wordt geïnterpreteerd als nederzettingsafval. Mogelijk bevat het een beperkte fasering. Het gros van de vondsten (geknikte vormen, lobbenschalen) zou gesitueerd kunnen worden omstreeks 500-450v.Chr.⁶³ Het Kemmelaar is mogelijk iets jonger (ca. 500-400 v.Chr.).

Door de aanwezigheid van Kimmelwaar is de context minstens indirect te linken aan andere 4de – 5de eeuwse vindplaatsen waar Kimmelwaar en Marne-aardewerk is aangetroffen. In de regio zijn de belangrijkste sites hiervan de Kimmelberg⁶⁴ en Kooigembos⁶⁵. Bovendien werd bewijs voor productie van Kimmelwaar aangetroffen op de flanken van de Kimmelberg.

Op het aansluitende perceel langs de Maurissenstraat (ten noordwesten van het plangebied) werd een dense bewoningszone uit de late ijzertijd en de Romeinse tijd gevonden. Minstens zeventien huisplattegronden van het type Alphen-Ekeren, drie met een kruisvormige configuratie en een éénbeukig hoofdgebouw van 28 m lang zijn daarbij onderscheiden. Het

⁶¹ MESTDAGH 2020

⁶² BRACKE *et al.* 2013

⁶³ Persoonlijk commentaar Peter Van den Broeke.

⁶⁴ VAN DOORSELAER *et al.* 1987

⁶⁵ MESTDAGH 2008

hoge aantal structuren, de uiteenlopende ¹⁴C-dateringen (370 v. Chr. tot 330 n. Chr.) en de verschillende oversnijdingen suggereren een meerfasige bewoningskern⁶⁶. Minstens een deel van de bewoners zal uiteindelijk het grafveld van de Lobeekstraat bevolkt hebben, waardoor er ongetwijfeld een verband bestond tussen beide sites.

8.4. Laat-middeleeuws cultuurlandschap

De sporen uit de late middeleeuwen beperken zich tot twee greppels en een gracht. Deze volgen de perceelsgrens. Deze sporen markeren deze grenzen. Beide greppels oversnijden elkaar en geven een verandering in de indeling weer. Het voorkomen van deze greppels en gracht vormt een aanwijzing dat het plangebied minstens vanaf de late middeleeuwen (opnieuw) in cultuur werd gebracht en waarschijnlijk werd ingedeeld in verschillende akkers. Bewoning werd er niet vastgesteld.

⁶⁶ BEKE & VAN DEN DORPEL 2017.

9. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Doel van het onderzoek was een beter inzicht te krijgen van de aangetroffen sporen binnen het plangebied. Hierbij dient minimaal op de volgende vragen een antwoord gevormd te worden, aldus geformuleerd in de Bijzondere Voorwaarden:⁶⁷

- Wat is de landschapstypologische context van het onderzoeksgebied? Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw?
 - De site situeert zich op ca. +14m TAW en bevindt zich op de noordelijke flank van een oude Beekvallei (Lobeek) in de nabijheid van de Leie. Het bronstijd grafveld werd aangelegd op de overgang tussen de natte en droge lichte zandleembodems net buiten de alluviale vlakte. Verder zuidwaarts bevond zich de oude leiearm op slechts 500m, die zich toen nog sterk kronkelend een weg baande door het landschap. Het lijkt erop dat deze grafheuvels een baken vormden in het landschap, die zowel vanaf land als vanaf de Leie reeds vanop verre afstand te zien waren.
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en wat vertelt dit over de intactheid van de sporen?
 - De aanwezigheid van een fijne laag silexkeien duidt erop dat het terrein reeds in het verleden afgegraven werd. Deze silexkeien werden voornamelijk aangetroffen in de (noord)westelijke en centrale hoek van het terrein (zone ter hoogte van de urnegraven en de zone rondom de kleinste grafcirkel). Meer in oostelijke richting bleek het terrein niet afgegraven te zijn geweest. Langs noordelijke zijde bestond de stratigrafie uit een ca. 30 tot 40 cm dik grijs humeus en vrij puinige bouwvoor met direct daaronder de laag silexkeien. Deze bevond zich op een maximaal 35cm dikke homogeen bruinig grijze zandlemen aanrijkingshorizont of B-horizont. De dikte schommelde sterk in functie van de vroegere afgraving. Op enkele plaatsen werd afgegraven tot op het archeologisch niveau. Dit was echter sterk beperkt in ruimte. Over het algemeen was het archeologisch niveau matig tot sterk gebiotubeerd. De

⁶⁷ Bijzondere Voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Wielsbeke, Lobeekstraat.

moederbodem zelf bestond uit licht lemig oranjig geel zand met oxido-reductievlakjes.

Ten zuiden van de ingekokerde Lobeek bleek dit steenslagpakket niet aanwezig te zijn. Hier bestond de bodem uit een opvallend dikke ploeglaag. De dikte van dit bleekgrijs pakket schommelde tussen 50 en 60cm. De vulling was eerder homogeen. Direct hieronder bevond zich hetzelfde colluviumpakket dat ook in het noordelijke deel van het projectgebied aangetroffen werd. Deze pakket bereikte hier een maximale dikte van ca. 40 cm. Het archeologisch niveau bevond zich hier makkelijk ca. 1 m onder maaiveldniveau.

De aanwezigheid van een 30 tot 40 cm dikke colluviumpakket duidt erop dat het terrein toch wel enige erosie heeft gekend. Dit heeft tot gevolg dat de bewaringtoestand van aanwezige archeologische resten goed tot zeer goed zullen bewaard zijn gebleven ter hoogte van het colluvium maar zullen zijn geeerodeerd hogerop de helling.

- Is er een microreliëf? In hoeverre komt de huidige situatie overeen met het paleo-reliëf in de vertegenwoordigde periodes en wat kan worden afgeleid over erosie/egalisatie?
 - Centraal over het terrein werd kon over een afstand van 36 m de oude loop van de Lobeek bodemkundig onderzocht worden. Vooral H12 van beektransect 3 (14m tot 18m) bleek na onderzoek erg interessant. Deze horizont is vermoedelijk de kwelzone waar ijzer in contact met zuurstof raakt en uitslaat in de vorm van roest. Deze horizont is gevormd in een zeer nat milieu zoals een beek waar slechts occasioneel water stroomde. Deze horizont is bovendien ook erg interessant aangezien deze in oorsprong aan het oppervlak lag. Dit betekent dat alle bovenliggende horizonten van colluviale/alluviale oorprong zijn. Hieruit kan men afleiden dat het de Lobeek oorspronkelijk veel meer reliëf kende dan vandaag. Hoewel datering onmogelijk is op basis van morfologische en sedimentologische kenmerken van de horizonten lijkt het aannemelijk dat de massale opvulling van de beekvallei dateert van na de oprichting van de grafmonumenten. De grote colluviale aanvoer (cf. H10) wijst alvast op een langdurige en uitgebreide landbouwfase na de opgave van het grafveld. Dit vertaalt zich ook in het ontbreken aan duidelijk archeologische structuren na de Romeinse periode.

- Wat is de landschappelijke ontwikkeling van het plangebied en welke paleolandschappelijke processen zijn van invloed geweest op de menselijke activiteiten voor, tijdens en na de verschillende vastgestelde fasen van gebruik?
 - Vanaf de midden-bronstijd (ca. 1800 v. Chr.) tot de laat-Romeinse periode (4de eeuw na Chr.) is het terrein in gebruik geweest als begraafplaats. Na de 4de eeuw lijkt de begraafplaats haar nut/functie te hebben verloren. Opmerkelijk is dat het landschap heringericht worden (parallele perceelsgrachten, poelstructuur) in functie van landbouw- en veeteelt.
- Welke verandering treden in de loop van de tijd op in de vegetatie, de vegetatiestructuur en de openheid van het landschap en wat was de rol van de mens hierbij?
 - Niet van toepassing.
- Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van de verschillende elementen van de vindplaats?
 - Uit de eerste resultaten blijkt dat de archeologische vindplaats onderdeel vormt van een monumentaal grafveld, die haar oorsprong kent in de midden-bronstijd (2000/1600 voor Chr.) en doorleeft tot in de Romeinse periode (ca. 400 na Chr.). In totaal konden drie prestigieuze grafheuvels (twee circulaire structuren en een langbed) van een lokale elite geregistreerd worden. Daarnaast konden ook nog de resten van begravingen uit de vroege (4 tal grafkuilen en een depositiekuil) en late ijzertijd (9 urnegraven, 5 beederpakgraven) opgemeten worden, samen met minstens 36 Late ijzertijd - Romeinse grafcontexten. De vondsten zijn uniek voor de regio en bieden een nieuwe blik op de geschiedenis van Wielsbeke en dat van de Leiestreek. Opvallend is dat, op een mogelijk bronstijdgebouw na, enkel en alleen funeraire structuren aangetroffen werden. De kleinere vierpalige of meerpallige structuren lijken mogelijk in verband te staan met de begravingen en het grafritueel. Daarnaast konden verspreid over het terrein enkele lithische vondsten aangetroffen worden.
- Is er sprake van een continuïteit van occupatie en zo ja, hoe kan dit worden aangetoond? Zo nee, wat gebeurt er met het omliggende landschap in de tussenliggende periode? Hoeveel fasen/perioden van begraving zijn aanwezig? Is er een evolutie zichtbaar inzake grafritueel en ruimtelijke organisatie van grafvelden?

In totaal konden drie prestigieuze grafheuvels (twee circulaire structuren en een langbed) van een lokale elite geregistreerd worden. Daarnaast konden ook nog een 50tal begravingen

vastgesteld worden nabij deze monumentale structuren. Voor de vroege ijzertijd (8ste -5de eeuw voor Chr.) kan een depositiekuil in de vulling van de grootste grafcirkel vermeld worden, samen met nog een viertal (mogelijke rituele) kuilen, twee vierpalige- en één twaalfpalige constructie. Deze laatste structuren dienen, gezien de ligging binnen het grafveld, geïnterpreteerd te worden als (al dan niet) verhoogde constructies waarbij de overledene tentoongesteld wordt en waarbij het vlees en organen aan de krachten van de natuur worden blootgesteld, zodat na verloop van tijd alleen nog botten overblijven (zogenaamde excarnatieplatformen). Voor de late ijzertijd – vroeg Romeinse periode betreft het een 9tal urnengraven en ca. 40 brandrestengraven/crematiegraven. De urnengraven waren alle ingepland langs zuidoostelijke zijde van de grootste grafcirkel. Op basis van C14 analyses gecombineerd met de vormkenmerken van het aangetroffen aardewerk uit de urnengraven worden 5 van de 9 contexten ruwweg gedateerd tussen de 2de eeuw voor en de 1ste eeuw na Chr. Daarnaast konden ook nog een vijftal duidelijke beenderpakgraven aangetroffen worden langs de zuid(oost)elijke zijde van kringgreppel S264. Dit gecremeerd bot bevindt zich sterk geconcentreerd. Een duidelijke recipiënt voor dit botmateriaal is niet aanwezig, vermoedelijk werden de crematieresten in een organische drager geplaatst en zo bijgezet in de grafkuil. De dateringen van de aangetroffen beenderpakgraven lijken zich op basis van C14 analyses te situeren tussen ca. het midden van de 4de eeuw en het einde van de 2de eeuw voor Chr. Dit type van begraven lijkt een fenomeen dat het type urnengraven voorafgaat in tijd. Echter een duidelijke hypothese hiervoor kan niet bevestigd worden. Het aantal aangetroffen beenderpakgraven en de bijhorende C14 analyses zijn echter te beperkt om onderbouwde conclusies te trekken. De resterende vlakgraven kunnen ruwweg gedateerd worden tussen midden 2de eeuw v. Chr. tot ca. midden 2de eeuw na Chr. Oversnijdingen worden nergens vastgesteld, wat mogelijk op duidt dat de grafkuilen aan het oppervlak enigzinds zichtbaar gemarkeerd waren in het landschap. Opvallend was de duidelijke verschuiving van het grafveld in de laat Romeinse periode in zuidelijke richting langs de andere zijde van de Lobeek (graf 1 en 4) Vermoedelijk is dan het grafveld ten noorden reeds opgegeven. De aanwezigheid van een grote poel (eind 4de eeuw na Chr.) en de aanwezigheid van enkele parallelle grachten en greppels duidt alvast op een herbestemming van het terrein (veeteelt, akkerland). De aanwezigheid van een dik pakket colluvium aangetroffen in de opvulling van de Lobeek dient mogelijk in verband te worden gebracht met toegenoemen landbouwactiviteiten volgend op de opgave van het grafveld.

- Op welke manier is de nederzetting en het omliggende cultuurlandschap ingericht (wegen, verkavelingsgreppels, afsluitingen e.d.)? Is er een directe relatie met het landschap?
 - Opvallend is het ontbreken van duidelijke afbakeningsgreppels – en/of grachten tot in de Laat- Romeinse tijd. Dit duidt erop dat het plangebied deel uitmaakte van een grotere begraafplaats die ontstond in de midden-Bronstijd en bleef doorleven tot de laat Romeinse periode. Aangezien geen begrenzing aangetroffen is tijdens het onderzoek lijkt de rand van de begraafplaats niet bereikt te zijn. Vermoedelijk dient het verdere verloop van de begraafplaats gezocht te worden in noordelijke richting (De Maurissenstraat, groenzone, Albrecht Rodenbachlaan en verder)
- In hoeverre kunnen er erven en gebouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen? Is er sprake van herstelfasen? Zijn er aanwijzingen voor interne organisatie binnen de gebouwen? Hoe verhoudt het funerair landschap zich ten opzichte van het nederzettingslandschap?
 - Tijdens het onderzoek kon slechts één gebouwplattegrond aangetroffen worden (muv de 4, 6 en 12 palige constructies). Deze wordt gezien het ontbreken aan betrouwbare informatie gedateerd in de Bronstijd. Aangezien duidelijke afbakeningsstructuren (greppels, grachten) ontbreken kan geen duidelijk erf afgebakend worden. Het onderzoek direct ten noordwesten van het plangebied heeft dan weer een dense bewoningszone Vanaf de Late IJzertijd maar vooral in de Romeinse tijd vrijgegeven. Minstens 17 Alphen-Ekeren houtbouwen, drie kruisvormige houtbouwen en een 27,8 m lang eenschepig gebouw werden aangetroffen. Het hoge aantal structuren, de uiteenlopende 14C dateringen (370BC tot 330AD) als de verschillende oversnijdingen duiden op een meefasige bewoningskern vanaf de late ijzertijd – Romeinse periode. Deze tijdsspanne komt dan ook perfect overeen met de spreiding van de dateringen van de aangetroffen late ijzertijd – vroeg Romeinse grafcontexten binnen het plangebied. Er kan bijgevolg een relationeel verband tussen beide verondersteld worden. Opvallend is ook de duidelijke spreiding tussen woonzone en funeraire zone voor deze site.
- Op welke manier is het cultuurlandschap ingericht dat aan de nederzetting te relateren is?

- Er werd geen nederzetting aangetroffen. Deze bevond zich direct ten noorden van het plangebied.
- Zijn er typologische verschillen merkbaar in de greppels, en zo ja, waaraan zijn deze verschillen gerelateerd? (vb. afbakening vs. afwatering, woonareaal vs landbouwareaal,...)
 - Bewoningssporen uit historische periodes volgend op de Romeinse tijd ontbreken. De aanwezige greppels (laat-Romeins) zijn alle te linken aan een herbestemming van de begraafplaats, waarbij het plangebied lijkt heringericht te worden in functie van akker- en/of grasland.
- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, en wat is de vondstdichtheid?
 - Voornamelijk aardewerk werd aangetroffen tijdens dit onderzoek. Het betreft in de meeste gevallen grafgraven uit de grafcontext (urnegrav, brandrestengrav). Daarnaast kon ook nog enkele metalen objecten en een fragment van een glazen beker ingezameld worden in grav S1. Tot slot werden verspreid over het terrein enkele lithische artefacten ingezameld. Deze bevonden zich echter niet meer in situ.
- Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën (inclusief eventueel aanwezig archeobotanisch en archeozoologisch materiaal)? Zijn er verschillen op te merken binnen de vindplaats?
 - Het materiaal is matig tot goed bewaard. Belangrijke factoren die een rol spelen in de bewaringstoestand zijn enerzijds het feit of het aardewerk al dan niet mee werd gegeven op de brandstapel en de compactie van het terrein in het verleden bij het afgraven, waardoor het aardewerk werd ingeklapt.
- Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en welke verschillen zijn aanwijsbaar? Is er sprake van culturele invloeden vanuit andere gebieden? En zo ja: van waar en welke invloeden?
 - Niet van toepassing.
- Zijn er indicaties voor handelscontacten met andere regio's?
 - Niet van toepassing.
- Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen binnen bepaalde ensemble's in een erf/vindplaats?
 - Niet van toepassing.

- Wat kan er op basis van het anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling van de site, de materiële cultuur en de socio-economische positie van de nederzetting? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?
 - Niet van toepassing.
- Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie binnen de nederzetting? Welke cultuurgewassen werden in de verschillende bewonings- en gebruiksfasen verbouwd?
 - Niet van toepassing.
- Zijn er indicaties voor veeteelt en zo ja, van welke diersoorten?
 - Niet van toepassing.
- Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap uit de vertegenwoordigde periodes? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode in de regio (of wijzen de resultaten op een specifieke functie of specifieke omstandigheden binnen de nederzetting)?
 - De implanting van de late ijzertijd – Vroege Romeinse begravingen gebeurde niet willekeurig, maar blijkt duidelijk geënt op de relictten uit de midden bronstijd. De heringebruikname van een reeds bestaande funeraire plaats binnen het bestaande landschap is eerder de regel dan de uitzondering. De directe implanting van Romeinse grafcontexten in of rond de reeds (deels verdwenen) funeraire bronstijd en/of ijzertijdmonumenten kon reeds worden geattesteerd op talrijke sites zoals Oedelem-Wulfsberge, Waardamme-Vijvers, Ursel-Rozestraat, Gent-Hoge Weg en Destelbergen-Eenbeekeinde.

10. SYNTHESE

In het kader van de geplande aanleg van een bedrijven- en dienstenzone langs de Expresweg te Wielsbeke (provincie West-Vlaanderen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 11 mei tot en met 16 juni 2015 een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was de West-Vlaamse Intercommunale (WVI). Uit voorafgaande prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven uitgevoerd door GATE bvba bleek dat zich grafcontexten manifesteerden in de ondergrond. Aangezien de bouwwerkzaamheden ernstige schade zouden berokkenen aan het bodemarchief, adviseerde het agentschap Onroerend Erfgoed een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de Bijzondere Voorwaarden opgesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Tijdens het archeologisch onderzoek is een grafveld aangesneden, waarvan de oudste structuur in de eindfase van de vroege en midden-bronstijd is gedateerd en doorleefde tot de laat-Romeinse periode. In totaal zijn drie grafmonumenten (twee circulaire structuren en een langbed) geregistreerd. Op een aansluitend perceel werd later bovendien een vroege-bronstijd grafcirkel opgegraven die waarschijnlijk correspondeert met de aanzet van dit funeraire landschap. Op dat perceel werd tevens een grafheuvel gevonden uit de eerste helft van de ijzertijd. Binnen de opgraving langs de Lobeekstraat zijn verder 89 grafkuilen vastgesteld nabij deze monumentale structuren. De vondsten zijn uniek voor de regio en bieden een nieuwe blik op het verleden van Wielsbeke en dat van de Leiestreek. Opvallend is dat, met uitzondering van enkele ongedateerde gebouwen, uitsluitend funeraire structuren aangetroffen zijn. De vierpalige of meerpalige structuren lijken gerelateerd aan de begravingen en het grafritueel.

Het archeologisch onderzoek aan de Lobeekstraat in Wielsbeke heeft negen urnengraven en ca. 36 crematie en/of brandrestengraven uit de late ijzertijd en vroeg-Romeinse periode opgeleverd. De urnengraven zijn ingeplant langs zuidoostelijke zijde van de grootste kringgreppel. Op basis van de vormkenmerken van het aardewerk en de ¹⁴C-analyses worden vijf urnengraven in de 2de eeuw v. Chr. tot de late 1ste eeuw n. Chr. gedateerd. Daarnaast zijn vijf beenderpakgraven aangetroffen langs de zuid(oost)elijke zijde van kringgreppel S264, waarbij het gecremeerd bot zich sterk geconcentreerd bevindt. Een recipiënt voor dit botmateriaal is niet aanwezig; vermoedelijk zijn de crematieresten in een organische drager geplaatst en zo bijgezet in de grafkuil. De datering van de beenderpakgraven situeert zich op basis van de ¹⁴C-analyses in het midden van de 4de tot de late 2de eeuw v. Chr. Dit type van begraven lijkt een fenomeen dat het type urnengraven voorafgaat in tijd. Echter een duidelijke hypothese hiervoor kan niet bevestigd worden, aangezien het aantal beenderpakgraven en de bijhorende ¹⁴C-analyses te beperkt zijn om onderbouwde conclusies te trekken.

De brandrestengraven worden algemeen gedateerd van het midden van de 2de eeuw v. Chr. tot het midden van de 2de eeuw n. Chr. Een duidelijk oriëntatie is niet zichtbaar. Ruimtelijke correlatie in tijd en ruimte tussen de sporen onderling lijkt in de meeste gevallen ook afwezig.

Wel valt de ruimtelijke clustering van brandrestengraven S201, S202, S203, S215, S216, S399 en S400 op. Ook in geval van brandrestengraven S451 en S452 wordt een gelijktijdige datering verwacht. Oversnijdingen worden nergens vastgesteld, wat er mogelijk op duidt dat de grafkuilen aan het oppervlak enigzins zichtbaar geweest zijn in het landschap. Opvallend is de verschuiving van het grafveld in zuidelijke richting langs de andere zijde van de Lobeek in de laat-Romeinse periode (graven S1 en S4). Vermoedelijk is het noordelijke grafveld dan reeds opgegeven. De aanwezigheid van een poel uit de late 4de eeuw n. Chr. en enkele parallelle grachten en greppels duidt op herbestemming van het terrein voor akkerbouw en veeteelt. De aanwezigheid van een dik pakket colluvium in de opvulling van de Lobeek dient mogelijk in verband te worden gebracht met toegenomen landbouwactiviteiten volgend op de opgave van het grafveld.

Binnen het grafveld werden twee hiaten vastgesteld: de late bronstijd en midden-ijzertijd. Deze komen overeen met de dateringen van de aangetroffen bewoningssporen. Uit de late bronstijd dateert een éénbeukig gebouw. Een dump uit de 5de eeuw is geïnterpreteerd als nederzettingsafval. Opvallend is de aanwezigheid van Kemmelwaar binnen het aardewerkensemble. Deze aardewerkcategorie suggereert een directe of indirecte link met twee sites van regionaal belang: de Kemmelberg en Kooigembos.

Na het verlaten van het grafveld in de loop van de Romeinse periode verdwijnen archeologische sporen tot wanneer het plangebied tijdens de late middeleeuwen opnieuw deel gaat uitmaken van het cultuurlandschap.

11. LITERATUUR

• Uitgegeven bronnen

- ALLEN T., DONNELLY M., HARDY A. & POWELL K. 2012. *A Road Through the Past. Archaeological discoveries on the A2 Pepperhill to Cobham road-scheme in Kent* (Oxford Archaeology Monography). Oxford.
- AMPE C., BOURGEOIS J., FOCKEDEY L., MEGANCK M. & SEMEY J. 1995. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen I* (Archeologische Inventaris Vlaanderen - Buitengewone Reeks 4). Gent.
- AMPE C. & BOURGEOIS J. 1996. The circular view. Aerial photography and the discovery of Bronze Age funerary monuments in East- and West-Flanders (Belgium). *Germania* 74: 45-94.
- BEKE F. & VAN DEN DORPEL A. C. 2017. *Grafheuvels uit de metaaltijden en bewoning uit de late ijzertijd en de Romeinse periode. Archeologische opgraving te Wielsbeke-De Maurissenstraat* (Ruben Willaert Rapport 100). Brugge.
- BOURGEOIS J. 1991. Bijdrage tot de kennis van het Meetjesland in de metaaltijden: de opgravingen te Ursel (1985-1989) en Aalter (1989-1990).
- BOURGEOIS, J, BUNGENEERS, J, DELCOURT, A, ROMMELAERE, J, 1987. Fouilles à Vinderhout-Molenbrug. Campagnes 1985-1986. Occupation mésolithique, habitat du second âge du fer et de l'époque romaine.
- BOURGEOIS J., MEGANCK M. & SEMEY J. 1998. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. II* (Archeologische Inventaris Vlaanderen - Buitengewone reeks 5). Gent.
- BOURGEOIS J., CHERRETTE B. & MEGANCK M. 2001. Kringen voor de doden. Bronstijdgrafheuvels te Oedelem-Wulfsberge (W.-VI.). *Lunula. Archaeologia protohistorica* 9: 23-27.
- BOURGEOIS J., MEGANCK M., SEMEY J. & VERLAECKT K. 1999. Cirkels in het land. Een inventaris van de cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen 3. (Archeologische Inventaris Vlaanderen - Buitengewone reeks 7). Gent.
- BOURGEOIS J., SEMEY J. & VAN MOERKERKE J. 1889. Ursel. Rapport provisoire des fouilles 1986-1987. Tombelle de l'âge du bronze et monuments avec nécropole de l'âge du fer. *Scholae Archaeologicae* 11, Gent.
- BOURGEOIS J. & TALON M. 2009. From Picardy to Flanders: Transmanche connections in the Bronze Age. In CLARK P. (Ed.), *Bronze Age Connections. Cultural Contact in Prehistoric Europe*, Oxford: 38-59.
- BOURGEOIS J., WILBERTZ O.M. 2009. Belgien/Belgique/België/Belgium-Inventory of Belgian enclosures of type Langbed, Rahden/Westfalen.
- BOURGEOIS Q. 2013. Monuments on the horizon. The formation of the barrow landscape throughout the 3rd and 2nd millennium BC, Leiden.

- BRACKE M., MESTDAGH B., SCHELTJENS S. & WYNS G. 2013: *Archeologische opgraving Brecht AZ Ringlaan (prov. Antwerpen) Basisrapport*. (Monument Vandekerckhove Rapport 2012//398). Ingelmunster.
- BRUYNINCKX T. 2017. *Archeologische opgraving Ingelmunster Nijverheidsstraat* (provincie West-Vlaanderen). (Monument Vandekerckhove Rapport). Ingelmunster.
- CORDEMANS K. & HILLEWAERT B. 2001. Een eeuwenoude begraafplaats te Sint-Andries/Brugge (W.-VI.). *Lunula. Archaeologia protohistorica* 9: 8-10.
- DE CLERCQ, W, ERVYNCK, A, LENTACKER, A, MORTIER, S, TENCY, H, VAN STRYDONCK, M. 2005. De protohistorische periode uit de opgravingen te Aalter, industrieterrein Langevoorde. Profane en rituele aspecten uit de late IJzertijd
- DE LANGHE K., DE MULDER G., DIMITRAKOPOULOU A., VANDENABEELE P. & BOURGEOIS J. 2015. Nouvelles données concernant la céramique peinte dite du Mont Kemmel (Belgique) dans la vallée de l'Escaut: une analyse archéométrique. *Revue du Nord* 97: 123-138.uj
- DE LOGI A., MESSIAEN L., STURTEWAGEN K. & BRUYNICKX T. 2007. *Archeologische opgraving Kortrijk/Harelbeke Evolis (prov. West-Vlaanderen). 16 april – 16 november 2007*. Afdeling Archeologie Rapport buiten reeks, Ingelmunster.
- DE MULDER G. 2010. Een urnenveld uit de vroege ijzertijd en een nederzetting uit de late ijzertijd-vroeg-Romeinse periode te Wijnegem-Blikstraat (provincie Antwerpen, België). *Lunula*:
- DE MULDER G. 2013. & al. ¹⁴C dating of “brandgrubengräber from the bronze age to the Roman period in western Flanders (Belgium)
- DE MULDER G. & PUTMAN J. 2006, *Een Status Quaestionis Van Het Archeologisch Onderzoek Op De Kemmelberg.” De Kemmelberg En Verwante Elitesites in Centraal En West-Europa (6de-5de Eeuw): Perspectieven Voor Toekomstig onderzoek/The Kemmelberg and Related Elite Sites in Central and Western Europe (6th-5th Century): Perspectives for Future Research*: p. 19–23. Print.
- DE REU J., BATS M. & BOURGEOIS J. 2010. Digitizing, inventorying, reviewing and analyzing the Bronze Age barrows database of East and West Flanders (Belgium). *Lunula. Archaeologia protohistorica* 18: 43-47.
- DE REU J. & BATS M. 2011. Een GIS-benadering van de bronstijdgrafheuvel in Zandig Vlaanderen: enkele voorlopige resultaten (België). *Lunula. Archaeologica Protohistorica* 19: 3-8.
- DE REU J., HAMMOND J., TORON S. & BOURGEOIS J. 2012, Spatial and chronological continuities of Bronze Age cemeteries of north-western Europe, In BÉRENGER D., BOURGEOIS J., TALON M. & WIRTH S., *Gräberlandschaften der Bronzezeit - Paysages funéraires de l'âge du Bronze. Internationales Kolloquium zur Bronzezeit – colloque International sur l'âge du Bronze. Herne 15-18 Oktober 2008*, Bodenaltertümer Westfalens 51, Philipp von Zabern, Darmstadt: 265-282.
- DERWEDUWEN N. 2020. *Archeologische opgraving Wakken - Kapellestraat*. Eindverslag. (Monument Vandekerckhove Rapport), Ingelmunster.
- DRENTHE E. & LOHOF E. 2005. Heuvels voor de doden. Begraaving en grafritueel in bekertijd, vroege en midden-bronstijd. In LOUWE KOOIJMANS L.P., VAN DEN BROEKE P.W., FOKKENS H. & VAN GIJN A. (eds.). *Nederland in de prehistorie*: 433-454.

- DYSELINCK T. 2013. Gent Hogeweg. Vlakdekkende opgraving, BAAC rapport A-11.0045, Gent.
- EGGERMONT N. 2014. *Archeologische opgraving Oostrozebeke Leegstraat* (provincie West-Vlaanderen) (Monument Vandekerckhove Rapport 2017/21). Ingelmunster.
- EGGERMONT N. & DERWEDUWEN N. 2014: *Archeologische opgraving Ingelmunster Zandberg (prov. West-Vlaanderen), Basisrapport*, (Monument Vandekerckhove Rapport 2014/22), Ingelmunster.
- FOKKENS H. 1997. The genesis of urnfields: economic crisis or ideological change? *Antiquity* 71: 360-371.
- HOORNE J. & DE CLERCQ W. 2007. Vroeg-Romeinse nederzetting te Wielsbeke-Vaartstraat (West-Vlaanderen). In: Corbiau M.-H., Bosman A.V.A.J., De Clercq W. & Hoevenberg J. (eds.). *Journée d'archéologie romaine - Romeinendag 21-04-2007*. Namen.
- MESTDAGH B. (in voorbereiding). *Archeologische opgraving Ingelmunster Bollwerpstraat (prov. West-Vlaanderen)*. (Monument Vandekerckhove Rapport), Ingelmunster.
- MESTDAGH B. (in voorbereiding). *Archeologische opgraving Puurs Lichterstraat (prov. West-Vlaanderen)*. (Monument Vandekerckhove Rapport), Ingelmunster.
- MIKKELSEN J.H. 2016. Lobeek Wielsbeke bodemkundig advies (GATE rapport 2016-JM-34). Bredene.
- PLASSCHAERT D. 2004. Archeologische opgravingen in Waardamme, april - oktober 2004. *De Merel* 34: 4.
- ROYMANS N. & GERRITSEN F. 2009. Landscape Biography as Research Strategy: The Case of the South Netherlands Project. *Landscape Research* 34/3: 337-359.
- SMEETS M. 2012. *Het archeologisch onderzoek (fase 1) te Maasmechelen-Mottekamp* (Archeo-rapport 93). Kessel-Lo.
- STOOPS G., DE MULDER G., BERKERS M., MIKKELSEN J. & VERMEIREN G. 2017. De Posteernestraat: voor- en nageschiedenis van een doorgang in een middeleeuwse stadsmuur. In DE GROOTE K. & ERVYNCK A. (eds.). *Gentse geschiedenissen ofte, nieuwe historiën uit de oudheid der stad en illustere plaatsen omtrent Gent*. Gent: 93-108.
- TEETAERT D. 2014. Archeologisch onderzoek Harelbeke Steenbrugstraat (Ruben Willaert rapport xxx). Sijsele.
- THEUNISSEN E.M. 1999. *Midden-bronstijdsamenlevingen in het zuiden van de Lage Landen. Een evaluatie van het begrip Hilversum-cultuur*. Leiden.
- VAN DEN BROEKE P. W. 2012. *Het handgevormde aardewerk uit de ijzertijd en de Romeinse tijd van Oss-Ussen. Studies naar typochronologie, technologie en herkomst*. Leiden.
- VAN DOORSELAER A., PUTMAN R., VAN DER GUCHT K. & JANSSENS F., 1987. *De Kemmelberg, een Keltische bergvesting, Kortrijk* (Westvlaamse Archaeologica. Monografieën, III).
- VANDECATSYE S. & LAISNEZ K. 2010. Een toekomstige industriezone met een Keltisch- Romeins verleden. Basisrapportage omtrent het archeologisch onderzoek van Hoogveld-J te Sint-Gillis-bij-Dendermonde (Archaeological Solutions Rapport 2009/01). Mechelen.

- VAN HECKE C. 2014. Wielsbeke Lobeekstraat. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 20 november 2015 - 27 november 2015 (GATE rapport 80). Evergem.
- VERMEULEN, F, HAGEMAN, B. 1997. Een rituele omheining uit de late ijzertijd te Knesselare (O.-VI.)
- WUYTS F. & WINDEY S. 2015. *Wielsbeke De Maurissenstraat. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 18 mei - 21 mei 2015* (GATE rapport 85). Evergem.

• Onuitgegeven bronnen

- DE CLERCQ W. 2009. *Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (Provincie Gallia-Belgica, ca. 100 v. Chr. – 400 n. Chr.)*. Onuitgegeven doctoraatsverhandeling Universiteit Gent.
- DECONYNCK J. 2008. *Het Gallo-Romeins brandrestengraf in het zandige deel van Civitas Menapiorum: een vergelijkend onderzoek naar 13 grafvelden*. Onuitgegeven Masterpaper Universiteit Gent.
- DE MULDER G. 2011. *Funeraire rituelen in het Scheldebekken tijdens de late bronstijd en de vroege ijzertijd. De grafvelden in hun maatschappelijke en sociale context*. Onuitgegeven doctoraatsverhandeling Universiteit Gent.
- MESTDAGH B. 2008. *Een rijk maar onvolledig verleden. : status questiones van het archeologisch onderzoek naar de ijzertijdsite van Kooigembos (West-Vlaanderen)*. Onuitgegeven Masterproef Universiteit Gent.
- PALMER J. 2010. *Het roodbeschilderde aardewerk van de Kemmelberg: technotypologie, verspreiding en socio-ideologische context*. Onuitgegeven Masterpaper Universiteit Gent.

• Internetbronnen

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/25004>
- <https://www.geopunt.be>.

12. BIJLAGEN

- Plannen
 - Bijlage 1: C14 dateringen
 - Bijlage 2: Fysisch antropologisch onderzoek
 - Bijlage 3: Conservatiefiches
 - Bijlage 4: Bodemkundig onderzoek
 - Bijlage 5: topografische kaart
 - Bijlage 6: topografische kaart detail
 - Bijlage 7: kadasterkaart
 - Bijlage 8: DTM
 - Bijlage 9: Tertiair geologische kaart
 - Bijlage 10: Quartair geologische kaart
 - Bijlage 11: bodemkaart van België
 - Bijlage 12: CAI
 - Bijlage 13: Ferrariskaart
 - Bijlage 14: Atlas der Buurtwegen
 - Bijlage 15: Poppkaart
 - Bijlage 16: Recente luchtfoto
 - Bijlage 17: Puttenplan
 - Bijlage 18: Faseringskaart
 - Bijlage 19: Midden-Bronstijd
 - Bijlage 20: Vroege ijzertijd
 - Bijlage 21: Urnegraven
 - Bijlage 22: Beenderpakgraven
 - Bijlage 23: Crematiegraven
 - Bijlage 24: Late ijzertijd – vroeg Romeins heiligdom
 - Bijlage 25: Romeinse periode
 - Bijlage 26: Romeins brandrestengraven noordelijk
 - Bijlage 27: Romeins brandrestengraven zuidelijk
 - Bijlage 28: Zone met windvallen

- Bijlage 29: determinatielijst aardewerk

DVD met daarop alle foto's, plannen, inventarissen, dit rapport en bijlagen